

Medgyes Péter
Varga Koritár Pál

DIPLOMATÁK MESÉLIK

Corvina

Somogyi-könyvtár, Szeged

S000674429

Szöveg és képek © Medgyes Péter, Varga Koritár Pál, 2019

Könyvterv: Sebastian Stachowski

Borító: Kun Fruzsina

Jelen kiadvány a jogtulajdonos írásos engedélye nélkül sem részben, sem egészben nem másolható, sem elektronikus, sem mechanikus eljárással, ideértve a fénymásolást, számítógépes rögzítést vagy adatbankban való felhasználást is.

2

324
568

Kiadja a Corvina Kiadó Kft., az 1795-ben alapított

Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja

1086 Budapest, Dankó u. 4-8.

e-mail: corvina@lira.hu

www.corvinakiado.hu

Felelős kiadó: Kúnos László, a Corvina igazgatója

Felelős szerkesztő: Gspann Veronika

Műszaki vezető: Kurucz Dóra

ISBN 978 963 13 6583 2

Nyomtatta és kötötte az Alföldi Nyomda Zrt., Debrecen

Felelős vezető: György Géza vezérigazgató

Tartalomjegyzék

Előszó 13

Agrément, megbízólevél, akkreditáció 17

Bem rakpart 47. László Béla 18

A férfinosdóban Krausz György 19

Hol a megbízólevél? Venczel István 19

Vigyázzállásban Krausz György 21

Mint a mesében Tomaj Dénes 21

Tengernyi elegáns pincér Horvát János 22

A fehér zsebkendő illata Várkonyi László 24

Na de hol nem? Várkonyi László 25

Tizenötből három Varga Koritár Pál 26

Az okafogyott megbízólevél Vásáry István 29

Dr. János Hóvári János 30

Ne tovább! Várkonyi László 32

Karrierdiplomatak és „ejtőernyősök” 33

Szó bennszakad Sillár Emőke 34

Méghogy patkány! Medgyes Péter 35

A kétszeres ejtőernyős Vásáry István 36

Varázserő Tóth András 38

Átlényegülés Márton András 40

Mirci Horvát János 42

Minden kezdet nehéz 45

- Laa ilaaha *Medgyes Péter* 46
 Coca Cola és rágógumi *Misur György* 47
 A Haza Bölcsé *Várkonyi László* 48
 Nyitunk, zárunk *Misur György* 49
 Stempli *Horvát János* 51
 A holnapi újság *Krausz György* 52
 Egy igazi balfék *Krausz György* 53

Írott és íratlan szabályok 55

- Huss! *Misur György* 55
 Faux pas *Misur György* 56
 Miniszter úr, hogy ül? *Medgyes Péter* 57
 A canapé nem kanapé *Medgyes Péter* 57
 Pontos vagy? *Odze György* 59
 A nyakkendő *László Béla* 61
 Az admin *Vásáry István* 62
 A balszerencsés páva *Robák Ferenc* 63

Nyelvelő diplomaták 65

- Kész katasztrófa! *Bánlaci György* 66
 Egy virágszál *Nanovszky György* 67
 Bundáskenyér *Várkonyi László* 68
 Mulata *Horvát János* 69
 Gyűrűt szegezz! *Robák Ferenc* 69
 Oroszul, ha kérhetem! *Varga Koritár Pál* 70
 His Excellency Fordította Göncz Árpád *Gulyás András* 72
 Egy „haszontalan” nyelv *Galli László* 72
 Volt értelme? *Medgyes Péter* 74

Főnökök és beosztottak 76

- Pörkölt *Krausz György* 76
 Én vagyok a kisujj *Bokor Balázs* 76
 Ki tudja? *Krausz György* 77
 A cinege cipője *Gulyás András* 78
 A Marjai *László Béla* 80
 Lovasszobor Windhoekben *Gulyás András* 81
 Elvtársból úr *Varga Koritár Pál* 84
 Tojás vagy esernyő? *Tomaj Dénes* 85
 Ip! *Vásáry István* 85
 A hóhért akasztják *Krausz György* 86

Úton-útfélen 87

- Ő lenne az? *Krausz György* 87
 Bokros teendők *Odze György* 88
 Beférsz *Medgyes Péter* 91
 Elérjük? Lekéssük? *Varga Koritár Pál* 91
 A kerozin illata *Varga Koritár Pál* 93
 Imádok autózni! *Robák Ferenc* 94
 Rodostói emlék *Robák Ferenc* 95
 Túlsúly *Nanovszky György* 96
 Taxi! *Odze György* 97
 Az epizodista *Márton András* 99

Királyok, hercegek, grófok 101

- Három lépés távolság *Hóvári János* 101
 Cimbalom és bonbonier *Robák Ferenc* 103
 Koccintsunk rá! *Tomaj Dénes* 104
 Lerótt adósság *Gulyás András* 105
 Károly herceg sétafikál *Robák Ferenc* 106

- Buci és fülkagyló Márton András 107
 Bizarr élmény Tomaj Dénes 109
 Borissza Bornemisza Varga Koritár Pál 110

A magyar államfő 112

- Az agyaglábu óriás Medgyes Péter 112
 A vietnami Kalevala Krausz György 114
 Göncz Árpád megkísértése Nanovszky György 115
 Takarodó Krausz György 116
 Az igazak álma Tomaj Dénes 117
 Zátópek, Maradona és Pelé Medgyes Péter 118
 Csavarhúzó és lánghegesztő Gulyás András 118

Elnökök – tőlünk keletre 120

- Ki ez a pasas? Nanovszky György 120
 Váratlan ajándék Odze György 121
 Mit ér az orvosi diploma? Várkonyi László 124
 Egyszer fenn... Hóvári János 124
 Nézzétek csak! László Béla 127
 Az Egészség Ösvénye Venczel István 128
 Edzés előtt Odze György 129

Elnökök – tőlünk nyugatra 133

- A Vaslady Márton András 133
 A western hős Márton András 134
 Sok a foka Bánlaki György 136
 A postások nevében Márton András 137
 Dábljú Budapesten Bokor Balázs 138
 A nagyember Márton András 140
 Pulyka Horváth János 141
 Miből lesz a cserebogár? Varga Koritár Pál 142

Egyéb hírességek 144

- A pátriárka és a pápa Nanovszky György 144
 Egy finom nyugdíjas úr Nanovszky György 146
 Megtört a jég Nanovszky György 147
 Az embermentő Misur György 149
 Egy karéliei honfitárs Krausz György 150
 A megvalósult álom Medgyes Péter 151
 Nézz utána! Misur György 152
 Bőröndcsere Robák Ferenc 153
 A primadonna Márton András 154

Tárgyalunk és kereskedünk 156

- A nyugati nyitás Horváth István 156
 Fölmegy a vasfüggöny Robák Ferenc 158
 A legszebb genfi matiné Major István 159
 Oil for food Tomaj Dénes 161
 Libamáj Robák Ferenc 163
 Harcsák és vizák Robák Ferenc 164
 Avatóünnepség Vásáry István 164
 Mini Európa Park Robák Ferenc 165
 Hölgyek a porondon Robák Ferenc 166
 Hullik a forgács Gulyás András 167

Eszünk-iszunk 169

- Mibe fogadjunk? Szentiványi Gábor 170
 Csupa matematikus Krausz György 172
 Vasárnapi menü Szentiványi Gábor 173
 Mire jó az aranykereszt? Misur György 174
 Viszontrendezvény Szentiványi Gábor 175
 Ahány ház... Galli László 178
 Ügyes! Galli László 181

Vagy – vagy *Galli László* 182

Disznóvágás *Tomaj Dénes* 183

Jó étvágyat! *László Béla* 184

Megfigyelünk 188

Föl a gumicsizmát! *Odze György* 188

Ilyenek az angolok *Odze György* 190

Lakókocsi és szarvasles *Odze György* 191

Yashashii *Odze György* 193

Egy eredeti Picasso *Odze György* 195

Külföldiekkel előfordul *Odze György* 197

Megfigyelnek 199

Ki a vakond? *Horváth István* 200

Az elveszett jeggygyűrű *Misur György* 202

Szivar *Horvát János* 203

Teljes diszkréció *Gulyás András* 204

Csak most kezdődik *Márton András* 205

Slag *Horvát János* 206

Egy arab romhíd *Medgyes Péter* 207

A kazánfűtő *Nanovfszky György* 209

Gondoskodunk 210

Házsártos asszony *Robák Ferenc* 211

Pikáns jelenetek *Robák Ferenc* 212

Lakatosmester *Robák Ferenc* 212

Baisnisse *Robák Ferenc* 213

Mákos történetek *Bokor Balázs* 214

A cselszövő *Márton András* 216

Ki vagyok én? *Márton András* 219

Csak a főhőssel tárgyalj! *Márton András* 221

Az amerikai álom *Márton András* 223

Túlélünk 225

Reccs! *Medgyes Péter* 226

Úristen, az öltönyöm! *Robák Ferenc* 226

Lex Callataj *Tóth András* 228

Önök tudják, elvtársak! *Misur György* 230

Hinta-palinta *Tomaj Dénes* 230

Mire jó a rezidencia? *Medgyes Péter* 231

A kismama *Medgyes Péter* 232

Nitroglicerín *Medgyes Péter* 233

Kuvait lerochanása *Bokor Balázs* 234

A feladatlan távirat *Várkonyi László* 236

Káosz Líbiában *Marton Béla* 237

Megpihenünk 241

Apu, miért bántasz? *Marton Béla* 241

A kismozdony *Tomaj Dénes* 242

Az állatbarát *Marton Béla* 243

Cápaes *Venczel István* 244

A bomó *Várkonyi László* 246

Puskás Öcsi és a nagykövetek *Krausz György* 247

Szoros emberfogás *Robák Ferenc* 248

Foci és a gyökerek *Hóvári János* 249

Kezezés *Várkonyi László* 251

A dísztribünön *Várkonyi László* 251

Kétszeres köszönet *Várkonyi László* 252

Búcsúzunk 254

Előttem az utódom *Tomaj Dénes* 255

Csapot-papot *Vásáry István* 256

Az olasz Pál utcai fiúk *Misur György* 258

Hol az olló? *Varga Koritár Pál* 259

Áll az alku? *Medgyes Péter* 261

A szerzők életrajza 263

Felhasznált irodalom 276

Országjegyzék 277

Előszó

A jelen kötetben 25 magyar diplomata anekdotázik önmagáról, munkájáról, közeli és messzi tájakról. Tekintettel arra, hogy többségük már nyugállományba vonult, nem a márról mesélnek, hanem a tegnapról, a rendszerváltást követő bő negyedszázadról, no meg az azt megelőző néhány évtizedről. A szerzők hol itthonról, hol pedig külföldi állomáshelyükről követték nyomon az olykor drámai hazai és külföldi eseményeket.

A diplomata egy személyben fegyelmezett köztisztviselő és szuverén értelmiségi. Fegyelmezett, mert akkor is végrehajtja a „Ház” (lásd a Külügyminisztérium) utasításait, ha történetesen nem ért velük egyet. Szuverén, mert hangot ad ellenvéleményének is. Ugyanakkor igyekszik minél jobb kapcsolatot ápolni a vendéglátó állam hivatalosságaival, mert tudja, hogy ez az eredményes munka feltétele. Mindig óvatosan fogalmaz, kellő visszafogottsággal bírál. Mintegy kétszáz évvel ezelőtt találóan így jellemzi a diplomatát Talleyrand püspök, aki egy időben maga is ebben a cipőben járt: „Amikor a diplomata 'igen'-t mond, valójában azt mondja, 'talán', amikor azt mondja, 'talán', akkor azt mondja, 'nem' – az a diplomata pedig, aki 'nem'-et mond, minden, csak nem diplomata.” Félreértés ne essék: ez a találó jellemzés nem holmi kétszínűségre, mint inkább tapintatra utal. Hasonló véleményen van korunk jeles vallástörténésze, Michael Ben Zehabe: „A diplomácia gyöngé és prózai. Ennek ellenére kezdem becsülni a finom szó és a mosoly értékét.”

Apropó mosoly. Amikor e kötet szerkesztésére vállalkoztunk, vezérlő elvünk az volt, hogy nem a diplomáciatörténet szakavatott kutatóinak érdeklődésére számítunk

elsősorban, hanem a széles olvasóközönségére. Azon belül is főként azokéra, akik a száraz tények megismerése helyett a diplomatalét derűsebb perceibe is szeretnének bepillantást nyerni. Ezért, amikor megkérnyékeztük egykori munkatársainkat, könyved hangvételű, néhol csattanóval záruló történeteket kértünk tőlük. Bízunk benne, hogy a kedves olvasó osztja meggyőződésünket, hogy a humor és a komolyság nem egymást kizáró fogalmak – éppen ellenkezőleg, a kettő áthatja egymást.

Ami pedig a gyűjtőmunka apropóját illeti, több nagykövet érdekfeszítő visszaemlékezéseit olvashattuk már önálló kötet formájában. Ugyanakkor számos olyan diplomata is a látókörünkben volt, akik eddigelé nem szánták rá magukat memoáríráásra, holott tudtuk, nekik is bőven volna mit mondaniuk a magyar diplomácia elmúlt negyven-ötven évéről. Mindazonáltal sosem hittük volna, hogy felkérő levelünkre szinte kivétel nélkül mindenki igent fog mondani, örömmel teszi közkinccsé a pályafutása során összegyűlt tapasztalatait.

A szerzők kisebbik része diktafon előtt mesélt, a többség azonban maga jegyezte le a történeteit, hiszen – Karinthy Frigyes szavaival élve – *úr ír*. Ki vitatná ugyanis, hogy a diplomaták egyrészt elegáns öltönyt viselő urak (*nota bene*, az öltöny nem sikk, hanem afféle munkaruha), másrészt szorgos hangyák, akik nap nap után küldöztetik haza írásos jelentéseiket arról, milyen a széljárás kiküldetésük helyszínén és azon túl is, milyen lehetőségek nyílnak a magyar érdekek minél jobb képviselésére?

Igen, urakról szól ez a könyv, holott éppoly szívesen hölgyeket is megszólaltattunk volna, ám – egyvalakit leszámítva – nem nagyon volt kit. Ennek magyarázata, hogy a magyar (és nem csak a magyar) diplomáciát valaha tipikus férfi foglalkozásnak tekintették, kevés nőnek nyílt lehetősége külszolgálatra, és azon keveseknek is jobbra alacsony beosztással kellett beérniük. Minthogy napjainkra már több hölgy áll a magyar diplomáciai képviselők élén, azt reméljük, hogy következő kötetünkben (ha lesz ilyen) már az ő élményeiről is olvashatunk. Ott szeretnénk majd hangot adni azon kiváló férfi kollégáinknak is, akik ebből a kötetből, helyhiány miatt, kimaradtak.

A kötet húsz fejezetből áll, végigkísérve a diplomata pályafutásának állomásait a botladozó kezdetektől a fájó búcsúig. Szerzőink (rövid életrajzuk a kötet végén olvasható) hol kellő távolságtartással, hol szenvedélyesen, de mindig elfogulatlanul és finom, olykor fergeteges humorral mesélik el történeteiket. Ami különösen feltűnt:

ritkán panaszkodnak, holott lenne rá okuk. Négy-öt évet lehúzni idegenben nem fenéki tejfő, rengeteg nehézséggel jár, még akkor is, ha – ahogy mondani szokták – megéri anyagilag. Valóban megéri, de nem annyira anyagilag, mint inkább azért, mert a diplomata eleve nyughatatlan ember, aki élvezi a kihívásokat olyan országokban is, ahol az életkörülmények nem éppen ideálisak.

Egy biztos: egy sem akad közülük, aki megbánta volna, hogy ezt a pályát választotta. Azok pedig, akik vargabetűvel kerültek rövidebb-hosszabb időre külföldi állomáshelyükre, áldják jó sorsukat. Szerzőink egyöntetűen vallják, hogy diplomatának lenni gyönyörű mesterség – mi több, hivatás.

Bízunk benne, hogy tartalmas és szórakoztató kötetet tart kezében a kedves olvasó.

A szerkesztők

Agrément, megbízólevél, akkreditáció

Mielőtt belevágnánk a történetekbe, érdemes röviden tisztázni, mi fán is terem a címben jelzett három fogalom.

Miután a külügyminiszter javaslatára a miniszterelnök döntött a leendő nagykövet személyéről, az államfőhöz intézett felterjesztés előtt az illető köteles a parlament megfelelő bizottságai előtt számot adni felkészültségéről, rátermettségéről. Ezzel párhuzamosan a magyar fél egy részletes életrajzzal ellátott jegyzékben, hivatalos úton kéri a fogadó ország beleegyezését, hogy az adott diplomata képviselhesse ott hazánkat. Erre azért van szükség, mert a nagykövet csak akkor tudja érdemben erősíteni a két ország kapcsolatát, ha mindkét fél bizalmát élvezi. Az elfogadó nyilatkozatot nevezzük *agrément*-nak. Azon ritka esetben, ha a fogadó fél valamilyen okból megtagadja az *agrément*-t, vagy ésszerű határidőn belül nem érkezik pozitív válasz, a hoppon maradt diplomata ki sem utazhat.

Ha megérkezik az *agrément*, a magyar köztársasági elnök aláírja a misszió vezetéséről szóló *megbízólevelet*, ám a nagykövet csak az után kezdheti meg teljes értékű külszolgálati munkáját, hogy személyesen átadta azt – mint látni fogjuk, roppant ünnepélyes keretek között – a fogadó ország államfőjének. Ettől számítva lesz ő a magyar államelnök „kinyújtott karja”, Magyarország szószólója.

Ami pedig az *akkreditációt* illeti, egy nagykövetet akár több olyan országba is akkreditálhatnak, vagyis több olyan államfőnek is átadhatja megbízólevelét, akinél nincsen a küldő félnek állandó külképviselete.

A hivatalosan „Rendkívüli és Meghatalmazott Nagykövet” címmel felruházott misszióvezetőnek kijár az Excellenciás Úr megszólítás.

— BEM RAKPART 47. —

László Béla

1974. szeptember 1. semmiben sem különbözött a többi késő nyári naptól. A nap már kicsit bágyadtabban sütött, de az emberek arcán még látszódott a szabadság barnasága, és a gyerekek kacagását az iskolatáska súlya nem nyomta el. A szemekben ott ült a várakozás: mit hoz az ős, mit hoz az új esztendő?

Lassan baktattam a Batthyányi térről a Bem rakpart 47. felé, szememet a járdára szegeztem, és még a Parlamenttel egy magasságban sem pillantottam fel, pedig Steindl Imre alkotásának látványával sosem bírtam betelni. Tudtam, hogy ezen a napon számomra valami végérvényesen megváltozik, elindul a nagybetűs ÉLET. Tele voltam félelemmel, izgalommal, bizonytalansággal. Eszembe jutott, hogy gimnazistaként hányszor, de hányszor jártam a külügy környékére autónézőbe, mert széles e Budapesten nem volt annyi szuper „nyugati” kocsí, mint arrafelé. Most pedig abban a házban dolgozom majd, melynek belső udvarán, számomra érthetetlen módon, gyárkémény magasodik. Ízelgettem a szót: „előadó”. A személyim foglalkozás rovatában is ez lesz olvasható. Őszintén szólva nem értettem, hogy miért, ha egyszer én diplomata akarok lenni. Aztán beléptem a kapun, és a Házat 41 évig nem is hagytam el.

— A FÉRFIMOSDÓBAN —

Krausz György

A Városházán dolgoztam, amikor a Külügyminisztériumtól kaptam egy levelet „személyes felbontásra”. Feltéptem a borítékot, benne a szöveg: „Tisztelettel meghívjuk Önt az éves nagyköveti értekezletre”... helyszín, dátum, aláírás – ahogy illik. Milyen rendes tőlük, gondoltam magamban, hogy a Városháza képviselőjére is számítanak.

Az értekezlet egyik szünetében betértem a mosdóba. A mellettem dolgozó külügyminiszter egyszer csak megszólalt: – Jaj, de jó, hogy látlak, Gyuri! Engedd meg, hogy gratuláljak. Téged jelöltünk helsinki nagykövetnek... De ugye nem haragszol, ha most nem rázom meg a kezed?

Nem mindig vörös szőnyegen értesül az ember a megtiszteltetésről.

— HOL A MEGBÍZÓLEVÉL? —

Venczel István

1971-ben kerültem ki Iránba, és mivel ez volt az első külföldi megbízatásom, én álltam a nagykövetségi ranglétra legalsó fokán. Rá egy évre új magyar nagykövet lépett hivatalba, aki viszonylag gyorsan adhatta át megbízólevelét az ugyancsak frissen kihelyezett jordán nagykövettel egyidejűleg. Ezt a tempós ügyintézkést annak köszönhettem, hogy az iráni államfőt, Mohammed Reza Pahlavit és a jordániai királyt szoros baráti kapcsolat fűzte egymáshoz. A megbízólevél átadásakor jelen lehetett néhány beosztott diplomata is; én is belefértem ebbe a létszámba. A ceremóniához szigorú öltözködési szabályt írtak elő: kötelező volt a frakk és cylinder viselése, melyet egy teheráni ruhakölcsönzőből szereztem be.

Az ominózus reggelen az iráni protokollfőnök végigpróbáltatta velünk a ceremónia részleteit. Mielőtt az általa küldött gépkocsikba vágtuk magunkat, nagykövet úr kezembe nyomta a megbízólevelet: – Hozzad te!

Elöl a protokollfőnök társaságában a nagykövet ült, a második kocsiiban a két rangidős kollégám, a leghátsóban pedig jómagam. A konvoj a rendőrmotorosok fölvezetésével nekiiramodott, nem úgy az én autóm, amely az istennek sem akart beindulni. Az iráni sofőr kiugrott a kocsiból, belepiskált a motorba, majd az elől haladók nyomába eredt, azazhogya eredt volna, ugyanis a rendőrmotorosoknak már bottal üthettük a nyomát. Így hát kénytelenek voltunk a magunk erejéből utat törni a teheráni csúcsforgalomban.

Nagy sokára fékeztünk a sah rezidenciája, a Niavaran Palota előtt, ahol azonban zárt kapukkal találtuk szembe magunkat. Szegény sofőr ugyanis elfelejtette megkérdezni indulás előtt, hol kerül sor a ceremóniára. Nyomás a másik lehetséges helyszín, a Szádabad Palota felé!

– Szentséges ég, hogy ebből mekkora botrány lesz! – nyöszörögtem, miközben a sírás kerülgetett.

Őrjöngő dudálás közepette sikerült végül odavergődnünk, persze jókora késéssel. A palota bejáratánál haját tépve toporzékolt a protokollfőnök, a várócsarnokban magába roskadtan ült a nagykövet, aki nek sejtelmé sem volt, mi történhetett (hol volt még akkor mobiltelefon?), és hogy megbízólevél híján mi a csudát nyomjon a sah kezébe.

Ám a szerencse ezúttal mellénk szegődött. Először a jordán nagykövetet fogadta Pahlavi, akivel – a két uralkodó közötti szívélyes kapcsolatnak hála – a szokásosnál jóval hosszasan elbeszélgetett. Ezalatt mi kettesével szedve a lépcsőfokokat rohantunk fel az audienciára. Nagykövetünk még lihegett, amikor belekezdett a mondkájába. A sah azt hitte, elfogódottságában kapkod levegőért, úgyhogy kedvesen nyugtatgatta, és vele is vagy tíz perccel tovább beszélgetett, mint amennyit a protokoll előírt. Mivel tudta, hogy a nagykövet már a hatvanas években is Iránban szolgált, Pahlavi arról faggatta, milyen változásokat tapasztalt az akkori időkhöz képest. Eközben mi, beosztott diplomaták a váróteremben forró teát szűrészölve próbáltuk nyugtatgatni felborzolt idegeinket.

– VIGYÁZZÁLLÁSBAN –

Krausz György

Nem sokkal a rendszerváltás után, egy hideg januári napon készültem arra, hogy átadjam megbízólevelemet Tallinnban. Egy ősrégi ZIL-en érkeztem az elnöki palotához. Az aszfaltot tükörjég borította, a palota bejáratához vörös szőnyeg vezetett. A gépkocsivezető szolgálatkészen közvetlenül a lépcsősor elé hajtott, a két jobboldali kerékkel ráállt a szőnyegre. Kiszálltam, a gépkocsi pedig megpróbált továbbindulni. Igen ám, de a szöges gumiabroncsok beleakadtak a szőnyegbe, és egyre jobban maguk alá gyűrték. A szőnyeg szép lassan csúszni kezdett a gépkocsi felé, én meg ott álltam a közepén vigyázzállásban. Úgy éreztem magam, mint a kezdő korcsolyás, aki nem bír fékezni a palánk előtt.

– Mindjárt nekicsapódom a kocsinak, és lekvár lesz belőlem – rémülődtem, az életemért és nagyköveti tekintélyemért aggódva. Szerencsére a sofőr észbe kapott, és rálépett a fékre. Abban a pillanatban a díszőrség rázendített a himnuszokra.

– De vajon miért a finn himnuszt játsszák? – tűnődtem, mert kétségbeesésemben nem kapcsoltam, hogy a finn és az észt himnusz dalama azonos, csak a szövege más. A magyar himnusz hallatán végre összekaptam magam, és mire az észt elnök elébe járultam, már a remegésen is sikerült úrrá lennem.

– MINT A MESÉBEN –

Tomaj Dénes

Gyermekkorunk mesevilágát királyok és királynék népesítették be. Sokakkal együtt valaha én is arról álmodoztam, hogy egyszer az életben találkozom majd egy koronás fővel. Az én esetemben beteljesült az álom, nem is egyszer, hiszen protokolláris alkalmakkor egy-egy bemutatás, kézfogás erejéig több uralkodóval is összehozott a jó szerencsém.

Ötéves hágai nagyköveti munkám során Beatrix királynő felkészültségéről, bölcsességéről, méltósággal végzett uralkodói tevékenységéről személyes tapasztalatokat is szerezhettem. Első alkalommal akkor győződtem meg tapintatosságáról, amikor átadtam a megbízólevelemet. Először képviseltem Magyarországot nagyköveti minőségben, így nem csoda, hogy lámpalázam volt, amit a királyi pompával járó ceremónia csak fokozott. Mert hiába magyarázott el mindent előre az udvari protokollfőnök, tudtam, az ördög nem alszik.

Királyi hintón érkeztünk a királynő hivatalához, a protokollfőnök felkísért az emeleti fogadóteremhez, felpattant a hatalmas kétszárnyú ajtó, a terem közepén ott állt Beatrix királynő elegánsan, mosolyogva. Megindultam felé, fél szemmel őt figyelve, fél szemmel pedig azt a pontot keresve, ahol majd meg kell állnom. Egyszer csak arra lettem figyelmes, hogy tekintetével mutatja, merre kell lépkednem, én meg követem a „távírányítást”. Azon nyomban megnyugodtam, és ez a nyugalom mindig átjárt, valahányszor találkoztam, beszélgethettem vele.

Királyi nagyságát jelzi, hogy elismerte mások munkáját is. Amikor a nagyköveti búcsúóra került sor, pohárköszöntőjében külön méltatta virágkötőmester feleségem munkáját, aki – az amszterdami királyi palota dekoratőreivel együttműködve – számos alkalommal vett részt ünnepi rendezvények virágkompozícióinak elkészítésében.

– TENGERNYI ELEGÁNS PINCÉR –

Horvát János

Nem sokkal az után, hogy átvettem megbízólevelemet a Magyar Köztársaság elnökétől, elutaztam Kuba fővárosába, Havannába. E cirkalmas dokumentum átadásához persze tudnom kellett (és ezt külön füzetecskében közölték is velem), hogy mi a szokásjog, milyen ruhát kell öltenem, hogyan érkezem és távozom, stb. A ceremónia gond nélkül lezajlott. Kubán kívül azonban Nicaraguába, Panamába és a

Dominikai Köztársaságba is akkreditálva voltam, bár ezekbe az országokba csak alkalmanként kellett ellátogatnom – a megbízólevelem átadásakor értelemszerűen.

A Dominikai Köztársaság esetében ugyanazon a napon kellett átadnom megbízólevelemet a fővárosban, Santo Domingóban, mint a remek humorú vietnami nagykövetnek. Ahogy Vu kollégával készülődtünk, kétségbeesetten konstatáltuk, hogy a dominikai előírások formaruhát követelnek: fehér öltöny és ing, fekete cipő, zokni, öv és fekete nyakkendő. A fekete kellékek még csak meglettek volna, de fehér öltönyünk nem volt, mert Kubában megelégszenek a sötét öltönyvel, még inkább a *guayabera*-val, ami egy varrott mintás, kívül hordott fehér ing; ennek rövid ujjú változata már kifejezetten elegánsnak számít, a hosszú ujjú változat pedig szinte szmoking értékű. Fehér öltöny után kajtatva, fejvesztetten rohagáltunk a vietnami kollégával az áruhiányos Havannában – tudtuk, nem lesz könnyű beszerezni, de álmunkban sem gondoltuk volna, hogy ennyi bonyadalommal jár. Végül egy félig legális esküvői ruhakölcsönző igazított ránk két fehér öltönyt, közben a tulaj gyanakodva méregette a két *embajador*.

A nevezetes napon átrepültünk Dominikába, ahol már vártak bennünket a helyi segédtisztek, akik csinos fiatal hölgyek voltak, nem pedig tűzoltóparancsnoknak öltözött hadfiak, mint Kubában. Elvezettek a hatalmas oszlopokkal és kariatidákkal díszített, rózsaszínű elnöki palotába, melyet még Trujillo, a véreskezű diktátor építtetett saját lakhelyéül. (Kubáról szóló amerikai filmekben sokszor felbukkan ez az épület, lévén, hogy a szigetországban amerikaiak nem filmezhetnek. Hogy csak egyet említsek, a *Keresztapa* híres kubai epizódját is itt forgatták.)

A dominikai elnök és kísérete is tiszta fehérben fogadott; együtt úgy néztünk ki, mint tengernyi elegáns pincér. Hatalmas terem végében egy sorban feszített a dominikai kormány teljes létszámban, és mindenki békésen tereferált a szomszédjával.

Megbízóleveletem szorongatva, remegő lábakkal végiggyalogoltam a majd ötven méter hosszú termen, megcélozván a dominikai elnök melletti egyetlen üres széket. Mikor odaértem, az elnök udvariasan fölállt, hellyel kínált, és nem politikáról, hanem újságírásról, sajtójogról és sajtóetikáról faggatott, tudniillik Leonel Fernandez az állami egyetemen e témában szokott kurzusokat tartani. Mindebből a kormánytagok árva szót sem hallottak, mert ők közben a focimeccsek eredményeit vitatták meg. A protokollban megszabott húsz perc végeztével kikísértek, és hátranézve láttam, hogy a nagyterem végében Vu kolléga is megkezdte hosszú menetelését. Egyedül tette meg az utat, holott ő a feleségét is magával vitte Santo Domingóba, nem tudván, hogy nagykövetfeleségek nem léphetnek be a palotába. Így szegény asszonynak a szemközti parkban kellett végigvárnia a nagy eseményt.

– A FEHÉR ZSEBKENDŐ ILLATA –

Várkonyi László

Indiai nagyköveti megbízatásom idején Nepálba is akkreditálva voltam. Több delhi nagykövettel egyidejűleg készültünk átadni megbízóleveleinket, egy-egy órával követve egymást. Egy nappal előbb kellett a fővárosba, Kathmanduba érkezünk, hogy legyen időnk begyakorolni a szigorú ceremóniát: melyik szőnyegen kell megállni, hogyan kell meghajolni, és a többi. A legfőbb utasítás azonban az volt, hogy meg ne próbáljunk az uralkodó közelébe férközni, a megbízólevelet a szárnysegéd kezébe kell nyomnunk, és majd ő nyújtja át azt a királynak. Hogy el ne felejtsem: készenlétben kellett tartanunk egy fehér zsebkendőt is.

Amikor rám került a sor, izgatottan toporogtam a szőnyeg szélén – utóvégre életemben először készültem átadni megbízólevelet Nepálban. Kisvártatva belépett a király, se szó, se beszéd odalépett hozzám, hosszasan rázta a kezemet, a vállamat lapogatta, közben a *How are you?* kifejezést ismételte. Amikor sikerült végre kiszabadítani a kezem,

ahogy a főpróbán gyakoroltuk, előkaptam a fehér zsebkendőt, tenyerembe helyeztem, a király pedig kölnit fröccsentett rá. Ez önmagában nem lett volna baj, de a kölni mérhetetlenül bűdös volt, és az illata, mit illata, szaga mindenbe beleívódott. Így aztán Delhibe visszaérve először a zsebkendőmet dobtam ki a szemébe, majd az öltönyömről is ez a sors várt. Ma is orromban érzem a bűzt.

– NA DE HOL NEM? –

Várkonyi László

Malajziában roppant szertartásosan zajlik a megbízólevél átadása. Autón jönnek érted a rezidenciára, beültetnek, a királyi palota elé hajtának, kiszállsz, rázendít a katonazenekar a magyar himnuszra, a keretén át bevezetnek a palotába, ott kerül sor a ceremóniára. Aki valaha életében járt a trópusokon, tudja, milyen a párás forróság, ezért aztán jéghidegre hűtik le a kocsikat, úgyhogy amikor kikászálódtam, úgy bepárásodott a szemüvegem, hogy csak a himnuszt hallottam, magából a ceremóniából semmit se láttam. Tudtam viszont, hogy most nem illene lekapni és törölgetni bepárásodott szemüvegemet. Szerencsére a megbízólevél átadására már kitisztultak a lencsék.

Ahogy a hagyomány megköveteli, békésen kávézgattunk négyesen, a királyi pár meg én a feleségemmel. A nem különösebben magvas és rövidre szabott társalgás során a király nekem szegezte a kérdést:

– Mondja, nagykövet úr, jól olvastam, hogy Magyarországon tovább élnek a nők a férfiaknál?

Kedvem lett volna visszakérdezni: hogy na de hol nem, de illető tudóan azt feleltem: – Így igaz, felség.

– Nahát! – kiáltott fel a király. – De mondja csak, mi lehet ennek az oka?

Vicces ember lévén elsütöttem egy poént: – Ez azért van, felség, mert a nőknek nincsen feleségük.

Későn kaptam csak észbe, hogy a nyolcvanas éveiben járó király felesége nem lehet több huszonöttnél. Elég az hozzá, a társalgás ezen a ponton véget is ért.

Hazaérve joggal szúrt le a feleségem ezért a buta tréfáért...

- TIZENÖTBŐL HÁROM -

Varga Koritár Pál

Több évtizedes szakmai pályafutásom során 15 alkalommal volt szerencsém megbízólevelet átadni külföldi államfőknek. Mondanom sem kell, számos maradandó élményt őrzök róluk. Ezekből szedek össze egy csokorra valót.

Sose felejtem el, amikor a spanyol uralkodónak, I. János Károly királynak adtam át a megbízólevelemet. A spanyol protokoll szigorú szabályokat ír elő az ilyen alkalomra, melyre a kijelölt nagykövetek heteken át lelkiismeretesen készülnek, beleértve a forgatókönyv tanulmányozását, az öltözet (jelen esetben a frakk) kiválasztását és természetesen a beszélgetési témák végiggondolását.

A ceremónia hivatalos része rendben lezajlott: hatlovas hintóval érkeztem a királyi palotához, a trónteremben átnyújtottam a megbízólevelet (ügyelve arra, hogy az előírás szerint csak az uralkodóval fogjak kezét, hiszen ezen az aktuson egy személyben ő képviseli a fogadó országot), majd bemutattam a nagykövetségi kollégákat. Ezt követően a király a külügyminiszter társaságában átsétált velem egy külön terembe, ahol közvetlen viselkedése enyhítette a bennem lévő feszültséget. Az eszmecsere a két ország kapcsolatainak aktuális kérdéseit vetettem föl, egyebek mellett azt, milyen üdvös lenne, ha a Cervantes Intézet mint a hispán kultúra és nyelv letéteményese mihamarabb megnyílna Budapesten.

János Károly, akit talán váratlanul ért ez a merész felvetés, megkérdezte:

– Van Önöknek pénzügyminiszterük?

– Van, felség.

– Na látja, nekünk is. Mi tagadás, a költségvetésünk nincs a legjobb állapotban, és ha én bármi olyan ígérnék most, aminek nincs meg a kincstári fedezete, akkor a pénzügyminiszterünk...

Nem fejezte be a mondatot, de félreérthetetlen mozdulattal jelezte, hogy átvágná a torkát. Hozzátette, mindazonáltal evidenciában tartják a témát, és sokat sejtetően a külügyminiszterre pislantott.

Talán ennek is köszönhető, hogy nem sokkal később a Cervantes Intézet megnyitotta kapuit Budapesten, és mind a mai napig kiválóan tölti be kulturális küldetését.

Az elmúlt századforduló környékén a költségvetési megszorítások miatt több magyar nagykövetséget bezártunk szerte a világban, így Latin-Amerikában is. Ez az egyoldalú lépés nemcsak nekünk, a térséggel foglalkozó diplomatáknak volt fájdalmas, de érzékelhető károkat okozott a kétoldalú kapcsolatokban is. Ráadásul néhány érintett országban jelentős számú magyar diaszpóra él, akiknek szintén meg kellett magyaráznunk a döntés hátterét.

A helyzet negatív hatásait valamelyest ellensúlyozandó, a Külügyminisztérium létrehozta az utazó nagyköveti státuszt. Nos, az utazó nagykövet időről időre fölkeresi a rábízott országokat, bár állandó székhelye a magyar főváros.

A latin-amerikai térségben első utazó nagykövetként négy országban volt szerencsém átadni megbízóleveleket ottani államfőknek, később pedig Buenos Airesből képviseltem hazánkat több környékbeli államban, ahol ugyancsak bezárták a magyar nagykövetséget. Közülük két ceremónia maradt különösen emlékezetes számomra.

A Venezuelába akkreditált nagykövetek – országaik politikai berendezkedésétől függetlenül – nagy érdeklődéssel várták a Hugo Chávez

elnökkel való találkozót. Így voltam ezzel én is, annak ellenére, hogy első nekifutásra a vendéglátók az utolsó pillanatban lemondták az eseményt, így hiába utaztam ki Caracasba.

Második alkalommal egyszerre nyolc misszióvezető állt sorban a délelőtti óráktól kezdve, de jó ideig semmi nem történt, túl azon, hogy szendvicseket és üdítőket szolgáltak fel. Türelmesen várakoztunk, a protokollások nem tájékoztattak a késedelem okáról, de nyugtatgattak minket, hogy akárhogyan is, de megtartják a ceremóniát. Úgy is lett. Egy újabb körbekínálást követően, valamikor a délutáni órákban megindult a sor: miután elhangzott az adott ország himnusza, a nagykövetek egymás után tették tiszteletüket az elnöknél.

Idővel mi következünk. A zenészek magyaros huszárméntjét látva melegség árasztotta el a szívemet. Talán így próbálják kompenzálni a hosszas várakoztatást, gondoltam magamban. Azonban nem sok időm maradt az elmélkedésre, mert felharsantak a kürtök, és rázendítettek egy számomra ismeretlen dalra. Beidegződésként rögtön az ugrott be, hogy tiltakoznunk kell majd a ballépés miatt, de amikor kérdőn az évtizedek óta Venezuelában élő, magyar származású tiszteletbeli konzulunkra pislantottam, ő odasúgta: higgyem el, ez a magyar himnusz, csak rossz partitúrából játsszák. A huszármente pedig, tette hozzá, az elnöki palota zenész díszszázadának egyenruhája, nem az én kedvemért öltötték magukra.

Ami pedig a Chávezzel való találkozást illeti, az elnök élénken érdeklődött a kétoldali kapcsolatok iránt, ugyanakkor túlzás volna azt állítanom, hogy a nemzetközi kérdéseket illetően teljes volt közötünk az egyetértés.

Montevideóban José Mujica köztársasági elnöknek készültem átadni a megbízólevelemet. Az uruguayi külügyi protokoll részletes kézikönyvben ismertette az ünnepélyes ceremónia menetét, benne a *dress code*-dal, amely ugyan nem szmokingot vagy frakkot írt elő, de

kötelező volt a sötét öltöny, fehér ing és sötét nyakkendő. Előző napon telefonon külön is felhívták figyelmemet az öltözködésre, amit túlzott elővigyázatosságnak éreztem.

Másnap a megadott időben megjelentem a modern, de nem hivalkodó stílusú Elnöki Palotában. Mielőtt beléptem az elnök dolgozószobájába, még egyszer megigazítottam a nyakkendőt, elsimítottam ruhám ráncait, nehogy szégyent hozzak kis hazánkra.

A terembe lépve szokatlan látvány fogadott. Azazhogy teremtettséget se láttam. Pár másodperc múlva vettem csak észre, hogy a szoba egyik sarkában lévő dohányzóasztalnál ül az elnök, a munkatársaival körülvéve. Amikor megpillantottak, próbáltak felkászálódni a mély fotelekből, ami főleg a már nem éppen fiatal elnöknek nehezebbre esett. Leginkább mégis az tűnt fel, hogy Mujica sem sötét ruhát, sem fehér inget, de még nyakkendőt sem viselt; ugyanazt a sportzakót és kardigánt részesítette előnyben, amelyet a mindennapi munkája során hordott. Nem úgy a külügyminiszter, aki előírászerűen puccba vágta magát.

Ez a kis incidens végül semmiféle zavart nem okozott, ellenkezőleg, saját szememmel győződhettem meg az elnök közismert puritánságáról, az üres formaságoktól való viszolygásáról, de viselkedését amúgy is az őszinteség és egyszerűség jellemezte.

– AZ OKAFOGYOTT MEGBÍZÓLEVÉL –

Vásáry István

A Szovjetunió felbomlását követően az újonnan létrejött kaukázusi és közép-ázsiai államokkal is felvettük a diplomáciai kapcsolatot. Egyszerre azonban nem lehetett valamennyi fővárosban nagykövetséget nyitni, úgyhogy mindenhová a moszkvai nagykövetségünk akkreditálták, kivéve Azerbajdzsánt. Ott ugyanis – tekintettel a látványos török-azeri közeledésre – ésszerűbbnek tűnt az ankarai nagykövetség

megbízni az azeri-magyar kapcsolatrendszer kiépítésével. Így kerültem én a képbe.

Miután az azeriek megadták az *agrément*-t, Göncz Árpád megbízólevelével a hónom alatt visszatértem Ankarába. Azt terveztem, hogy az első adandó alkalommal átruccanok Bakuba az ünnepélyes aktus végett. Csakhogy külügy tervez, történelem végez. Időközben zavargások törtek ki Azerbajdzsánban, a demokratikusan megválasztott Elcsibej elnököt katonai puccsal eltávolították a hatalomból, helyére az egykori szovjet KGB-vezér, Gejdár Alijev lépett (a jelenleg is regnáló Ilham Alijev elnök édesapja).

Az Elcsibej elnök részére kiállított megbízólevelem átadása így persze okafogyottá vált, és mire konszolidálódott a helyzet, nagyköveti megbízatásom lejárt. Ankarából végleg hazatérve próbáltam viszszaosztályoztatni a fel nem használt megbízólevelet, de a külügyben a kutyát sem érdekelte az iromány. – Vidd haza, azt csinálsz vele, amit akarsz! – vetették oda.

Így hát mindmáig otthon őrizgetem azeri megbízólevelem eredeti példányát. Felnőtt unokáim talán örülni fognak, ha megtudják, hogyan *nem* lett nagypapjukból bakui nagykövet.

– DR. JÁNOS –

Hóvári János

Magyarország a Kuvaitban szolgáló magyar nagykövetet szokta a Bahreini Királyságba akkreditálni. Abba a csodálatos szigetországba, amely számos történész szerint a bibliai Édenkertnek adott otthont, és ahol az olaj kitermelése – a térségben elsőként – már az 1930-as évek elején megkezdődött. Szívesen utaztam Bahreinbe: kedves népek laktak arrafelé, nem beszélve arról, hogy a vendéglőkben egy-egy pohár borral lehetett leöblíteni az ebédet, tudniillik a Királyságban – az Öböl-térség legtöbb országával ellentétben – nem volt alkoholtilalom.

Ugyanakkor megbízólevelem átadása nehézségekbe ütközött. A szigetállam uralkodója Hamad bin Isa Al-Khalifa, aki 1999 óta állt az ország élén, és emírségét 2002-ben királysággá nevezte át, csak ritkán adott időpontot megbízólevelek átvételére. Ráadásul a Manamában rezideáló nagykövetek előnyt élveztek azokkal szemben, akiket más fővárosokból akkreditáltak ide. Kuvaiti nagykövet kollégáim felvilágosítottak, hogy legalább két év várakozásra számítsak.

2009 nyarán szereztem végre időpontot a protokollfőnöknél, hogy megbízólevelem másolatát bemutassam. Kedvesen fogadott, de közölte, hogy ráérünk, majd csak az átadás közeledtével lesz rá szüksége. Jellegzetes keleti beszélgetés vagy inkább alkudozás kezdődött. Addig erősködtem, amíg sikerült nála hagynom a megbízólevelem másolatát, hozzátéve, ugyan soroljon már be a következő átadási időpontra. Kedvesen mosolyogva igent mondott, de persze tisztában voltam vele, hogy ez mit sem jelent.

Ezt követően még kétszer jártam Manamában. Számos külügyi vezetővel találkoztam, köztük a legérdekesebb a belügyi államtitkárral való tárgyalásom volt. Amikor előadtam azon kérésemet, hogy a bahreini hatóságok könnyítsék meg a magyar állampolgárok számára a szigetországban való tartózkodást, bőszen bólogatott, majd átvezetett egy másik szobába, melynek falait a saját festményei díszítették. A képek láttán megértettem, hogy államtitkár úr szívesebben beszélget a művészetekről, mint holmi idegenrendészeti kérdésekről.

Időközben hazarendeltek, más feladattal bíztak meg a külügyben. Kuvaiti utódom, Csillag Ferenc később nevetve mesélte: épp Manamába készült, hogy bemutassa az én visszarendelő levelemet és a saját megbízólevelét, amikor a kuvaitvárosi nagykövetségünkre üzenet érkezett: „Dr. Hóvári János nagykövet 2011. április 12-én adhatja át megbízólevelét Hamad bin Isa Al-Khalifa királynak”. Csillag kolléga bölcsen hallgatott, nem kötötte a manamai illetékesek orrára, hogy én már háromnegyed éve Budapesten tartózkodom. Megbízólevelével

elutazott Bahreinbe, közben mosolyogva túrta, hogy mindenütt Dr. Jánosnak szólítsák. Már ott feszített a ceremónián résztvevő nagykövetek sorában, amikor közölte a protokollfőnökkel, hogy izé, őt történetesen nem dr. Hóvári Jánosnak, hanem Csillag Ferencnek hívják. Az persze tájékozott a dühtől, de nem volt mit tenni: Csillag nagykövet úr parolázhatott a bahreini királlyal.

– NE TOVÁBBI –

Várkonyi László

Karrierem során összesen hat országba voltam akkreditálva, ennek megfelelően hat helyszínen készült ünnepi fotó, megörökítve, amint éppen átnyújtom a megbízólevelemet. Ezeket a fényképeket a rezidencia nappalijában, jól látható helyen szokták kirakni, hadd gyönyörködjék bennük boldog-boldogtalan. Ezt a hagyományt követtem jómagam is. Baráti összejöveteleken mindig elsoroltam, melyik kép hol készült. Valahogy így:

– Ez itt a Sri Lanka-i elnök, akit egy héttel az után, hogy átadtam a megbízólevelemet, felrobbantottak. Ezen a képen a nepáli király látható, akit két héttel az ünnepi aktus után agyonlőttek. Emitt pedig a malajziai király – szegény egy hónappal azt követően halt meg végelgyengülésben...

Rendszerint idáig jutottam a bemutatásban, mert vendégeim megálljt parancsoltak, hozzátéve, hogy nem szeretnének velem fényképezkedni.

Karrierdiplomáták és „ejtőernyősök”

A diplomatáknak két típusát különböztethetjük meg. Az elsőhöz a *karrierdiplomáták* tartoznak. Ők a kincstári utat járják be, alulról kezdve arasznak fölfelé a külügyi ranglétrán. Némileg leegyszerűsítve így fest az útjuk: attasé, titkár, tanácsos, nagykövet. A rangokat a külügyminiszter adományozza, kivéve a nagykövetit, ami – a külügyminiszter és a miniszterelnök előterjesztése alapján – az államfő privilégiuma; nem véletlenül, hiszen a nagykövet egy személyben képviseli őt és hazáját az adott országban.

Létezik azonban egy beosztás szerint besorolás is, melyet rangtól részben függetlenül állapítanak meg. A nagykövet helyettese az első beosztott, aki adott esetben ideiglenes ügyvivőként (franciául *chargé d'affaires ad interim*, hiszen a diplomácia hagyományos nyelve a francia) helyettesíti a nagykövetet. Megjegyzendő, hogy az attasé nemcsak rangot jelenthet, hanem funkciót is; a sajtóattasé, katonai attasé vagy kereskedelmi attasé éppenséggel magasabb rangban lehet pályakezdő kollégájánál. De ne feledkezzünk meg a konzulokról sem – az ő szerepüket külön fejezetben részletezzük.

A második típust a politikai kinevezettek, tréfás szóhasználattal „ejtőernyősök” alkotják. Ők kívülről érkeznek és viszonylag rövid ideig, általában három-négy évig dolgoznak külszolgálatban: akadnak köztük politikusok, újságírók, egyetemi oktatók és egy sor más szakma képviselői. Noha minden bizonnyal kevesebbet értenek a napi diplomáciai munkához, mint a karrierdiplomáták, sok esetben alaposabb ismerői az adott térség belső viszonyainak, ennél fogva hatékony kapcsolatépítő tevékenységre

képesek. A külső szem előnyével élve, olykor a külügyi gépezet belső gyengéire is jobban felfigyelnek. Tény, hogy az ejtőernyősök többsége nagyköveti rangban kerül ki állomáshelyére, és ez néha rosszallást vált ki a hivatásos „külügyérek” körében.

Ebben a fejezetben ez utóbbi típus néhány képviselőjét szólatgatjuk meg.

– SZÓ BENNSZAKAD –

Sillár Emőke

A rendszerváltozás szele repített a Külügyminisztériumba. Előtte tizenhét évig a Magyar Rádió munkatársa voltam a légváltozatosabb minőségekben. Szerkesztőként, riporterként és igencsak szerteágazó programok műsorvezetőjeként dolgoztam: az oktatáspolitikától a szilveszteri szórakoztató műsorokig szinte minden műfajban kipróbálhattam magamat. A Magyar Televízióban is gyakran megfordultam. A médiában és a kommunikációban így könnyen eligazodtam, a diplomáciát azonban csak hallomásból ismertem.

1990 augusztusában kaptam azt a rendkívül megtisztelő, ugyanakkor számomra rémisztő felkérést, hogy legyek az új külügyminiszter, Jeszenszky Géza kabinetfőnöke. A két hét gondolkozási időt álmatlan éjszakákkal töltöttem. Végül az utolsó pillanatban eldöntöttem: belevágok.

Másnap, az első munkanapomon miniszter úr közölte, hogy öt perc múlva kezdődik a miniszteri értekezlet, melyen nekem is részt kell vennem. Elindultunk. A miniszter kitárt egy hatalmas kétszárnyú ajtót, és megszólalt: – Uraim, engedjék meg, hogy bemutassam az új kabinetfőnökömet.

Földbe gyökerezett a lábam. Egy hosszú asztalnál tucatnyi sötét öltönyös, fehér inges, nyakkendőös férfi ült. „Szó bennszakad, hang fenakad, lehellet megszegik...”

Végigültem az értekezletet, ráadásul közben miniszter úr magamra hagyott, mert tárgyalása volt. Amikor vége lett a megbeszélésnek, megszólaltam: – Uraim, látom, a megjelenésem úgy hatott, mint derült égből a villámcsapás. Azt is látom, hogy nagy fába vágtam a fejszemet. De ha segítenek, biztosan megbirkózom vele.

Felállt Somogyi Ferenc államtitkár, és azt mondta: – Mindenben segíteni fogjuk.

És meg is tartották a szavukat. Három évig voltam Jeszenszky Géza kabinetfőnöke, az egyetlen nő a minisztérium felső vezetésében.

Aztán 1994-ben új magyar nagykövetként megérkeztem a Fülöp-szigeteki Köztársaságba. Csodálatos beiktatási ceremónia következett katonai tiszteletadással, megkoszorúztam a nemzeti emlékművet, fogadott Fidel Ramos elnök, majd elérkezett a tiszteletemre adott fogadás estéje. Csevegtem mindenkiel, ahogy illik, próbáltam azon melegében belefogni a kapcsolatépítésbe, közben fél füllel hallottam, hogy valaki egyre csak azt ismételtgeti mellettem: – *It's not me. It's my wife.*

A férjem volt az. Mindenki neki gratulált, mert azt hitték, ő az új nagykövet. Az ottani diplomáciai testületben én voltam az egyetlen nő. Hiszen nagykövet csak férfi lehet, nem igaz?

Azóta, szerencsére, valamelyest javult a nők aránya a diplomáciában.

– MÉGHOGY PATKÁNY! –

Medgyes Péter

Egy vallomással kezdem: nem voltam karrierdiplomata, politikai ki-nevezettnak számítottam. Mentségemre szóljon, hogy amikor szóba kerültem mint leendő nagykövet, több évtizedes nemzetközi tapasztalat állt már mögöttem.

Elég az hozzá, a külügyminiszter a bejrúti nagykövetség vezetését ajánlotta fel számomra. Feleségemnek tetszett az ötlet, ám néhány

hét múlva kiderült, hogy Bejrút ugrott, helyette mit szólnék Damaszkuszhoz? Az se rossz, gondoltam magamban, feleségem azonban hallani sem akart róla.

– Mégis mi bajod Damaszkusszal? – értetlenkedtem.

– Az, hogy tele van patkánnyal.

– Ezt meg honnan veszed?

– Te mesélted, amikor két éve ott jártál – nézett rám szemrehányóan.

– Jaj, szívecském, összekevered a szezon a fazonnal. Azt Bejrútról mondtam, nem pedig Damaszkuszról.

E kegyes hazugságnak köszönhetem, hogy négy évet tölthettünk e mesés városban.

– A KÉTSZERES EJTŐERNYŐS –

Vásáry István

Botcsinálta diplomata vagyok, mint sokan mások a nemzedékemből. Polgári család sarjaként a rendszerváltozásig eszembe sem jutott, hogy a „szochazá”-t szolgáljam. A történelem viharainak köszönhetem diplomata pályafutásomat.

1990 májusában moszkvai tanulmányúton voltam éppen, onnan értesültem róla, hogy megalakult az első szabadon választott magyar kormány, és hogy Jeszenszky Géza lett a külügyminiszter. Nahát! – gondoltam magamban, hiszen angol szakosként Gézát még az egyetemről ismertem, de hamar napirendre tértem a dolog fölött.

Ám nem sokkal az után, hogy hazatértem Moszkvából, megszörrent a telefonom: – Halló, itt Jeszenszky Géza beszél.

A meglepetéstől majd elejtettem a kagylót, de ő nyomban a lényegre tért:

– Mondd, István, volna kedved Isztambulba menni főkonzulnak?

Tudták persze, hogy törökös vagyok, de erre nem számítottam, hiszen sohasem voltak ilyen irányú ambícióim.

Otthon a családi kupaktanács meghányta-vetette a dolgot, és végül úgy döntöttünk, egy ilyen megtisztelő felkérést nem lehet nem elfogadni, különben is, egy turkológus számára Törökország közvetlen megismerése csak hasznos lehet. Egy évig voltam főkonzul, onnan áthelyeztek Ankarába nagykövetnek.

Ám mielőtt kiutaztam volna Isztambulba, 1990 nyarán felkészülő diplomataként néhány hónapot a külügyben töltöttem. A minisztert, pár államtitkárt és helyettes államtitkárt, valamint néhány vezetőt (így természetesen a személyzeti főosztály vezetőjét) leszámítva szinte mindenki az egykori pártállamban szolgált. E vegyes társaságban művelt, alaposan felkészült szakdiplomatak éppen úgy dolgoztak, mint olyanok, akiknél a politikai hűség és megbízhatóság jócskán felülmúlta a szakértelmet. Különös hangulat uralkodott: a régi káderek szinte hihetetlennek tartották, hogy a langymeleg szocializmusnak befellegzett, mások buzgón bizonygatták az új hatalom iránti lojalitásukat. Jómagam gyanakvással mozogtam a Házban, nem tudván, kiben mi lakozik, főleg miután egyikük „megnyugtatót”:

– Hidd el, nemsokára visszatér a régi rend!

Lehet, hogy megérezte az októberi taxis sztrájk közeledtét? Annyira komolyan vettem a jóslatát, hogy amikor napvilágot láttak a sztrájk-ról szóló első hírek, kis híján csomagolni kezdtem Isztambulban.

Az ankarai négy év elteltével visszavonultam csendes tudósi magányomba az egyetemen; meg sem fordult a fejemben, hogy egyszer még visszatérek a külügybe. Igen ám, de 1999-ben felhívott a Külügyminisztérium személyzetise:

– Mit szólnál, ha kiküldenénk Pekingbe nagykövetnek? Utóvégre orientalistaként a keleti világ szakértője vagy.

– Minden tiszteletem Kínáé, de sose jártam ott – szabadkoztam. – Nem értek hozzá, a nyelvet és kultúrát sem ismerem eléggé. Ellenben

ha úgy adódik – folytattam –, képzettségemnél fogva szívesen szolgálnék valamelyik muszlim országban.

Egy hét múlva visszahívtak, hogy félév múlva megüresedik a teheráni nagykövetségi poszt. Ennek a csábításnak már nem bírtam ellenállni. Így kerültem ismét Keletre újabb négy évre.

– VARÁZSERŐ –

Tóth András

1994-ben léptem a Külügyminisztérium (akkor még így hívták) szolgálatába. Voltaképpen kamaszkoromtól kezdve úgy éreztem, hogy engem az isten is diplomatának teremtett, de különböző, főleg politikai okoknál fogva 1989 előtt a leghalványabb reményem sem volt rá, hogy ezt a pályát választhassam. Így hát elvégeztem az orvosi egyetemet, húsz éven át orvosként dolgoztam, mígnem megnyílt előttem a Külügyminisztérium kapuja. Három évig tanulgattam új szakmámat, megfordultam négy főosztályon is, elsajátítottam, hogyan kell száraz, lényegre törő elemzést írni, hasonlóan ahhoz, ahogy orvosként anamnéziselevételt vagy zárójelentést készítettem.

Idővel az a megtiszteltetés ért, hogy kineveztek a Magyar Köztársaság (akkor még így hívták) kenyai nagykövetségére. Kicsi aggódtam, vajon képes leszek-e helytállni első külszolgálati posztomon. Bizonyítanom kellett elsősorban magam, másodsorban azok előtt, akik akkor úgy érezték – fogalmazzunk finoman –, hogy elhappoltam előlük egy jó kis misszióvezetői helyet. Megbízóleveletem az általam hón tiszteelt Göncz Árpádtól vehettem át. Feleségem, aki mindmáig aktív belgyógyász-háziorvos, némi habozás után úgy döntött, velem tart Afrikába; nem bánta meg, hiszen életünk talán legszebb éveit töltöttük Nairobiban.

Nem az én tisztem eldönteni, sikerült-e helytállnom, az viszont tény, hogy úgy éreztem magam a kelet-afrikai fővárosban, mint hal

a vízben. Csakhamar barátokra tettem szert magyar munkatársaim, a diplomáciai testület tagjai és a nairobi társadalmi-politikai élet befolyásos képviselői között. Kiváltképp szívélyes viszonyba kerültem Nairobi római katolikus érsekével, Raphael S. Ndingi Mwana a’Nzekivel, akit Rómában maga II. János Pál pápa nevezett ki érseknek. Az egész országot átfogó hálózatán keresztül érsek úr mindenről tudott, amit érdemes volt tudni. Ezért is fordultam hozzá tanácsért az alábbi különös esetben.

Ehhez tudni kell, hogy a nairobi magyar nagykövetségen – akár csak a legtöbb fejlődő országban – a kisegítő személyzet zömét helyi alkalmazottak tették ki. Így kenyai volt a követségi titkár, gépkocsivezető, takarító, kertész, szakácsnő, továbbá a nappali és éjszakai őrök. Apróbb konfliktusokat leszámítva, ottlétünk alatt minden zökkenőmentesen zajlott, mígnem egy szép napon kitűnő sofőröm (nevezzük Albertnek), aki melleleg középiskolát végzett, folyékonyan beszélt angolul, mindamellett hívő katolikus volt, azzal a különös bejelentéssel állt elő, hogy az egyik éjszakai őr gonosz varázserővel bír.

– Mégis miből gondolja? – kérdeztem meghökkenve.

– Abból, uram, hogy a személyzet több tagja megbetegedett, engem is baleset ért.

Ez igaz is volt, mert Albertet nem sokkal előtte elütötte egy autóbusz, ami egyáltalán nem megy ritkaságszámba Kenyában; inkább az a csoda, ha valaki élve megúszik egy balesetet.

– Bocsássuk el az őr – javasolta Albert. Eszem ágában se volt, de ezt nem kötöttem az orrára.

Történetesen másnap megbeszéltem találkozóm volt Ndingi érsekkel, gondoltam, tanácsot kérek tőle. Elmeséltem, mi történt, jót derült rajta, majd elmondta, hogy őt magát tizenkét évesen keresztelték meg, addig animista törzsi környezetben élt. Megnyugtató, hogy Afrikában ez bizony így van, szent hitünk még nem gyökeresedett meg, türelemmel kell lennünk. Magam is így gondoltam.

– Hanem tudja, nagykövet úr – folytatta, – volt nekem egy nagymámám. Hogy az milyen varázserővel rendelkezett! Hú, azt maga el se tudja képzelni!

– ÁTLÉNYEGÜLÉS –

Márton András

A színész bizonyos lélektani mechanizmusok révén képes bármivé átalakulni, akár főkonzullá is. A következő anekdota e színészi átlényegülésről szól.

A királynő szerelmi kalandra vágyik, szól udvarmesterének, hogy aznap éjszaka nagydarab fekete férfival szeretne hálgni. Az udvarmester kétségbeesetten töri a fejét, mitévő tegyen. Pillantása a Nemzeti Színház műsorfüzetére esik: hoppá, ma este az Otellót játsszák Laurence Olivier-rel a főszerepben! Felhívja hát a mestert, hogy eleget tenne-e a királynő kérésének. A színész előadás után Otellónak maszkírozva felmegy a palotába, és mámorító estét töltenek együtt. Rá egy hétre a királynő közli udvarmesterével, hogy most egy dekadens értelmiségire fáj a foga. Az udvarmester pánikol: mórt még csak sikerült szereznie, de honnan a bánatból kerítsen egy efféle légyottra alkalmas dekadens értelmiségit? Ismét a Nemzeti Színház műsorfüzete siet segítségére: aznap a Hamletet adják Laurence Olivier főszereplésével. Nosza ismét fölkeresi a színészkirályt, aki le se maszkol, egyenesen a palotába siet, és huncut éjszakát töltenek együtt. Harmadjára azzal áll elő a királynő, hogy most egy nagy színésszel hálna. Mi sem egyszerűbb, gondolja megkönnyebbülten az udvarmester. Nyomban felhívja Laurence Olivier-t, hogy ma nem kell szerepet játszania, saját személyében jöjjön el a légyottra. Zavart szünet után a színész kiböki: – Sajnálom, uram, az nem fog menni, én civilben tíz éve impotens vagyok. És most következze a saját történetem! 1990-ben, Antall József amerikai látogatása során az idősebb Bush elnök engedélyezte, hogy

hazánk főkonzulátust nyisson Los Angelesben. Jeszenszky Géza külügyminiszter engem kért fel a főkonzulátus felállítására és vezetésére. Jeszenszkyvel gyerekkorunk óta ismertük egymást, tudta, hogy beszélek angolul, többször jártam Amerikában, tanítottam és angol nyelven játszottam egy magyar darabban az irvine-i egyetem Dráma Tanszékén, egyébként is világéletemben érdekelt a külpolitika.

Maga a felkérés első hallásra abszurdnak tűnt. Hogy kerül a csizma az asztalra? Majd eszembe jutott, hogy aznap este én játszom a főszerepet David Mamet *Floridai öröklakás eladó* című darabjában. Ha egyszer meg tudok birkózni egy züllött ingatlanügynök szerepével, tűnődtem, akkor miért ne lennék képes a főkonzuli munkában is helytállni? Színészként fogok belevágni, mint Laurence Olivier. Egyszerővel kötélnek álltam.

Mivel ez a szerep a komikumot és a tragikumot egyaránt nélkülözte, világos volt számomra, hogy a leglátványosabb színészi eszközöket nem vethetem be. Kis testi hiba, fura mozgás, lassú felfogóképesség, nagy pátosz kizárva, ezért úgy határoztam, hogy sportos, lendületes főkonzult fogok alakítani. Afféle bonvivánt!

Következett néhány hónapos külügyi kiképzés. Tudtam, tökéletesen kell felkészülnöm, hiszen nulláról indulok. A minisztériumban kaptam egy irodát, mellém rendelték néhány öreg rókát, akik bevezettek a diplomácia és a nemzetközi jog rejtelseibe. Beleástam magam a magyar–amerikai kapcsolatok történetébe, elolvastam sok jó és még több használatlan jelentést, megismerkedtem a minisztérium működési elveivel, a konzuli munka, könyvelés, kapcsolattartás, titkos iratkezelés és táviratírás rejtelseivel. Akiből csak lehetett, kisajtoltam valami tudnivalót. Nem utolsósorban a gazdasági igazgatóval megállapodtunk a misszió költségvetésében. Elég az hozzá, kimondhatatlanul élveztem a dolgot!

Kiválasztottam a minisztérium legrátermettebb titkárnőjét, előre küldtem Los Angelesbe, és hála neki, mire kiutaztam, már minden elő

volt készítve. Egy szép téli napon, a langyos kaliforniai napsütésben azon kaptam magam, hogy sportos, lendületes főkonzulként a hatalmas városban kutakodom, hol nyissunk irodát. Öreg angoltanárom, Vásony Gyurka tanácsát követve először annak néztem utána, merre található a brit képviselő, ugyanis szerinte a brit diplomácia ilyen ügyekben tévedhetetlen. Kiderült, hogy nemrég költöztek az egyre veszélyesebb Downtownból Westwoodba, ahol sorra nyíltak a főkonzulátusok. Így választottam ki egy Wilshire Boulevard-i irodát, egy emelettel a britek alatt.

Az amerikai jogosítványomhoz fényképet kellett csináltatnom. Bemegyek egy fényképészhez, és miközben az idős fotós előhívja a képet, nézegetem a falon függő, régi, bekeretezett légi felvételeket. Jé, ez pont olyan, mint a Margitsziget, ez meg mint Csepel! Kutya legyenek, ha ezek a képek nem Budapesten készültek! Rákérdezek. A fotós büszkén mondja, igen, ő készítette a képeket a világháború alatt, amikor Budapestet bombázták. Ha alaposabban szemügyre veszem a képeket, bizonyára megtaláltam volna annak a Keleti Károly utcai háznak a romjait is, melyben az ostrom alatt laktunk, ahol édesanyám egy mosdókagylóba ültetett, és átölelt, hogy megvédjen a mögötte leomló, mindent betemető házfaltól. Katonai szempontból szép találat volt, biztos kapott belőle a Ganz-gyár is. Ám mi onnan lentől más nézőpontból szemléltük a világot.

— MIRCI —

Horvát János

Jóska az utolsó hetét töltötte Havannában, amikor felhívott telefonon. Én már ugrásra készen álltam, hogy felváltsam őt a nagyköveti posztón. Beszélgetésünk végén Jóska zavartan megjegyezte: – Volna itt egy cica, amit átvehetnél.

Minthogy nekem sosem volt semmilyen háziállatom, kissé idegenkedve fogadtam az ajánlatot. Azt azonban tudtam már, hogy a

rezidenciához nagy kert tartozik, kis medence is van benne, láttam a fotókon a hatalmas pálmafákat, bokrokat – úgyhogy miért is ne?

Aggodalmas hangja mégis gyanakvóvá tett: – De ugye nem beteg a cica?

– Kutya baja – vágta rá Jóska. – Igaz, az egyik metszőfoga hiányzik, és a farka kicsit csálé, mert rácsapódott a garázsajtó, de egyébként rém aranyos.

Hosszas vajúdas után hozzátette: – De tudnod kell, hogy Mirci nem szolgálati macska.

Szolgálati macska, az meg mi, tűnődtem magamban, de ejtőernyősként nem mertem elárulni vészes tudatlanságomat, úgyhogy közöltem vele, hogy Mirci cicát így is, úgy is szívesen megöröklöm.

A dolog azonban nem hagyott nyugodni. Mit vettem a nyakamba? Bekopogtam egy tapasztalt kollégához, és kiszakadt belőlem a gyötrő szakmai kérdés: – Mondd, miért baj az, hogy Mirci nem szolgálati macska?

– Bajnak nem baj – válaszolta, – csak hogy vannak olyan követségek a világban, ahol a kutya vagy a macska nélkülözhetetlen. Elriasztja a betörőt, irtja a rágcsálókat. A macska vagy a kutya ott szolgálati állatnak minősül, orvosi költségeit, kosztját a minisztérium állja. Kubában viszont rendőr riasztja el a betörőket, nincs rágcsálóveszély, nem élnek ragadozó állatok, ennél fogva a cica összes költségét saját zsebből kell állnod.

Megköszöntem az értékes felvilágosítást, és az utazóbőröndömbe begyömöszöltem egy nagy adag cicacsemegét, mert sejtettem, hogy Kubában a macskaeledel is hiánycikk. Különben is azt akartam, hogy Mirci lássa: jó gazdija lesz.

Így éltünk boldogan három éven át, Mirci meg én.

Szolgálati időm végeztével szedelőzködtem, és már csak az a bizonyos telefonhívás volt hátra. Nagy nehezen rászántam magam.

– Volna itt egy cica, Mirci, amit átvehetnél – mondtam kicsit zavartan a telefonba utódomnak, Miklósnak. – Nagy a kert, kis medence

is van benne, hatalmas pálmafák, bokrok, úgyhogy jól elvan a cicus. Igaz, az egyik metszőfoga hiányzik, és a farka kicsit csálé, mert még az elődöm idején rácsapódott a garázsajtó, de egyébként rém aranyos. Némi tépelődés után hozzátettem: – De tudnod kell, hogy Mirci nem szolgálati macska.

Miklós karrierdiplomataként tisztában volt a nem szolgálati macska jelentésével, úgyhogy habozás nélkül mondta ki a boldogító igent. Az én lelkiismeretem is megnyugodhatott, hogy hű társamat nem kergetik el. Az együtt töltött évek alatt csupán egyszer kiabáltam Mirci-vel, akkor, amikor az ajtó elé lerakott egy elejtett madárkát. A hozzáértők utólag elmagyarázták, hogy ez a szeretet jele volt, büszkélkedni akart zsákmányával. Tanultam az esetből.

Miután érzékeny búcsút vettünk egymástól, a cica meg én, távoztam Havannából, utódom pedig rendben megérkezett, és szoros barátságot kötött a csálé farkú cicával, olyannyira, hogy velem ellentétben ők bizony nem a kertben tartották ökelmét, hanem befogadták a házba, sőt új nevet adományoztak neki: Mircellának keresztelték át. Úgy belenőtt a családba, hogy négy év múlva Budapestre is magukkal hozták. Egyszer engem is meghívtak otthonukba; az a gyanúm, hogy Mirci, alias Mircella nem ismert meg.

Ám ezzel nem ért véget a cica világjárása, ugyanis Miklósék magukkal vitték új nagyköveti posztjuk színhelyére, Santiago de Chilébe is. Boldogan éltek együtt a déli féltekén, mígnem 2017 karácsonyán érkezett a szomorú hír: a gondos orvosi ápolás ellenére Mirci-Mircella végelgyengülésben befejezte evilági vándorlásait, és végső nyugalomra tért. Latin-Amerika ősi földjében hantolták el.

Minden kezdet nehéz

A pályakezdés időszakát minden fiatal megsínyli, az ifjú diplomata különösképpen, hiszen nem az otthon melegében ugrik fejest a követségi munkába, hanem idegen világban, ahol minden másként működik szakmai, kulturális és nyelvi értelemben egyaránt. Számos váratlan helyzettel találja szembe magát, emiatt sűrűn hibázik. Különösen rosszul érezheti magát a bőrében az, akit gonoszodó kollégákkal és türelmetlen, netán basáskodó főnökkel hozza össze a balsorsa – mert sajnos ilyen is előfordul (mint kiderül három fejezettel később). Természetesen akadnak reménytelen jelöltek is, akiknek tanácsos lenne mielőbb pályát módosítaniuk.

Ami pedig az első misszióvezetői poszttal megbízott diplomatákat illeti, ők már tapasztalt rókák, ennek ellenére nekik se könnyű, hiszen rendszerint nem Párizsban vagy Berlinben kezdik meg nagyköveti pályafutásukat, hanem „isten háta mögötti” állomáshelyeken, ahol a szakmai nehézségeken túl sokszor a szokatlan éghajlatból és alacsony szintű egészségügyi ellátásból adódó problémákkal is meg kell birkóznuk. Egyszóval minden kezdet nehéz.

Erről Marton Béla a következőket mondja:

„Sok fiatal diplomata úgy képzei, hogy Brüsszelen, Párizson és Londonon túl nincs semmi. Nyugat-Európába vágynak. Holott csak a „végeken”, a kis követségeken lehet elsajátítani a szakma csínját-bínját. Ott, ahol a nagyköveten és rajta kívül nincs más magyar diplomata, te vagy a mindenes. Rákényszerülsz, hogy beletanulj a konzuli, a protokollós, az ügyvivői, a politikai jelentő munkába, és így tovább.

Én Mongóliában voltam kezdő diplomata, és nagyon élveztem, hogy rögtön a mélyvízbe dobtak, az alapoktól tanulhattam meg a szakmát. Igen, a *szakmát*. Mert sokakkal ellentétben vallom, hogy a diplomácia igenis szakma, mégpedig komoly szakma.”

— LAA ILAAHA —

Medgyes Péter

A felkészülés során furdalt a kíváncsiság, vajon mennyi lesz a kinti keresetem. Hosszas szabódás után rákérdeztem az egyik tapasztalt kollégánál, aki csak ennyit mondott: — Én még nem találkoztam guberáló nagykövettel.

Igazat mondott: volt mit a tejbe aprítanunk Damaszkuszban. Elegáns rezidenciában laktunk, a hivatali gépkocsihoz szőr sofőr járt, akit ritkán vettem igénybe, mert imádok vezetni, pláne egy Mercedest. Ha pedig mégis szükségem volt rá, útközben ő a beszélt arab nyelvre taníttatott, én meg őt angolra. Egyszer sikerült úgy megnevettetnem, hogy kis híján árokba borultunk, ugyanis eszembe jutott egy arab dal, amit gyerekkoromban szedtem föl, ki tudja, honnan. Így hangzik: „Laa ilaaha illaah, Mohamed ar-Rasul Allah, Allah, Allah” — majd ugyanez ismétlődik a végtelenségig. Magyarra fordítva: „Egyedül Allahot érdemes dicsérni, és Mohamed prófétát”. Ezerszer eldanorásztam magamban. Azóta több verzióját is meghallgattam a YouTube-on, hagyományos és modern feldolgozásban, és mondhatom, egyiknek sem az a dallama, amit én kántáltam annak idején.

— COCA COLA ÉS RÁGÓGUMI —

Misur György

1953 novemberében váratlanul hívtak a Külügyminisztérium személyzeti osztályáról, és közölték, hogy kihelyeznek a varsói nagykövetségre attasénak. Ekkor töltöttem be a huszadik életévemet, s ezzel én lettem minden idők legfiatalabb külföldi szolgálatot teljesítő magyar diplomatája. (Ezt a csúcsot ma is tartom.) Kaptam egy hivatalos kirendelő lapot, ezt lobogtatva felvehettem 4500 forint beruházási pénzt. Megvettem életem első kalapját, egy sötétkék, akkor nagyon divatos krombi szövettű télikabátot, továbbá csináltattam egy szürke öltönyt. Ebben az öltözékben meglátott az utcán osztályvezetőm, Farkas Mihályné, az akkori honvédelmi miniszter felesége, és nevetőgörcsöt kapott, annyira nem illett az öltözék az egyéniségemhez.

Kiutazásom idejét szentestére és karácsony első napjára időzítették. A sokat megélt családi vulkánfiber koffierembe belefért a teljes vagyonom. A csaknem üres Budapest-Varsó hálókocsiban rajtam kívül egy lengyel minisztériumi főosztályvezető utazott haza Szófiából. Unatkozott, előhúzott valamilyen szörnyű bolgár szeszest, így aztán rossz gyomorral, kóválygó fejjel érkeztem a varsói pályaudvarra karácsony reggelén.

Eléggye gyorsan belerázódtam a követségi munkába. Sok egyéb feladat mellett alkalomadtán tolmácsoltam is franciául és lengyelül. Lengyel tudásomat annak köszönhetem, hogy félig szlovák családból származom, és a két nyelv között sok a hasonlóság.

Egy ízben a kínai nagykövetségen tettünk látogatást. A magyar nagykövet a liftben vette csak észre, hogy elfelejtett nyakkendőjét kötni. A tárgyalás során a tea és a sütemények felszolgálása közben a kínai nagykövet elnézést kérve kiment a teremből, majd nyakkendő nélkül tért vissza. Ezen a finom udvariassági gesztuson jól neveltünk, mert eszünkbe jutott az anekdota, mely szerint Ferenc József és a

török császár vacsoráján az ottomán uralkodó a lerágott csirkecsontokat maga mögé hajította, mire Ferenc Józseffel az élen az összes oszt-rák vendég követte példáját.

Közben az amerikai nagykövetséggel is igyekeztem jó kapcsolatokat ápolni, egyre-másra kaptam a fogadásaikra szóló meghívásokat. Egyik diplomatájuk odáig ment a barátkozásban, hogy egy alkalommal küldött nekem egy kis csomagot. Tartva magam az előíráshoz, kezemben a küldeménnyel bekopogtam a nagykövethez, beszámoltam az ajándékozás háttéréről, mire ő behívatott még három diplomatát. Izgatottan kibontottuk a csomagot, melyben négy üveg Coca Colát és rengeteg rágógumit találtunk. Én egy üveget nyomban felajánlottam nagykövet úrnak, egyre jogot formáltam, a maradék kettőn pedig a három kolléga osztózott. Miközben jóízűen kortyolgattuk a kólát, alig győztük pocskondiázni a furcsa ízű italt – a politikai elvárásoknak megfelelően. Utólag a nagylelkű amerikai kollégának küldtem egy üveg magyar bort és néhány zacskó pirospaprikát a reprezentációs készletből. Természetesen nagyköveti engedéllyel.

– A HAZA BÖLCSE –

Várkonyi László

Huszonéves zöldfülűként Indiában kezdtem a külügyi szolgálatomat. Életem első fogadásán, egy pohár italt szorongatva, a rezidencia kertjében tébláboltam. Teremtett lelket nem ismertem a vendégek közül. Egyszer csak odalépett hozzám egy férfi, akinek – ha történetesen az utcán pillantom meg – valószínűleg odanyomok egy rúpiát. Rongyos volt az inggallérja, borostás képű, elhanyagolt ember benyomását keltette. De hát tudtam, India szegény ország, semmin sem szabad csodálkozni. Beszédbe elegyedtünk, erről-arról érdeklődött velem kapcsolatban – a szokásos locsifecsi. Majd hirtelen témát váltva megkérdezte:

– Mondja csak, mostanában mit gondolnak Magyarországon Deák Ferencről?

A lélegzetem is elakadt e váratlan kérdés hallatán, ám csakhamar elárulta, hogy ő a Jawaharlal Nehru Egyetem Kelet-Európai Tanszékének a professzora. Ugye nem kell mondanom, hogy nem tudtam megválaszolni ezt az egyszerű kérdést?

Másnap beleástam magam a Haza Bölcsé pályafutásának tanulmányozásába.

– NYITUNK, ZÁRUNK –

Misur György

A kezdő nagyköveteket rendszerint periferikus országokba küldik – engem történetesen a Kongói Népköztársaságba, ahol én nyitottam meg a Magyar Nagykövetséget. Korábban nem jártam még Afrikában, így nem csoda, hogy sokat szenvedtem a párás levegőtől és az éjjel-nappal egyenletes forróságtól. Munkatársaim, akik néhány hónappal előttem érkeztek, teljesen berendezkedtek a főnök nélküli életre. Helyi sofőrrel furikáztatták magukat, fölvettek néhány éjjeliőrt, meg egy takarítónőt, bizonyos Madeleine-t. Ahogy egy alkalommal keresem a lányt, az elsőbeosztott kollégám felsóhajt: – Jaj, nem bírok vele, már megint bezárkózott a fürdőszobába, a kádban áztatva magát kongói dalokat énekel, hiába zörgök és kiabálok, nem hajlandó kijönni.

A főváros Brazzaville az őserdő közepén épült, annak kárára terjeszkedett, ezért kígyók, pókok, egerek és hasonló állatok könnyen bejuthattak a lakrészekbe is. A kis létszámú diplomáciai testület bizony súlyos veszteségeket szenvedett: a bolgár nagykövetnek egy csípéstől háromszorosára dagadt a kézfeje, a francia nagykövetet tíz napon át negyven fokos láz döntötte ágyának, de ami még rosszabb: a pirosposzsgás szovjet nagykövetet valami trópusi betegség vitte el,

hasonlóan a román nagykövethez, aki pedig egy különös fertőzés következtében halt meg.

A fővárost kettészelő, hatalmas Kongó-folyót sás, nád és más vízi növények övezték. Egy szép napon meghívtak egy folyóparti vendéglőbe. Ahogy kiszállok az autóból, arra leszek figyelmes, hogy a személyzet botokkal, seprűkkel sürgölődik a folyópart és a vendéglő körüli részen. Közelebb menve látom ám, hogy egy kétméteres kígyó tekereg a folyó felé. Megkérdezem a hamuszürke arcú férfiaktól, hogy emberre veszélyes kígyóról van-e szó, amire azt válaszolják, hogy itt minden kígyó életveszélyes. A kertészemnek is inába szállt a bátorsága, amikor a szobám erkélye és a vele szemben lévő fa között megpillantott egy jó három méter fesztávolságú hálót szövögető, öklömnyi pókot. Szerencséjére nála volt a bozótvágó kése, és azzal lecsapta.

Szorgalmasan szedték a malária elleni gyógyszert, ám csakhamar feltűnt, hogy sárgulnak a körmeink. Dekoncentráltabbak voltunk a szokásosnál, a fényes és árnyékos felületek összefolytak a szemünk előtt. Feleségem egyre rosszabbul hallott – mint kiderült, a malária ellen szedett gyógyszer mellékhatásaként. Nem hagytam tovább kínlódni, fél év múlva véglegesen hazaküldtem két kisfiúmmal együtt, így egyedül maradtam a nagy semmittevés közepette. Tennivaló ugyanis nem volt.

Elég az hozzá, a második szolgálati év végén kértem hazarendelésemet. Egyesek azt terjesztették rólam, hogy nem érdemeltem meg a belém helyezett bizalmat, mások meg bolondnak tartottak, amiért képes voltam ilyen zsíros állást veszni hagyni. Szóval a karrierem szempontjából nem jöttem ki jól a dologból, viszont élve megúsztam. Nem sokkal később utódomra hárult a nagykövetség bezárásának nyűge.

Nyitunk, zárunk – nem mindig megfontoltan.

– STEPLI –

Horvát János

Havannában az EU nagykövetek mindegyike beszélt spanyolul, és meglehetősen tájékozottak voltak a kubai viszonyokról. De nem mindenről! Előfordult ugyanis, hogy a velem nagyjából egyidős bolgár kollégám és jómagam főszereplővé léptünk elő a tanácskozásokon. A mi tudásunk a saját múltunkból fakadt, és gyakran újdonsággal leptük meg a nyugati nagyköveteket. Mikor megjelent az új lakásrendelet, a kubaiak gyorsan a nagymamájukat is bejelentették az új lakásba, holott ő fel sem jött vidékről. Ilyenkor a holland vagy az angol kolléga várakozó pillantást vetett ránk. Hogy van ez? – olvastam ki szemükből a kérdést. Mire mi, szocializmusbéli tapasztalatunkat szégyenlősen felvonultatva, felvilágosítottuk, hogy a nagymamát azért kellett bejelenteni, mert vele lett ki a hatfős jogosultsági létszám. A nyugati kollégák ugyanilyen hálásan fogadták az üzemi négyesögről, a népi ülnökökről, a sportállásról, a függetlenített párttitkárokról és sok egyéb, hasonlóan épületes témáról szóló fejtágítónkat. (Volt, aki különórát is vett a szocializmus természetrajzából, hogy pontosan értse a Kubában történeteket.)

Hasonló volt a helyzet a saját követségemen, ahol fiatal munkatársakkal voltam körülvéve. Én alighanem jobban értettem Kubához, mint ők, ők viszont rendre többet tudtak a külügy belső viszonyairól, rendeletekről, konzuli munkáról, mint én. Egyszóval jól kiegészítettük egymást. Kollégáim nem győztek csodálkozni, amikor én kezlegyintéssel tértem napirendre bizonyos dolgok fölé. Én például nem akadtam fönn azon, ha hetekig kellett várni a szerelőre, ha a diplomátáknak járó műholdas tévét hónapokig az istennek sem engedélyezték, ha a szervizben rosszra cserélték a jó alkatrészt, ha a bürokrácia útvesztőiben elakadt valami. Ilyenkor a kollégáim lázadoztak. – Miért kell ezt nekünk lenyelni? – nyaggattak, én meg olykor beadtam a

derekamat. És láss csodát: panaszkodunk hallatán hol csodálkozva, hol el-lenségesen bámultak ránk a hivatalokban és a boltokban, de az is előfordult, hogy elgondolkoztak rajta, sőt léptek is az érdeklődésükben. No persze többnyire elbuktunk – a forradalmárok élete már csak ilyen.

A legnagyobb csattanásról azonban hadd számoljak be! Történt pedig, hogy Budapesről jött az utasítás, hogy készíttessünk néhány spanyol nyelvű bélyegzőt. Az én két dolgos munkatársam már indult is beszerző körútra, miközben én – sok évtizedes tapasztalat birtokában – kajánul elvigyorodtam, és vártam az elkerülhetetlen tragédiát, ami be is következett.

Egy óra múlva a fiúk lógó orral kullogtak vissza a követségre. Elmesélték, hogy betértek a két sarokra lévő írószerellátóba, ahol előadták kérésüket. Ezt hallva a személyzet összeszaladt, gyanakvóan méregettek őket, már-már rendőrért telefonáltak, és csak azért nem lett belőle nagyobb baj, mert felmutatták a diplomataigazolványukat. Szegényeknek fogalmuk sem volt róla, hogy szocialista országokban a bélyegző a hatalom egyik fegyvere, csak kiváltságosoknak jár, bonyolult engedélyeztetési eljárásokkal lehet megszerezni, és olyan jól el kell zárni, hogy még akkor se kerüljön elő, amikor stemplizni kell. Még hogy boltban megvenni! Ki hallott még ilyet? Ezt magyaráztam el nekik kissé röstelkedve, de ők még ekkor sem fogták fel a dolgot a maga teljességében.

Eltűnődtem. Most minek örüljek jobban: annak-e, hogy ilyen alapos tudással rendelkezem, vagy inkább annak, hogy ők már nem vesznek természetesnek az efféle marhaságokat? Az utóbbi mellett döntöttem.

– A HOLNAPI ÚJSÁG –

Krausz György

Magas szintű delegáció titkáráként utaztam Finnországba. Miután a hivatalos események rendben lezajlottak, a vendéglátó búcsúebédet adott a magyar delegáció tiszteletére. Egyszer csak odalépett asztalomhoz a

protokollfőnök, és suttogva arra kért, fáradjak ki valami nagyon fontos ügyben. Egyik fiatal munkatársam várt rám a folyosón, akit reggel azzal bíztam meg, szerezze be a holnapi újságokat, hogy elolvashassuk, miként számol be látogatásunkról a helyi sajtó. Szegény kolléga ezzel mentegetőzött: – Tessék elhinni, lejártam a lábam, de hiába, sehol sem kapható a holnapi újság.

– EGY IGAZI BALFÉK –

Krausz György

A diplomatáknak megvan az a rossz szokásuk, hogy időnként ugratják egymást. Ilyen történetekből mesélek el hármat, melyeknek szenvedő alanya egy töről metszett balfék.

A hetvenes években tudvalévően keveseknek adatott meg, hogy saját kocsijuk legyen. Nem csoda, hogy a külföldi kiküldetésben részesült fiatal diplomaták első útja az autószalonba vezetett. Akkoriban az Opelnek volt egy szögletes lámpájú modellje. Az egyik kolléga nem bírt ellenállni a csábításnak, megvásárolta. Büszkén mutogatta a kollégáinak, mire egyikük megszólalt:

- De mondd csak, biztos vagy benne, hogy szögletes a lámpája?
- Nem látod? Vak vagy?
- Nyisd csak ki a motorháztetőt!

Kinyitotta. A kolléga benyúlt a lámpatestbe, kiemelte az izzót, és felkiáltott:

– Hiszen ez kerek! Átverték. Sürgősen vidd vissza, és kérd a panaszkönyvet.

Az ifjú másnap elrohant a szalonba, követelve, hogy cseréljék ki az autót olyanra, melynek kerek a lámpája. Alig akarta elhinni, hogy a lámpabúra igenis szögletes, szögletes izzót viszont még nem látott a világ.

Az egyik mókamester egyszer megkérdezte tőle:

– Mondd, még mindig a gyári levegő van a kocsid kerekeiben?

– Miért, mi más lenne?

– Te jó isten, hát nem figyelmeztettek rá, hogy ötszáz kilométer után le kell cserélni a gyári levegőt?

– Milyenre?

– Hát alpesire. Menj föl az Alpokba, engedd ki a levegőt mind a négy gumiból, utána pumpáld fel őket újra.

A fáma szerint úgy is tett; fél napon át nyomta a kerekbe a friss alpesi levegőt.

Szegény kolléga egy alkalommal vígan hajtott az úton, mellette a haverja egyszer csak felkapta a fejét:

– Mi ez a furcsa zörej?... Mondd, megnézted már a bubulátort?

– A micsodát?

– Hát a bubulátort. Sürgősen ellenőriztesd a szervízben.

Három nap múlva a kolléga büszkén jelentette: – Képzeld, ebben az új modellben már nincs is bubulátor!

Írott és íratlan szabályok

A görög eredetű *protokoll* szón a diplomáciai érintkezés írott szabályainak rendszere értjük. Minden Külügyminisztériumban működik egy úgynevezett Protokoll Osztály, élén a protokollfőnökkel. A protokollások feladatai közé tartozik – többek között – a külföldről érkező vendégekről való gondoskodás, a hivatalos helyi rendezvények és látogatások megszervezése, az ültetés rendjének meghatározása, a megbízólevelekkel kapcsolatos teendők ellátása, a nemzetközi szerződésekről, megállapodásokról szóló okmányok alaki szabályainak betartatása.

Nem mellékesen ők hívják fel a figyelmet az íratlan illetani szabályokra, azaz az etiketre is, amely szó a francia nyelvből származik. Ez magában foglalja a diplomáciai társalgással, étkezéssel és az öltözködéssel (*dress code*) kapcsolatos viselkedéssel elvárásokat. Noha a valaha roppant szigorú etikett idővel sokat szelődött, bizonyos szabályokat ma is illik betartani.

– HUSS! –

Misur György

Nem sokkal a rendszerváltás előtt Fock Jenő miniszterelnök francia partnere meghívására Párizsba utazott. A viszontvacsora megrendezésével

engem bíztak meg. Egy Champs Élysées közelében lévő elegáns éttermet néztem ki színhelyül. Péter János korábbi külügyminiszter, aki egy nappal a delegáció előtt érkezett, végigpásztázta a nagytermet, majd megszólalt: – Elvtársak, mi ez a kupleráj? – ami egy egykori református püspök szájából igencsak frivol megjegyzésnek hatott.

Rám hárult az ültetési rend összeállítása is, ami tudvalévően kényes feladat, mert alaposan meg kell tervezni, kinek ki legyen az asztalszomszédja, nehogy sértődés legyen a dologból. Délutánra elkészültem a tervvel. Ám ahogy kezembe kaptam a névbemutató tálcát, rajta kis papírszeletkéken gondosan elrendezve a száz résztvevő neve, felpattant a bejárati ajtó, a huzat pedig – huss! – szanaszét röpítette a fecniket. Nem estem pánikba, mert jó emlékezőtehetségem a segítségemre sietett: fejemben pontosan rögzítettem az ülésrendet, úgyhogy a jeles esemény rendben lezajlott.

– FAUX PAS –

Misur György

Frissen kinevezett párizsi nagykövetünk azt az utasítást kapta Budapestről, hogy tiltakozzék a magyar sertéshúsexportunkat sújtó diszkrimináció miatt.

A francia nemzeti ünnep, július 14-e alkalmából De Gaulle köztársasági elnök kerti fogadást adott, melyre a diplomáciai testület tagjait is meghívták. Amikor a magyar nagykövet a tábornok elé járult, hatalmas markával megragadta az elnök kezét, és belekezdett a panaszradatba. Csak mondta, mondta a magáét, már a sajtó is felkapta a fejét abban a hitben, hogy itt valami eget rengető kétoldalú ügyről van szó. Később a francia Külügyminisztérium finoman szóvá tette a ballépést, azaz a *faux pas*-t, de a nagykövet tapasztalatlanságának tulajdonítva az esetet, szerencsére gyorsan napirendre tért fölötte.

– MINISZTER ÚR, HOGY ÜL? –

Medgyes Péter

Mielőtt elfoglaltam damaszkuszi őrhelyemet, felkészülő nagykövetként fél évet a Külügyminisztériumban töltöttem. Sok mindent megtanultam a nagykövetségi munkáról, beleértve az etikett némely fortélyát is. Így például egy sztájliszt lelkünkre kötötte, hogy öltönyhöz ne vegyünk fel rövid ujjú inget, mert visszatetsző, ha a felcsúszó zakóujj alól kivillan a szőrös karunk. Ennél már csak az rosszabb, tette hozzá, ha rövid szárú zoknit hordunk – hasonló okokból. Arra viszont egy veterán arabista kolléga figyelmeztetett, hogy nagy bunkóság úgy vetni keresztbe a lábat, hogy talpukat mutatjuk az arab vendéglátó felé. (Ez mellesleg sehol a világon nem illendő.) Márpedig egyik damaszkuszi tárgyalásunk során egy magyar miniszter végig így ült; alig bírtam megállni, hogy rá ne pirítsak: – Miniszter úr, húzza már be a patáját!

– A CANAPÉ NEM KANAPÉ –

Medgyes Péter

Mondom, sok mindent megtanultam az etikettől, de sajnos nem mindent.

Nemzeti ünnepi fogadásra készültünk, melyre szokás szerint meghívtuk a Szíriában dolgozó vagy végleg oda szakadt magyarokat, számos diplomatát, valamint néhány „fontos elvtársat” a legfelső körökből. A fogadás előtti napon szakácsunk megkérdezte tőlem, mit rendeljen.

– Szendvicseket – mondtam.

– Nem kéne még valami? – aggodalmaskodott.

Mivel szegény volt az eklézsia, rövidre zártam: – Érték be ennyivel.

Bő egy órával a fogadás előtt megjelent Ahmed, a főpincér három kollégája kíséretében. Szinte minden fogadáson, akár minálunk, akár

más nagykövetegnél, ő és csapata szolgálta ki a vendégeket. Ahmed szikár, fegyelmezett ember volt, rajta tartotta a szemét minden apróságon, szemével adott utasítást a többi pincérnek – kicsit magam is tartottam tőle.

Egyszer csak remegő szájjal elémlépett, és elcsukló hangon kérdezte, mi folyik itt. Értetlenül néztem rá. Háta mögül előkapott egy halmásra nőtt (minek nevezzem?) bucit, és az orrom alá tolta.

Ehhez tudni kell, hogy nincsen finomabb az arab kenyérnél, úgy értem, a lapos, kerek, kovásztalan kenyérnél. A magunkfajta európai kenyér sütéséhez viszont lövésük sincs. Az Ahmed kezében trónoló buci szemlátomást sületlen volt, és a sok adalékanyagtól felfúvódott. Ha csak ránéztem, máris fulladoztam.

Ekkor Ahmed leemelte a buci tetejét. Az alsó szinten valami bátnatos sonkaféleség kornyadozott, tetején egy aszott sajtszelettel. Belesápadtam.

– Hol vannak *canapé*? – sziszegte Ahmed tört angolsággal.

– Miféle *canapé*? – sziszegtem. Meghibbant ez az Ahmed, hogy holmi sezlonokról hadovál?

– Nagykövet úr – kottyantott közbe elsőbeosztottam széles mosollyal. – Ahmed az apró díszszendvicsekre utal, tudod, azokra, amelyek lazaccal, tojáskrémrel, kaviárral és egyéb finomságokkal vannak megpakolva.

– Ja vagy úgy! – nyögtem halálra váltan. Nyomban kiadtam az utasítást, hogy a buciakat vágják apró darabkákra, pakolják ki minden kincsünket a hűtőből, és rakják tele a szendvicseket, akarom mondani, *canapé*kat minden földi jóval: téliszalámmal, csípős kolbásszal, pálpusztáival, pirospaprikával, de akár túró rudival is. Szerencsére jól bevoltunk spájzolja otthoni finomságokkal.

Ahmeddel az élen a pincérek, a követség apraja-nagyja lázasan szelgetelt, vágott, kent, pakolt, úgyhogy mire megérkezett az első vendég, stószokban álltak szépen elrendezve a *canapé*ék. Ünnepi beszédemben

vidám hangon bejelentettem, hogy nemzeti ünnepünkön mi mással kedveskedhetnénk a tisztelt megjelenteknek, mint afféle magyaros ízekkel. Egyetlen vendég torkán sem akadt meg a fojtós *canapé*, sőt egékbe dicsérték a finom falatokat.

Jócskán elhúzódott a fogadás, azt hittem, sosem fog véget érni, amikor odalépett hozzám egy pityókás magyar, és megkérdezte, mikor vágjuk már fel az ünnepi tortát.

– Torta ma nincs – mondtam nyersen. – És tejszínhab sincs.

Mintha csak erre vártak volna, a vendégek varázsütésre, csapatosan távoztak. Én pedig egy életre megjegyeztem, hogy a *canapé* nem *canapé*, mint ahogy azt is, hogy torta nélkül nem élet az élet.

– PONTOS VAGY? –

Odze György

Az attól függ. Nemcsak az számít, hogy pontos vagy-e, hanem az is, hogy akarsz-e pontos lenni, és hogy muszáj-e pontosnak lenned. Ahány ország, annyiféle pontosság. Vannak híresen pontos országok, ahol ez nem érdem, hanem természetes magatartás. Svájcban kifejezetten modortalanságnak számít megkérdezni, hogy egy vonat pontosan indul vagy érkezik-e; aki fölteszi ezt a kérdést, arról ordít, hogy a kontinens mely részéből érkezett. A pontatlanság nem más, mint mások idejének tudatos rablása. Néhány évtizede a munkahelyemen volt egy jelenléti ív, melyet pontban nyolc órakor a portás önelégülten elzárt a fiókba, a későket pedig jelentette a munkaügynek. A hivatalnokok tehát pontosan érkeztek – fél kilenckor meg már a szemközi presszóban kávéztak.

A diplomáciában alapkövetelmény a pontosság, öt-tíz perc késés viszont kötelező, nehogy zavarba hozzuk a háziasszonyt, aki még bugyiban és melltartóban szaladgál a konyha és a fürdőszoba között. De hát mindig a kivételek az érdekesek. Kínában a vendégeket nem érdekli a

háziasszony öltözeke, az ebédet pontosan 12 órakor kell tálalni. Tálalják is, de hát ők így élnek: hajnalban kelnek, reggelire bekapnak valami kását, utaznak, dolgoznak, az ebéd viszont maga a mennyország. Vacsora pontosan hatkor, nincs előtte huzavona, térjünk a tárgyra. Evés után elköszönés, nincs vésztegetnivaló idő.

A törökök bezzeg nem ilyenek. Ha megbeszélt időpontod van egy török diplomatával, és már egy órája malmozol, felhívod, mire azt mondja, mindjárt ott lesz, parkolóhelyet keres. Ekkor biztos lehetsz benne, hogy még a zuhany alatt áll odahaza. Őt ne sűrgesse senki. Ugyan már, miről lehet lekésni? Nézzük csak meg, mire ment Európa azzal a nagy sietségével.

Azért vannak, akik vitték valamire. Például a finnek. Ha a szerelő tizenegy órára jelzi, hogy érkezik, akkor nyugodtan ajtót nyithatunk egy perccel korábban, ő már ott áll tetre készen. De pontosak a munkában is. Nem véletlen, hogy ők gyártják a világ talán legjobb liftjeit és mozgólépcsőit.

De az igazi poén India. Ott aztán a pontosság nem szentírás. Egy alkalommal vacsorára vártuk Pandzsáb állam kormányzóját, akivel egy nagyszabású magyar filmhónap terveit beszéltük volna meg. Előre jelezte, hogy gépkocsival jön az állam fővárosából, Chandigarhból (melyet mellesleg a francia-svájci Le Corbusier tervezett), négyórás út, előfordulhat, hogy néhány percet késik. Mondtam is feleségemnek, Marinak, milyen különös, az indiaiak általában a „jövünk-ha-jövünk” filozófia szerint érkeznek, de jólesett a kis figyelmesség. A kormányzó a megbeszélt este hét órakor persze nem érkezett meg, vártunk, vártunk, nyolc óra, kilenc, tizenegy. Megvacsoráztunk Marival, mi mást tehattünk volna, bezártam a kaput. Majd legközelebb, gondoltam.

Másnap este pontosan hétkor csengettek, megérkezett a kormányzó. Elnézést kért a késésért, ránézett a sofőrjére, aki bűnbánóan lesütötte a szemét, de hát zavaros egy állam ez a Pandzsáb, mondta (igazat

mondott: a muzulmánok és a hinduk között mindennaposak voltak a konfliktusok), nem tudott időben elindulni.

– Semmi gond – feleltem és még megtoldottam egy Gandhi-idézetrel, miszerint egy barátságnak sokat kell kibírnia, máskülönben a barátság nem barátság. És ezt nem csak úgy mondtam, hittem is benne.

Rántottát vacsoráztunk, kellemes és hasznos este volt. Lehet, hogy ez így volt megírva?

– A NYAKKENDŐ –

László Béla

Kairóban egy olyan házban laktunk, melyben több lakást Szaud-Arábiából és az Öböl-országokból érkező vendégek béreltek. Többnyire a nyári hónapokban érkeztek, mert az egyiptomi 35 fok szinte tavaszi időjárásnak számított a náluk megszokott 45 fokhoz képest. Napközben órákig elücsörögtek a ház előtt, teát szürcsölve, imafüzért, arabul *maszbahát* morzsolgatva, közben lábujjukat piszkálták, és türelmesen várták a naplementét. Utána viszont megindult a *Cairo by night*. Ők alkották a sivatagi út mentén sorakozó sátorbárok törzsközönségét, ahol Fifi Abdou és más neves hastáncosnők szórakoztatták a nagyérdemű közönséget – arab barátaink természetesen az italfogyasztás terén is engedtek az iszlám által előírt merev szabályokból.

Egy füledt nyári estén, ahogy szokásos esti programunk keretében éppen a fürdőszoba felé tereltük gyermekeinket, vad csöngetésre riadtunk. Miután nem vártunk vendégeket, gyanakodva nyitottam ajtót. Egy talpig érő, hófehér *disdasát* viselő emberke állt előttem, széles mosollyal egy nyakkendőt nyújtott át pergő arab mondatok kíséretében. Udvariasan köszöntöttem őt, érdeklődtem a horgyléte felől, és gyöngécske arab nyelvtudásommal egyre csak a piacról ismert kifejezéseket hajtogattam:

– *Sukrán*, nem veszek semmit, legkevésbé nyakkendőt, szép készletem van belőle. De mivel az ő angoltudása az én arabomnál is kezdetlegesebb

volt, sehogyan sem tudtunk zöldágra vergődni, úgyhogy kénytelen voltam üzletkötés helyett finoman orrára csukni az ajtót.

Néhány perc múlva megint csöngettek. Ott állt az emberem fancsali képpel. Nem szólt semmit, csak próbálta nyaka köré tekerni az élénk színekben pompázó nyakkendőt. Atyám, futott át az agyamon, ez a jóember képes véget vetni az életének, ha nem veszem meg a portékáját! Már nyúltam is a pénztárcámért, ám ő ettől még jobban nekikeseredett. Ekkor belém hasított a gondolat: hisz ez azért jött, hogy kössem meg a nyakkendőjét!

Megkötöttem, mire földöntúli mosoly jelent meg orcáján. Hosszan rázta a kezemet, és sűrű hálálkodás közepette távozott.

Még ki sem röhögtük magunkat, amikor ismét megszólalt a csengető. Ott állt barátunk, de immár nem nemzeti viseletben, hanem jól szabott, fehér öltönyben feszítve, nyakában a mesterien megkötött nyakkendővel. Szerény mosollyal nyugtázta elismerő pillantásomat, majd átnyújtott további tizenöt nyakkendőt.

Tudtam a dolgomat.

— AZ ADMIN —

Vásáry István

1990 előtt, de utána is a legtöbb gondot az úgynevezett adminok okozták – így hívtuk egymás között a nem diplomata státuszú magyar alkalmazottakat, a gazdaságisokat, hivatalsegégeket és sofőröket. (Mellesleg szólva, ma már a legtöbb kirendeltségnél helyi sofőröket alkalmaz a külügy, hiszen ők sokkal otthonosabban mozognak a kinti terepen magyar kollégáiknál.) Az adminok rendszerint nem beszéltek idegen nyelven, nehezen illeszkedtek be az idegen környezetbe. Mivel sok esetben ugyanabban az épületben laktak, mint a többi alkalmazott, a bezártságból eredő unalom és az irigység perpatvarokat szült. Ilyenkor megpróbáltam igazságot tenni – hiábavalóan.

Egy jellemző esetre tisztán emlékszem. Ankarában volt egy hivatalsegéd, aki előtte évtizedeken át egy másik minisztérium sofőrjeként szolgált. Nyilván elvtársi kapcsolatai révén helyezték át, tekintettel arra, hogy egy több éves kiküldetés jócskán megdobja majd közelgő nyugdíját. János (maradjon titokban az igazi neve) amúgy kedves, jóra való ember volt, de fogalma sem volt a hivatalsegédi munkáról.

Egy alkalommal bejelentkezett hozzám egy nagykövet kolléga bemutató látogatásra. Ilyenkor az a szokás, hogy a hivatalsegéd a kánpuben várja a vendéget, kinyitja előtte a gépkocsi ajtaját, bevezeti a szalonba, majd felszolgálja a teát, kávét, magvakat. Előre szóltam Jánosnak a közelgő látogatásról.

A vendég érkezése előtti napon bekopogott hozzám az alábbi szöveggel:

– Főnök, minden a legnagyobb rendben, a magvakat és a többi cuccot odakészítem az asztalra, de én sajnos nem tudok ott lenni.

Elképedt arcomra ügyet sem vetve folytatta: – A helyzet az, már megbeszéltük a feleségemmel, hogy holnap délelőtt bevásárolni megyünk.

Erőt véve ingerültségemen közöltem vele: – János, ha eddig nem vette volna észre, ez itt egy munkahely. Elvárom, hogy holnap itt legyen, és végezze a dolgát. Világos?

Dicséretére szóljon, hogy felfogta a helyzet képtelenségét, és a későbbiekben nem volt rá panasz. Idővel arról is sikerült leszoktatnom, hogy főnöknek szólítson...

— A BALSZERENCSES PÁVA —

Robák Ferenc

Előfordul, hogy a diplomáciai incidens elkerüléséhez diszkrécióra van szükség.

Tuniszban a magyar nagykövetségi rezidencia közvetlen szomszédja a kuvaiti nagykövetség volt. Elterjedt szokás náluk, hogy a kertben szép

madarakat tartanak a paradicsomi hangulat kedvéért. Egyik délután egy merész páva úgy döntött, elindul világot látni. Első útja a mi kertünkbe vezetett. Igen ám, de ott egy jófajta magyar kuvasz volt az úr, és a behatolót egyetlen harapással ártalmatlanná tette, majd diadalittasan várta gazdája dicséretét.

Nos, dicséretről szó sem lehetett, ám a pórul járt díszállatot gyorsan eltüntették a tett színhelyéről, nehogy a szomszéd felfedezze a veszteséget. A tunéziai kertészünk családja viszont aznap bőséges szárnyaslakomában részesült.

Nyelvelő diplomaták

Talán fölösleges is hangsúlyozni, hogy a diplomata nyelvtudás nélkül olyan, mint a lovas ló nélkül. Manapság (és már jó ideje) angolul minden külügyérnek tudnia kell, lehetőleg franciául is – és nem is akárhogyan: nemcsak társalgási, hanem tárgyalási szinten kell helytállnia. Tolmács igénybevétele kifejezetten kínos, nem beszélve annak költségkihatásáról. Természetesen hatalmas előnyt jelent, ha valaki annak az országnak a nyelvét is beszéli, amelyikben szolgál, legyen az arab, kínai, portugál vagy bármi egyéb – bár, kis ország lévén, nem mindig sikerül ilyen diplomatákat találnunk. Ennek ellenére volt olyan időszak, amikor nemhogy a beosztott diplomaták, de még a nagykövet sem beszélt idegen nyelveken.

Egy biztos: az ebben a könyvben megszólaltatott diplomaták kivétel nélkül többnyelvűek, sőt akad köztük olyan is, aki diplomata pályafutása előtt – vagy akár közben – tolmácsi feladatokat is ellátott.

— KÉSZ KATASZTRÓFA! —

Bánlaci György

Diplomáciai pályámat színesítette, tapasztalatomat gazdagította, hogy a külügyi és diplomáciai munka mellett, illetve annak részeként,

tizenöt éven keresztül angol nyelven tolmácsoltam. Abban az időben kevésbé használtak külső tolmácsokat, az ilyen feladatokat jobbra erre alkalmas külügyesek látták el.

Egy tapasztalt, rokonszenves kanadai diplomata, Thomas Delworth új budapesti nagykövetségként 1975-ben adta át megbízólevelét Losonczy Pálnak, az Elnöki Tanács elnökének. Képzelnék magunk elé egy hatalmas termet, benne egy mintegy tízszer tízméteres négyzetet. Középen áll az államfő, vele szemben a nagykövet, kétoldalt szerénységem, a tolmács, velem átellenben az illetékes magyar vezetők.

A program zökkenőmentesen zajlik, rendben tolmácsolom a nagykövet angol nyelvű beszédét, amikor is váratlan dolog történik. Az agyam pánikszerű vészjelzéseket ad: itt valami nagyon nincs rendben, botrány, világvége, megnyílik alattam a föld, és én végleg eltűnök a mélyben. Nem értem ugyanis, mit mond a nagykövet. Ne vegye az olvasó önteltségnek, de olyan nincs, hogy én ne értek valakit, aki angolul beszél. Szerencsére észbe kaptam: hiszen a nagykövet franciára váltott! Hát persze, Kanada kétnyelvű ország, és törvény kötelezi a kormányzat képviselőit arra, hogy nyilvános szereplések alkalmával legalább néhány mondatot a másik nyelven, jelen esetben franciául is mondjanak!

Némaságom, ami nekem örökkévalóságnak tűnt, valójában nem tarthatott tovább két-három másodpercnél. Vettem egy mély levegőt, és arcraemelés nélkül fordítottam tovább. Agyam mélyéről előkotortam egy évnyi középiskolai francia tanulásom immár elveszettnek hitt maradványait. Miután ismertem a kontextust, továbbá tudtam, hogy jó néhány francia szó hasonlít az angolhoz, különösebb baj nélkül végigtolmácsoltam a beszéd francia részét is. Ám nagy kő esett le a szívemről, amikor a nagykövet, alkotmányos kötelezettségeinek immár eleget téve, visszaváltott angolra. Lefogadom, hogy a magyar vendéglátók mit sem vettek észre a „válsághelyzetből”, Delworth

nagykövet úr viszont rettenetesen röstellte, hogy a készülődés izgalmában elfelejtett figyelmeztetni a nyelv váltásra. Éveken keresztül bocsánatért esedezett, engeszteléseképpen pedig szinte minden általa adott vacsorára meghívott.

– EGY VIRÁGSZÁL –

Nanovszky György

Volt egy hölgy az életemben, akinek Virág (*Fiore*) volt a vezetékneve.

Ehhez tudni kell, hogy minden évben megrendezik az eszperantó világkongresszust, melyre más-más ország nagyvárosában kerül sor. Legtöbbször fővárosokban, nemegyszer egzotikus helyeken, más kontinenseken találkoznak az eszme és a nyelv hívei.

1966-ban Budapest adott otthont a világkongresszusnak. Óriási esemény volt ez akkoriban, és nemcsak a magyar eszperantisták számára. Hiszen a legtöbb Nyugaton élő eszperantista még sohasem járt szocialista országban, a keleti jelentkezőknek pedig könnyebben adtak engedélyt arra, hogy „baráti” országba látogassanak; a hatvanas években sok orosz számára éppenséggel ez volt az egyetlen kiutazási lehetőség. Utólag visszagondolva, bizonyára az akkori magyar politikai vezetés alapos fontolóra vette, hogy engedélyezze-e a rendezvény megtartását, hiszen csak tíz évvel voltunk „ötvenhat” után, ráadásul a forradalom hívei azt rebesgették, hogy a tízéves évfordulóra történik majd valami. Mint tudjuk, semmi se történt.

A kongresszuson egyszer csak felbukkant Maria Luisa Fiore. A bolognai lány nagyon csinos volt, kitűnően beszélt eszperantóul, így gond nélkül megértettük egymást. Szerelem volt első látásra, még hozzá kölcsönös. Kapcsolatunknak mindössze pár nap adatott, ezalatt bejártuk Budapestet, rengeteg fényképet készítettünk. Ám egész idő alatt éreztem, lappang itt valami titok, valami, ami falat emel közénk. És amikor eljött a pillanat, hogy kapcsolatunkat úgymond magasabb

szintre emeljük, Maria Luisa visszakozott. Arra hivatkozott, hogy nincs értelme, mert ő halálos beteg. Én ezt persze nem vettem készpénznek. Még hogy egy ilyen szép, huszonéves fiatal lány nemsokára meghal? Ugyan már, képtelenség!

A kongresszus véget ért, a vendégek szétszéledtek, Maria Luisa is hazautazott. Vadul leveleztünk egymással. Azonban novemberben különös küldemény érkezett Bolognából: kis fotóalbum, benne az összes, kettőnkéről készült budapesti kép – benne egy gyászjelentés: Maria Luisa haláláról. Utolsó üzenetként, búcsúzóul ő maga állította össze az albumot. Tudta, amit tudott, ezért nem engedett magához túl közel. Meg talán azért, hogy megkíméljen engem – és persze önmagát is – a fájdalomtól.

Emléke mindmáig bennem él.

– BUNDÁSKENYÉR –

Várkonyi László

Nem ritka eset, különösen a fejlődő országokban, hogy a diplomaták helyi háztartási alkalmazottat vesznek föl, akik azt követően is a házban szolgálnak, hogy a régi diplomatákat újak váltják fel.

Delhiben meglátogattam egy frissen érkezett magyar hivatalsegéd-házaspárt, akik finoman szólva sem tudtak angolul. A feleség behívta a háztartási alkalmazottat, hogy készíttessen egy kis harapnivalót. Az asszony hosszasan lapozgatott a magyar-angol szótárban, tojás, tojás, tojás, megvan: – *Egg!* – adta ki az utasítást. Azután a kenyér angol megfelelőjét kereste ki: – *Bread!* – bökte ki jó magyaros kiejtéssel. Mármint hogy van az, hogy sütés: – *Bake!* – Ám mire idáig jutott, a helyi alkalmazott felkiáltott: – Á, bundászkener!

– MULATA –

Horvát János

A havannai diplomataklub kedvenc anekdotája a következő történet, melynek megértéséhez tudni kell, hogy diplomata rendszámmal közlekedő gépkocsit nem állíthat meg a kubai rendőr.

Volt egyszer egy kelet-európai kolléga, aki összetörte a hivatali gépkocsiját, ezért egy ideig bérelt autón közlekedett. Mit tesz isten, átment a piroson, leintette a rendőr, mire ő kipattant a kocsiból, és a fenyegetően közeledő közeg orra előtt lobogtatva diplomataigazolványát magabiztosan kijelentette: „*Yo soy puerco diplomático y no pago mulatas*”. A közeg elállt a büntetéstől, mert a röhögéstől nem tudott megszólalni. A kolléga ugyanis azt mondta: „*Én egy diplomáciai disznó vagyok, és nem fizetek a mulatáknak.*” Persze nem ezt akarta mondani. Csakhogy a diplomáciai testületet jelentő *cuervo* szót felcserélte a *puerco*, azaz a „disznó” szóval, a *multa*, vagyis „büntetés” helyett pedig hogy, hogy nem, a könnyűvérű kubai nőkre vonatkozó kifejezés, a *mulata* tolult ajakára.

– GYÜRÜT SZEGEZZ! –

Robák Ferenc

Míg a diplomáciához elengedhetetlen a nyelvismeret, az alábbi történet azt mutatja, hogy a katonai szolgálathoz nincs szükség kifinomult nyelvtudásra.

Strasbourgban az Európa Tanács mellett működő missziót vezetem, és a kellemes városban biciklizéssel próbáltam karban tartani magam. Egyik alkalommal, ahogy a francia idegenlégió toborzó irodája elé kanyarodtam, nyomtatott felhívásra lettem figyelmes. A világnyelveken kívül a közép- és kelet-európai országok nyelvén is ez volt ráírva: „Csöngess és várj!”. Igen ám, de a fordítást nem nyelvtanárral

végeztették el, hanem valamilyen internetes fordító programmal, így magyarul ez volt olvasható: „Gyűrűt és várj!” Meghökkenem, de aztán arra gondoltam, ez talán nem a véletlen műve, hanem egyfajta intelligencia-alapteszt, amely a magyar jelentkezők fegyelmezettségét méri. Azt tudniillik, hogy miután bedobták gyűrűjüket a postaládába, képesek-e türelmesen várni, amíg valaki kinyitja előttük az ajtót...

– OROSZUL, HA KÉRHETEM! –

Varga Koritár Pál

A hatvanas évek végén, első latin-amerikai utam alkalmával a Külkereskedelmi Minisztérium területi referenseként üzleti delegációban vehettem részt, melynek vezetője az ipari tárca miniszterhelyettese volt. A nagy létszámú csapat a rangos és nemzetközileg is jegyzett Limai Nemzetközi Vásárra utazott. Tudni kell, hogy abban az időben néhány latin-amerikai ország, köztük Peru, kiemelkedő kereskedelmi partnerünk volt, jelentős értékben vásárolt tőlünk oktatási és laboratóriumi eszközöket, orvosi műszereket, vasúti szerelvényeket, kikötői darukat, erőművekhez berendezéseket. Szakmailag indokolt volt tehát a magyar ipar megjelenése az árubemutatón. Gondot csak a magyar küldöttek korlátozott nyelvtudása okozott, és ez nemcsak az ott beszélt spanyolra vonatkozott. Ennek ellenére, néhány angolul tudó kolléga segítségét is igénybe véve, összességében sikeresen szerepeltünk. Úgy intéztük a dolgokat, hogy a magyar delegációvezetőnek, aki nem beszélt idegen nyelveket, minél kevesebb alkalommal kelljen megszólalnia, ezért kétoldalú tárgyalásokat sem szerveztünk részére.

Minden a legnagyobb rendben zajlott egészen az elutazásunk előtti utolsó napig, amikor is díszes meghívót kaptunk a vásár igazgatójától, egy svéd származású üzletembertől, aki saját villájában nagystílusú gálavacsorát adott a delegációvezetők tiszteletére. A miniszterhelyettes azonnal magához rendelt, és magával is vitt a rendezvényre, joggal feltételezve,

hogy szükség lesz rám. Szerencsére nem kellett szmokingot öltenünk, így szocialista ruhátárunk nagyjából megfelelt az elvárásoknak.

Az első félóra eseménytelenül telt el, a meghívottak élvezettel kortyolták a híres *pisco sourt* (szőlőpálinka citromlével), és kóstolgatták a perui konyha remek fogásait: a *ceviche* nevű nyershalat, a burgonyából készült *causát* és a többi finomságot. A baj közeledtét akkor érezkeltem, amikor a roppant művelt és elegáns igazgató sorra járta az asztalokat, hogy elbeszélgessen a vendégekkel.

A mi asztalunkhoz érve bemutatkozott, majd udvariasan megkérdezte, hogy beszélgethetünk-e angolul. A miniszterhelyettes férfiassan kezét rázott vele, majd megkérdezte tőlem, mit mond a vendéglátónk. A nemleges válasz után franciául, németül, spanyolul, svédül és olaszul is elhangzott a kérdés. A miniszterhelyettes némi tanakodás után így szólt hozzám:

– Varga elvtárs, mondja meg neki, hogy én ezeken a nyelveken nem tudok, és az én hazámban nincs is szükség rájuk. Ellenben ha beszélgetni akar velem, akkor az orosz választanám, mert az kitűnően megy.

Az utóbbi két szót külön megnyomta, látszott is rajta az elégedettség, hogy ezt a meccset valószínűleg megnyerte. De pechjére nem. Én híven fordítottam, mire az igazgató a felesége után szalasztotta kísérőjét, mondván, hogy semmi akadálya a társalgásnak, mivel a neje történetesen orosz származású, így minden bizonnyal elboldogulunk majd egymással.

A bomba beütött, szegény miniszterhelyettes kénytelen volt magyarázkodni, hogy ő, csakúgy, mint mindenki más Magyarországon, tanult ugyan oroszul az iskolában, de már elfelejtette a nyelvet. Miután tolmácként sikerült valamelyest tompítanom a kínos helyzetet, a szakmai társalgás beindult. A miniszterhelyettes becsületére legyen mondván, hogy a kínálkozó alkalmat megragadva felhívta vendéglátónk figyelmet a magyar ipar legújabb termékeire. Ezzel tulajdonképpen teljesítette is küldetését.

- HIS EXCELLENCY FORDÍTOTTA GÖNCZ ÁRPÁD -

Gulyás András

A Külügyi Irodába futottak be az elnökhöz érkezett külföldi levelek. Göncz Árpád nevének írása igen változatosra sikeredett. Volt ott minden: Arpad Hents, Arpat Geens, Harpad Göncz, Arpad Goncx, Irhad Gowens. De nevezték elnök urat Alvaro Gomeznek is: Goncz – Gonez – Gomez (mert ennek legalább van értelme, mint a *Hyppolítban* a hipodromnak), ami után logikusan következik, hogy az Árpád spanyol név: Alvaro... Uralkodói címzés is előfordult: „*Your Majesty, Mr. Arpad*”.

És kapott egyszer egy levelet, melyet így címeztek: „*His Excellency Fordította Göncz Árpád, President of Hungary*”.

Nyilván egy elnök úr által fordított könyvben látták így, és azt hitték, hogy a „Fordította” valami nemesi előnév.

- EGY „HASZONTALAN” NYELV -

Galli László

Jóval az Arab Tavasz előtt, a teljes közbiztonságot nyújtó Kadhafi-diktatúra idején egy Líbiában dolgozó magyar mérnök mesélt a hétvégi kalandjáról.

A pénteki pihenőnapon feleségével Nalut város környékén autókáztak. Fő úti céljuk egy viszonylag épségben megmaradt *kasbah* volt. Ezek a dombtetőre épült, várszerű építmények a középkorban védelmet nyújtottak, a környékbeli itt tárolták a gabonakészletüket, egy-szersmind a napsütés elől is ide menekültek.

Éz utóbbira szüksége is volt a mérnökházaspárnak, mert a falak árnyékában is volt vagy 45 fok – ami persze meg sem közelíti az 57 fokos világrekordot, melyet 1922 szeptemberében, a közeli Aziziyában mértek. A szemlélődés és piknikezés befejeztével mindössze egy feladatuk

maradt: feltankolni, mert a Tripolitól megtett jó 300 kilométer igen csak kiürítette a tartályt. Szerencséjükre a kasbahi domb mögött, szinte a semmi közepén előbukkant egy benzinkút. Az egyetlen kútfej mellett burnuszos, fehér szakállú *hádzs* bóbiskolt. (Líbiában mindenkit *hádzs*-nak, vagyis a mekkai zarándoklatot megjárta igazhitűnek neveznek, aki elég öreg ahhoz, hogy fehér legyen a szakálla.) Felébresztették, és angolul kérték, tankolja tele a kocsit. Az öreg válaszolt valamit arabul, de meg se moccant. Arab nyelvtudás híján honfitársaink kézzel-lábbal, meg a „benzin” szó többszöri ismételtetésével próbálták megértetni magukat. Az öreg felállt, de nem ment oda a kocsihoz, egyre emeltebb hangon, szélesen gesztikulálva magyarázott. Végül karjánál fogva megragadta a férfit, és vonszolni kezdte a kút melletti kalyiba felé.

A férj és a feleség összenézett. Az asszony bepattant az autóba, elindította a motort, a férj kitepte magát a *hádzs* szorításából, beugrott az anyósülésre, majd padlógázzal elrobogtak az emberrablási kísérlet helyszínéről. Őrült iramban vágattak jó darabig, már a nap is lemenőben volt, mire népesebb helyre értek, ahol sikerült végre egy békés benzinkútnál megtankolniuk.

A magyar házaspár beszámolóját döbbenet, de kissé hitetlenkedve hallgattam. Tapasztalatom szerint a líbiaiak mindig barátságosak, a vándorokkal pedig legendásan segítőkészek. Líbiában először hallottam ilyen ijesztő „túszszedő” történetet. De mivel senkinek nem esett baja, a követség nem tett hivatalos lépéseket.

A sors úgy hozta, hogy egy-két hét múlva elintéznivalóm akadt Nalutban. Dolgom végeztével maradt még annyi időm, hogy bekukantsak a híres naluti kasbáhba. Kánikula volt most is, az a fajta hőség, melyet a sivatag felől érkező szél hord ide. Csontszáraz a levegő, ha nyújtózik az ember, a saját inge is égeti a bőrét.

Visszaülök a kocsiba, ideje tankolni. Fékezek a közeli benzinkútnál. Ahogy kiszállok, megpillantok egy fehér szakállú öregot. Te jó ég, ez lenne az a bizonyos emberrabló? Mire felocsúdok, már ott is terem,

a kocsim elé lépve hablatyol valamit arabul. Nem lévén arabista csak egy-egy szót kapok el belőle. De mintha olasz szavakat is kihallanék a monológjából. Ekkor eszembe jut, hogy hiszen Líbia olasz gyarmat volt, a közigazgatás nyelve is az olasz volt! Ez a bácsi alighanem tanult olaszul az elemiben!

– *Ciao, come stai?* – kurjantom el magam ékes olasz nyelven.

A hádzs szeme felcsillan, megölel, legkedvesebb testvérének nevez, majd kifogástalan olaszszággal elmagyarázza, hogy várni kell a tankolással, amíg kicsit hűl a levegő, tudniillik nem eléggé mélyen helyezték el a földalatti tartályt, ezért ha nagyon süti a nap, a benzín felmelegszik benne, túlnyomás keletkezik, és a kút automatikusan leáll. Várni kell, amíg lehűl és újraindul. A magyarázat befejeztével karon ragad és *sehi*, *sehi* kiáltozással bevonszol a kalyibába, ahol víz bugyog a teáskannában. Leültet, megkínál egy pohárka igazi líbiai *sehivel*, ezzel a sziruposan sűrű, mézédessé és iszonyúan erős teával, melynek hosszas és szertartásos ceremónia szerinti készítését már csak a legöregebb hádzsok ismerik Líbiában. Közel egy órát kell várnom, mire kellően lehűl a levegő. Megtankolok. Már csöppet se bánom, hogy olyan kellemesen elcseverestünk az öreggel. Haboztam, ne meséljem-e el neki a mérnök házaspár ijedelmének okát, de végül úgy döntöttem, jobb, ha nem hozom szóba.

A hazafelé úton az járt a fejemben, milyen csattanós válasz lenne ez az eset azoknak, akik gimnazista koromban fejcsóválva értetlenkedtek, hogy a kötelező orosz mellé miért pont a haszontalan olaszt választottam valamelyik hasznos nyugati nyelv helyett.

– VOLT ÉRTELME? –

Medgyes Péter

Volt néhány nyelvvel dolgom életem során, de az arab nyelv kifogott rajtam: kutya nehéz! Főleg az írás: sose szoktam meg, hogy jobbról balra írnak. Pedig sok energiát fektettem az arabtanulásba, sőt

felkészülő nagykövetségként magántanárt is fogadtam egy damaszkuszi egyetemen végzett magyar fiatalember személyében. Fél éven át gyűrtem az arab nyelvet.

Odakinn udvarias mosollyal nyugtázták, ahogy a bemagolt frázisokat pufogtattam. Később valaki elárulta, hogy kicsit furcsán hangzik egy idegen szájából az irodalmi *fuszha* a köznapi szír dialektus helyett. Például amikor a foglalatosság felől érdeklődtek (*kifak?*), rávágtam, hogy *kullu tahta szajtara*, amit körülbelül úgy lehetne lefordítani, hogy „ura vagyok a helyzetnek”, ahelyett, hogy azt feleltem volna, hogy *tamam* („jól”), esetleg azt, hogy *alhamdulillah* („jól, hál’ istennek”).

A feleségem folyton azzal zrikált, minek vesződöm az arab írással, ha nem értem a szavak jelentését.

– Jól jön az még – feleltem dacosan.

Mígnem egyik kirándulásunk alkalmával, valahol a sivatag közepén útelágazáshoz értünk. Most jobbra forduljak, vagy balra? Kiszálltam, odamentem az útjelző táblához, kiókumuláltam a két település nevét, amiből kiderült, hogy balra kell mennünk.

– Látod, nyuszikám? Mégsem volt hiábavaló az arabtanulás – mondtam kaján mosollyal.

Főnökök és beosztottak

A külügyet egyesek amolyan félkatonai szervezetnek tartják, ahol szigorú hierarchikus rend uralkodik. Részben jogos is a vasfegyelem, főleg a külképviseleteken, ahol maroknyi diplomata és nem diplomata státuszú, magyar és helyi alkalmazott igyekszik hazánk jó hírét kelteni a nagyvilágban. Csak határozott vezető képes biztosítani az összehangolt munkát.

Azonban volt idő, amikor a nagykövet élet és halál ura volt. Akadtak köztük olyanok is, akik visszaéltek hatalmi helyzetükkel. Ha valamelyik beosztott hibázott, már röpillt is, és az sem úszta meg szárazon, aki vette a bátorságot, hogy ellentmondjon Öexcellenciájának. Ez az idő szerencsére elmúlt.

Az alábbi történetek a régi kor emlékeit elevenítik föl, de mint kiderül: ahogy Lúdas Matyi sem görnyedt hétrét Döbrögi előtt, úgy egyes beosztottakban is volt kurázs.

– PÖRKÖLT –

Krausz György

Annak idején elég sok pokróc modorú ember dolgozott a Külügyminisztériumban, főként vezető beosztásban. Volt egyszer egy Szarvas nevű személyzetis, aki mindig ordítva förmedt rá a beosztottjaira.

Egy alkalommal a titkárnője felhozta az ebédet, mire a főnök ráripakodott: – Mi a mai ebéd?

Szegény asszony majd elejtette a tálcát, rebegeve felelte: – Szarvaspörkölt, Marha elvtárs!

– ÉN VAGYOK A KISUJJ –

Bokor Balázs

A Tripoliban szolgáló magyar diplomaták meglehetősen lepukkant lakásokban laktak. Fiatal diplomataként nekem azonban sikerült olyan lakást bérelnem, amely a többi lakáshoz képest maga volt a luxus.

Hamarosan új elsőbeosztott érkezett Tripoliba. Elhatároztam, hogy minden tőlem telhetőt megteszek érte, annál is inkább, mert bár sokéves külügyi tapasztalattal rendelkezett, nem ismerte az arab világot, nem beszélt arabul. Én mentem ki érte és feleségéért a repülőtérre, és nyomban meg is hívtam őket hozzánk ebédre.

Másnap reggel nagykövet úr behívatott az irodájába, mellette ült az elsőbeosztott. Feszült arccal, de kellő határozottsággal közölte velem, hogy holnap lakáscserére kerül sor. Színpadiasan szájához emelte a hüvelykujját, majd a kisujját, úgy közölte a döntést:

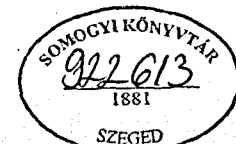
– Ha bármelyiket megharapom, fáj, de most te vagy a kisujj, úgy-hogy te kiköltözzöl, ő pedig be. Világos?

Így hát engem sec-pec kipenderítettek jól felszerelt lakásomból, ahová tanácsos úr másnap befészkelhette magát.

– KI TUDJA? –

Krausz György

KGST-ülés Budapesten. A fiatal diplomatákat egy-egy delegáció mellé osztották be, akiknek időről időre jelenteniük kellett, hogy minden rendben van-e. Én a népes szovjet delegációt kísérgettem.

A vezetékneveket és az arcokat elég nehéz volt azonosítani. Ekkor rám rivallt a delegáció titkára:

– Hol a fenében van Alekszej Nyikolájevics kocsija?

– Mire én: – Ki az az Alekszej Nyikolájevics? – és valami nagyon csúnyát gondoltam. Valami olyasmit, mint amit egyik ifjú kollégám mondott előző nap éjfél tájt, amikor a delegációk visszatértek a szálláshelyükre. Szó szerint így hangzott a párbeszéd:

Főnök: – Hol a p...ban van a szovjet külügyminiszter-helyettes?

Ifjú beosztott: – A f...om tudja.

A főnöknek elakadt a lélegzete, csak ennyit tudott kiböki: – Mindegy, holnapra biztosan előkerül.

Tanulság: Nem kell mindig lenyelni a békát.

– A CINEGE CIPŐJE –

Gulyás András

1978 végén éppen első afrikai kiküldetésemre készülődtem, amikor a miniszterhelyettes váratlanul hivatott kettőnket: a tanzán ügyekért felelős referenst, meg engem, akihez a portugál nyelvű országok ügyei tartoztak.

– Hogy a fenébe történhetett – dörrent ránk a főnök, – hogy a honvédelmi miniszter repülőjét útban Tanzánia és Mozambik felé, Szaúd-Arábia felett vadászgépek fogták közre, és felszólították a légtér azonnali elhagyására?! A maguk dolga lett volna az átrepülési engedély beszerzése! Micsoda skandalum! Czinege miniszter elvtárs tajtékzott, kénytelen volt visszarepülni Kairóba!

– Na de miniszterhelyettes elvtárs, katonai gépek esetében a Honvédelmi Minisztérium az illetékes – magyarázkodtunk.

– Nem érdekel. Írják le részletesen, mi történt! És még ma legyen nálam az igazoló feljegyzés! Értve vagyok?

Visszakullogtunk az irodánkba, és némi szentségelés után neki-láttunk. Előkotortam egy admin gatyát – így hívtuk az aktaborítót,

melyre az ügyirat tárgya, az iktatás dátuma, később a véleményezők, kiséfőnökök, végül a feljegyzést jóváhagyó nagyfőnök szignója került. Miután kitöltöttük a rovatokat, a belső oldalon így indult a szöveges rész: „A Bp. Ferihegyről 1978. ... hó ...-án induló, ... lajstromjelű katonai szállítógép légtérbeli problémáinak tisztázásában a Külügyminisztérium nem illetékes, az átrepülés engedélyeinek beszerzése, mint más hasonló esetekben, a társtarca feladata.” Dátum, aláírás.

De ha már egy igazoló feljegyzést gatyába ráztunk, miért ne duplázhatnánk? Egy másik borítóra felírtuk: „Tárgy: Egy elmaradt repülés helyett.” Belül pedig egy másik változat, versbe szedve:

„Vége van a nyárnak, hűvös szelek járnak,
Nagy bánata van a Czinege elvtársnak!
Szeretne elmenni, ő is elrepülni,
de Arábián nem tud átrepülni.
Kapkod fűhöz, fához,
Szalad a.....”

És így tovább. Volt abban minden: búsan szóló Nyerere, szomorú Machel. Majd a záróstrófa:

„Mivel a külügyben
nincsenek csodák,
írjuk a feljegyzés
új változatát!”

Fölül a hivatalos, alul a verses változat, így adtuk oda a miniszterhelyettes titkárnőjének azzal, hogy sürgősen továbbítsa a Főnöknek.

Vártuk a hatást. Aznap semmi, másnap semmi, harmadnap nem bírtuk tovább, megkérdeztük a titkárnőt, történt-e valami.

– Mindjárt utánaézek – felelte, azzal benyitott a miniszterhelyettes irodájába. Kisvártatva kihozott egy aktát (csak egyet), benne a Főnök megjegyzésével:

– Möszejők – angolos volt, de időnként franciául urazott bennünket, – ez a magyarázkodás elég gyenge kincstári munka, de legalább a Külügyminisztériumot sikerült tisztára mosniuk. Ellenben a másik! Az a vers! Hát az nagyszerű! Egyenesen fantasztikus! Megküldtem Czinege elvtársnak, hadd lássa ő is!

Hogy elküldte-e, vagy sem, sosem derült ki. Az viszont biztos, hogy kollégámmal hetekig rettegtünk, mikor kapunk soron kívüli behívót a néphadseregbe...

– A MARJAI –

László Béla

A VIII. Területi Főosztályon kezdtem el dolgozni Fekete-Afrika referenseként. Lassacskán beletanultam a szakmába, köszönhetően annak, hogy csupa tapasztalt, segítőkész kolléga vett körül. Sokat beszélgettünk, próbáltuk megérteni, megváltani a világot, együtt jártunk ebédelni. Egyre kevésbé megilletődött léptekkel közlekedtem a bordó szőnyeges, csendes folyosókon, és már azt is tudtam, mi rejlik a tekintélyt parancsoló, nagy fehér ajtók mögött.

Letettem az esküt, és ezzel teljes jogú külügyes lettem. Még aznap délután csörgött a telefonom. Magabiztosan szóltam bele: – Dél-afrikai Referatúra, László Béla vagyok.

Kedves, de komoly női hang válaszolt: – Üdvözlöm, Marjai titkárság. Azonnal jöjjön le Marjai elvtárhoz.

Köpninyelni nem tudtam, ugyanis Marjai József államtitkár fogalom volt a Házban, nagyhatalmú, meglehetősen öntörvényű ember, akitől mindenki rettegett. Valahogy kinyögtem: – Máris indulok.

Azzal futottam az öreg rókákhoz, hogy most mitévő legyek. Gyorsan megkaptam az útmutatást: – Vigyél magaddal jegyzetfüzetet, mindent pontosan írd fel, semmire se mondd azt, hogy „Nem tudom”, csak annyit mondj: „Azonnal intézkedem”.

Sápadtan, remegő lábakkal tartottam a titkárság felé, minden rosszra felkészülve. Egyszer csak látom, hogy mindenfelől hasonló korú és hasonló állapotban lévő srácok közelednek.

– Téged is hívatott? – kérdezte egyikük.

– Igen, de fogalmam sincs, miért.

Kezdünk megnyugodni: tömeges kivégzés csak nem lesz. A titkárságon ácsorogtunk, majd egyszer csak feltárult az ajtó, és beléptünk a vasúti váróterem méretű irodába, melynek végén ott ült „A Marjai”. Egy darabig még írt valamit (hadd egyen minket a frász), aztán felnézett a sokdioptriás szemüvegén keresztül, és így szólt: – Maguk nem ma tettek esküt?

Ekkor már tudtuk, hogy nincs nagy gáz.

– És mondják csak, maguknál ilyenkor nem szoktak ünnepelni? – folytatta.

Tapsolt egyet, mire feltárult az ajtó, és a hivatalsegéd megjelent egy tálca pezsgővel. A rettegett államtitkár ránk kacintott: – Jól beszartak, mi?

Koccintottunk.

– LOVASSZOBOR WINDHOEKBEN –

Gulyás András

A nyolcvanas évek közepén az angolai nagykövetséget vezettem a fővárosban, Luandában. Egyetlen beosztottam, Miklós egy nap távirattal viharzott be irodámba:

„Központ Luandának

1986. november 5. Sürgős!

Ismereteink szerint Windhoek főterén áll egy lovasszobor. Helyi kapcsolatainak igénybevételével azonnal tudja meg, kit ábrázol.”

Mit akar már megint a Központ? Még hogy lovasszobor! Van nekem Angolával is elég bajom! Windhoek a szomszédos ország, az egykori német gyarmat Délnyugat-Afrika, Namíbia fővárosa. A dél-afrikai megszállás ellen küzdő, namíbi felszabadítási mozgalom, a SWAPO vezérkara az angolai fővárosban székel, vezetőjével, Sam Nujomával diplomáciai fogadásokon gyakran összefutottam. Miklóstra szignáltam a táviratot, majd el is feledkeztem róla.

Kilenc nap múlva azonban újabb távirat érkezett:

„Központ Luandának

1986. november 14. Azonnali!

A november 5-i utasítás ellenére nem jelentett. Még a mai adásban várom válaszát.”

Miklóst kértem, mi történt ez ügyben.

– Főnök, senki sem tud a szoborról.

– Jól van, akkor most szépen visszamész a SWAPO-irodába, vissza se gyere info nélkül!

Én meg leültem a telexgéphez, és lyukszalagra írtam az alábbi táviratot:

„Luanda Központnak

1986. november 14. Azonnal azonnalijára!

Illetékesek többszöri konzultálás ellenére pontos választ adni nem tudtak. Az egymásnak ellentmondó közlések egyike szerint II. Vilmos német császárt ábrázolja. Mások szerint a lovas Jan Elias Van Der Niekerk (1876-1927) brit lovassági ezredes, a búr-angol háború, majd a német Délnyugat-Afrika elleni győztes hadjárat kiemelkedő vezére.

Atyai nagyatyja részt vett a Great Trekben, a búr telepesek nagy menetelésében.

Ő maga Fokvárosban, a Kegyesrendi Apácáknál folytatott elemi iskolai tanulmányok után 1890-94-ig a Bombay-i Winchester szpáhi lovasezrednél volt kadét.

Zászlóssá léptették elő, majd átvezényelték Fokvárosba. Az angol-búr háború idején a bloemfonteini csatában kitüntette magát: lovasrohammal két búr üteget tett harcképtelenné. Maga Churchill is elismeréssel írt róla naplójában.

Az I. világháború kitörésekor a brit lovasság ezredesként részt vett a német fennhatóságú Délnyugat-Afrika megszállásában, a Lüderitz és Swakopmund melletti ütközetben. Az otwarongói csatában lelőtték lováról, de gurka tisztiszolgája élete feláldozásával megmentette.

Az Aranygyapjas Rend és a Francia Becsületrend tulajdonosa.

1927-ben Windhoekben a spanyolnáthajárvány idején hunyt el.”

Megnyomtam a gombot, kattogott a gép, lement az adás, a Központból a szokásos zárás: „Rendben vettem”.

Ekkor ér vissza helyettesem: – Semmit nem tudni a szoborról.

– Milyen szoborról, Miklós? Már válaszoltunk a Központnak!

Nézi a táviratot, elsápad: – Úristen, mi lesz ebből, Főnök?

Soha nem lett semmi, a kutya sem reklamált „kimerítő” válaszom miatt:

Epilógus helyett. Évekkel később tudtam meg, valakinek az az ötlete támadt, hogy a nemzetközi bojkott miatt eladhatatlan arany Krüger-randok helyett a Windhoek-i Lovas figurájával kellene aranypénzt nyomtatni az Állami Pénzverdében, de az illető elállt az ötlettől, amikor az orrára koppintottak.

Az pedig csak e sorok írásakor derült ki számomra, hogy a szobrot voltaképpen a németek emelték Vilmos császár születésnapjára 1912-ben, és maga a lovas a herero törzs elleni 1904-es gyarmati háború ismeretlen katonáját ábrázolja (*Der Südwester Reiter*).

Az már a történelem fintora, hogy ma a volt zimbabwei diktátorról elnevezett Robert Mugabe sugárúton áll...

– ELVTÁRSBÓL ÚR –

Varga Koritár Pál

Úgy hozta a sorsom (és persze az életkorom is), hogy pályafutásom során nagyjából ugyanannyi időt töltöttem el a szakmában a rendszerváltás előtt, mint amennyit utána.

A rendszerváltás idején éppen Brazíliában szolgáltam, nagykövetségünk kereskedelmi képviseletét veztem. Érthető módon nem voltunk, nem lehettünk az események közvetlen szereplői, de feszülten figyeltük a fejleményeket. A rendszerváltás előtti néhány évben már a külképviseleteken is szabadabb légkör uralkodott, és olyan véleményeket is megfogalmazhattunk, amelyekért korábban minimum hazahívtak volna minket. Sőt, már nemcsak saját körben vitattuk meg a várható változások következményeit, hanem külföldi kapcsolatainkkal is bátrabban oszthattuk meg nézeteinket.

Ezzel együtt a napi szakmai munkánk egyik napról a másikra nem módosult, fő feladatunk továbbra is az volt, hogy minél több „politikailag semleges” magyar árucikket juttassunk piacra. Az érdemi változások akkor kezdődtek, amikor a magyar gazdaság struktúrája, így a külkereskedelem jogi feltételei is átalakultak.

Ennek jeleként 1990 tavaszán a következő telexüzenetet kaptam akkori főnökömtől, a kereskedelmi minisztertől:

„Tisztelt Varga Elvtárs!

Tájékoztatom, hogy a holnapi naptól kezdve az Ön hivatalos meg szólítása nem Elvtárs, hanem Úr. Kérem, hogy a jövőben ezt a formulát szíveskedjék használni levelezésében.”

Nyilvánvaló, hogy ezt az utasítást az összes magyar kirendeltség vezetőnek kiküldte. Mindenesetre számomra ekkor vált egyértelművé, hogy csakugyan bekövetkezett a rendszerváltás. A történetet sokszor elmeséltem nyugati társadalmakban szocializálódott barátaimnak, ismerőseimnek, akik ebből értették meg a dolog lényegét.

– TOJÁS VAGY ESERNYŐ? –

Tomaj Dénes

Külföldi kalandjaim Bangladesben kezdődtek. A kiérkezésünk előtt jó két évvel függetlenné vált, polgárháború sújtotta ország gazdasági, szociális viszonyai rengeteg mindennapi megpróbáltatással jártak, de a humoros helyzetek oldották a feszültséget. Így volt ez például a *chokidarunkkal* (magyarul: „éjjeli őr”) is.

Történt pedig, hogy vacsoravendégeket vártunk, és a szakács jelezte, nem lesz elég a tojás. Gyorsan riasztottuk a chokidart, hogy irány a piac, hozzon egy tucat tojást. A kellő mennyiségű *taka* mellé adtunk neki egy jó tanácsot: vigyen magával ernyőt, mért esni fog. Telt-múlt az idő, minden percben befuthattak a vendégek, amikor megjött végre a chokidar, jelentve, hogy a kapott pénzből alig futotta esernyőre.

– IP! –

Vásáry István

Az ankarai rezidencián volt egy török kertészünk. Az Anatólia egyik eldugott zugából származó öregurat mindenki csak *ábinak*, azaz bácsinak szólította. Egyszerű, jó szándékú ember volt, de a politikusokat szívből utálta (a diplomatákat a jelek szerint nem sorolta közéjük). A világot sajátos alulnézetből szemlélte, és minden török politikus halatán kezét a nyakához emelte, majd mintha fojtogatni kezdené az illetőt, csak ennyit mondott: – *Ip!* – Először nem értettem, mire céloz,

de csakhamar rájöttem, hogy a „kötél, zsinór” jelentésű *ip* szóval egy oszmán hagyományra utal: ha a szultán elküldte valakinek a selyem-zsinórt, azzal kimondta rá a halálos ítéletet.

Szegény *ábi* azóta már bizonyára Allah rózsakertjében metszi a virágokat, és talán a politikusok iránt is megenyhült valamelyest.

– A HÓHÉRT AKASZTJÁK –

Krausz György

A Külügyminisztérium egyik munkatársa szorgosan küldözgette a szigorú utasításokat a szomszédos ország magyar nagykövetségére, hogy az adott hónapban miről kér részletes jelentést, mire tessék különösen figyelni, minek kell utánanézni, és így tovább.

Mit tesz isten, egy évre rá a kollégát kihelyezték a szóban forgó nagykövetségre. Jelentkezett a nagykövetnél, és megkérdezte, milyen feladatok várnak rá.

– Hogyhogy milyenek? – kérdezte nagykövet úr.

Azzal a frissen érkezett kolléga orra alá dugta a nagy köteg utasítást, melyekkel előzőleg ő bombázta a nagykövetséget, majd ráripakodott: – Nyomás, fiatalember, ne húzza az időt, tüstént lásson munkához!

Úton-útfélen

Manapság a fél világ úton van. Ki saját gépkocsin vagy taxin, ki pedig repülőn, vonaton vagy hajón. A diplomaták azonban régen is állandóan utaztak, hiszen ez a munkakörük velejárója volt – ma még inkább az. Hol vendégeket várnak, kíséretnek, hol pedig maguk erednek útnak hivatali célból vagy saját örömeikre. Erről lesz szó a következő fejezetben.

– Ő LENNE AZ? –

Krausz György

A diplomaták életében gyakori eset, hogy a repülőtéren kell fogadniuk a kedves vendéget. Egy alkalommal egyikünknek bizonyos Kovács Istvánért kellett kimennie a helsinki reptérre, de semmi közelebbi információt nem kapott róla. Sorra jöttek kifelé az utasok, a kolléga nyújtogatta a nyakát, hol ebben a férfiban vélte fölfedezni Kovács urat, hol abban, de mindenki elkapta róla a tekintetét. Végül ketten maradtak a várócsarnokban: ő és egy koromfekete úr, aki odalépett hozzá, és akcentus nélküli magyarsággal bemutatkozott: – Kovács István vagyok. – A kollégát szinte föl kellett mosni a meglepetéstől. Kiderült,

hogy a nagykövet egyik ismerőse Ghánában hajdanában örökbe fogadott egy csecsemőt, hazahozta Magyarországra, nevére vette, és ő azóta is magyar állampolgárként él hazánkban.

A nagy tengeri kompoknak megvan az a sajátosságuk, hogy az utasok nem egy kijáraton távoznak; a Stockholmból Helsinkibe érkező kompokról például nyolc kijáraton tör utat magának úgy kétezeröt-száz ember.

Történt pedig, hogy engem küldtek ki a helsinki hajóállomásra Radnóti Miklósné fogadására. Különös izgalommal vártam a költő özvegyével való találkozást. Esélyem sem volt persze, hogy eltaláljam, melyik kijáraton száll ki. Kezemben a virágcsokorral idegesen fürkésztem az egyre ritkuló tömeget. Fifi néni azonban gyakorlott szemmel észrevette, hogy csak az a kétségbeesett fiatalember lehet az ő vendéglátója. Odalépett hozzá, és mosolygó arccal megkérdezte: – Ugye engem vár?

– BOKROS TEENDŐK –

Odze György

Sokak szerint a brit repülőtereken és kikötőkben dolgozó bevándorlási tisztviselők a legellenszenvesebb és legmerevebb fickók (és lányok) Nagy-Britanniában. Tény, hogy hatalmuk végtelen és megfellebbezhetetlen. Ha ők azt állítják, hogy az utas nem léphet be az országba, akkor döntésüket semmiféle nagykövetségi érvelés vagy könyörgés meg nem változtathatja. Londoni éveim során sokszor tapasztaltam, hogy ezek az emberek igen képzettek, majdnem tökéletes biztonság-gal szűrik ki azokat az utasokat, akik csakugyan hátsó szándékkal érkeznek, de olykor humorosan fogják fel munkájukat.

Egy alkalommal a nagykövet engem küldött ki a repülőtérre, hogy fogadjam a miniszteri beosztásából éppen felmentett Bokros Lajost,

akit előadni hívtak meg egy angol egyetemre. Diplomáciai igazolvánnyal többnyire a repülőgép ajtajában fogadtam az érkezőket, onnan kísértem őket a hatalmas repülőtér tekervényes folyosóin keresztül a rettegett bevándorlási tisztviselők pultjaihoz. Amikor Bokrosra került a sor, a tisztviselő, egy középkorú, karvalyorrú férfi alaposan, sőt némi gyanakvással böngészte át az útlevelet és az úgynevezett le-szállókártyát, melynek számtalan rovatát mindig pontosan kellett ki-tölteni.

– Nem írta be a munkahelyét – jegyezte meg a férfi, Bokrosra szegezve tekintetét.

Tudtam, hogy ez végzetes lehet, és éppen szólni készültem, Bokros azonban megelőzött. – Munkanélküli vagyok – felelte angolul.

A karvalyorrú rám pillantott.

– Akkor sajnos nem engedhetem be az országba – mondta.

Mindamellettem nem értette, miért fogad a nagykövetségi diplomata egy egyszerű munkanélkülit. Ez nyilván enyhítő körülménynek számított, mert megkérdezte: – Mi volt a korábbi munkahelye?

– Miniszter voltam – mondta Bokros szemrebbenés nélkül.

– Csakugyan? – vont a fel szemöldökét a tisztviselő. – Éspedig milyen miniszter?

– Pénzügyminiszter. De lemondtam.

– Gratulálok, uram – csapta bele széles mosollyal az útlevélibe a „Beléphet” bélyegzőt. – Érezze jól magát Nagy-Britanniában.

Aztán Bokrosra pillantott és bátorítóan kacsintott egyet.

Néhány héttel később parlamenti küldöttség érkezett angliai tanulmányútra. Miután nyelvtudásuk a csekélynél is kevesebb volt, saját bevallásuk szerint még a semmitmondó társalgási szintet sem érte el, külön kérték, hogy már a repülőgép ajtajában várja őket egy magyar diplomata, aki átsegíti őket a kezdeti nehézségeken. Hatan érkeztek, az útlevéltrekezelő pultig jókat hahotáztak, megjegyzéseket tettek az angol

nőkre. A pulthoz érve kezükbe nyomtam a leszállókártyákat, kértem, hogy töltsék ki.

– Képviselők vagyunk, nekünk ez nem kötelező – mondta a delegáció vezetője, egy magas, testes férfi, és egyetértést várva nézett társaira.

– Nem töltünk ki semmiféle nyomtatványt – felelték kórusban a többiek.

– Márpedig ez mindenkire nézve kötelező – szögeztem le.

Némi csend következett, végül megadták magukat.

A férfiak hosszasan tanulmányozták a rovatokat, ám a segítségem nélkül nem boldogultak. Nagy keservesen átjutottak a neveken, címen, a szálloda címét egy összegungyurgatott kis papírról bekönyvelték, ám az „Utazás célja” rovat már megoldhatatlan feladatnak bizonyult.

– Ide meg mit írjunk? – kérdezte a delegáció vezetője. – Te vagy a diplomata, neked kell tudnod.

– Az a kérdés, mi célból jöttetek – kérdeztem vissza.

– Nyelvtanfolyamra – lódította az egyik képviselő. – Azt mégse írhatjuk be, hogy turistáskodunk. Az angol parlament munkáját akarjuk tanulmányozni. Hogy hangzik?

– Rendben – adtam meg magam.

– Hát ide meg mit írjunk? – kérdezte egy alacsony termetű, fiatal képviselő. – Aszongya: „Sex”.

Mindenki rám meredt. Hiába, kényes ponthoz érkeztünk.

– Ide azt kell beírni, hetente hányszor – mondtam.

– Ehhez meg mi közük? – háborodott fel a delegáció vezetője.

– Ezek az angolok mind ilyenek. Perverzek – szögeztem le az alacsony.

– Oké, beírjuk – döntött a delegációvezető. – De mi számít: csak az otthoni numerák vagy a vendégszereplések is?

Ezen jót nevettek.

– Tiszta szerencse, Gyurikám, hogy velünk vagy – mondták, majd együtt indultunk újabb kalandok felé.

– BEFÉRSZ –

Medgyes Péter

Történt egyszer, hogy a magyar honvédelmi miniszter és kísérete Damaszkuszban landolt egy éjszakára, másnap átrepült Irakba, hogy meglátogassa az ott szolgáló magyar kontingenst, de aznap vissza is repült Damaszkuszba még egy éjszakára. Én fogadtam a küldöttséget. Különös látvány volt, ahogy a delegáció kikászálódott az ormótlan katonai gép farából. A díszvacsora közben sóhajtozva mondtam miniszter úrnak:

– Hej, ha én is köztetek lehetnék!

– Magunkkal vigyünk? Beférsz – mondta a miniszter komoly arccal.

– Á, hagyd csak – vágtam rá.

Irigykedve néztem a másnapi beszállást.

Amikor íméiben beszámoltam az esetről egyik barátomnak, ezt írta vissza:

– Látom, mégsem vagy olyan idióta, mint gondoltam.

Ő persze azt hitte, hogy a halálfélelem erősebb volt bennem a kalandváagnál, holott mindössze annyi történt, hogy beláttam: ha a külügyminiszter engedélye nélkül, ukmukfukk átruccanak Irakba, úgy kirúgnak a külügyből, hogy a lábam sem éri a földet. Ha így vesszük, nem is voltam olyan idióta.

– ELÉRJÜK? LEKÉSSÜK? –

Varga Koritár Pál

A kilencvenes évek közepe táján a magyar külügyminiszter látogatást tett több latin-amerikai országban. Akkoriban a mobil telefon még korántsem volt olyan elterjedt, mint manapság, és a külszolgálatosoknak sem járt hivatalból.

Miután az utolsó brazilai programon is sikerrel túljutottunk, csupán az elutazás maradt hátra. Rio de Janeiro közlekedése meglehetősen

kaotikus volt, annak ellenére, hogy már megépült az a belső autópálya, amely közvetlenül a nemzetközi repülőtérre vitt. Nagykövetségünk kellő ráteremtéssel tervezte meg a hotelből való kijelentkezés időpontját, a delegáció pedig a követségi munkatársak kíséretében vidám hangulatban, a jól végzett munka örömeivel szállt be a gépkocsikba.

Egy darabig ment minden, mint a karikacsapás, ám az autópályán hirtelen megállt a kocsisor, se előre, se hátra. Eleinte ügyet sem vetettünk rá, hiszen ez bárhol, bármikor előfordulhat, hát még egy milliós nagyvárosban. Fél óra elteltével azonban a miniszter egyre türelmetlenebb lett, a delegáció többi tagja nem kevésbé, a nagykövetség munkatársait pedig egyenesen a frász kerülgette. Közel fél óra telt el úgy, hogy egyetlen métert sem haladtunk. Nem tudtuk, mi okozza a dugót, de egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy lekéssük a Lufthansa-járatot, és – ami ennél is rosszabb – emiatt fejek fognak hullani.

A miniszter kiadta az ukázt, hogy vissza kell tartani a gépet, végső esetben pedig foglaltassuk át a jegyünket egy másik járatra. Igen ám, de mobil telefon híján, az autópályán vesztegelve, sok kilométerre a repülőtérrel hogy az ördögbe tud intézkedni az ember? Sehogy. Végül nagy sokára helyreállt a forgalom, de így is alig egy-két perccel a gép indulása előtt futottunk be a reptérre. Ott tettünk egy kétségbeesett kísérletet a repülőgép visszatartására, de szárazon közölték velünk: már lekapcsolták a csőről, nincs mód visszagurulni, akármilyen szintű delegációról legyen is szó.

Szerencsére sikerült átváltani a jegyünket az Air France aznapi járatára. És mivel a párizsi tranzit időtartama rövidebb volt, egy órával hamarabb érkeztünk vissza Budapestre, mint a Lufthansa-gép. Később megtudtuk, hogy Mitterand francia elnök hivatalos látogatása miatt zárták le hosszabb időre az autópályát, csak hogy erről az „apróságról” elfelejtették tájékoztatni a magyar nagykövetséget.

– A KEROSIN ILLATA –

Varga Koritár Pál

2002 júniusában a spanyol elnökség alatt került sor az Európai Tanács soron következő ülésére, melyen a tagállamok állam- és kormányfői vettek részt. De mivel a csatlakozási tárgyalások már a célegyenesbe fordultak, a tagjelölt országok vezetői is meghívást kaptak a tanácskozásra.

Ötéves spanyolországi nagyköveti kiküldetéseim vége felé jártam, már csak ezért is fontosnak tartottam, hogy e hazánk számára ropant jelentős esemény sikerrel záruljon. Ugyanakkor sajnálattal láttam, hogy a frissen megválasztott miniszterelnök, Medgyessy Péter és delegációja menetrend szerinti járatokkal, többszöri átszállással tud csak eljutni az ülés színhelyére, a dél-spanyolországi Sevillebe. Később meg amiatt aggódtunk, vajon eléri-e a delegáció a visszainduló gépet. Jogosan, mert a hivatalos program egyre csúszott, és hátra volt még a vendéglátó spanyol miniszterelnök búcsúbeszéde, valamint az azt követő „családi fotó”, melyről Medgyessy Péter – érthető módon – nem szívesen maradt volna le.

Miután bizonyossá vált, hogy a delegáció lekési a Sevilla-Barcelona-járatot, miniszterelnök úr üzent, hogy puhatoljuk ki, felférnénk-e a saját kormánygéppel érkezett szlovák kollégák repülőjére. Gyors válasz érkezett: „Dzurinda kormányfő szívesen látja a magyar delegációt a szlovák kormánygép fedélzetén”. Nagy kő esett le a szívemről, hiszen tudtam, Pozsonyból már játszva haza lehet jutni az odarendelt gépkocsikkal.

Késő délután a repülőtér VIP-várójában gyors búcsút vettem a miniszterelnöktől és munkatársaitól, jelezve, hogy másnap reggel előadást kell tartanom Alicante városában. Mivel hétórás út áll előttem, kimentettem magam, és útnak eredtem.

Már több mint két órája robogtam a spanyol rónákon át, amikor megcsörrent a mobilom:

– Nagykövet úr, van egy kis probléma – jelezte elsőbeosztottam, – de azért ne ijedj meg.

– Mi történt? – kérdeztem rosszat sejtve.

– Lerobbant a TU 154-es, többszöri próbálkozásra sem bírták indulóképessé tenni. Mindkét delegáció itt ragadt Sevillában. Elég rossz a hangulat a magyarok körében. Téged hiányolnak. Mitévő legyek?

Roppant kínos, tűnődtem, de ha most visszafordulok, akkor biztosan lekésem a saját előadásomat, ami még kínosabb lenne.

– Azonnal próbáljatok jegyet szerezni a legközelebbi Madrid-Budapest-járatra! – adtam ki az ukázt.

Sikerült! A magyar küldöttség másnap reggel rendben megérkezett Ferihegyre. Mondanom sem kell, hogy később valahányszor összefutottam a delegáció tagjaival, fölemlegették a sevillai kalandot.

Tanultam az esetből: Ha magas szintű delegációt fogadsz, ne szervezz magadnak külön programot, ne tágíts mellőlük, kísérd fel őket egészen a repülőgépig, mert az ördög nem alszik. Különben is, szokták mondani a külügyes vén rókák, nincs mámorítóbb a távozó küldöttséget szállító repülőgép kerozinjának illatánál.

– IMÁDOK AUTÓZNI! –

Robák Ferenc

Nem árt, ha a diplomata jogosítvánnyal rendelkezik, és szeret is vezetni.

Első kihelyezésem előtt fürge Trabantommal szereztem némi gyakorlatot, melyre szükségem is volt az ismeretlen algériai fővárosban, mivel röviddel a kiérkezésem után a helyi gépkocsivezető ripityára törte a nagykövetségi kocsit, de szerencsére ő élve megúszta a balesetet.

A misszióvezető az új mindenessel (vagyis velem) vitette el magát a másik hivatali kocsin a hadügyminiszterrel való találkozására. Örömmel vállaltam a sofőrködést, csupán azt kértem tőle, hogy – akár egy

mai GPS – pontosan instruáljon, mikor merre kell fordulni. Gond nélkül begördültünk a minisztérium elé. Az örök szájtátva bámultak, ahogy a sofőr a nagykövettel együtt lép be az épületbe.

Algériában akkora autóvezetői rutinra tettem szert, hogy párizsi külszolgálatom során szinte kerestem az alkalmat, hogy a Diadalív-körüli áldatlan dugókban manőverezhessek. Leginkább akkor volt szükség unortodox készségemre, amikor a jókora késésben lévő budapesti főpolgármestert szállítottam ki a repülőtérre. Útközben a járdára is fel-felhajtottam, hogy elérjük a gépet. Sikerült! Elismerően nézett rám, pedig állítólag Demszky Gábor sem a félénk vezetési stílusáról volt közismert.

Tunéziában már nem érhetett meglepetés: mindig annak van igaza, aki egy centivel előbb ér a kereszteződésbe. Természetesnek vettem azt is, hogy nemcsak egyirányú utcákban jöhetnek szembe velem, hanem az autópályákon is. Igaz, ilyenkor jól nevelten a leálló sávot veszik igénybe.

Egy magas rangú magyar politikus és felesége a saját szemével győződhetett meg e sajátos vezetési stílusról egy kirándulás alkalmából. Döbbenetükben észre sem vették, hogy nem az ő kötelező cigaretaszünetük kedvéért húzódtam a leálló sávba, hanem a bal hátsó durrddefektje miatt. Nem hinném, hogy a kedves olvasó látott már olyan nagykövetet, aki felgyűrt ingujjal kereket cserél. Vagy tévedek?

– RODOSTÓI EMLÉK –

Robák Ferenc

Főosztályvezetőként gyakran kezdeményeztem állami látogatásokat az általam gondozott dél-európai országokba. Elkísértem a köztársasági elnököt a törökországi utazására is, ahol az ankarai hivatalos, majd az isztambuli üzleti találkozók után Rodostóba látogattunk török gépkocsikonvoj kíséretében.

Jómagam a külügyi államtitkár autójában kaptam helyet. A Rákóczi Múzeum előtt rövid időre megálltunk a főtéren, hogy a polgármester ünnepélyesen köszönthesse a vendéget. A mi török gépkocsivezetőnk, élve az alkalommal, eltűnt a sarki kávézóban. Igen ám, de a késés miatt változott a program: a polgármester nem a főtéren üdvözölte a magyar elnököt, hanem benn a múzeumban. A felvezető rendőrautó elindult a múzeum felé, mi meg ott álltunk a kávézó előtt – sofőr nélkül.

Ilyenkor nincs idő a felelősök felkutatására, a magyar diplomatának bizonyítania kell, hogy nem csak a forgójátónál találja fel magát. Gyorsan bevágtam hát magam a sofőrülésbe, a kocsiban hagyott kulccsal indítottam. Sikerült is az egyre gyorsuló konvojgal lépést tartanom. A Rákóczi-házhoz érve az út közepén hagytam a kocsit, a közjogi méltóság után siettem, végtére is a delegáció tagjainak nem a reprezentálás a feladata, hanem az, hogy adott pillanatban informálja az elnököt a szükséges tudnivalókról. Közben persze némi kárörömmel képzeltem magam elé sofőrünk kétségbeesett arcát, ahogy a kávézóból kilépve konstatálja: autója szőrén-szálán eltűnt. A török protokoll motoros rendőre végül utánunk hozatta a gépkocsivezetőt, aki a program után pironkodva magyarázkodott.

– TÚLSÚLY –

Nanovfszky György

Az V. UNCTAD manilai üléséről tartottunk haza. A legrövidebb út Moszkván keresztül vezetett volna az Aeroflot szovjet légitársasággal, ám mi hallgatólagosan úgy határoztunk, hogy belekóstolunk a világ-számunkra akkoriban szinte elérhetetlen – másik felébe is. Az útvonal Manila, Szingapúr, Bangkok, Párizs, Budapest volt. A delegáció minden tagja értette, mi végre a sokszori átszállás, a napokig tartó várakozás a következő járatra. Elég az hozzá, a Manila-Budapest útvonal

a két-három nap helyett egy hétig is eltartott a légi közlekedés apró csapdái, a csatlakozás lekésése és hasonlók miatt. Ezzel is jelezhattük a budapesti elvtársaknak, mekkora rendetlenség, sőt káosz uralkodik a kapitalistáknál, ugyanakkor kedvünkre portyázhattunk az irigylet nyugati világban.

A többszöri csomagfeladásnál segítettem a csoportnak. Azzal tisztában voltam, hogy a mi bőröndjeink jóval többet nyomnak a kelle-ténél, márpedig kollégáim nem szívesen fizetnének a túlsúlyért abból a kevéske valutás napidíjukból. Az ázsiai repülőtereken akkoriban használatos poggyászmérlegek még nem digitálisak voltak (1979-et írtunk), így ha az ember a szerkezet alá tolta a cipőjét, az blokkolta a mérleg nyelvét. Odaálltam hát a mérleghez, roppant szolgálatkész-pakoltam fel a bőröndöket, egyiket a másik után. Ám mihelyt a mu-tató elérte a húsz kilót, akcióba léptem: hirtelen mozdulattal becsúsztattam lábfejemet a résbe.

Amikor az utolsó bőrönd is útnak indult a szalagon, a jegykezelő kisasszony elismerően jegyezte meg: – Hogy maguk milyen fegyel-mezettek! Mindegyik bőrönd hajszálra húsz kiló volt!

Én meg álszerénykedve csak annyit mondtam: – Igen, kérem, mi adunk az előírások betartására!

– TAXI! –

Odze György

A pekingi taxisofőr nem ismeri Pekinget. Térképe nincs, nem is tudja, mi az a térkép. Meg aztán Pekingben egyszerre két-háromszáz na-gyobb építkezés folyik, mire a térképet kinyomtatnák, már elavult. Sok autóban van műholdas navigációs rendszer, de a kínaiak ezt a szórakoztató elektronika részének tartják, szeretik nézni, de nem eb-ből tájékozódnak. A taxisofőr a sorsára bízta magát, és mint tudjuk, a sors életünk egyik legelszántabb eleme. Amikor az utas beszáll, és

bemondja a címet, a taxis azonnal indít, azt a látszatot keltve, hogy tudja, merre van az arra. Cigaretta, rádiót hallgat, telefonál, vakarózik. Általában olyan utcákba hajt be, ahol nincs nagy forgalom, mert zavartalan előrehaladását így tudja biztosítani. Ha az utasnak feltűnik, hogy rossz irányba mennek, úgymond szól. Elvégre az utasnak kell tudnia, hová akar menni, nem igaz?

A klasszikus londoni *cabbie* ellenben zárkózott, elkülönített fülkében ül, mint egy fertőző beteg. Ha leintik, a járda szélén állva kell bemondani a címet az ablakán keresztül, csak ez után szállhatunk be a kényelmes, még cilindres férfiakra tervezett utasterbe, melyhez két felnyitható ülés is tartozik. Útközben semmi locsi-fecsi, semmi kérdés. A londoni taxis – hála a szigorú vizsgának – úgy ismeri Londont, mint a tenyerét, közömbösen ül a kormány mögött. Amerikai turisták szoktak érdeklődni a fizetéséről, ami súlyos becsületsértésnek számít. Ugyan már, mi köze hozzá? Pénzről és nőkről Angliában nem beszélnek.

Nem úgy, mint New Yorkban. Ott aztán van társadalmi élet. Honnan jött? Mit csinál? Tetszik New York? Igazából azonban nem kíváncsi a válaszra, mert legjobban a saját hangját szereti hallani, melyet elnyom a zene és a diszpécser recsegője. Mindazonáltal udvarias, kiegészíti a hölgyutasokat a célállomáson, amibe egy kis intim, de nem túl bántó fogdosás is belefér, a csomagot leteszi a kapuban, örül, mondja, hogy találkoztunk, és legyen szép napunk, kézrázás, elkéri a névjegyet, hogy legyen egy kis protekciója, ha netán magyar vízumra lenne szüksége.

India, az aztán csakugyan más világ. A sárga-fekete járgányok többnyire több évtizedes Morris- és Fiat-adaptációk, kuplung, kézifék, akkumulátor nem szükségszerű tartozék, a taxióra pörög, de semmi köze a tarifához, mert az megállapodás kérdése, a műszerfalra a mutatók örülten cikáznak, és az is természetes, ha elfogy az üzemanyag, ilyenkor sincs semmi izgalom, a sofőr egy kannával kiáll az út szélére, és előbb-utóbb jön valaki, aki elviszi a legközelebbi kúthoz, ahonnan

aztán visszasétál, mindezt jókedvűen, mintha vidámparki lövészet lenne, rágyújtás kötelező, cigaretta nélkül fabatkát sem ér az élet.

Egyszer Pekingből hazafelé menet, Koppenhágában egy török taxi vitt a szállásunkra – annak idején még a légitársaság fizette ezt a szolgáltatást. Feleségem, Mari szóba elegyedett az elegáns Volvót vezető, szemlátomást nem dán származású sofőrrel.

– Török vagyok – mondta a fiatalember. – De nem érzem itt jól magam. Örökké esik az eső, drága az iskola, drága a biztosítás, a feleségem nem kap munkát, az anyósom egész nap a lakásban ül, mert fázik. Gyenge a foci, nincsenek barátaim.

– Miért nem megy haza? – érdeklődik Mari a maga természetes módján.

– Törökországba? Majd ha megőrültem. Soha – fejezi be a panaszkodást a sofőr. A szállodát természetesen nem találta meg, én igazítottam útba, de tartotta a markát a borralalóért.

Végül még egy történet. Jeruzsálemben érzékeltem, hogy a taxis nagy kerülővel visz bennünket a bazárba. Mondtam is Marinak, hogy erre még ráfizetünk.

– Ha tud rövidebb utat, rajta, mutassa meg – szólalt meg magyarul a sofőr. Hátrafordult és kacsintott egyet.

– AZ EPIZODISTA –

Márton András

A hatásos epizodistának a villanásnyi szerepében is titka van.

Elővárosi vonaton utazom a feleségemmel Yonkersből New Yorkba. Valamilyen kulturális rendezvényen voltunk, ahol – mint már annyiszor – bebizonyosodott, mennyire tájékozatlanok a közép-európai viszonyokról az amerikaiak, fogalmuk sincs, hol van Magyarország. Úristen, mennyit kell még dolgoznunk ahhoz, hogy észrevétessük magunkat!

A kupében egyesek csöndben olvasgatnak, mások szunyókálnak. Mi pedig a titkos nyelv leple alatt felszabadultan, ékes szavakkal kritizáljuk a bunkó amerikaiakat a műveletlenségük miatt. Lassít a szerelvény egy Ludlow nevű település állomásán.

– Várj csak – mondom a feleségemnek. – Úgy rémlik, létezik egy hasonló nevű magyar város is. Hogy is hívják?

Neki is ismerős a név. – Talán Lubló – feleli.

– Úgy van! De hol van? És miről nevezetes?

Velünk szemben egy jól öltözött afroamerikai úr újságját összehajtva leszálláshoz készülődik, majd tökéletes magyar kiejtéssel válaszol:

– Felvidék. Mikszáth: *Kísértet Lublón*.

Megvető mosollyal lelép a vonatról. Mire felocsúdunk, köddé válik a titokzatos, fekete bőrű ludlow-i kísértet.

Mi meg azóta is robogunk tovább leesett állal, megszegyenülten...

Királyok, hercegek, grófok

A nagykövet életében úgyszólván természetes, hogy összehozza a sors különféle hírességekkel: királyokkal, államfőkkel, írókkal, művészekkel. Rendszerint ünnepi eseményeken, tárgyalásokon, fogadásokon, fehér asztal mellett találkozunk velük, de az is előfordul, hogy véletlenszerűen. Ám akár így, akár úgy, ezek az alkalmak örökre bevésoednek emlékezetünkbe. Nem véletlen, hogy a soron következő öt fejezet csupa ilyen találkozást elevenít föl.

– HÁROM LÉPÉS TÁVOLSÁG –

Hóvári János

Kuvaitban a megbízólevelem átadása jóval hosszabb időbe telt, mint Izraelben, mint ahogy az élet is kényelmesebb, lassúbb tempóban zajlik. A kuvaiti protokoll viszont semmivel sem végzi rosszabbul a munkáját: virágcsokor, kézfogás a reptéren – a különbség mindössze annyi volt, hogy viszki helyett arab kávéval és teával kínáltak a kormányváróban. A protokollfőnök finoman értésemre adta, hogy a megbízólevél átadása nem sürgős, ne izgassam magam emiatt, máris tekintsem magam teljes jogú nagykövetnek. Kicsit furcsállkodva

ugyan, de tudomásul vettem. Elég az hozzá, közel két hónapig várakoztattak.

Nagy végtére elérkezett a várva várt nap. Limuzin, protokoll, motoros rendőrök, díszőrség, a két ország himnusza (hibátlanul eljátszva!), belépés az emír palotájába, amely egy 21. század elején épült Alhambrára emlékeztetett. A kuvaiti előkelőségek nemzeti viseletben feszítettek, maga az emír is *disdasában* és kaftánban fogadott. Előtte a protokollfőnök lelkemre kötötte, hogy szabjam rövidre a mondanivalómat, mert az uralkodó kormányülésre siet.

Az emír felállt trónusáról, pár lépést tett felém, én meg angolul belekezdtem a szokásos szövegbe. Bár tudott angolul, tolmács munkáját vette igénybe. Átnyújtottam a megbízóleveletem, kezét ráztunk, és azzal – most már hivatalosan is – Magyarország nagykövétvé avanzsáltam.

Ezt követően a terem sarkába vonultunk hármásban: az emír, a tolmács és jómagam. Röviden beszámoltam a kétoldalú kapcsolatok alakulásáról, de az emír félbeszakított, és megkérdezte, mi hír hivatali elődömről, Gyuris Jánosról, merthogy ő a kuvaiti nép igaz barátja, sokat tett Kuvaitért az iraki megszállás idején. Megnyugtattam, hogy nagykövet úr jól van (azóta sajnos már eltemettük), és az ő szellemiségét követve kívánok dolgozni a jövőben. A protokollfőnök ekkor már szemrehányóan nézett rám, hiába intettem neki, hogy nem miattam nyúlik ilyen hosszúra a párbeszéd.

Csak a másnapi újságokból értesültem róla, hogy az emír valóban a kormányülésre sietett, de nem azért, hogy megdicsérje miniszterelnökét, hanem hogy felszólítsa a kormánya átalakítására.

Kétéves külszolgálatom alatt többször találkoztam az emírral, aki mindig szívélyes volt, de tartotta a három lépés távolságot. És nem csak velem viselkedett ilyen visszafogottan, hanem minden diplomatával, még az amerikaiakkal is. Általában is jellemző volt az Al-Sabah dinasztia tagjaira, hogy mindenkor készséggel álltak

rendelkezésünkre, de sejtelmes válaszaikból sosem tudhattuk, hogy voltaképpen hányadán állunk.

– CIMBALOM ÉS BONBONIER –

Robák Ferenc

Brüsszelben az egyik diplomáciai vacsora után feleségem elújságotla, hogy a király kisebbik fia, Fülöp rajong a magyar cigányzenéért. Tudtuk, hogy a 100 tagú cigányzenekar nemsokára a belga főváros híres koncerttermében, a Bozarban lép fel. Vettünk négy jegyet, és meghívtuk a királyfit és feleségét, Mathildét az előadásra, akik örömmel elfogadták a szíves invitálást. A koncert előtt a hercegi párt a bejárat előtt vártuk. Tudtuk, hova fognak érkezni, mivel a rendőrség parkolóhelyet foglalt számukra. Kisvártatva begördült egy terepjáró, melyet a herceg maga vezetett. Már az első szám után magával ragadta őt a cigányzene lendülete, érezni lehetett, hogy megtörtént a nagy találkozás.

A szünetben a hercegi párt felkísértük a színpadra, hogy köszöntsék a zenészeket. Mathilde figyelmét különösen a cimbalom ragadta meg, mivel sose látott még ilyen hangszert. Kiderült, hogy a bravúrosan játszó cimbalmos jó pedagógus is, mert rövid ismertetője végén arra biztatta a zongorázni tudó hercegnőt, hogy próbálja ki a cimbalmot. A teremben tartózkodó közönség élvezettel hallgatta a tehetséges szárnypróbálgatást.

A trónörökös, aki ma már Belgium királya, számos üzlettemberi delegációt vezetett külföldre, többek között Magyarországra is. Brüsszelben nagy élvezettel mesélte, milyen különös nyelv a magyar: a „rendőrség” szó például minden általa ismert nyelven hasonlít a *police* szóra, kivéve a magyart. Majd kicsit raccsolva, de remek kiejtéssel mondta: „vendőővség”.

Egy alkalommal II. Albert király meghívására állami látogatásra utazott a magyar köztársasági elnök. Mivel felesége nélkül érkezett, a protokolláris programokon nem Paula királyné, hanem Mathilde

vett részt. Kilenchónapos terhesen, nagy pocakkal vett részt a repülőtéri fogadáson és a díszvacsorán – majd aznap éjszaka megszülte negyedik gyermekét.

Másnap a magyar közjogi méltósággal együtt felkerestük a királyt, hogy valamilyen apró figyelmességgel lepjük meg a többszörös nagyapát. Mivel úgy gondoltuk, hogy egy rugdalózó nem lenne illő ajándék, a nagykövetség reprezentációs raktárából vételeztünk egy herendi bonboniert, melyet azzal a kísérőszöveggel adtunk át, hogy ebben lehet majd gyűjteni a kis unoka tejfogait.

A királyi családban ezek után valószínűleg úgy képzelik, hogy a magyar tanyavilágban is herendi bonboniert használ a fogtündér.

– KOCCINTSUNK RÁ! –

Tomaj Dénes

Amszterdamban, a királyi palota szomszédságában lévő Nieuwe Kerkben orosz kiállítást rendeztek Nagy Katalin cárnő életéről. A rendkívül gazdag és impozáns kiállítás megnyitójának díszvendége Beatrix holland királynő volt.

Szigorú protokoll szerint zajlott a program, a kamarazenekar éppen egy korabeli orosz zeneszerző darabját adta elő, amikor szokatlan mozgásra lettünk figyelmesek. Abból, hogy az udvari protokollfőnök nem várja meg a zenedarab végét, és a királynőhöz lépve súg valamit a fülébe, arra következtettünk, hogy rendkívüli esemény történt. Alighogy a zenekar a darab végére ért, a királynő és kísérete távozott, a ceremóniamester pedig bejelentette: bombafenyegetés érkezett, mindenkit arra kér, hogy fegyelmezetten, de tüstént hagyja el a templomból átalakított kiállítótermet. Január volt, a bundák, télikabátok, kendők és sálak a ruhatárban maradtak. Didergő tanácsalanság vett erőt a néhány száz fős, elegáns vendégseregen; mindenki azon törte a fejét, hol van a közelben kávézó vagy étterem, ahová behúzódhat.

Ám nem volt rá szükség, mert egyszer csak feltáruktak a királyi palota kapui, és az udvaroncok mindnyájunkat beinvitáltak a palotába. Ahogy beléptünk a főcsarnokba, immár mosolygó képpel rázendített a kamarazenekar, megkezdték a frissítők felszolgálatát, majd a magasabb rangú holland vendégeket és nagykövetekeket a királynő lakosztályába kísérték. Mivel az amszterdami királyi palota főként protokolláris események színhelye, nem alkalmaztak pincéreket az épületben. Néhányan Beatrix királynővel karöltve előkerestük a poharakat, dugóhúzókat és egyéb konyhai kellékeket, hogy legalább egy pohár borral koccinthatassunk a nagy ijedelemre.

A királynő budapesti látogatása során hasonlóan oldott hangulatban néztük meg az Ajax-Juventus BL-döntőt a kormány vendégházában.

– LERÓTT ADÓSSÁG –

Gulyás András

A kétezres évek elején Barcelonában dolgoztam főkonzulként. A katalánoknak két dolog jut eszébe a magyarokról: Kubala László, az FC Barcelona legendás csatára és *Violant d'Hongria*, spanyolul *Violante de Hungria*, azaz Árpád-házi Jolánta magyar királylány, a leghíresebb katalán-aragóniai király, Hódító Jakab felesége.

Egyik első utam Jolánta sírjához, Vallbona kolostorába vezetett. A síremléket borzasztó állapotban találtam. Kezdeményeztem restaurálását az illetékes magyar minisztériumnál, és ígéretet is kaptam a támogatásra. 2002 után az új kormány, elődje projektjét folytatva, folyósította is a betervezett tizenkétezer eurót. A restaurált síremléket Mádl Ferenc köztársasági elnök avatta fel Fülöp herceg, akkor még trónörökös jelenlétében.

Néhány héttel később érdekes levelet kaptam Roberto Pérez de Heredia Valle castellóni történésztől:

„Ismeretes, hogy Violante de Hungria királyné a halála előtt, 1251.

október 12-én Huescában írt végrendeletében említést tesz arról a tizenkétezer ezüst márkáról, mellyel apjaura, II. Endre tartozott Jakab királynak az elmaradt hozomány örvén, és melynek behajtásával Jakab eredménytelenül próbálkozott... Nos, egyes vélemények szerint a Violante királyné sírjának restaurálására fordított, pontosan tizenkétezer eurós összeggel a hozománnyal kapcsolatban fennálló adósság egyszer és mindenkorra megfizettetett...”

– KÁROLY HERCEG SÉTAFIKÁL –

Robák Ferenc

Budapesti látogatása során egy napsütötte délután a brit trónörökös Károly hercegnek kedve kerekedett sétálni egyet. Adta magát az ötlet, hogy a szállodával szemközti várnegyedbe kalauzoljuk őfenségét, ám a biztonsági szolgálatok aggodalmaskodtak, mondván, hogy kockázatos lenne a turistáktól hemzsegő utcán szabadon sétálgatnia.

Szerencsére aznap egy modern felfogású, fiatal tiszt volt a magyar testőrparancsnok, aki áldását adta a kalandra. Az ötlet bevált: a lehető legkisebb biztosítás mellett és szinte feltűnés nélkül, titkárával a nyomában Károly herceg felszabadultan, rég nem tapasztalt lazasággal baktatott a Bécsi Kaputól indulva végig a patinás utcákon. A szembejövők csak az után ismerték fel, hogy már elhaladtak mellette, de a rutinos testőrök diszkréten megakadályozták, hogy bárki ráakaszkodjék.

Még egy ilyen rögtönzött eseménynek is meglehet a haszna: a herceg felfigyelt a házak korhű festésére, lévén, hogy birtokain maga is hasonló autentikus megoldásokra törekedett. A szállodában később összehoztuk őt a Műegyetem egyik szakértőjével, akivel tudomásunk szerint gyümölcsöző együttműködést alakított ki.

– BUCI ÉS FÜLKAGYLÓ –

Márton András

A brit trónörökös pár a nyolcvanas évek vége felé Magyarországra látogatott. A színházi világban kevesen beszéltek angolul, és még kevesebbeknek volt érzéke a külpolitikához. Mivel én tudtam angolul, és a külpolitikához is konyítottam, e ritka alkalmából rendezett nagykövetségi ebédre és az azt követő esti koncertre feleségemmel együtt meghívást kaptam.

A protokollfőnök egy előzetes megbeszélésen kioktatott, hogyan kell öltöznünk, mi lesz az ülésrend és a menü, mi történik ebéd előtt, hogyan kell megszólítani Lady Dianát és Károly herceget, miről szabad és miről nem tanácsos beszélgetni, mi történik az után, hogy felálltunk az asztaltól, és így tovább.

Az illő öltözkében és időpontban megjelentünk a Fillér utcai rezidencián. A vendégek között számos művészt, újságírórt és egyházi méltóságokat fedeztem föl, de akadtak köztük akkor még kevésbé ismert ellenzékiek is. Egy ideig minden a legszigorúbb protokoll szerint haladt: a nagyterem előtt gyülekeztünk, kisvártatva belépett a hercegi pár a nagykövet kíséretében. Kézfogások, néhány semmitmondó, udvarias mondat, kényszeredett fecsegés a többi vendéggel, akik mind a hercegi párral szerettek volna életre szóló barátságot kötni, de legalábbis mély benyomást kelteni bennük.

Adott pillanatban felpattan a nagy ebédlő ajtaja. Szépen megterített kerek asztalok virágdíszekkel, herendi készletek, csillogó poharak, evőeszközök, és minden teríték mellett jobbra egy-egy kúp alakú, mályvaszínű szalvéta. Lassanként mindenki beszívárog a terembe, és a széke mögött állva várja a trónörökösöt és hitvesét.

Egyszer csak belép a két ünnepelt. Nem lehet nem észrevenni, hogy Dianán nincs harisnya, holott annak viselését a protokollfőnök szigorúan kötelezővé tette minden meghívott hölgy számára. A hercegnő

hosszú, napbarnított combjai gyönyörűek, de csupaszak. Botrány! Halványkék kosztüm és piros túsarkú cipő. És valami sugárzóan természetes mosoly. Odalép a helyéhez, ám ahogy fölemeli a szalvétát, kiugrik alóla egy kis meleg buci, és a padlóra pottyan. Mi, a malőr közlésében álló férfiak teszünk egy-egy félszeg mozdulatot, hogy fülön csípjük az engedetlen péksüteményt, de észbe kapunk, hogy hoppá, ez nem illik! Nekem közben az is megfordul a fejemben, mihez kezdenék vele. Észrevétlenül zsebre vágjam? Megtöröljem a zakóm ujjával és visszahelyezzem az asztalra? Bekapjam és lenyeljem? Máris ott terem egy ugrásra kész pincér, de még mielőtt akcióba lépne, Diana valószínűleg ráveti magát a bucira, felkapja, kétszer-háromszor ráfúj, nagyot kacag, leteszi a tányérja mellé, majd leül, finoman jelezve, hogy vége a mutatványnak, tessék helyet foglalni.

Az első fogásnál Diana jobbján ültem, megkérdeztem, hogy tetszik neki Budapest, mit szól, milyen szép az idő, és így tovább. Ő kedvesen válaszolgatott: Budapest gyönyörű, az idő ragyogó, de ez mind semmi ahhoz képest, hogy vele minő csoda történt. Két kanál leves között elárulta, hogy a férje úgy horkol, mint egy motorbicikli, ezért amióta hozzám ment feleségül, nem tudja kialudni magát. Na de most itt sikerült beszereznie egy pár füldugót, melynek köszönhetően csodálatos, új világ tárult fel előtte: átaludta az éjszakát. Már csak egyetlen apróság zavarja, mégpedig az, hogy a dugó felsértette a külső hallójáratát. Kanálát letéve már mutatta is: – Itt, ni! – A protokollfőnök lelkünkre kötötte, hogy életfunkciókat, betegségeket semmilyen körülmények között ne hozzunk szóba, arra vonatkozóan azonban nem adott instrukciót, mi van akkor, ha a fenség hozza fel a témát. Én érdeklődve belenéztem a felkínált rózsaszín fülkagylóba, és megértően hümmögtem a felsebzett hámszövet láttán.

Miután kiderült, hogy színész és rendező vagyok, megkérdezte, szeretem-e Shakespeare-t. Mivel nagyon szeretem, nem okozott lelki törést, hogy betartsam a protokollt: a vendégek kultúrájáról csak

szuperlatívuszokban! Azt válaszoltam, hogy imádom a nagy drámaíró, Magyarországon minden színház játssza a darabjait, hajdanában az első magyar nyelvű színtársulat mutatta be a Hamletet, te-tejébe remek Shakespeare-fordításokkal büszkélkedhetünk. Ő tágra nyílt szemmel hallgatott, és mint aki nem akar hinni a fülének, megkérdezte:

– Mi a fenét szeretnek rajta? Dögunalmas!

– BIZARR ÉLMÉNY –

Tomaj Dénes

A Pol Pot rezsim bukása után Kambodzsa nemzetközi rendőri erőket toborzott a közbiztonság megteremtése és a választások lebonyolítása céljából. Az ENSZ-misszióban hazánk is részt kívánt venni, ám ehhez szükség volt a kambodzsai fél, mindenekelőtt Szihanuk herceg beleegyezésére. Irány tehát a főváros, Phnom Penh.

Indulásom előtt felkeresett Dél-Korea nagykövete azzal a kéréssel, segítsék neki abban, hogy találkozhasson Szihanuk herceggel, mert szeretne tárgyalásokat kezdeményezni a két ország kapcsolatainak felvételéről. Ez is jelezte azt a bizalmi kapcsolatot, amely a történelmi jelentőségű diplomáciai kapcsolatfelvételt követően országaink között kialakult.

Ugyanakkor meglehetősen bizarrnak találtam a kérést, tudniillik Szihanuk herceg a Pol Pot rezsim időszakának egy részét Észak-Koreában vészelte át, és hazatérte után is észak-koreai tanácsadók, testőrök vették körül. Így amikor a herceg fogadta delegációnkat, minden oszlop mögött észak-koreai testőrök füleltek, és megbeszélésünkön jelen voltak a sztálinista ország tanácsadói is. Először általánosságban, virágnyelven fogalmaztam meg az üzenetet, majd amikor a herceg kikísért bennünket, és az észak-keleti kisse leszakadtak rólunk, sikerült négy szemközt konkretizálnom a kérést.

- BORISSZA BORNEMISZA -

Varga Koritár Pál

A Bornemisza név alighanem sokak számára ismerősen cseng. Az acél- és fegyvergyártásból meggazdagodott, majd bárói címet szerzett német családnak magyar gyökerei is vannak, hiszen Friedrich Thyssen a múlt század elején Magyarországra költözött, és feleségül vette Bornemisza Margit magyar bárónőt.

Második spanyolországi kiküldetésem során hamar ellátogattam a madridi Thyssen-Bornemisza Múzeumba, amely nagyszerű kollekcióval várja a látogatókat a klasszicista Villahermosa Palotában. E művészeti élményt minden kiutazónknak ajánlani szoktam, mivel rövidebb idő alatt tekinthető meg, mint a szemközti Prado képtár, ugyanakkor hihetetlenül gazdag gyűjtemény. Friedrich után egyik fia, Hans Heinrich gyűjtötte tovább a műkincseket, ő állapotodott meg a spanyol kormányral a múzeum létrehozásában. Madridban élt feleségével, az ugyancsak műgyűjtő Carmen „Tita” Cerverával, aki mellel a Spanyolország szépe címet is elnyerte a hatvanas évek elején.

Heinrichkel egy fogadáson ismerkedtem meg, aki – miután megtudta, melyik országot képviselem – meghívott magához egy úgynevezett magyaros ebédre. A nemzetközi társasági körökben is jól ismert és Spanyolországban nagy tekintélynek örvendő személyiség meghívásának természetesen örömmel tettem eleget. Villája az egyik legegységesebb madridi negyedben található – a kapubejárattól a házig közel tíz percnyi autóútra. Nagy virágcsokorral állítottam be hozzá, arra számítva, hogy Carmen is otthon lesz, ám kiderült, hogy csak két személynek terítettek: a báró és jómagam foglaltunk helyet a méretes asztalnál, mégpedig úgy, ahogy a filmekben: az asztal két végén. A nagy távolság miatt alig hallottuk egymást, már csak azért is, mert a vendéglátó hajlott koránál fogva nagyothallott.

Elmesélte, hogy bár édesanyja magyar családból származott, és gyerekkorában valamelyest beszélt is, mára sajnos elfelejtette a nyelvünket. Azt viszont tudja, hogy Bornemisza ide, Bornemisza oda, ő igenis borissza. Ennek igazolására utasította a komornyikját, hogy szolgálja fel a ház legjobb borát. Ezt előre megbeszélhették, mert egy 1992-es évjáratú Tokaji Aszút hozatott be, amely nem illett ugyan a főfogáshoz, de gesztusértéke volt. Egyébként a komornyikkal folytatott párbeszédet roppant mulatságosnak találtam, mivel a báró ötpercenként hol az aktuális időjárás, hol meg a legfrissebb nemzetközi hírek felől érdeklődött. Mindezt, talán rám való tekintettel, nem németül kérdezte, hanem spanyolul, amely érezhetően nem volt az anyanyelve.

A menü ízletes volt, noha nem sok köze volt a magyar konyhához, hacsak a gulyás külföldön rosszul értelmezett változatát nem tekintjük annak. Beszélgetésünk során több, főleg kulturális témát érintettünk. Heinrich közben felajánlotta, hogy múzeuma szívesen helyt adna magyar festők kiállításának. Nyomatékkal számos tájékoztató anyaggal látott el, sőt megajándékozott a múzeum aktuális katalógusával is.

Megbízatásom alatt sajnos nem volt mód arra, hogy éljünk e nagylelkű felajánlással, pár évvel később pedig a báró meghalt. Azonban nagy öröömre szolgált, hogy 2017-ben *Kincsek Budapestről: A reneszánsztól az avantgárdig* címmel nagysikerű magyar festészeti kiállítást rendeztek a madridi Thyssen-Bornemisza Múzeumban. Ha nem is úgy, ahogy képzeltem, de végül is megvalósult az egykori terv.

A magyar államfő

Göncz Árpádot, a rendszerváltás utáni első köztársasági elnökünket aligha kell bemutatni. Az alábbi történetek az ő emlékét örökítik meg.

— AZ AGYAGLÁBÚ ÓRIÁS —

Medgyes Péter

Frissen kinevezett helyettes államtitkárként január másodikán léptem be először a Művelődési és Közoktatási Minisztérium kapuján. Még meg se melegedtem jellegtelen irodámban, amikor megcsörrent a telefon. Titkárnőm elfúló hangon suttogetta, hogy Göncz Árpád akar beszélni velem. Majd elejtettem a kagylót. Soha életemben nem volt hozzá szerencsém. Úristen, mi bünt követhettem el, gondoltam magamban.

— Máris kapcsolom elnök urat — szólalt meg egy kedves női hang a vonal túlsó végén, majd a Rákóczi-induló néhány taktusa után elnök úr rögtön a tárgyra tért.

— Péterem, képzel, a főnököd be akarja záratni a szófiai kulturális intézetünket. De nemcsak azt, hanem az újdélhit és a kairóit is. Kérlek, beszélj a fejével.

— Na de...

— Nézd, Péterem. Én csak kérni tudok. Agyaglabú óriás vagyok, egy vasam sincs. Benned van minden bizodalمام.

— Értettem, elnök úr. Megpróbálok őt lebeszélni — sóhajtottam.

— Örök hála. Isten veled.

Most aztán jól kinézünk! Azt se tudtam, hogy a külföldön működő magyar intézeteket eszik-e vagy isszák, holott mind a tizenötnek én lennék a gondozója.

Nincs mese, lépni kell. Lerohantam Magyar Bálint miniszter úr irodájába, és előadtam elnök úr sirámát.

— Mindhármat bezárjuk, és punktum — szögezte le a miniszter. — Tök fölöslegesen dobunk ki rájuk sok millió forintot.

Lógó orral kullogtam vissza az irodámba, azon tűnődve, mit fogok mondani majdani unokámnak, ha megkérdi:

— Mondd, nagypapa, mire vagy legbüszkébb államtitkár korodból?

— Arra, hogy bezártam három magyar kulturális intézetet — vágom rá.

— Ez igen! — feleli az unokám csillogó szemmel.

Na nem, ezt a szégyent nem élném túl!

Azon melegében visszarobogtam a miniszterhez, és közöltem vele, hogy ilyen barbárságra nem vagyok vevő. Vegye úgy, hogy itt se vagyok, a kutya se fogja észrevenni, hogy sip-sup távoztam. Bálint elkomorult:

— Hát nem elég neked a maradék tizenkét intézet?

— Egyáltalán nem.

Láttam rajta, hogy elbizonytalanodik.

— Na jó, ha annyira ragaszkodsz hozzá, ám legyen — mondta végül.

— Akarsz még valamit?

Elszemtelenedtem.

— Igen. Mégiscsak abszurdum, hogy nincs magyar intézet három világvárosban.

– Hol, konkrétan?

– Londonban, New Yorkban és Brüsszelben. Tehát ahelyett, hogy bezárunk három patinás intézetet, nyissunk három újat.

– Nem bánom, de beszéljünk még róla – vonta meg a vállát.

Hurrá! Másnap felhívtam elnök urat, és közöltem vele az örvendes hírt. Szegény azt se tudta, hogyan hálálkodjon. Megszokta, hogy a legkisebb szívességért is kuncsorognia kell.

– Péterem, te vagy az én emberem! Ragaszkodom hozzá, hogy ezentúl minden utamon te képviseld a művelődési tárcát!

Tartotta a szavát: nyolc útján vehettem részt a delegáció tagjaként.

Utólag megtudtam, hogy a bolgár irodalom hazai szerelmesei kérték sürgős közbenjárását a szófiai magyar intézet megmentése érdekében. Nemes ügyekben mindig lehetett rá számítani, mert minden minisztériumban megvoltak a „beépített emberei”.

Ami pedig a három fölvetésemet illeti, Londonban Magyar Bálint avatta fel az intézetünket, New Yorkban az utóda, és azóta már Brüsszelben is működik magyar kulturális misszió. Ez azért nem semmi, ahogy mondani szokták.

– A VIETNAMI KALEVALA –

Krausz György

A helsinki nagykövetséget vezettem éppen, amikor egy ízben rám csörgött Göncz elnök úr. Elmesélte, hogy van egy afféle nevelt lánya, aki Finnországba szeretne utazni, de a vietnami finn konzulátus elutasította a vízumkérelmét. Hiába hivatkozott rá, hogy ő a Kalevala vietnami fordítója.

– Gyurikám, tudnál tenni valamit tenni az érdekében? – kérdezte Árpai bácsi a szokásos közvetlen modorában.

Kapcsolatba léptem a finn oktatási minisztérium államtitkárával, előadtam a kérést.

– Vietnamira fordította a Kalevalát? De hiszen ez fantasztikus!... És mondd csak, mikor érkezik a fordító?

– Hát éppen ez az! Tudniillik elutasították a vízumkérelmét.

– Hallatlan! Bízd csak rám! – kiáltott fel az államtitkár. – De mondd, miért éppen a magyar elnök jár el ebben az ügyben?

– Mert a nevelt lányának tekinti.

Elég az hozzá, egy hét múlva megjelent irodámban a fordító hölgy, és átnyújtott egy nekem dedikált tiszteletpéldányt. Máig őrzöm a kötetet.

– GÖNCZ ÁRPÁD MEGKÍSÉRTÉSE –

Nanovszky György

A történet egyik kedvenc vesszőparipámról, a finnugor nyelvrokon-ságról szól.

1993 nyarán Göncz Árpád ellátogatott a finnugor tájakon élő nyelv-rokonainkhoz, akiknek anyanyelvét így vagy úgy, de mindig elnyomták. Az egyik Ural-menti udmurt faluban fejkendő öreg néni szólította meg elnökünket, és a következő párbeszéd zajlott le közöttük:

– Jó napot, elnök úr! Te tényleg magyar vagy?

– Igen.

– És milyen nyelven beszélsz otthon?

– Magyarul – felelte az elnök.

– És a hivatalodban?

– Ott is.

– És az újságokat milyen nyelven jelenik meg?

– Magyarul.

– Hát a rádiótok és a tévétek hogyan szól?

– Magyarul.

– És van másik hivatalos nyelvek is?

– Nincs.

- Mindenki magyarul beszél? – ámuldozott a néni.
- Többnyire igen – mosolygott az elnök.
- De jó nektek! Tudod, mi csak otthon beszéljük az anyanyelvünket. Máshol muszáj oroszul beszélnünk. Az utcán is, a hivatalokban is... Tudod mit, elnök úr? Vegyél engem feleségül! Jól főzök, rendben tartom a háztartást, és végre-valahára csak egy nyelvet kell majd használnom.
- Nem lehetséges – felelte Árpi bácsi –, nekem már van feleségem.
- Én akkor is szívesen elmegyek veled, mert te nagyon rendes embernek látszol. De főleg azért, mert nálatok mindenki az anyanyelvén beszélhet.

– TAKARODÓ –

Krausz György

Nagy szerencsémre több alkalommal is együtt lehettem Göncz elnök úrral. Ilyenkor szívesen adomázott, derűsen emlékezett vissza korábbi utazásaira.

Svédországban esett meg vele, hogy egyszer a királyi palotában vendégeskedve pazar lakosztályban szállásolták el; egymásból nyíltak a szobák – mit szobák, fényárban úszó termek! A hálóterem volt az utolsó. Árpi bácsi lefeküdt aludni, próbálta eloltani a lámpákat a központi kapcsolóval, de sehogy sem boldogult vele. Kénytelen volt kikelni az ágyból, hogy egyenként eloltsa a lámpákat. Az utolsó lámpához érve azonban észbe kapott:

– Ha ezt is eloltom, akkor teljes sötétségbe borul a lakosztály, és nem fogok visszatérni a hálósobámba.

Így aztán visszafele menet sorra felkapcsolta a villanyt, majd amikor a hálósobához ért, megfordult, visszasétált a legtávolabbihoz, és onnan kezdte az oltogatást – utoljára természetesen a hálósobai lámpát kapcsolta le.

– AZ IGAZAK ÁLMA –

Tomaj Dénes

Egy dél-amerikai körút végén Caracasból indult haza Göncz Árpád köztársasági elnök és kísérete egy késő esti járattal. Elnök úr, mint máskor is a tengerentúli utak során, bevett egy altatót, és csakhamar mély álomba szenderült.

Repülőútjaim során mindig szívesen bámulom az útvonalat mutató képernyőt – így volt ez most is. Valahol a Karib-szigetek fölött járunk, amikor arra lettem figyelmes, hogy gépünk egy U betűt leírva visszafordul. A fő légiutaskísérő kisvártatva bejelentette, hogy a caracasi irányítótoronnyal névtelen telefonáló közölte, bomba van a gépen, ezért vissza kell fordulnunk a venezuelai fővárosba. Kérte, tájékoztassuk erről elnök urat is. A biztonsági főnökkel és az elnök közvetlen munkatársaival úgy döntöttünk, csak közvetlenül a leszállás előtt zargatjuk őt ezzel a hírral. A caracasi repülőtérré érkezve, a gyógyszer hatásától kába elnök urat lesegítettük a gépről, bekísértük az üresen tátongó kormányváróba, és annak egy csöndes zugában télikabátjainkból megágyaztunk neki.

Miközben a légitársaság és a biztonsági szolgálat emberei a több órás biztonsági vizsgálatot végezték, a delegáció a kormányváróban várakozott. Feszültségünket oldotta, hogy a reptéri személyzet „hangulatjavító készletet” bocsátott rendelkezésünkre. Bombát szerencsére nem találtak, de így is jó néhány órás késéssel indultunk hazafelé.

Mondani sem kell, hogy a bombariadóból hír lett Budapesten – a hozzátartozók jobban izgultak, mint mi, az esemény átélői.

- ZÁTOPEK, MARADONA ÉS PELÉ -

Medgyes Péter

A delegáció megérkezik São Paulóba, Brazília legnépesebb városába. Az ünnepi beszédek elhangzása előtt tolmácsunk elkéri a brazil protokollfőnöktől a kormányzó beszédét, hogy átfussa a szöveget. Erre mit lát rögtön az első bekezdésben? „Gyermekei lelkesedéssel hallgattam a helsinki olimpiáról szóló rádióközvetítést. Ujjongtam, amikor Emil Zátopek elsőként szakította át a célszalagot. Engedje meg, elnök úr, hogy utólag is szívből gratuláljak a magyar csodafutóhoz.” Tolmácsunk jelzi, hogy Zátopek történetesen csehszlovák volt, mire a protokollfőnök fejét fogva hálálkodik, és nyomban törli az ominózus bekezdést.

Amikor aznap este meghitt körben beszámolunk Árpai bácsinak a galibáról, ránk mordul:

– Miért szóltatok? Ha a kormányzó Zátopekkel példálódzott volna, azzal vágok vissza, hogy én meg minden idők legjobb brazil focistájától, Maradonától voltam elájulva.

Mármost ki ne tudná, hogy Maradona argentin, a brazil csillag pedig Pelé volt, aki sportminiszterként mellesleg ott ült a tárgyalásokon, utána pedig készséggel pózolt velünk egy fényképen.

- CSAVARHÚZÓ ÉS LÁNGHEGESZTŐ -

Gulyás András

1996 őszén Magyarországon járt Lech Walesa, a lengyel Szolidaritás szakszervezeti mozgalom legendás alakja, későbbi köztársasági elnök. Bár ekkor már nem volt hivatalban, magánjellegű látogatásra érkezett, természetesen fogadta őt a magyar államfő a parlamenti dolgozósobájában. A kötetlen beszélgetés során Walesa elhúzott a zsebéből egy csavarhúzó, azzal bizonygatva, hogy villanszerelő volt, és ha

kell, bármikor képes visszatérni eredeti szakmájához. Erre Göncz csak annyit mondott: – Nézze, én meg csőszerelő voltam. Most hozassak be egy lánghegesztőt?

Elnökök – tőlünk keletre

– KI EZ A PASAS? –

Nanovszky György

Egy ízben Göncz Árpád nem a Magyar Köztársaság elnökeként, hanem íróként, egyik darabjának a bemutatójára látogatott el Moszkvába. Noha e minőségében Jelcin elnök nem volt köteles fogadni a magyar elnököt, nagykövetségként mindent elkövettem, hogy sor kerüljön a találkozóra. Mégiscsak furcsa lenne, tűnődtem, ha a magyar államfő úgy távozna az orosz fővárosból, hogy orosz partnere látni sem akarja.

Először megpróbáltam a kincstári utat követni, de miután mindenütt falakba ütköztem, a határozottabb fellépés mellett döntöttem. Két nappal az elnök érkezése előtt felhívtam a Kreml illetékes főhivatalnokát, és a következőket hoztam tudomására:

– Most dél van. Itt, a magyar nagykövetségen 14 órakor sajtótájékoztatót tartok, melyre valamennyi orosz napilap újságíróját meghívтам. Szíves tájékoztatására közlöm, hogy be fogom jelenteni: Jelcin elnök nem hajlandó fogadni a magyar államfőt.

A főhivatalnok érezte, hogy ebből botrány kerekedhet, a rosszindulatú média amúgy is alig várja, hogy fülön csípje az elnököt egy újabb ballépésén. Így aztán negyedórával a sajtótájékoztató előtt

fogcsikorgatva jelezte, hogy Jelcin mégis fogadja Gönczöt. Ugyanakkor figyelmeztetett, hogy az orosz elnök gyakran gyengélkedik, ha a betegsége közbeszól, akkor kénytelen lesz lemondani a találkozót. Mindenki tudta persze, hogy azt a bizonyos betegséget orvosi szaknyelven alkoholizmusnak hívják.

Nem véletlen, hogy Jelcin elnök mindig papírból beszélt; nem is tudok olyan esetről, hogy valaha is mondott volna bármit csak úgy, fejből. Az asztalon fekvő lapokra lóbetűkkel írták fel neki a tudnivalókat, így szemüveg nélkül is láthatta, miről lesz szó. Ha mégis megakadt, a mellette ülő külügyér szolgálatkészen sűgött, vagy odacsúsztatott neki néhány sort.

Az ominózus napon Göncz Árpáddal az élen behajtottunk a Kreml udvarába: díszőrség, tisztelgés, satöbbi. Jelcin szokása szerint odabent várt bennünket. A két elnökön és rajtam kívül csak a budapesti orosz nagykövetet, az orosz külügyminisztert és a tolmácsot engedték be a dolgozószobájába; elnök úr kabinetfőnöke is kívül rekedt.

A közel egyórás találkozáskor kölcsönös búcsúzkodás, baráti kézfogások zárták. Már indultunk kifelé, de még mielőtt becsukódott volna az ajtó, mit hallok? Jelcin tétován megkérdezte a külügyminiszterét: – Mondja, ki volt ez a pasas?

Gondolom, előtte megmondták neki, ki lesz a vendége, nagyjából miről lesz szó, miért fontos találkoznia vele. De hát az ő agya másképpen működött. Az is lehet, hogy a beszélgetés végére elfelejtette a tárgyalópartner nevét.

– VÁRATLAN AJÁNDÉK –

Odze György

1993 decemberében, Antall József halálakor a Külügyminisztérium engem jelölt kísérőnek Simón Peresz izraeli külügyminiszter mellé, aki a temetésre utazott Budapestre. Nagyon izgultam, végtére is a világpolitika

egyik meghatározó személyiségéről volt szó. A protokoll előírja, hogy ilyen alkalmakkor a magas rangú vendégeket a „megfelelő módon” kísélni kell, „mindig kéznél kell lenni”, de soha nem szabad „tolakodónak vagy tudálékosnak lenni”. Külügyi szolgálati autó vitt reggel a Kempinski szállodához, ahol a küldöttségnek egy egész emeletet lefoglaltak. David Krausz nagykövet az előcsarnokban várt, együtt szálltunk be a liftbe.

– Gyalog megyünk a Parlamentbe – újságolta. – Szombat van, Peresz ilyenkor nem ül autóba.

– Gyalog? – rémüldöztem.

– Igen, gyalog.

Krausz kiváló ember volt, őszinte, olykor nyers, máskor szikrázóan humoros férfi. Büszke voltam rá, hogy a munkán túlmenő, baráti kapcsolatba kerültünk egymással. A Felvidéken nevelkedett, némi tájshózással, ám kifogástalan szókinccsel beszélt magyarul. Fiatalon került Izraelbe, miniszter lett, majd teljesült nagy álma: nagykövet lehetett Budapesten.

A szállodai folyosón tagbaszakadt, szigorú tekintetű fiatalemberek várakoztak. Beléptünk Peresz lakosztályának előterébe, majd a szalonba. A külügyminiszter ingujjban kávézott az egyik karosszékből, előtte az asztalon hivatalos iratok. Felállt, kezét fogtunk. Volt néhány előkészített mondatom, mellyel indítani akartam, hogy kicsoda megtiszteltetés, meg hogy mennyire örülök, de a kézfogásában és a mosolyában volt valami megnyerő közvetlenség, ami nevetségessé tette volna a formális hablatyolást.

– Igyunk egy kávé, mielőtt elindulunk – javasolta. Leültünk, és percekkel később úgy cseverésztünk Krausszal hármában, mintha évek óta ismernénk egymást. Aztán fölkerelkedtünk.

– Visel golyóálló mellényt? – érdeklődtem.

– Nem – felelte.

Valószínűleg kétkedve néztem rá, mert kigombolta fehér ingét.

– Tessék, győződjön meg róla. Tökéletesen megbízom a biztonsági

emberekben. Ha őket kijátssza valaki, akkor a golyóálló mellény sem segít rajtam.

Így sétáltunk végig a belvároson, a Kempinski szállodától a Parlamentig.

– Járt már Izraelben? – kérdezte tőlem a miniszter valahol félúton.

– Nem – feleltem.

– Pedig Jeruzsálemet egyszer az életben látni kell – mondta.

A Parlamentben a szertartáson különváltunk, csak arra ügyeltem, nehogy szem elől tévésszem.

Mielőtt elváltunk, átadta a névjegyét, és ráírt egy telefonszámot. Megköszönte a segítségemet, barátságosan meglapogatta a vállamat.

– Ha egyszer Jeruzsálemben jár, okvetlenül hívjon fel.

Ezt természetesen nem vettem komolyan, soha nem éltem volna a felkínált lehetőséggel, inkább úgy gondoltam erre, mint egy futó ismeretség kellemes lezárására.

Egy évvel később már Londonban voltam diplomata, amikor vacsorára hívott az izraeli nagykövet és felesége. Nagyobb társaságra számítottam, és kissé zavarba is jöttünk, amikor észrevettük feleségemmel, Marival, hogy csak négy személyre terítettek.

– Egy közös barátunk üdvözlét küldi – mondta a nagykövet, miután személyesen töltött italt.

– Nagyon kedves – feleltem, és David Krauszra gondoltam, aki időközben végleg hazatért Budapestről.

– Ajándékot is küldött – folytatta a nagykövet.

– Igazán megható – mondtam.

Átvettem a csomagot, kibontottam. Egy könyv volt benne Jeruzsálem történetéről, Simón Peresz dedikálásával, közös sétánk emlékére.

Hazafelé az autóban hallgattunk.

– Igazán eszedbe juthatott volna, hogy te is küldjél neki valami emléket – mondta Mari.

Milyen igaz! Hiába, Marinak mindig igaza van.

- MIT ÉR AZ ORVOSI DIPLOMA? -

Várkonyi László

Egy alkalommal külügyminiszterünket fogadta az izraeli államfő, Simón Peresz. A tárgyalás adott pontján az egészségügyre terelődött a szó. A magyar külügyminiszter büszkén számolt be róla, hogy frissen kinevezett miniszterünk orvosi diplomával rendelkezik, ami azért is fontos, mert ha valaki, akkor ő tényleg átlátja az egészségügy helyzetét. Mire Peresz:

– Orvos helyett inkább egy beteget kellett volna kinevezniük, nem gondolja?

- EGYSZER FENN... -

Hóvári János

Egy diplomata életében mindig nagy változást hoz, ha új állomáshelyre kerül. Többnyire több hónapos készülődés előzi meg a kiutazást. Amikor elérkezik a nagy nap, fejében adatok és tervek kavarognak, és persze olyan gyakorlati kérdések is, melyik bőröndjébe pakolta az ingeket vagy a zoknikat.

A nagykövetet első érkezése alkalmából a fogadó ország külügyi protokolljai várják egy csokor virággal, és nyomban a kormányváróba kísérik. Utána irány a rezidencia; ott magára hagyják a kicsmagolással. Ekkor derül ki, mit felejtett otthon, mi törött el szállítás közben. Ilyenkor issza meg saját rezidenciáján az első pohár viszkít, feltevé, hogy megtalálja az italraktár kulcsát, mert az alkohol mindenütt a világon nagy kincs és gyorsan fogyó eszköz, elzárva kell tartani. Ha ezzel megbirkózik, körül kell néznie a rezidencián: merre van a konyha, a hálósobája, a kerti ülogarnitúra, satöbbi. Okosan teszi, ha már az első nap fölfedezi a legközelebbi boltot, fodrászt vagy fagyaltárust. Másnap bemegy a nagykövetségre, ahol találkozik munkatársaival.

Valahogy így történt velem is, amikor egy augusztusi napon, rekkenő hőségben megérkeztem a tel-avivi Ben Gurion repülőtérre. Az izraeli külügy protokollós munkatársa a repülőgéphez gurított lépcső aljánál fogadott. Örömmel pusziltam meg Yael Banayant, azaz Boros Julikát, akit előző izraeli kihelyezésem óta jól ismertem. A magyar vendégekhez mindig őt delegálták, nem véletlenül, hiszen Szabadkáról származott, magyar volt az anyanyelve. A kormányváróban Rónai András barátom, alias Ficsúr várt, akire az én nemzedékem még a *Valahol Európában* című filmből emlékezhetett. A viszkivel nem lehetett a rezidenciáig várni, mert András ragaszkodott hozzá, hogy addig egy lépést se, amíg be nem kaptunk egy pohárkával.

Néhány nappal visszaugorva az időben, augusztus elején még nem lehetett tudni, ki lesz Izrael államfője: Simón Peresz-e vagy Móse Kacav. Ezért arra kértem a magyar elnöki hivatalt, hogy a biztonság kedvéért két megbízólevelet állítson ki: egyet Perez, egy másikat meg Kacav nevére. A kiutazásom napjára azonban már eldőlt, hogy utóbbi lett a befutó, a Peresz nevére kiállított megbízólevelet így el se vittem magammal. Másnap az izraeli protokollfőnök megnyugodva konstata, hogy a megbízólevélén a helyes név szerepel. Mosolyogva meg is jegyezte, hogy a mi elnöki hivatalunk igen gyorsan dolgozik, amit én viszontmosollyal nyugtáztam.

Izraeli szolgálatom harmadik napján érkezett a nagy pillanat, a megbízólevél átadásának napja. Jeruzsálemben, a patinás King David Szálloda előtt beszálltam a elegáns limuzinba, feltáru, az Elnöki Hivatal főkapuja, kiszálltunk a kocsiból, a protokollfőnök nyomában elmasíroz, a katonai díszőrség előtt, amely fele-fele arányban állt férfiakból és nőkből. A katonazenekar eljátszotta a két ország himnuszát; a magyart a kelleténél kicsit pergősebbre és katonásabbra vették, amiatt – mint később Julika elárulta –, hogy későn kapták meg a kottát, nem volt idejük gyakorolni.

Beléptünk az Elnöki Hivatal fogadószobájába, ahol elnök úr már várt a híres Chagall-üvegablakok és egyéb nemzeti jelképek előtt. Miután pár mondatban tolmácsoltam Mádl Ferenc elnök úr üdvözlését, Kacav átvette tőlem a díszes borítékot, majd kezét ráztunk. A hivatalos aktust baráti beszélgetés követte, amely a legtöbb országban négy-szemközt, de legalábbis szűk körben zajlik, itt viszont legalább húszan ültek a teremben.

A protokolláris kérdés-feleletet követően Kacav témát váltott. Megkérdezte, miért tanultam keleti nyelveket, és hogy beszélek-e perzsául. Tudtam, hogy az elnök Iránban született és kisgyermekként került Izraelbe. Azt feleltem, hogy a török a fő keleti nyelvem, de valaha perzsául is tanultam.

– Nocsak – mondta –, akkor halljunk egy perzsa mondatot, nagy-követ úr!

Gyorsan összeszedtem perzsa emlékeimet, fölemeltem az előttem lévő pezsgőspoharat, és elharsogtam: – *Bera-e doszt-e ma, reisze Izrael!*

Ami annyit tesz: „A barátom, Izrael vezetőjének egészségére!”

Elmosolyodott, koccintottunk. Elnök úr ezután megkérdezte, milyen volt a magyarok és perzsák közötti kapcsolat a honfoglalás előtt. Felsoroltam néhány perzsa eredetű jövevényszavunkat: száz, ezer, vásár, kard. Ő bólogatott, és hozzáfűzte, hogy történelemtanár édesanyja a magyarokat mindig a perzsák rokonainak tartotta. Nagyon jó hangulatban búcsúztunk el egymástól.

Kacavnak amolyan kedvence lettem. Baráti társaságokban is többször találkoztunk, magyarországi hivatalos látogatásán pedig én voltam a kísérfője.

Ki gondolta volna, hogy jó tíz évre rá öt év börtönbüntetésre ítélik szexuális zaklatás és hivatali hatalommal való visszaélés miatt? Noha számos izraeli politikus zűrös szerelmi élete nyílt titok volt, Kacav fegyelmezett embernek tűnt, előszobájában sohasem ültek olyan bombázó izraeli lányok, mint másokéiban. Ezek szerint vagy a látszat csal,

vagy igazat mondott: az izraeli belső pártviszályoknak esett áldozatul. Fogalmam sincs, mi az igazság, én mindenesetre jó szívvel emlékezem a vele való találkozásaimra.

– NÉZZÉTEK CSAK! –

László Béla

A diplomáciai munka fénypontja, ha a külszolgálat során tanúja lehetsz egy történelmi jelentőségű eseménynek.

1977 őszén már a levegőben lógott, hogy Anvar Szadat egyiptomi elnök szeretne túllépni az egy helyben toporgó genfi tárgyalások keretein, és az Izraellel való közvetlen kapcsolatok beindításával új dimenziót akar adni a közel-keleti békefolyamatnak. A kairói diplomáciai testületen belül már több információ keringett arról, hogy titkos egyeztetések kezdődtek az egyiptomi és az izraeli kormány között, sőt már az a hír is felröppent, hogy a marokkói uralkodó közvetítésével Hasszán Tuhami egyiptomi miniszterelnök-helyettes találkozott Móse Daján izraeli külügyminiszterrel Rabatban.

Ezek után nem kis izgalommal vártuk Szadat parlamenti beszédét. Az államfő korábbi expozéi is mindig tartogattak valami meglepetést, különösen akkor, amikor a megírt szöveget félretéve szónokolt. Aznap – szokás szerint – a magyar nagykövetség valamennyi diplomatája ott ült a tévé előtt, hogy megvitassuk az elhangzottakat, majd azon melegen elkészítsük az erről szóló jelentést. Mivel az elnök a közel-keleti helyzetről szóló kliséket pufogtatta, figyelmünk érezhetően lankadt, tereferálni kezdtünk, kávé, teát töltögettünk. Egyikünk hirtelen felkiáltott: – Nézzétek csak, letette a szövegét!

Elhallgattunk. Szadat lassan körülhordozta tekintetét a képviselőkön, majd így szólt: – A békéhez vezető úton kész vagyok bárhová el menni, akár a világ végére is. Kész vagyok Jeruzsálembe utazni, hogy az izraeli parlamentben is feltárjam a tényeket.

Egymásra néztünk, tudtuk, hogy történelmi pillanat részesei vagyunk, valami végérvényesen megváltozik a Közel-Keleten.

A többit már ismerjük a történelemkönyvek lapjairól: tíz nap múlva Szadat gépe leszállt Jeruzsálemben (először hallottam Izrael Állam himnuszát, amely akár egy magyar népdal is lehetne), majd 1978. szeptember 17-én Camp Davidben aláírták a két ország viszonyát rendező keretegyezményeket.

A történet fonákja, hogy a szovjet blokk országai elutasították a „különbékét”, és sajnálatos módon megromlottak a magyar-egyiptomi kapcsolatok, ami a mi munkánkra is rányomta bélyegét.

– AZ EGÉSZSÉG ÖSVÉNYE –

Venczel István

1999 decemberében utaztam ki Türkmenisztán fővárosába, Asgabadba, hogy elfoglalam az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet helyi képviseletének vezetői posztját.

Ez idő tájt az ország teljhatalmú vezetője, Nijazov elnök mindenre kiterjedő személyi kultuszt épített ki, és idővel Türkmenbasi, azaz a Türkmenek Vezére névvel szólíttatta magát. A földgázban és kőolajban dúskáló ország fővárosában számos presztízszeruházásra is futotta, a grandiózus épületeket szépen karbantartott parkok, sétányok övezték.

Ilyen pihenőhelynek szánták a főváros környéki hegyekbe fölvezető Egészség Ösvényét, melyet lámpák és padok szegélyeztek. A dolog szépséghibája csupán az volt, hogy több emeletnyi lépcsősort kellett megtenni, mire fölért az ember a tetejére, ráadásul a lépcsők csapnivaló minőségben készültek, a fokok nem azonos magasságban követték egymást.

A létesítményt ünnepélyes keretek között adták át. A nagykövetek egy csapatban indultak fölfelé, előbb azonban a sportszerelésben

megjelent Nijazov elnök személyesen buzdított és búcsúztatott bennünket. Nagyokat fújtatva kapaszkodtunk fölfelé, egy idő után azonban kifogytunk a szuszából. Megálltunk, majd rövid tanakodás után úgy döntöttünk, visszafordulunk, abban bízva, hogy az elnököt úgyszemint találjuk már ott, ahol búcsút vett tőlünk. Tévedtünk: pont a karjaiba futottunk.

– Nocsak, nagykövet urak, ezt nevezem lebukásnak! Micsoda nyápic népség! – mondta hahotázva.

Egyik nagykövetségem megkockáztatta: – Csak azért fordultunk vissza, Elnök Úr, hogy még egyszer üdvözlözhessük Önt.

Ez a megjegyzés szemlátomást tetszett Nijazovnak, mert harsány kacagás közepette sorra kezett fogott a „dezertőrökkel”, majd autóba vágta magát, és elviharzott a helyszínről.

Másnap az a hír járta a diplomáciai testületben, hogy ugyanaznap, de egy másik lépcsősornál neves művészek ünnepi sétával avatták fel a létesítményt, köztük egy idős, túlsúlyos színész; egyedül ő engedhette meg magának, hogy időnként finoman meghuzigálja a diktátor bajsztát, mert állítólag még a szovjet időkből közeli ismerősök voltak. Nos, mire a pocakos férfi felkapaszkodott a lépcsősor tetejére, holtfáradtan megeresztett egy tréfás megjegyzést: – Az Egészség Ösvénye helyett ne nevezzük ezt inkább a Halál Ösvényének? Merthogy én mindjárt itt halok meg a fáradságtól.

Szegény az eset után soha többé nem jelent meg a tévé képernyőjén. Másutt se látta senki...

– EDZÉS ELŐTT –

Odze György

Vannak pillanatok, amikor az ember egyszer csak úgy érzi: átéli a történelmet. Amikor olyasmi történik, amihez köze van. Nem hitte volna, de mégis.

Ez egy szerdai napon történt, 1984. október 31-én. Az indiai miniszterelnöki villa éppen félúton volt a munkahelyem, a kulturális intézet és a nagykövetség között, hetente többször elhajtottam előtte. Sőt, néhány alkalommal jártam is odabent, amikor a kormányfő magyar politikusokat fogadott. Mindig nagy hatással volt rám az a természetes egyszerűség, ami Indira Gandhi rezidenciáját, ezt a földszintes, még a brit gyarmatbirodalom idején épült villát jellemezte. Az utcán, a bejárat körül és a kertben poroszkált néhány ór, ódivatú, fegyvermúzeumba illő puskákkal felszerelve. Hogyan is tudnák ezekkel a karabélyokkal megvédeni a miniszterelnököt, aki naponta kap fenyegető leveleket és telefonhívásokat? A hindu hívők azonban természetüknél fogva készek szembenézni a halállal, azt az élet természetes befejezésének tartják, ami minden élőlény földi útjának végállomása. Nincs benne semmi rendkívüli. És vajon nem így van?

Egyébként Indira Gandhi maga is természetes modorú, egyszerű asszony volt, nem kápráztatta el a hatalom, nem érdekelték a külsőségek, hivatását igazi szolgálatnak tartotta. Megjelenésében, tartásában, a szájában is volt valami egyértelmű határozottság és céltudatosság, ami mindenkire nagy hatást gyakorolt. Vendégeit személyesen fogadta a bejáratnál, és búcsúzáskor udvariasan ki is kísérte őket. Több alkalommal is szólt azokról, akik az életére törnek.

– Ma még élek, de lehet, hogy holnap már nem. Senkitől se félek. A félelem ugyanis a halálnál is rosszabb.

Egy alkalommal a magyar kulturális intézetben kiállítást rendeztünk Brunner Erzsébet, az Indiában élő, kalandos életű magyar festőművész képeiből. Ez a rendkívül tehetséges asszony a zsidóüldözés elől menekült el Magyarországról. Egy éjszaka megjelent álmában Rabindranath Tagore, ezért lányával útra kelt, hogy felkeresse a neves bengáli költőt kalkuttai otthonában. Bombayig hajóval utaztak, onnan vonattal mentek tovább, amihez a negyvenes években, nő létkre nem kis bátorság szükségeltetett. Később megfestette Tagore

képét, közel került a Nehru-családhoz, több festménye díszítette Indira Gandhi otthonát is. Idős korára, amikor mi megismertük, izületi bántalmai miatt már nem tudott festeni, szerény körülmények között élt, feleségem gyakran vitt neki magyar ételeket.

A bemutatóra meghívtuk Indira Gandhit is, hosszasan vártuk a visszajelzést, ígérték is, hogy eljön, de végül titkára útján üzent, hogy sajnos nem tud részt venni, ám ha ideje engedi, egy későbbi alkalommal bekukkant.

Néhány hét múlva, egy délutáni napon teniszütővel a hónom alatt éppen a kerti teniszpálya felé indultam. A kulturális intézet épületének emeletén laktunk, így rám hárult, hogy ellenőrizsem, minden rendben van-e, és hogy a gondok, Nath, bezárta-e a kiállítótermet, lekapcsolta-e a légszabályozókat. Négy óra volt, rekkenő hőség. Partnerem, Félix késett, ezért leültem a bejárat mellett a portán, az indiai újságokat böngészgetve várakoztam.

Kisvártatva motorzúgásra lettem figyelmes. Az üvegajtón kipillantva azonban nem kollégám japán gyártmányú autóját, hanem egy indiai Ambassador márkájú gépkocsit láttam begördülni az udvarra, melynek tetején kék lámpa, hűtőjén pedig az Asóka-címeres nemzeti lobogó jelezte, hogy utasa rendkívül fontos személyiség. Ám mielőtt észbe kaphattam volna, nyílt a kocsiajtó, és kiszállt Indira Gandhi. Annyi időm maradt csak, hogy felpattanjak, bemutatkoztam, majd körbevezettem őt a kiállítási teremben. Közel fél órát töltöttünk együtt; ő elegáns szarit viselt, én a kissé kopott Fred Perry-emblémás rövidnadrágomat, meg egy agyonmosott, hamisított Lacoste trikót, öltözékem azonban szemlátomást a legkisebb mértékben sem zavarta a miniszterelnököt. Búcsúzáskor az ajtóban kezét ráztunk, a titkára készített még rólunk egy közös fényképet, majd Gandhi beszállt az autójába, kiinteggett az ablakon, és távozott. Félix közben már a pályán melegített.

– Ne haragudj – mondtam. – Indira Gandhi volt itt.

– Semmi baj – felelte udvariasan, némi kétkedéssel a hangjában.

Arra viszont nem számítottam, hogy a fénykép, melyen a hamis Lacoste-trikóban és az agyonmosott Fred Perry nadrágban feszíttek a miniszterelnök oldalán, másnap reggel valamennyi napilapban megjelenik. Ezek után biztosra vettem, hogy a nagykövet első dolga lesz, hogy magyarázatot követeljen. Pontosan nyolc órakor meg is csörrent asztalomon a telefon.

– Odze, mi ez a stílus? – kérdezte a rá jellemző közvetlenséggel.

– Hogy került Indira Gandhi a kulturális intézetbe? Hogy képzeled, hogy te tenisztrikóban fogadod? Normális vagy? És hogy lehet az, hogy én csak az újságból értesülök minderről?

– Én sem tudtam előre. Nem jelentette be, hogy eljön.

A nagykövet hallgatott. Nagyokat szuszogott a vonal másik végén.

– Ilyen nincs. Biztos odatelefonált, de senki sem vette fel a kagylót.

Hallgattam, mint mindig.

– Még egyszer elő ne forduljon ilyesmi – dohogta.

– Rendben van – feleltem. – Majd szólok miniszterelnök asszonynak, hogy tanuljon jó modort.

Erre azonban nem került sor, mert Indira Gandhit néhány hónappal később meggyilkolták.

Elnökök – tőlünk nyugatra

– A VASLADY –

Márton András

1984 februárjában hivatalos látogatást tett Budapesten Margaret Thatcher, Nagy-Britannia konzervatív miniszterelnöke. Mivel a Merlin Színház angol nyelvű programjaiban tevékeny szerepet vállaltam, hivatalos voltam a fogadásra, ahol sikerült a „Vaslady” közelébe férkőznöm. Miután nagykövet úr bemutatott, és elárulta a foglalkozásomat, Thatcher megkérdezte, hogy ismerem-e a mai angol színházat. Eléggé jól, feleltem, és fel is soroltam, miket láttam Londonban az utóbbi időben, és mely angol darabokat játsszák idehaza. Miniszterelnök asszony félbeszakított, mondván, hogy a gazdag brit színházkultúra már a múlté. A helyzet az, magyarázta, hogy amióta ő vette kézbe a kormányrudat, a brit színházaknak befellegzett: nincs témájuk, tudniillik a társadalmi konfliktusok sorra megoldódnak. Részvétem a színházaknak, de ha egyszer nincs feszültség, nincs dráma, tette hozzá. Ez valami fanyar angol vicc lesz, gondoltam magamban, Thatchernek azonban arcizma se rándult. Ekkor zavartan hátraléptem, pont egy úr lábára. Ám mielőtt bocsánatot kérhettem volna, szerényen mosolyogva még ő kért elnézést. A szerencsétlen

férfi Mr. Thatcher volt, akinek ugyanúgy el kellett viselnie felesége megfellebbezhetetlen szentenciáit, mint a brit színházaknak.

– A WESTERN HŐS –

Márton András

A Los Angeles-i főkonzulátus megnyitására természetesen meghívtam Ronald Reagant is. Kedves levélben válaszolt, hogy sajnos nem tud részt venni, de másnap szívesen lát az irodájában. Mondanom sem kell, kapva kaptam az alkalmon.

Beszélgetésünk során nekiszegeztem a kérdést, hogy mit tart elnöki pályafutása csúcának. Olyasféle válaszra számítottam, hogy mondjuk sikerült összeroppantani a Gonosz Birodalmát, vagy hogy elkerültük az atomháborút. Ehelyett kifejtette, arra a legbüszkébb, hogy nem létezett olyan háborús veszély vagy válság, amely megakadályozta volna őt abban, hogy kedvenc időtöltésének, a lovaglásnak hódoljon.

Mindenesetre az ő elnöksége ékes példája annak, hogy a világ egyes számú hatalmát vezetni is csak egy szerep, azzal a különbséggel, hogy a filmvásznon vaktölténnyel lőnek, neim úgy, mint a való életben. Reagan profi hollywoodi színész volt – nem csoda, hogy az Egyesült Államok legsikeresebb elnöke lett két cikluson keresztül. Színészként oldotta meg a feladatát. A lelke mélyén nem rendítette meg a dráma, melynek ő volt a főhőse. Előadás után levette a jelmezét, farmerruhába bújt, kiment a ranchára és magánemberré vedlett át.

Ő is kikérdezett, ki vagyok, mit csináltam azelőtt. Amikor elárultam, hogy én is színész vagyok, kolléga, és hogy valaha versenyszerűen lovagoltam, oldódott a hivatalos feszengés. Egyszer csak bizalmas hangon megkérdezte, hogy tudok-e ruszki vicceket.

– Hogyne tudnék, elnök úr! Magyarország a vicc hazája, futósza-lagon gyártjuk őket.

– Remek! A helyzet az, hogy én gyűjtöm a ruszki vicceket. Kérem, látogasson meg a Thousand Oaks-i birtokomon, de aztán jól szelkezzen föl viccekkel!

Erre megkértem egy amerikai színészt, hogy korrepetáljon vicc-mesélésből, hiszen egy magyar poén nem biztos, hogy ugyanúgy ül Amerikában, mint odahaza. Alaposan felkészültem, nehogy leégjek Reagan kolléga előtt. Miután megállapodtam egy időpontban a titkárságával, leautóztam a birtokára. A nappalijából pazar kilátás nyílt a hegyekre – no meg a karámokra. Elsütöttem néhány klasszikus ruszki viccet, melyeket ő – akár egy szorgalmas kisdíák – lejegyzetelt egy spirálfüzetbe. Ő is mondott néhányat; szerintem ez a legszemélyesebb:

Vologya bemegy a GUM-áruházba, leakaszt egy öltönyt, felpróbálja, nézi magát a tükörben. Szól az eladónak, hogy tetszik a ruha, de a bal ujjja mintha hosszabb lenne, mint a jobb. Mire az eladó: „Drága elvtársam, mi ilyenkor a teendő? Na mi? Leerésztjük a bal vállunkat.” Vologya leereszti a bal vállát, és örömmel konstatálja, hogy csakugyan, most egyforma hosszú a két ujj. Feltűnik viszont, hogy a zakó bal szárnya így lejjebb csúszott, mint a jobb. Ismét hívja az eladót, aki kézenfekvő megoldásként a következő javasolja: „Drága elvtársam, szíveskedjék a csípőjét kicsit jobbra tolni. Úgy bizony!” Vologya megáll a tükör előtt: jé, most tényleg egyenesen áll a zakó! Ellenben most mintha hátul kicsit rövidebb lenne, mint elől. Az eladó kissé ingerültebben válaszol: „Elvtárs, tolja előre a csípőjét! Még!... Ez az! Látja, most tökéletes a zakó esése.” Nem csalás, nem ámtás! Vologya boldogan fizet, és amint sántikálva, félretolt csípővel szökdecsl kifelé a GUM-ból, két amerikai turista jön szembe vele. Az egyik odaszól a másiknak: „Odass! Ezeknek a mocskok szovjeteknek a konfekcióiparuk is perfekt. Még egy ilyen ágról szakadt nyomorék is talál magának tökéletes öltönyt!”

- SOK A FÓKA -

Bánlaki György

Az ehhez a történethez kapcsolódó fénykép azt a pillanatot örökíti meg, amint Bill Clinton a Fehér Ház Rózsakertjében éppen aláírja a NATO bővítéséről szóló csatlakozási jegyzőkönyveket. A háttérben a három érintett ország, Csehország, Lengyelország és Magyarország nagykövete (ez utóbbi én volnék), középen az amerikai elnök. Feltűnő, hogy a jelenlévők derűsebb arcot vágtak, mint amit egy ilyen igencsak magasztos, formai látványosságoktól sem mentes protokoll rendezvényen várnánk. Sőt, mondjuk ki nyíltan: hahotáztunk! Nos, ennek okát csak azok ismerhetik, akik közvetlenül Clinton mellett álltak.

Ehhez tudni kell, hogy egyfajta nimbusza van a mindenkori „esz-köznek”, mellyel az elnök aláír egy-egy nagyfontosságú dokumentumot. Bevett szokás, hogy ezt a tollat az elnök annak a személynek aján-dékozza, aki a legtöbbet tette az adott ügy, törvény vagy szerződés megvalósításáért. Csak hát nem könnyű eldönteni, ki legyen a nyertes. Ilyenkor egy Amerikára jellemző pragmatikus megoldáshoz folyamodnak: több tollat helyeznek az asztalra. Persze nem ér föllenteni, és az összes tollra ráfogni, hogy azzal írt alá az elnök, ha csak egy bizonyosat használt. Ezért aztán az elnök valóban több tollal ír alá. A derűtséget nem is ez, hanem Clinton halk megjegyzése váltotta ki. Miközben roppant komótosan odakanyarította a nevét, félhangosan megjegyezte:

– Ha valaki most lát engem, azt gondolhatja, hogy hű, de buta ez az amerikai elnök, még a saját nevét is alig bírja leírni.

Az történt ugyanis, hogy miután leírta a nevének első betűjét, letette a tollat, felvett egy másikat, leírta a neve második betűjét, majd egy újabb tollal a harmadikat, és így tovább. Így aztán mind a más-fél tucat tollra joggal mondhatják a boldog tulajdonosok, hogy azzal írt alá az elnök.

Magam is őrzök egy ilyen becses ereklyét.

- A POSTÁSOK NEVÉBEN -

Márton András

A Los Angeles-i diplomáciai testületet meghívták az amerikai elnök belpolitikai témában tartandó előadására. Bill Clinton olyan volt amerikai elnöknek, mint amilyen Darvas Iván magyar színésznek: sárm-jával, éles eszével, jó megjelenésével, nem pedig szigorával hatott. Mindamellet remek előadó hírében állt.

Beszédét elsősorban a városi hivatalnokokhoz intézte, akik a föld-szinten ültek kerek asztaloknál, mi, diplomaták pedig az emeleten fog-laltunk helyet. Összesen lehettünk úgy nyolcvanan-százan. A színpad közepén a pulpitus. Belépnek a testőrök, szétszóródnak a terem stra-tégiai pontjain, napszemüveg, duzzadó zakó, csavart drót lóg ki a fű-lekből. Bejön egy úr, bejelenti az elnököt. Mindenki feláll, Clinton be, taps, a pulpitushoz lép, a közönség visszaül, ő meg belekezd.

Jó ideje beszél már, amikor lent a földszinten egy hivatalnok hirte-len kirúgja maga alól a széket, és felkiált: – *Mr. President!*

Abban a pillanatban két testőr előkapja a géppisztolyát, másik há-rom a pulpitus mögé rántja az elnököt, többen megragadják a hivatal-nokot, letépi a zakóját, sikolyok, asztalok borulnak, tányérok törnek, poharak repülnek, kiabálás – vonszolják kifelé a jóembert, aki az ajtó-félfába kapaszkodva kalimpál, miközben ezt kiabálja:

– Elnök úr! Elnök úr, én csak azt szerettem volna mondani a postá-sok nevében, hogy nagyon szépen köszönjük, amit értünk tett!

Az elnök feltápáskodik, leporolja a nadrágját, megigazítja a nyak-kendőjét, és az elhurcolt postás után kiált: – Jobb lett volna, ha inkább levélben fejezi ki háláját!

– DÁBLJÚ BUDAPESTEN –

Bokor Balázs

2006. június 21-én és 22-én úgy felbolydult Budapest, mintha hollywoodi filmet forgattak volna. 22-én este hat körül Ferihegyről több tucat gépkocsi indult vissza a város felé. A gépkocsivezetők felszabadultan, szinte egymással versenyezve robogtak.

Az történt ugyanis, hogy tapsvihár kíséretében, méltóságteljesen felszállt az Air Force One, és elhagyta Budapest légtérét. A tapsvihár pedig annak szólt, hogy sikeresen és szerencsésen véget ért George W. Bush amerikai elnök hivatalos magyarországi látogatása. A szerencsét úgy is értem, hogy bár egész délután lógott az eső lába, egy-egy hatalmasat dörrent is az ég, csak akkor zúdult le a trópusi zivatar, amikor a gépkocsik már a belváros felé közeledtek.

Bezzeg az „öreg” George Bush budapesti látogatása során nem volt ilyen kegyes az időjárás. Ki ne emlékeznék arra az 1989. júliusi napra, amikor Bush *senior* kettétépte az előre elkészített beszédét, és szabadon kezdett beszélni a Kossuth téren? Mindezt zuhogó esőben.

Szóval W elutazott Budapestről. Úgy bizony, hiszen George W. Busht a barátai is *dábljúnak* hívták a W angol kiejtése szerint, hogy megkülönböztessék édesapjától. Nos, ezt a W-t belevarrattuk egy méretes csizmába, melyet ajándéknak szántunk. Sasvári Iván csizmadia mester lelkére kötöttük, hogy mindaddig ne nyilatkozzasson a csizmáról, amíg át nem adtuk. Ő állta a szavát, nem úgy, mint egyik kollégája, aki több sajtóorgánium előtt is elkotyogta a meglepetést.

Egyébként sosem könnyű feladat az ajándék kiválasztása: legyen egyedi, de mégis általános érvényű, vegye figyelembe az ajándékozó hazájának jegyeit, és nem utolsósorban tessen is a szerencsétlétnek. Ilyen szimbolikus tartalmat hordozott például az az ajándék, melyet Bush elnök ajándékozott a magyar köztársasági elnöknek: egy kristályból készített műalkotás, amely az 1956-os magyar forradalom zászlaját ábrázolta.

A hivatalos látogatások betetőzése rendszerint a díszvacsora. Az elnöki pár tiszteletére adott vacsorára a Parlament Vadász termében került sor, ugyanott; ahol az idősebb Bush házaspárt vendégeltük meg 1989-ben. A menü azonban nem egyezett. Kezdtük egy őzraguleves-sel, melyet gesztenye és savanyú alma bolondított meg. Ehhez olasz rizling járt, már aki kortyolt belőle, mert tudtuk, hogy Bush nem fogyaszt alkoholt. A leves után kemencében sült báránycaraj következett rozmaringos szósszal, juhtúróval töltött burgonyával, gombás cukkinivel és parajjal töltött paradicsommal, melyhez Villányi Cuvée dukált. A vacsorát Gundel palacsinta tetőzte be egy kis Tokaji Cuvée társaságában.

Az étkezésnél jóval nehezebb feladat volt a biztonságos szállás felkutatása. Arról előzetesen értesültünk, hogy az elnök mintegy hatszáz fős kísérettel érkezik, beleértve a száz fős szűk delegációt, melynek ugyanabban a szállodában kell helyet szorítanunk. Több médiumban is felröppent a hír, miszerint „George Bush amerikai elnöknek nem jutott szállás Budapesten”. Ezt a kacsát protokollfőnökként kénytelen voltam helyesbíteni, imígyen: „Lesz szállása Bushnak, Budapesten van bőven hely.” Ez persze túlzás volt, hiszen a nyári turistaszezon már beindult. Az előzetes megbeszélések során még az is fölvetődött, hogy talán Bécsben lehetne legjobban biztosítani az elnök védelmét, de ez az ötlet szerencsére hamvába hullt. Végül örömmel jelenthettem feletteseimnek, hogy „talált, süllyed” – az egyik belvárosi luxusszállodával sikerült megállapodnunk, ráadásul úgy, hogy az onnan ideiglenesen „kilakoltatott” vendégeknek is találtak megfelelő színvonalú szállást.

Elég az hozzá, ment minden, mint a karikacsapás. Már csak a ferihegyi búcsú váratott magára, ahová – a protokoll előírásainak megfelelően – egyedül én kísértem ki az elnököt. Mielőtt W fellépett volna a repülőgép fedélzetére, e szavakkal búcsúzott tőlem: „*Ambassador Bush, you made a terrific job. Thank you.*” Vagyis: „Bush nagykövet úr, Ön kiváló munkát végzett. Köszönöm.” Nos, ehhez tudni kell, hogy

a „bokor” angol megfelelője *bush*. Ezt a ziccert nem hagyhattam ki, és már az elnök érkezésekor elsütöttem. Röviden így zajlott le a két Bush, azaz a két Bokor találkozása Budapesten, 2006 júniusában.

– A NAGYEMBER –

Márton András

Mindig is foglalkoztatott a kérdés, mitől nagyember egy *nagy ember*. Akár színpadon, akár a való életben.

A kilencvenes évek elején magyar honvédelmi delegációt kísértem a San Francisco-i Hoover Intézetbe, azzal a feladattal, hogy külpolitikai stratégiákat készítsen az amerikai kormány számára. A delegációt az intézet elnöke, George Shultz fogadja, aki Nixon pénzügyminisztere, később Reagan külügyminisztere lett. A két méter magas, joviális, jó humorú és roppant tájékozott politikus péklapát tenyerével lapogatja a delegátusok vállát. Olyan remek hangulatot áraszt, hogy a vendégek pillanatok alatt feloldódnak. Kávét hozat, kérdezi, mi járatban vagyunk.

Egyik hadügyérünk fontoskodó arccal jegyzi meg, hogy az amerikai kormány nem ülhet ölbe tett kézzel. Gondoljunk csak bele, fejtegeti, itt van mindjárt a szerbek és a horvátok közötti konfliktus, vér folyik, könnyen eszkalálódhat a helyzet. Mármost, ha az amerikaiak kilőnének egy-két rakétát, azon nyomban...

Ekkor Shultz rávág az asztalra, lerepülnek a kávéscsészék. Hosszú, feszült szünet után fojtott hangon megszólal:

– Maguk azt képzelik, hogy a tyúkszaros európai háborújuk miatt mi akár egyetlen amerikai katona életét is kockára tesszük?

Aztán ugyanolyan nyájas modorban, mint egy perccel korábban, hozzáteszi: – De önök bizonyára pontos elképzelésekkel jöttek. Hadd halljam, mik a terveik?

Nahát! Ez az ember pontosan azt tudja, amit a legnagyobb színészek, gondoltam magamban. Egyik pillanatban elcsábít, a következőben

megfenyeget. Pont úgy, mint Laurence Olivier a III. Richárdban, amikor elcsábítja Lady Annát halott apósa koporsója felett, akit történetesen ő ölt meg.

A nagy embernél soha nem lehetsz biztos, hányadán állsz vele, ezért jobb, ha állandóan résen vagy. Ennek titkát csak a legnagyobbak tudják! Például Shultz. Ő működteti a világot, nem pedig fordítva.

Sok évre rá megpillantottam Shultzot New Yorkban, amint a Central Parkban, a luxusszállodákkal átellenben egy padon üldögél. Egyedül. Drapp vászonnadrágban, szalmakalapban, petyhüdt csokornyakkendővel, akár egy jómódú nyugdíjas. Biztosan kitették őt a napra kicsit. Körülötte görkorcsolyázók, rohangászó gyerekek élvezték a New York-i nyarat. A kutya se vette észre, hogy itt ül egy ember, akinek valaha döntő befolyása volt a világpolitikára. A nagyember szerepének vége, most a távozni készülő öregembert kellett alakítania. Abban is hitelesnek tűnt.

Ezt a szerepét még ma is alakítja, hiszen – ha jól tudom – jó egészségnek örvend, néha talán még ma is kiültetik őt sütkérezni a Central Park déli oldalán.

– PULYKA –

Horvát János

December 20-a környékén, hatalmas zárt teherautón szorgos állami futár indul el a nagyköveti rezidenciák felé Havannában. A hűtőkocsit óriás méretű, mélyhűtött pulykák töltik meg – Fidel és Raúl Castro ajándékai a nagyköveteknek. A diplomaták szorongva várják a pulykafuvar, mert tudják, ha nem jön, az azt jelenti, hogy valami beárnyékolja a két ország vagy éppen Fidel és a nagykövet kapcsolatát. Volt olyan kolléga, aki elsírta magát, amikor kimaradt a pulykaosztásból; ez afféle selyemzsinór volt számára. Én viszont büszkén jelenthettem

hivatali főnökeimnek, hogy már az első karácsonyomon is egy igen természetes fagyasztott jóság landolt nálam. Feldolgozása embert próbáló feladat volt, ugyanis elsőre nem fért a sütőbe. Noha az orosz nagykövet – nagy ország, nagy sütő – felajánlotta, hogy nála megsüthetjük, végül mindenféle trükkökkel, hajlítgatásokkal, kötöztetésekkel sikerült bepréselnünk a nyomorult jóságot a rezidencián.

Egyébiránt én éppen akkor szolgáltam Kubában, amikor Fidelt rejtélyes betegség támadta meg. A diplomaták a legagyafűrtabb trükkökkel próbáltak információt szerezni a *Comandante* jövőbeli állapotáról, és bizony olyanok is akadtak, akik a pulykamadár beleiből való jóslással kísérleteztek, mint az ősi madárjósok. Nem sok sikerrel.

A pulyka viszont istenien sikerült, karácsonykor sok fogyott belőle, de akkora adag volt, hogy még februárban is abból kínáltam kubai vendégeimet. Igaz, akkor már nem volt olyan remek az íze, ők mégis átszellemülten tömték magukba, miután elmondtam, kitől érkezett a nevezetes husika.

– MIBŐL LESZ A CSEREBOGÁR? –

Varga Koritár Pál

Salvador Allende hatalomra kerülését követően, 1970 és 1973 között a magyar–chilei kapcsolatok minden téren dinamikusan fejlődtek. A két kormány hasonló ideológiai és politikai elkötelezettségének köszönhetően egymást érték a magas szintű látogatások, örövendetesen nőtt a két ország közötti kereskedelem volumene.

1973 februárjában Chilébe utazott a magyar külkereskedelmi miniszter, hogy demonstrálja, szeretnénk még szorosabbra fűzni a gazdasági kapcsolatokat. Megtiszteltetés volt számomra, hogy a magas szintű küldöttség tagja lehettem. A tárgyalások jól haladtak, véglegesítettük a hivatalos dokumentumokat, készen álltunk az ünnepélyes aláírásra.

Ekkor érkezett a hír, hogy másnap a magyar minisztert és delegációját maga Allende elnök kívánja díszében fogadni. Ez ritka gesztus a diplomáciában, tudniillik államelnökök nem szoktak ebédet vagy vacsorát adni alacsonyabb rangú vendégek tiszteletére. Ráadásul a *mañana*, magyarul „holnap” jelentése nem mindig egyértelmű a spanyol nyelvben. A *mañana* voltaképpen azt jelenti, szokták mondani öniromikusan a spanyol nyelvű népek, hogy aznap biztosan nem kerül sor a dologra, de hogy mikor fog, azt nem lehet pontosan tudni. Ezúttal azonban nem erről volt szó, mert még aznap este kézbesítették a chilei elnök meghívóját.

Az ebéd színhelye egy elegáns santiagoói étterem volt, ahol kerek asztalok köré ültették a chilei hatóságok és minisztériumok képviselőit a magyar delegátusokkal vegyesen. Küldöttségünk vezetője természetesen Allende mellett, a főasztalnál foglalt helyet, több chilei tárca-vezető társaságában. Az én névjegykártyám egy hófehér egyenruhás, számos kitüntetéssel viselő, magas rangú katonatiszt mellé szolt.

A szokásos pohárköszöntőket követő ebéd során chilei asztalszomszédaim alig győzték dicsérni az elnök politikáját. Különösen a melletttem ülő katonatiszt zengett dicshimnuszokat Allendéről, fennhangon helyeselve a társadalmi igazságtalanságok ellen vívott harcát. Szavai-ból ítélve a kormány feltétlen híve volt, de mivel furdalt a kíváncsiság, elkértem a névjegyét, melyen ez állt: Augusto Pinochet Ugarte tábornok, a chilei hadsereg vezérkari főnöke.

Tény, hogy a későbbi diktátor eleinte – legalábbis látszólag – Allende hívének számított; nyilván ez is közrejátszott abban, hogy az elnök 1973 augusztusában még a hadsereg főparancsnokává is kinevezte. Ma már történelem, hogy a tábornok néhány héttel ezután emberéleteket is követelő katonai puccsot hajtott végre, mellyel új korszak vette kezdetét az országban.

Lám előfordul, hogy merő véletlenségből egy diplomata a történelem részesévé válik.

Egyéb hírességek

— A PÁTRIÁRKA ÉS A PÁPA —

Nanovszky György

1992-ben, alighogy átadtam megbízólevelemet az orosz alelnöknek, azzal a kéréssel álltam elő, hogy szeretnék találkozni a legnagyobb keleti keresztény vallási közösség, az orosz ortodox egyház vezetőjével. Az illetékesek nemigen értették, mit akar ez a nagykövet, de pár hét múlva megjött a kettős jóváhagyás: nekem engedélyezték, hogy beszélhessek a főpappal, neki meg azt, hogy fogadhasson egy Moszkvába akkreditált diplomatát.

A pátriárkáról tudni kell, hogy Alekszej Rüdiger néven Tallinban született, ott lett püspök, és ő volt a legfőbb döntéshozó szerv, a Szent Szinódus arca Nyugaton. Amikor pedig összeomlott a Szovjetunió, őt választották az orosz ortodox egyház élére, azt várva tőle, hogy a szovjet uralom több mint hetvenéves egyházellenes tevékenysége után állítsa talpra az egyházat.

Személyes találkozásunk során Őszentsége elmondta, alaposan meglepődött, hogy egy frissen érkezett, volt szocialista ország nagykövete bejelentkezik nála – az ilyesmi ritkaságszámba ment akkoriban. Másfél órás beszélgetésünk során elmesélte, hogy többször megfordult

Magyarországon, kellemes emlékeket őriz hazánkról. Ekkor előruktam egy kérdéssel, melyet – utólag bevallhatom – nem egyeztettem a magyar külügyesekkel. Fölvettem, hogy eljönne-e hozzánk ezúttal hivatalos minőségében is. Szíves-örömet, felelte, ő viszont Göncz Árpád köztársasági elnök urat tárt karokkal fogadná Moszkvában. Partizánakciómat tett követte. Nem kis szervezőmunka árán 1996-ban Paszkai László érsek és Göncz Árpád köztársasági elnök hivatalos formában is meghívta a pátriárkát és Jelcin elnököt Magyarországra.

Ám volt a tarsolyomban egy „tartalék terv” is. Mi lenne, ha ugyanabban az időben sikerülne meghívni Magyarországra II. János Pál pápát is? Micsoda áttörést jelentene a két egyház kapcsolatában, ha a római pápa és a görögkeleti egyház feje találkozna egymással több-százezer hívő jelenlétében!

Teljes gőzzel nekiláttam a találkozó megszervezésének, melyben nagy segítségemre volt Várszegi Asztrik főapát úr, aki szerzetes testvérei révén közvetített a Vatikán felé. E célból többször is ellátogatott Moszkvába, hogy tárgyaljon a pátriárkával. Ugyancsak köszönet illeti John Bukovsky püspök urat, a moszkvai pápai nunciatura vezetőjét, aki lengyel munkatársai közvetítésével puhatolózott a pápai titkárságnál.

Ment minden, mint a karikacsapás. Moszkva kikötötte, hogy két nyilatkozatot kívánnak aláírni a látogatás során. Az egyikben a Vatikán ismerje el a keleti egyházzal szemben elkövetett vétkeiket, másfelől garantálja, hogy a jövőben csak a pátriárka jóváhagyásával nevez ki katolikus püspököket Oroszországban. A pápának egyik feltétel ellen sem volt kifogása, sőt a megbékélés jegyében visszavásároltatott egy nyugatra vetődött, 14. századi ikont, melyet a hős orosz nép iránti nagyrabecsülése jelül kívánt átadni Budapesten. A magyar illetékesekkel egyeztetve a két fél megállapodott abban, hogy a nagy találkozásra 1996 júniusában kerülne sor. Noha Jelcin elnök betegsége miatt a találkozót szeptember elejére kellett halasztani, úgy tűnt, hogy a cél-egyenesbe fordultunk.

Egy akadály azonban még előttünk állt, nevezetesen a Szent Szinódus, amely még a pátriárkának is parancsot adhat. És adott is! A Szinódus mindössze két szavazatnyi különbséggel úgy döntött, nem jött még el az ortodoxok és a katolikusok közötti megbékélés ideje. Engem maga a pátriárka hívott fel még aznap, szomorúan tudatva, hogy minden fáradozásunk hiábavaló volt, a Szinódus *nyet*et mondott a találkozóra.

II. János Pál ettől függetlenül eljött a magyar millicenténáriumi ünnepségre, mint ahogyan a Pannonhalmi Apátság megalapításának 1000. évfordulóját is megtisztelte jelenlétével. Őszentsége megkért, tájékoztassam a pátriárkát: ő még nem adta fel a reményt, hogy erre a találkozóra sor kerülhet a jövőben, mint ahogy abban is bízunk, hogy egyszer módja lesz ellátogatni Oroszországba. Erre II. János Pál halála miatt sajnos már nem kerülhetett sor.

Moszkvába visszatérve átadtam a pápa üzenetét a pátriárkának, aki a magyar államalapítás 1100. évének megünneplése alkalmából drágakövekkel ékesített kódexet küldött ajándékba, egyúttal bocsánatot kért az 1956-os szovjet beavatkozás miatt, és Isten áldását kérte a magyar népre. A kódex, melyet személyesen adtam át Várszegi Asztriknak, ma is az apátsági könyvtárban látható.

Tanulágképpen: sajnos nem mindig a diplomatákon múlik a világ sorsának alakulása.

– EGY FINOM NYUGDÍJAS ÚR –

Nanovfszky György

Egyszer, jóval a külügyi pályafutásom megkezdése előtt, idegenvezetőként Ogyessza környékére kísértem egy magyar csoportot. Félig üres szállodában laktunk, tágas éttermében nap nap után rajtunk kívül szinte senki sem reggelizett. Néha egy idősebb házaspár ült az egyik sarokban.

Egyik reggel is ott találtam őket. Egyszer csak a férj intett, hogy üljek át hozzájuk. Megkérdezte, milyen nyelven beszéljünk: franciául, németül vagy oroszul? Az orosznál maradtunk. Az öreg kikérdezett: kik vagyunk, honnan jöttünk? Amikor megtudta, hogy Magyarországról, érdeklődött, hogy adnak-e ki nálunk mai orosz írókat is. Igen, mondtam, és megemléstettem, hogy éppen most olvastam egy roppant érdekes könyvet *Emberék, évek, életem* címmel. Mi tetszett benne, kérdezte. Az, hogy az író eltért a sablonoktól, úgy írta le a háború előtti éveket, ahogyan azt szovjet írótól én még nem olvastam. Az öreg felsóhajtott, hogy akkoriban bizony sokat járt Nyugaton, főleg Franciaországban.

A bő egyórás beszélgetés végén sok sikert kívánt Magyarországnak is, nekem is, majd bemutatkozott: – Ilja Ehrenburg vagyok. – Tátva maradt a szám. Hihetetlen, hogy éppen ahhoz az íróhoz volt szerencsém, akinek a könyvét egekbe dicsértem az imént! De ugyan honnan tudhattam volna, hogy ő az? Egyszerű kis orosz nyugdíjasnak nézett ki, aki – mint mondta – üdülni jött kedvenc városába, Ogyesszába.

– Milyen kár, hogy nincs nálam a könyve – sóhajtottam. – Jó lett volna dedikáltatni.

Ehrenburg mosolyogva válaszolt: – Ha egyszer Moszkvában jár, keressen fel, megajándékozom egy példánnyal.

Sajnos erre már nem kerülhetett sor: Ehrenburg 1967-ben meghalt.

– MEGTÖRT A JÉG –

Nanovfszky György

Ha Ehrenburgtól nincs is, más szerzőktől vannak féltve őrzött, dedikált példányaim. Az egyik Szolzsenyicintől a *Rákkórház*.

A Nobel-díjas orosz író első regénye, az *Iván Gyenyiszovics egy napja* nagy port vert fel első megjelenésekor, a hatvanas években, mert a gulágokról szólt, amelyekről eladdig tilos volt beszélni (és utána is hosszú

ideig). Ő maga a sztálini időkben éveken át ilyen lágerekben raboskodott. A *Rákkórház* is az ott szerzett élményeiről szól.

Szolzszenyicin igen színes, művelt egyéniség volt. Nem állt ki a tömegek elé szónokolni, könyveivel akarta meggyőzni őket az igazságról. Mondanom sem kell, hogy a szovjet rendszer, akármennyit puhult is az évek során, nem sokáig tűrte meg őt. Miután kiutasították hazájából, az Egyesült Államokban élt, később Svájcba költözött. A Nyugaton megjelent könyveit vették, mint a cukrot, ő volt az ügyeletes orosz, aki, lám, jól odamondogat a moszkvai rezsimnek.

Először Zürichben találkoztam vele száműzetése idején, amint dedikált éppen. Százak kígyóztak az asztala előtt – köztük jómagam. Amikor végre rám került a sor, oroszul kértem tőle aláírást, aminek láthatólag megörült.

A gorbacsovi *glasznoszty* jegyében végre engedélyezték, hogy visszatérhessen a Szovjetunióba, sőt a műveit is sorra megjelentették.

Később, már moszkvai nagykövetségként megpróbáltam kapcsolatba kerülni vele. Nem volt könnyű a közelébe férkőzni, mert kerülte a politikusok és diplomaták társaságát. Akkor tört meg a jég, amikor a felesége egyszer azzal hívott föl telefonon, hogy szerezzem meg az összes magyar nyelvű Szolzszenyicin-kötetet, mert azzal nagy örömet szereznek a férjének.

Odahaza minden követ megmozgattam, és csakhamar vagy húsz könyvvél megpakolva jelentkeztem Szolzszenyicinéknél. Ezek után valami olyasmi történt, ami korábban senkinek sem sikerült: elfogadta a nagykövetség nagytermében rendezett ebédmeghívásomat! Csupa olyan nagykövet ülte körül az asztalt, aki jól beszélt oroszul. Jó volt látni, ahogy ez a visszafogott, távolságtartó ember lassanként megnyílik előttünk, olyannyira, hogy idővel már nemcsak művészeti és társadalmi, de politikai témákat is megvitattunk.

— AZ EMBERMENTŐ —

Misur György

Röviddel a Magyar Köztársaság kikiáltása előtt kétsoros utasítást kaptam Budapestről, hogy az Elnöki Tanács nevében adjak át egy kitüntetést bizonyos Giorgio Perlasca olasz állampolgárnak, aki sok budapesti zsidót mentett meg a pusztulástól. Egyik beosztott kollégámat kértem föl az embermentő felkutatására. Hosszas keresgélés után sikerült csak nyomára bukkannia, mert Perlasca kis faluban élt valahol Padova környékén, teljesen elszigetelten, vélhetően nehéz anyagi körülmények között.

Az ő tiszteletére rendezett fogadásra feleségével együtt érkezett ez a csendes, rokonszenves, póztalan idős férfi. Rövid beszédben méltattam múlhatatlan érdemeit, hozzátéve, hogy az általa megmentett emberek hívták fel figyelmünket a személyére. A magas kitüntetésen még ott virított a vörös csillag, melyet néhány nappal azelőtt tiltottak be Magyarországon, amiért finoman elnézést kértem. Utánam Perlasca emelkedett szólásra, és azzal magyarázta helytállását, hogy nem bírta elviselni ártatlan emberek szenvedését.

Az olasz külügyminisztériumból megjelent kolléga mindvégig meg se szólalt, fejben már alighanem a feljegyzést fogalmazta, melyben tájékoztatja miniszterét az olasz nép antifasiszta magatartásának ékes bizonyítékául szolgáló páratlan fölfedezésről. Tény, hogy a magyar kitüntetést követően Olaszország is beindult: rendezték Perlasca anyagi helyzetét, kitüntették, bátor tetteinek adóztak az olasz-izraeli egyezmények szövegében, kezdeményezték egy megrázó magyar-olasz koprodukciós Perlasca-film megalkotását.

Mindmáig nem értem, Perlasca miért bújta el a világ elől évtizedeken át. Szerénysége mellett talán azért, mert olvashatott Wallenberg szomorú sorsáról és talán a svájci Carl Lutzcal szembeni eljárásokról is, és ezek intő példaként szolgálhattak számára.

Sajnos Perlasca már a magyar kitüntetés átadásakor is betegeskedett, és 1992-ben meghalt.

– EGY KARÉLIAI HONFITÁRS –

Krausz György

A nyolcvanas években kulturális attasé voltam Helsinkiben. Egy szép napon a vasútállomás rendőrséről telefonált egy rendőr, és közölte, hogy egy szegény ördög akar beszélni a nagykövetséggel.

– Jó napot – szólt a kagylóba egy hang. – K. I. erdélyi magyar író vagyok.

– Isten hozta! Jövő hétre vártuk, a bemutatójára. De sebj, mindjárt elmegyek magáért az állomásra.

Kocsiba vágtam magam, hazavittem. Elmesélte, többször kérelmezte a román hatóságoknál, hogy szeretne részt venni a darabja premierjén, de csak sokadik próbálkozásra engedélyezték a kiutazását. Ekkor haza se ment becsomagolni, a szerkesztőségi munkahelyéről egyenesen a nagyvárad vasútállomásra rohant, és Debrecenig meg sem állt, még mielőtt – ne adj isten – visszavonnák az engedélyét. Debreceni barátai összedobtak neki egy Helsinkibe szóló jegyet moszkvai átszállással.

– Két napot utaztam – mondta –, és íme, itt vagyok.

– Mit evett útközben?

– Egy falatot se.

Feleségem gyorsan összeütött egy ebédet, miközben én azon törtem a fejem, mitévő legyek. Vendégem ugyanolyan népszerű drámaírónak tartotta magát, mint – teszem azt – Arthur Miller (egyszerre nyolc darabját játszották Romániában), azzal a különbséggel, hogy neki pillanatnyilag egy vasa sem volt a zsebében.

Ekkor mentő ötletem támadt. Hiszen létezik egy megállapodás a finn és a magyar írószövetség között, melynek keretében kölcsönösen

tíz hónap ösztöndíj áll rendelkezésre tanulmányutak céljára! Mi lenne, ha megpróbálnék kihasítani belőle egy hetet a vendégem számára?

Felhívtam egy ismerős kollégát a finn oktatási minisztériumban, és előadtam a kérésemet.

– Milyen állampolgár az illető? – kérdezte.

– Román.

– Na de akkor miért nem a román nagykövetséghez fordul? Miért nem a román írószövetség keretére próbál ösztöndíjat szerezni?

Éreztem, ebből a kutyaszorítóból egyféleképpen tudom csak kivágni magam. – A helyzet az – suttoztam –, hogy ő tulajdonképpen nem is román.

– Hanem?

– Karéliai.

Ennek megértéséhez tudni kell, hogy a Finnországhoz tartozó Karéliát a Szovjetunió magához csatolta a II. világháború után. Finnország jóformán üresen adta át a hatalmas területet, miután többszázezer lakost átmenekített az anyaországba.

A finn kollégának nem kellett tovább magyarázkodnom, megajánlotta K. I. úrnak egy hét helyett egy teljes havi ösztöndíjat, és a finn írószövetség vendégházában el is szállásolta. Mellesleg, a bemutatót a közönség szeretettel fogadta. Hát még ha tudták volna, hogy a szerző karéliai honfitárs...

– A MEGVALÓSULT ÁLOM –

Medgyes Péter

Az egyik Göncz-út prágai díszvacsoráján abban a szerencsében volt részem, hogy egy asztalnál ülhettem Magda Vášáryovával, mit egy asztalnál, közvetlenül mellette!

Hogy ki ez a hölgy? Nos, ő volt a cseh újhullám talán legismertebb sztárja. Olyan filmekben játszott, mint a *Kalimagdora kedvese* vagy a

Sörgyári capriccio. Bombanő volt – akkori szóhasználat. Kamaszfiúként fülig szerelmes voltam bele, és álmomban se hittem volna, hogy egyszer az asztalszomszédja lehetek. Ötvenesként is gyönyörű nő volt. A vacsora kezdetén csak hebegtem-habogtam; megjegyzem, ő is, de más okból: törte az angolt. Magda (én már csak így, a keresztnévén szólítom a „közeli” ismeretség okán) amúgy szlovák származású, és a nevéből ítélve magyar vér is csörgedezhet az ereiben. De föltehetőleg nem ezért hívták meg a cseh–magyar díszvacsorára, hanem azért, mert később Csehszlovákia bécsi nagykövetségként szolgált. A szálló felé menet a velem egy autóban ülő kollégáim pikírt hangon kérdőre vontak:

– Mennyit fizettél Árpi bácsinak, hogy Vášáryová mellé ülhesse?

– NÉZZ UTÁNA! –

Misur György

Világúrjogászi munkám során számos világhírességgel volt szerencsém találkozni, köztük Kármán Tódorral, akit a szuperszonikus repülés atyjaként tisztelhetünk. Őhöz életről szóló diplomáciai tanulás is köt.

Történt pedig, hogy találkozásunkról feljegyzést írtam a Külügyminisztériumnak, azt ajánlva, hogy hívjuk meg a híres tudóst, úgy is, mint 18. századi jeles írónk, Kármán József leszármazottját. A rendkívül művelt Péter János külügyminiszter kissé korholóan, de ropant udvariasan adta tudtomra, hogy a két kiválóság csupán névokon.

Egy életről megtanultam, hogy mindennek utána kell nézni a lexikonban – ma már jobbra az interneten.

– BÖRÖNDCSERE –

Robák Ferenc

A kétezres években Belgiumban voltam nagykövet, és gyakran vet-tük igénybe a vidéki Charleroi repülőtérre érkező magyar fapados légitársaságot.

Egy alkalommal feleségem az esti járatral érkezett vissza Magyarországról, én meg természetesen kocsival mentem elé. Hazaérve vidám hangulatban láttunk neki a hazai finomsággal teli bőrönd kicsomagolásának, ám nagy meglepetésünkre egészen más holmikat találtunk benne, mint amit a feleségem Budapesten bepakolt. Nincs mese, rossz bőröndöt kapott fel!

A reptér már bezárt, és a csomag tartalma mit sem árult el a gazdájáról. Aztán mégis találtunk benne egy nevet, Cakó Ferencét, aki nem lehetett más, mint az általam nagyra becsült, homokanimáció-iról ismert filmrendező. Éjnek éjadján sikerült megszereznem a magyarországi telefonszámát, tárcsáztam, egy hozzátartozója vette föl a kagylót, aki közölte, hogy a művész úr Belgiumba utazott egy fesztiválra.

Nyomon voltunk. A genti fesztivál egyik szervezőjétől megszereztem Cakó úr szállodacímét, és sikerült is nyakon csípnünk. Kiderült, hogy egészen addig észre sem vette a bőröndcserét. Kocsiba pattantunk, és házhoz szállítottuk a bőröndjét. A hajnali időpont rövid beszélgetésre adott csak lehetőséget, de nagyon emlékezetes maradt, már csak azért is, mert az 1956-os forradalom 50. évfordulója alkalmából a brüsszeli főtéren rendezett magyar kulturális est egyik sztárja éppen Cakó Ferenc lett.

Feleségem pedig tanult az esetből: azóta feltűnő, piros bőrönddel utazik, elkerülendő a hasonló félreértéseket. (Persze az se rossz megoldás, ha mielőtt felkap az ember egy bőröndöt, ellenőrzi a csomagcédulát.)

— A PRIMADONNA —

Márton András

Kaliforniában tíz járókelő közül kilenc arra a szóra, hogy magyar, automatikusan rávágja: „Zsázsa Gábór”.

Kétségtől szét volt a maga idejében a három Gábor-lány Amerikában. Ismertem a mamáját és a húgát, Évát is, aki finom és szép aszszony volt, tökéletes ellentéte Zsázsának. Zsazsa primadonnának született, és miután lefutott a nagysikerű tévésorozata, közben az évek is elszálltak felette, Hollywood egyik leghírhedtebb botrányhőisévé avanzsált. Köztudott, hogy egy primadonnának a színpad csak ürügy a létezéshez, valójában minden helyzetben primadonna, a társaság középpontja – ebben nem ismer pardont.

Rendeztem egy Valentin-napi összejövetelt a Los Angeles-i notabilitásoknak, ahol többek közt egy 8-10 éves kislány hegedült – fantasztikusan. A közönség tátott szájjal hallgatta Bach *Chaconne*-ját. Zsazsa ezt nem bírta tétlenül elviselni. Egy lélegzetvételnyi szünetben, hibátlan tempóérzéssel fennhangon odaszólt az egyik nagykövethöz:

– Drágám, hogy is hívják a kicsikét? Rém ügyes!

A kislány megtorpant, az ihlet elszállt, könnyek közt, lélektelenül fejezte be a darabot, majd zokogva kirohant.

Mire Zsazsa: – Hova szalad ez a tündéri pici lány? Épp most akartam neki gratulálni.

Egy alkalommal megérkezik egy fogadásunkra, talán a hetedik férje karján, akivel lipicai lovak tenyésztésével ütötték el az időt. Keresztülvágnak a társaságon, akár egy királyi pár. Zsazsa fennhangon magyarázza férjének, hogy ki kicsoda.

– Az ott a japán főkonzul... Üdvözlöm drágám!... Teljesen szenilis. Az a ronda kis szöszi... Hello, my dear!... Ó a bolgár trónörökös szeretője... Az meg ott a törvénytelen fia.

És így tovább.

Amikor a terem túlsó végéhez ér, mint akinek hirtelen eszébe jut valami, visszafordul, és jó hangosan átszól nekem:

– Főkonzul úr, ugye nem felejtetted el, hogy ígértél nekem egy kis küldeményt Magyarországról? Tudod, hogy miről beszélek?

Minden szem rám szegeződik.

Mire Zsazsa – a félreértések elkerülése végett – üvöltve kérdi: – Mondd csak, mikor kapom meg már végre a lipicai spermát?

Tárgyalunk és kereskedünk

Külfélpiseleteink elsőrendű feladata a magyar érdekek minél hatékonyabb képviselete, mindenekelőtt az, hogy próbálják elősegíteni a magyar termékek piacra jutását az adott országban. Márpedig az üzletkötés nem megy másképp, mint tárgyalások, sokszor hosszas tárgyalások útján.

Ez a fejezet néhány ezzel kapcsolatos történetről számol be. Bár többet érdemelnének, egy történet erejéig a nagykövetfelelések áldásos szerepét is bemutatjuk. Róluk Göncz Árpád joggal mondta egyszer, hogy önálló fizetést kellene kapniuk munkájukért.

— A NYUGATI NYITÁS —

Horváth István

Az 1980-as években a gazdasági reformok ellenére a pénzügyi összeomlás veszélye fenyegette hazánkat. Ekkorra már a KGST alapjaiban megrendült, Moszkva nem volt képes anyagi támogatást nyújtani, ezért csak a Nyugattól, mindenekelőtt a Német Szövetségi Köztársaságtól remélhettünk anyagi segítséget. Én akkoriban az MSZMP Központi Bizottságában dolgoztam, és — jórészt német nyelvtudásomnak

köszönhetően — bekerültem abba a szűk csapatba, azzal a megbízással, hogy puhatoljuk ki, hogyan tudnánk átfogó kereskedelmi megállapodást kötni az Európai Gazdasági Közösséggel.

1981-ben sikerült eljutnunk Helmut Schmidt kancellár legfelső köréig. A német fél készséggel fogadta megkeresésünket, titkos tárgyalások kezdődtek az EGK-val megkötendő kereskedelempolitikai megállapodásról, melynek lezárásával Schmidt találkozót javasolt Kádár Jánossal. A magyar pártvezetés részéről ez a lépés nem kis bátorságra vallott, hiszen eltértünk a szocialista országok egyeztetett külpolitikai vonalától. A biztonság kedvéért Kádár előzetesen elutazott a Krimbe, hogy tájékoztassa Leonyid Brezsnyevet az EGK-val és a Világbankkal kapcsolatos terveinkről. Brezsnyev lényegében tudomásul vette a magyar pártfőtitkár gazdaságpolitikai célkitűzéseit.

Amikor 1982 áprilisában Bonnban találkozott a kancellárral, a négyesemközti megbeszélésen Schmidt lényegében eltanácsolta a magyar pártfőtitkárt az EGK-val kötendő megállapodástól. A feszült nemzetközi helyzetre hivatkozva óvta Magyarországot Moszkva esetleges haragjától, valójában inkább saját jó moszkvai kapcsolatait félthette.

Hazatérve Kádár alaposan leteremtett bennünket, mondván, hogy félretájékoztattuk őt, azzal engedték útjára, hogy a megállapodás sínen van. Ennek nyomán én mint eszmei kezdeményező kikerültem a pixisből, és „büntetésből” Hágába küldtek nagykövetnek. Egyéb-ként Horn Gyula a KB Külpolitikai Osztályának vezetőjeként kifejezetten örült a kinevezésemnek, mondván, hogy a holland fővárosból könnyebben tudok majd kapcsolatot tartani Brüsszellel. Ekkor 1983-at írtunk.

Időközben Németországban megbukott a Schmidt-kormány, Helmut Kohl lett az új kancellár. Magyarország bátor lépésre szánta el magát. 1984 nyarán meghívta Kohlt Budapestre, aki készen mutatkozott arra, hogy támogassa hazánkat az Európai Gazdasági Közösséggel

folytatandó tárgyalások során. Kádár ekkor már úgy vélte, nincs akadálya a nyugati nyitásnak, ezért Hágából áthelyeztetett Bonnba azzal, hogy a továbbiakban én legyek ennek az ügynek a „gazdája“.

(A fordulatos történet folytatásáról *Ki volt a vakond?* címmel a 16. fejezetben számolunk be.)

— FÖLMEGY A VASFÜGGÖNY —

Robák Ferenc

Az ember sosem képes megjósolni, később mi válik hasznára. Tunéziában a helyzet jobb megismerése végett szoros kapcsolatot alakítottam ki a különféle ellenzéki mozgalmakkal – már amennyire a tekintélyelvű rendszer ezt lehetővé tette.

Húsz évre rá az Európa Tanács nagyköveti delegációjával tértem vissza a maghreb országba. Francia, német, olasz és török képviselő mellett kaptam helyet, tekintettel a demokratikus átmenettel kapcsolatos tapasztalataimra.

A delegációt eszmecserére hívták egy jövődó politikusokat képző intézetbe. Egy egykori ellenzéki hozzászóló élesen bírálta a francia nagykövetet, mondván, hogy Franciaország az utolsó pillanatig kitartott az előző elnök rezsimje mellett, majd váratlan fordulattal hozzászólta, hogy bezzeg az elnökségben helyet foglaló magyar nagykövetnek volt mersze a rezidenciáján fogadni az ellenzék képviselőit a vészterhes időkben.

Igazágtalan hozzászólás volt, mert az akkori francia nagykövet is kapcsolatot ápolt az ellenzékiekkel, mindamellett érződött, hogy strasbourgi nagykövettársaim, előítéleteiken felülemelkedve, ma már másként tekintenek ránk, mint hajdanában, amikor csupán a „vasfüggöny mögül érkező” magyar képviselőt látták bennünk.

— A LEGSZEBB GENFI MATINÉ —

Major István

2008 júliusában végső szakaszukba léptek a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) úgynevezett Doha Fordulójának kereskedelmi tárgyalásai, melyek azt célozták, hogy minden korábbinál szélesebbre tárják a kaput az ipari termékek és szolgáltatások előtt. A Doha Forduló azonban ennél is tovább ment: az agrárpiacok radikális megnyitását tűzte ki célul. E lépésnek az Európai Unió lett volna a fő áldozata, tekintettel arra, hogy övé volt a világ legnagyobb és egyik legvédettebb piaca.

Az agrártárgyalásokat vezető új-zélandi nagykövet, Crawford Falconer a közös európai agrárpolitika felszámolásáról szóló tervéhez kiváló partnert talált az európai kereskedelempolitikát irányító Peter Mandelson személyében, akinek mély meggyőződése volt, hogy az agráriumra fordított összeg kidobott pénz. Messzemenően támogatta az új-zélandi javaslatot, hogy az Unió hatvan százalékkal csökkentse agrártermékeinek védelmét. Ez különösen az érzékeny magyar mezőgazdaságnak okozott volna katasztrofális károkat: agrárexportunkat Nyugat-Európában villámgyorsan kiűtötték volna az Unión kívüli országokból származó olcsóbb áruk, sőt a magyar termelők még a hazai piacokról is kiszorultak volna.

A helyzet drámaian alakult, mert míg tíz nappal korábban tucatnyi tagország ellenezte az egyezmény tervezetét, később a németek, a britek, majd – az EU Bizottság elnökének nyomására – sorra visszakozott a többi ország is. Mindössze két makacs ellenző maradt a porondon: mi magyarok és a franciák. Az éppen vakációzó magyar miniszterelnököt senki sem tudta utolérni, pedig nagy szükség lett volna arra, hogy lobbizzon a tervezet ellen.

Reggel tízkor húsz kulcsminiszter a WTO legendás zöld szalonjában, Pascal Lamy vezérigazgató elnökletével az utolsó simításokat végzi a készülő monstre egyezmény szövegén. Terveik szerint déli egy

órára teszik föl a pontot az i-re, alighogy az EU rendkívüli minisztertanácsa jóváhagyta a dokumentumot.

Eközben én két francia miniszterrel, Christine Lagarde pénzügyminiszterrel és Michel Barnier agrárminiszterrel a Hotel Beau-Rivage szalonjában egyeztetünk arról, hogy a két fél milyen sorrendben vétőzzen meg az tervezetet, és hogy a bejelentést követően hogyan kezeljük az EU történetének talán legnagyobb külgazdasági botrányát. A két francia miniszter szemlátomást ideges, főleg amiatt fő a fejük, hogyan tudják majd megvédeni álláspontjukat a nemzetközi sajtó előtt. Eközben Sarkozy francia elnök kétszer is hívja Lagarde miniszter asszonyt.

Már túl vagyunk az egyeztetésen, épp távozni készülünk, amikor megcsörren Lagarde telefonja. Miniszter asszony arca felragyog, majd odasúgja: – Összeomlott!

Mint utóbb kiderült, a folyosón lesben állt a WTO francia államfő képviselője, ő tájékoztatta Lagarde-t arról, hogy az egyeztetések végső szakaszában az amerikai és az indiai miniszter hajba kaptak egymással egy apró-cseprő kérdésen, emiatt a tárgyalások zátonyra futottak. Két percre rá magyar kolléganőm ugyanezzel a hírral hívott, hozzátéve, hogy Mandelson lesújtva távozott a tárgyalásokról. A francia miniszterek tüstént felhívták az Elysée Palotát, hogy megnyugtassák elnököket. Barnier azt javasolta, leplezzük örömlőnket a hotel halljában sereglő újságírók előtt, majd meghívott bennünket a lakosztályába, hogy egy üveg jól frappírozott pezsgővel koccintsunk a siker örömére.

A francia miniszter Moët & Chandon Brut Imperial pezsgője fenséges volt, Lagarde miniszter asszonnyal pedig, akit azóta a Nemzetközi Valutaalap vezérigazgatójának választottak, pertut ittunk. Ezt követően elsiettünk az EU temetői hangulatú ülésére. Odakint hétágra sütött a nap – ez volt életem talán legszebb genfi reggele.

Utóirat: A Dohai Fordulót azon a fatális reggelen halálos csapás érte: az egyezményt soha nem sikerült tető alá hozni, bár még négy évig

próbálkoztak vele. A kudarcot bejelentő ülés után személyesen gratuláltam az indiai kereskedelmi miniszternek, hogy akaratlanul is, de megmentette a magyar mezőgazdaságot a katasztrófától. A WTO konferenciatermének bejáratánál zajló, jó hangulatú beszélgetést a BBC felvette, és az esti főműsorban sugározta is. Nem mindenki örült neki...

– OIL FOR FOOD –

Tomaj Dénes

Bizarr és kalandos látogatáson vettem részt egy üzletemberekből álló csoporttal a nemzetközi szankciók sújtotta Irakban. Az ENSZ a humanitárius célzatú *Oil for food* program keretében az iraki kormány a lakosság ellátására élelmiszert, a helyi agráripár működtetésére pedig berendezéseket importálhatott, melyekért deviza híján olajjal fizetett. Az iraki piacon korábban jól pozícionált magyar vállalatok is be akartak kapcsolódni a programba, de mielőtt az ENSZ hatóságok áldásukat adták volna rá, meg kellett szerezni az iraki kormány jóváhagyását.

Utazásunkat megelőzően hosszú ideje nem járt Irakban NATO-tagországbeli delegáció, így látogatásunkat nagy figyelem kísérte úgy a helyi hatóságok, mint szövetségeink részéről. Autóbusszal utaztunk Ammanból Bagdadba, iraki ügyvivőnk a jordán-iraki határon várt bennünket. Miután részletes tájékoztatást adott az iraki helyzetről, azt ajánlotta, mi ketten menjünk előre az ő gépkocsiján.

A szállodához érve feltűnt, hogy a két üvegajtó között elhelyezett, több négyzetméteres lábtörlő George Bushnak, az Egyesült Államok volt elnökének arcképét ábrázolja, és a vendégek ezen taposva jönnek-mennek. A hallban tévés forgatócsoportok várakoztak, valószínűleg órák óta. Rögtön leesett a tantusz: ezek a NATO-tagország helyettes államtitkárait szeretnék megörökíteni, amint átsétál az exelnök arcképén. Igen ám, de mivel arra számítottak, hogy autóbusszal

érkezem, rá sem hederítettek a terepjárónkra, így feltűnés nélkül, az arcképet kikerülve sikerült besomfordálnom a hotelbe. A gyanútlan üzletembercsoport azonban csapdába esett – az érkezésükről készült felvételek első helyen szerepeltek a másnapi híradóban.

Évekkel később, az iraki háború kellős közepén egyszer megkérdeztek tőlem, meddig fognak tartani a harcok. Partnereimet meglepte a válaszom: – Mindaddig, amíg az amerikai elnök édesapjának arcképe lábtörőlőül szolgál a bagdadi szállodákban.

A tárgyalásoknak két érdekes mozzanata is volt. Az egyik az iraki adósság ügye, amely a sokszor hitelekkel támogatott magyar exportból halmozódott fel. Világosan láttuk, hogy az adott viszonyok között Irak fizetése képtelen, de a szankciók miatt különben sem fogadhattuk volna el a törlesztést. Ugyanakkor rögzíteni kívántuk, hogy Magyarország számon tartja követeléseit, és mihelyt adottak a feltételek, tárgyalni kíván róluk. Az iraki kormány tagjai tudomásul vették a magyar álláspontot, kivéve az olajipari minisztert, aki ravaszul közölte: Irak akár már most hajlandó olajszállításokkal kiegyenlíteni a tartozását. Mindössze annyi a teendőnk, magyarázta, hogy a tankhajók csusszanjanak át a Perzsa-öböl néhány kilométeres szakaszán, melyet amúgy az USA vezette, nemzetközi katonai erők ellenőriztek. Na még csak az kéne! Válaszunk diplomatikusan elutasító volt.

A másik momentum a tömegpusztító fegyverekre vonatkozott. Magyar részről azt szorgalmaztuk, hogy Irak járuljon hozzá a tömegpusztító fegyverek nemzetközi ellenőrzéséhez, partnereink viszont azt kérték, tudassuk szövetségeseinkkel, hogy Irak nem rendelkezik ilyen fegyverekkel.

Hogy mi lett a tárgyalások kimenetele? Nos, Irak hozzájárult az *Oil for food* programban való magyar részvételhez, de mire az egész adminisztratív folyamat lezárult, megindult az Irak elleni hadjárat. A magyar adósságot a Szaddam Husszein rezsim bukása utáni nemzetközi felajánlások részeként Magyarország leírta. Ami pedig a tömegpusztító

fegyverekre vonatkozó üzenetet illeti, tájékoztattam róla az Egyesült Államok NATO nagykövetét, amire ő így reagált:

– És maga hisz nekik?

– LIBAMÁJ –

Robák Ferenc

Párizsi külszolgálatom idején súlyos incidensek zavarták meg a magyar termelők libamájszállítmányait: a kamionokat felborították, felgyújtották, a májat gázolajjal öntötték le a francia parasztnak, akik felháborodásuknak időnként ilyen szélsőséges módszerekkel adtak hangot. A haragot az okozta, hogy a magyar szállítmányok a karácsonyi főszezonban letörték a magas libamájárakat. Miután a francia hatóságok képtelenek voltak gátat vetni az erőszakos cselekményeknek, más megoldáshoz folyamodtunk.

A magyar mezőgazdaság képviselőjében állandó vendég voltam a korábbi francia mezőgazdasági miniszter vitakörében, akiről köztudomású volt, hogy szoros kapcsolatot ápol a termelőkkel. Rajta keresztül sikerült elérnem, hogy a francia parasztszövetség elnöke népes küldöttséggel Magyarországra utazzon, ahol a tárgyalásokon kívül bőségesen élvezhette a magyar gasztronómia, bor, pálinka nyújtotta földi örömeit. A fehér asztal mellett sikerült is kompromisszumra jutnunk: megállapodtunk, hogy a magyar termelők ezentúl jobban időzítik majd a szállításokat, nem a főszezonban indítják útnak a nagyobb tételeket, ennek fejében számíthatnak majd a francia termelők jóindulatára.

Azóta nincs gond a magyar libamájexporttal, és csak a terméken feltüntetett kódszám árulja el, hogy a finom francia libamájpástétom alapanyaga Magyarországról származik.

- HARCSÁK ÉS VIZÁK -

Robák Ferenc

Protokollfőnöki tevékenységem egyik első feladataként rám hárult, hogy megszervezzem a japán császár kisebbik fiának magyarországi látogatását. A program összeállítása elég sablonosan indult, mígnem tokiói nagykövetségünk segítségével kiderítettük, hogy a herceg halbiológus, és különösen a harcsafélék iránt érdeklődik. Így beiktattunk programjába egy látogatást a szarvasi harcsatenyészetben, hogy hű képet kaphasson a magyar haltenyésztés eredményeiről. A kirándulásnak meglett a hozadéka: a japán nagykövetség közvetítésével pár konténernyi harcsát rendelt a japán fél.

A visegrádi fellegrvár megtekintése is más értelmet kapott, amikor a vendégek ahhoz a teremhez értek, ahol egy harcsánál is nagyobb termetű, kitömött víza látható. A herceg fel-alá járkálva hosszú időn keresztül csodálta a hatalmas halat, miközben felesége fegyelmezetten lépkedett mögötte.

Bebizonyosodott, hogy még a protokolláris látogatásokat is föl lehet használni a magyar érdekek képviseletére, az országimázs javítására.

- AVATÓÜNNEPSÉG -

Vásáry István

A rendszerváltozást megelőzően a szocialista Magyarország és a NATO-tag Törökország között igencsak fagyosak voltak a politikai kapcsolatok. A bizalmatlanság kölcsönös volt, és a korlátoltság nemegyszer felülírta a józan észet. Tartottunk egymástól. Példának okáért, egyszer egy turkológus kollégát a török határőrök azzal vegzáltak, hogy mit keres nála egy oszmán-török okiratokról szóló könyv, melynek vörös volt a borítója. Csak nem valami kommunista propaganda-kiadványról van szó?

1990 után mindez egy csapásra megváltozott. A „török-magyar barátság” nevében (no persze nem a hódoltság korára, hanem Rákóczi és Kossuth törökországi emigrációjára célzok) gazdasági és kulturális kapcsolataink fejlődésnek indultak. Ennek fontos állomása volt a magyar-török közös emlékpark létesítésének terve Szigetváron, ott, ahol a hős védő Zrínyi Miklós és a hódító Nagy Szulejmán szultán hajdanában megütköztek egymással. A tervet tett követte: a két hadvezér egymás mellett álló fejszobra jelképezi, hogy – József Attila soraival élve – „a harcot, amelyet őseink vívtak, békévé oldja az emlékezés”.

Sok érdekes momentumot éltem át az avatóünnepség szervezése közben. Ami bennünket, magyarokat illet, feltűnt, hogy nem mindenki lelkesedik az ötletért. Ehhez kapcsolódóan hadd idézzek föl egy kínos epizódot.

1994 nyarán, nem sokkal a szeptemberi szoboravatás előtt fölkerestem frissen kinevezett kultuszminiszterünket. Tájékoztattam, hogy a szigetvári emlékmű avatásán Göncz Árpád mellett Demirel török elnök lesz a díszvendég, aki négy miniszterével érkezik hazánkba. Erre az ifjú miniszter közölte, hogy azon a hétvégén nem ér rá, mert családi programon vesz részt szülővárosában. Nem hittem a fülemnek: két államelnök is megtiszteli a nagy csinnadrattával beharangozott ünnepséget, a magyar kultuszminiszternek mégis más dolga akad? Lógó orral távoztam, a külügyben pedig jeleztem a történeteket. Szerencsére idejében rászóltak a tárca fura urára, hogy ilyenkor – tetszik, nem tetszik – neki hivatalból ott a helye.

- MINI EURÓPA PARK -

Robák Ferenc

Brüsszelben a turisták egyik legkedveltebb helye a világkiállításra épült hatalmas Atomium és a mellette fekvő Mini Európa Park. Friss misszióvezetőként szomorúan állapítottam meg, hogy a gyerekcivitéléstől

hangos parkban az uniós tagországok közül egyedül Magyarország nem állított ki egy jellegzetes épületéről készült makettet. Kiderült, hogy gyönyörű országházunk valóság-hű mását képzeltük oda eredetileg, csak hogy a kulturális tárca elvetette az ötletet a magas költségekre hivatkozva.

Helyi és hazai konzultációk után azzal a javaslattal álltam elő, hogy ne konkuráljunk a már ott álló parlamenti épületekkel, templomokkal, hidakkal, hanem a termál nagyhatalom Magyarországot jelenítsük meg az impozáns Széchenyi fürdő makettjével, ahol a gőzölgő vízben télen is sakkoznak a vendégek. Az ötlet elnyerte az illetékesek tetszését, a turizmusért felelős hivatal állta a számlát, és hamarosan fehér fürdőköpenybe öltözve „felavattuk” a Széchenyi fürdőt, amely azóta is az egyik legnépszerűbb épület a parkban.

– HÖLGYEK A PORONDON –

Robák Ferenc

Gyakran előfordul, hogy a házastársak hatékonyan hozzá tudnak járulni a diplomáciai munka sikeréhez.

Tunéziába érkezve feleségemet rögtön fölvtették egy hölgyklubba, ahová néhány nagykövetfeleségen kívül a helyi elit asszonyai jártak. Annak idején egyetlen hipermarket volt csak az országban, mi is ott vásároltunk hétvégeken. Én még a bemutatkozó látogatásaim elején tartottam, amikor a boltban, kocsitologatás közben arra lettem figyelmes, hogy feleségem vígan üdvözlöi újdonsült barátnőit, és élénken tereferél velük. Élve az alkalommal, én is beszédbe elegyedtem férfi sorstársaimmal, akikről kiderült, hogy a vásárláson kívül a külügyminiszteri, illetve a külügyi államtitkári funkciót töltik be. Feleségem révén így sokkal hamarabb kerültem jó viszonyba a helyi külügyi vezetéssel, mint ha a szürke kincstári utat követtem volna.

– HULLIK A FORGÁCS –

Gulyás András

1992-93 táján papjuk vezetésével Lajosmizséről zárandokok érkeztek a portugáliai Fátimába, hogy újabb stációt állítsanak a Magyar Keresztúton, amely a Nyugatra emigrált magyarok adományából jött létre. Kondor Lajos atya, verbita szerzetes, akinek köszönhetően Fátimából európai hírű zárandokhely lett, felhívott telefonon:

– Drága Főkövet Úr, ugye megtisztel bennünket egy szép beszéddel?

– Természetesen – feleltem, végtére is a diplomatát azért fizetik, hogy jártassa a száját, bár kissé nehezemre esett igent mondani. Egy magamfajta agnosztikus, a világ bajai és az emberiség okozta szörnyűségek láttán nehezen fedez föl isteni tervet, gondviselést e zárandokhely mögött. Mindazonáltal, anélkül, hogy hűtlen lettem volna önmagamhoz, sikerült a hallgatóság lelkét megérintenem. Nagy taps fogadta beszédemet.

Este agapé a zárandokszálláson. Egyszer csak Kondor atya a terem közepére ránt, majd fennhangon bejelenti: – A Főkövet Úr ismét szólni kíván!

– Most légy okos, Domokos – gondoltam magamban, de minden tudásomat összeszedve belevágtam:

– Kedves Barátaim! Tisztelendő Atyák! Önök végigbuszozták Európát, átszelték Lisszabon városát is, melyet a 18. században földrengés és szökőár tett a földdel egyenlővé. A pusztulás híre még a Rodostóban sýnylő Mikes Kelemenhez is eljutott. 1755-ben I. József király a főminiszterének, Pombál márkinak rövid kormányprogramot adott: kikötőket bezárni, halottakat eltemetni, élőkről gondoskodni. Nekünk, magyaroknak nincs tengerünk, az első pontot tehát abszolválhatjuk, a másik kettő is elég nagy kihívás. Temessük el a holtakat, gondoskodjunk az élőkről! Igyunk erre!

Beszédemet dörgő taps fogadta. Ekkor egy kedves idős apáca a következő szavakkal lépett oda hozzám: – Drága Nagykövet Úr, jöjjön haza, biztos megválasztják nálunk polgármesternek!

Kondor atya hálásan veregette a vállam, én pedig megkönnyebülten kortyolgattam a portóimat. Egyszeriben megszólított a lajizmizsei pap:

– És arról miért hallgatott Nagykövet Úr, hogy az a bizonyos Pom-bál márki kegyetlenül elbánt a jezsuitákkal, feloszlatta a rendet, deportálta, börtönbe vetette őket, sőt volt, akit máglyára küldött? Ez is része volt a kormányprogramnak?

A kérdés váratlanul ért. Azt ügyebár mégsem mondhattam: – Tudja, Tisztelendő Atyám, ahol fát vágnak, ott hullik a forgács...

Eszünk-iszunk

Egyesekben az a tévhit él, hogy a diplomata élete habostorta. Fogadásról fogadásra jár, lukulluszi ebédeken és vacsorákon tömi tele magát, és közben drágábbnál drágább italokat vedel. Mi tagadás, a diplomatának csakugyan kijut a finomságokból, de ennek megvan a börtje. Ugyanis nem kis állóképesség szükségeltetik ahhoz, hogy fogadásokon órákon keresztül öltönyben feszítsen, úgy, hogy közben egyik kezében aprócska tányérral egyensúlyoz, a másikban meg egy pohár italt szorongat. Különösen akkor tud kellemetlen lenni az egész, ha egyetlen porcikája sem kívánja az evést-ivást, inkább otthon, macskóruhában heverészve a tévét bámulná, ha pedig megéhezne, előkotorna egy szál csípős kolbászt a hűtőszekrényből, hozzá meg hideg fröccsöt kortyolgatna. Ami pedig a szertartásos, véget nem érő ebédeket és vacsorákat illeti, sokszor ismeretlenek mellé ültetik, akikkel illik magvas társalgást folytatnia, ügyelve arra, hogy a bal, illetve a jobb oldalon ülő személyt nagyjából azonos ideig tartsa szóval – a sértődések elkerülése végett. Akkor is jártatnia kell a száját, ha az asztalszomszédja szófukar, netán ellenszenves ember. Éjfél után vetődik ágyba, másnap reggel pedig folytatódik a napi robot.

Azt sem szabad elfelejteni, hogy a diplomata minden pillanatban – ilyen protokolláris alkalmakkor is – hazáját képviseli, ennek megfelelően kell viselkednie. Ezek az események egyúttal jó lehetőséget adnak arra, hogy értékes és hasznos információkat cseréljenek ki más országok képviselőivel.

Ám nem siránkozni akarunk, hiszen végtére is magunk választottuk ezt az életformát. Tisztában vagyunk vele, hogy az eszem-iszom munkánk velejárója a maga szépségeivel és árnyoldalaival. Mindazonáltal, a következő fejezet inkább a napos oldalt ecseteli.

MIBE FOGADJUNK? –

Szentiványi Gábor

Alkotmányos monarchiákban azért is jó nagykövetnek lenni, mert a külügyminisztérium mellett – az évszázados hagyományoknak megfelelően – a királyi udvar is számon tartja a misszióvezetőket. Az Egyesült Királyságban például az államfő évente fogadást ad a tiszteletükre, melyre november végén, december elején a Buckingham Palotában, ritkábban a Windsori Kastélyban kerül sor.

A több mint 160 londoni misszióvezető mindegyike meghívást kap a közel ezer fős királyi rendezvényre, és rendszerint magával viheti két-három diplomata munkatársát is. Az udvari etikettnak köszönhetően nemcsak a házastársuk, hanem az eladósorban lévő leánygyermekük is jelen lehetnek az ünnepi eseményen. A frakkba és hosszú estélyi ruhába öltözött urak és hölgyek viselhetik kitüntetéseiket, legszebb ékszereiket, de a szigorú *dress code* azt is megszabja, hogy például a nőknek rövid ujjú ruhához hosszú szárú kesztyűt, hosszú ujjúhoz pedig rövid szárút kell viselniük.

Ilyen alkalmakkor a királyi és külügyi protokoll munkatársai a Buckingham Palota páratlan festményekkel és kristálycsillárokkal ékesített, hét egybenylő nagytermében sorakoztatják fel a nagyköveteket és kíséretüket szigorú rendben: elől áll a nagykövet és felesége, mögötte pedig rangidő szerint a többi diplomata házaspár.

1997-ben, újonnan érkezett misszióvezetőként nekem csak az utolsó, hetedik teremben jutott hely, de utána évről évre eggyel följebb

rukkoltam; az első terembe az ötödik évemben sikerült felverekedni magam. Ám így is a rangsornak csupán a 25. helyén szerepeltem, tudniillik az első 10–15 helyet a Brit Nemzetközösség régóta ott rezidáló képviselői, továbbá a külföldi királyi sarjak és sejkék közül kinevezett nagykövetek foglalták el. Mivel én történetesen a német és az orosz nagykövettel egy időben adtam át megbízóleveletem, és kettesük között „rangsoroltam”, a sokszor órákig tartó rendezvények alatt kiváló alkalmam nyílt arra, hogy érdemben tájékozódhassam fontos politikai kérdésekről.

Erzsébet királynő és Fülöp herceg, majd a némi fáziskéséssel mögöttük lépkedő Károly trónörökös – akkor még jövődöbeli felesége, Camilla nélkül – az első terem bejáratától indultak a vendégek üdvözlésére. A mögöttük haladó protokollfőnök diszkrétan megsúgta, mikor melyik állam képviselőjéhez érnek, és mit érdemes tudni az adott országról. A királyi pár sorra kezét fogott a misszióvezetőkkel, majd rövidebb-hosszabb ideig elbeszélgetett velük.

A királyi pár közeledtére a mögöttem álló, jó humoráról és írói munkásságáról is ismert kulturális tanácsos kollégám kajánul odasúgta:

– Gábor, esélyünk sincs, hogy az uralkodó szóba álljon velünk.

– Miért gondolod?

– A német és az orosz nagykövet között állsz, a királynő nyilván náluk fog hosszasan elidőzni. Nekünk meg odavet majd pár kereketlen szót, slussz.

Rövid tűnődés után visszaszóltam:

– Mibe fogadjunk, hogy velünk hosszabb ideig beszélget majd, mint akár a német, akár az orosz nagykövettel?

– Ki van zárva!

– Egy karton pezsgő. Áll az alku?

– Ha mindenáron veszíteni akarsz...

Pár perc múlva elénk lépett az uralkodó házaspár. A 17 éves lányom és a tanácsos házaspár bemutatása után előhozakodtam a farbával:

– Felség, nemrég jöttem vissza Magyarországról, történetesen abból a megyéből, ahol az 1993-as látogatásuk során Önök is megfordultak. Bizonyára emlékszik a bugaci lovasprogramra. A megyeiek lelkekre kötötték, hogy adjam át szívélyes üdvözlőüket és jókívánságaikat.

– Én ugyan bajai háttérrel rendelkezem, de a cél érdekében egész Bács-Kiskun megyét bevállaltam.

Erzsébet és Fülöp rögtön kapcsolt, és meleg szavakkal emlékezett vissza a bugaci kiruccanásra, majd élénken érdeklődött a magyar lovassport és fogathajtás helyzetéről. Egy idő után a protokollfőnök finoman köhécselve jelezte az uralkodópárnak, hogy ideje volna továbblépniük.

Megnyertem a fogadást.

– CSUPA MATEMATIKUS –

Krausz György

Finnországi külszolgálatom idején a Helsinki melletti Otaniemiben tartotta kongresszusát a matematikusok világsszövetsége, melyen természetesen magyar matematikusok is képviseltették magukat. Egyik diplomatánk azt javasolta a nagykövetnek, hogy hívja meg a résztvevőket egy állófogadásra. – Miért is ne, ha már egyszer itt vannak? – vágta rá nagykövet úr, tíz-tizenöt vendégre számítva; ennek megfelelően rendeltünk szendvicset.

Ám amint az ominózus időpontban kinéztünk a követség ablakán, jeges rémülettel konstatáltuk, hogy az utca valósággal elsötétült, fenyegető tömeg közeledett. Úristen, ezek itt mind matematikusok?! Most mi lesz? Lóhalálában előkaptuk a téliszalámi-tartalékunkat, kerítettünk hozzá néhány vekni kenyeret. Ahányan csak befértek, betódultak a legfölbbe kétszáz fős fogadóterembe, a többiek az udvaron rekedtek.

Utóbb kiderült, hogy a kongresszuson ötezen vettek részt – és valamennyien részesülni szerettek volna a magyarok közismert vendégszeretetében.

– VASÁRNAPI MENÜ –

Szentiványi Gábor

1999 májusának egy szép, napsütéses, de hűvös vasárnapján feleségemmel és a londoni magyar kulturális intézet igazgatójával ebédre voltunk hivatalosak az egyik örökletes angol lord dél-angliai kastélyába. A lord, de különösen művészbárát, fiatal felesége nyitott volt más országok kultúrája iránt, rokonszenvvel fogadta az európai integrációban élenjáró Magyarország törekvéseit, és örömmel bocsátotta rendelkezésre kastélyát a magyar kulturális napok céljára. Az ebédmeghívás a részletetek megbeszélését, egyszersmind a személyes ismeretség elmélyítését szolgálta.

A házaspár szabad szellemiségét jelzi, hogy a brit arisztokraták körében az elsők között nyitották meg kastélyuk történelmi atmoszférát árasztó termeit a nagyközönség előtt, hogy szerény belépődíj ellenében bárki megismerkedhessen a 19. századi főúri lét díszleteivel, a lovagteremtől a szalonokon át egészen a korhűen berendezett konyháig.

Bennünket azonban a lord magánlakosztályába vezettek be, ahol kandalló árasztott kellemes meleget a modern fotelokkal és kanapékkal berendezett nappaliban és az abból nyíló barátságos ebédlőben. A család két springer-spániel kutyája vidám farkcsóválással vegyült el közöttünk, illatuk azonban finoman jelezte, hogy nemrég még a kastélyt övező birtok erdős-mocsaras részén kószálhattak. Mint utóbb kiderült, gazdájuk hajnalban sikeresen használta fel vadászösztoneiket a főfogást képező vadhús előteremtéséhez.

Jó félórás beszélgetés és néhány pohár pezsgő kortyolgatása után asztalhoz ültünk, melyen oda volt készítve az egyszerű, de stílusos menükártya is: rákkoktél, sült őzgerinc, rebarbara kompót és hozzá a megfelelő borok, köztük a lord Dél-Angliában termelt saját fehér-bora. A házas vendéglátást és személyes figyelmet nemcsak az mutatta, hogy házigazdánk maga vágta fel és rakta tányérunkra a sültet, de

azt is érzékeltük, hogy az ebéd nyersanyagai alighanem mind a birtokról származtak.

A kellemes ebéd és eredményes diskurzus után, melynek során megállapodtunk a tervezett magyar kulturális rendezvény főbb vonalaiban, asztalt bontottunk, majd a hölgyek átvonultak az egyik szalonba. Engem viszont a házigazda körbevezetett a kastély muzeális felében. A negyedórás séta végén a konyha előtti étkezőnél megtorpantam. A falon hagyományos, 40x60 centiméteres, fekete tábla lógott, rajta krétával írott szöveg. A dátumból kitűnt, hogy szinte napra pontosan a száz évvel azelőtti helyzetet tükrözte.

– Érdekes – jegyeztem meg –, hogy száz évre visszamenőleg megőrizték az akkori menüt, és ezt kifüggesztik a látogatók épülésére.

– Észrevesz-e még valamit, nagykövet úr? – kérdezte a lord.

Alaposabban szemügyre vettem a táblát, melyen ez állt: „Rákkoktél, sült őzgerinc, rebarbara kompót”. Nahát! Ugyanazt kaptuk mi is, amit annak idején az ősök ettek. A nemes gesztus láttán úgy éreztem, helye van egy-két elismerő szónak.

– Köszönöm lordságodnak, hogy tiszteletünkre az egykori menüt készítették el.

– Úgy bizony! – válaszolta. – Csakhogy nem az önök tiszteletére. Vasárnaponként mindig ugyanazt esszük ebédre, amit elődeink száz évvel ezelőtt.

– MIRE JÓ AZ ARANYKERESZT? –

Misur György

Második nagyköveti megbízatásom Rómába szólított. Kint tartózkodásom első hónapjában bejelentkezett hozzám Dankó László, a Pápai Magyar Intézet frissen kinevezett igazgatója. (Egyébiránt nem sokkal később püspökké szentelték, majd kalocsai érsekké léptették elő.) A nagykövetségen vacsorát adtam a tiszteletére magas rangú vendégek

társaságában. Igazgató úr körbeadta a kétnyelvű menülapját azzal a kéréssel, hogy mindenki írja alá, mert szeretné emlékül megőrizni. Amikor Colasünonno érsekre került a sor, körbenézett, majd megszólalt:

– Hogy írjam alá toll nélkül? Hacsak így nem...

Előhúzta a középcombolású fekete kabátjába rejtett nagy aranykeresztet, megfogta a kereszt szárát, és azzal imitálta az aláírást. Tréfás megoldását nagy nevetés fogadta, én pedig bátorkodtam megjegyezni:

– A kommunista mozgalom akkor lesz annyira elterjedt a világon, mint a katolikus vallás, amikor a vezetői hasonló könnyedséggel kezelik jelképeiket.

– VISZONTRENDEZVÉNY –

Szentiványi Gábor

– És hol lenne a viszontrendezvény? – kérdezte a Buckingham Palota protokollfőnöke. Egyik kollégámmal az irodájában ültünk, melynek ablakai a Palota belső udvarára néztek. Hát igen, a viszontrendezvény rázós ügy.

1999 tavaszán Göncz Árpád hivatalos állami látogatására készülünk. Az angol diplomáciai nyelvben az effajta *state visit* ritka és különleges eseménynek számít, egy évben legfeljebb két államfőt vagy koronás főt fogadnak Nagy-Britanniában, szigorú protokoll szerint. Tetejébe Göncz Árpád volt az első magyar elnök, aki ebben a megtiszteltetésben részesült. A királynő és a magyar elnök között egyébként bensőséges kapcsolat alakult ki még 1993-ban, amikor Erzsébet Budapesten járt. Ekkor állítólag megkérdezte Árpád bácsitól, hogy hol tanult meg ilyen jól angolul, mire ő a maga természetes módján így válaszolt:

– A börtönben. De ez biztosan érződik a kifejtésem.

Ilyen alkalmakkor a Palota és a nagykövetség minden részletet alaposan kidolgoz, nehogy hiba csússzon a tervbe. A keddtől péntekig tartó látogatás első estjén az uralkodó díszvacsorát szokott adni

valamelyik palotájában (a mi esetünkben Windsorban), és itt szállásolják el a vendég államfőt és kíséretét is. A programban helyet kap egy vidéki utazás, a Cityben rendezendő díszvacsora, majd ezt követi egy – szaknyelven szólva – „viszontrendezvény”, melyért az adott nagykövetség felelős.

Tisztában voltunk vele, hogy a magyar nagykövetség termei nem alkalmasak egy ilyen nagyszabású esemény megrendezésére, azt pedig, hogy egy londoni szállodát vagy éttermet vegyünk igénybe, banális megoldásnak tartottuk. Nem szokványos vacsorát, hanem életre szóló élményt akartunk nyújtani.

– A Temze-parti Marlow városkára gondoltunk – vetettem fel. A Palota protokollfőnökének szeme se rebbent. A brit diplomaták szeme sose rebben – ezt már korábban is megtapasztaltam.

– Köztudott, hogy Ófelsége ilyen rendezvények alkalmából ritkán hagyja el Londont – felelte a protokollfőnök száraz hangon.

Ekkor elébe toltam két fényképet. – Működik ott egy helyes kis szálloda, remek étteremmel. Compleat Anglernek hívják – magyaráztam. – A kertből gyönyörű kilátás nyílik a hídra.

Az egyik fényképen a Temze fölött átívelő híd látható, melyet William Tierney Clark tervezett, és 1832-ben avattak fel. A másik kép a budapesti Lánchidat ábrázolja, melyet ugyanaz a Clark tervezett, a skót Adam Clark pedig kivitelezett, aki egyúttal az Alagutat tervezte. (Mellesleg a két mester csak névrokon.) A Marlow-i hidat hajdanában Széchenyi István pillantotta meg angliai útja során, és ekkor fogant meg benne az elhatározás, hogy egy hasonlót fog építtetni Buda és Pest között.

– Ez a két, közös tervezésű híd népeink testvéri kapcsolatát jelképezi – tettem hozzá. – Ezt Ófelsége is méltatta budapesti látogatása során.

Az udvari főember belekortyolt a teájába. – Megbeszélem Ófelségével – mondta.

Két hétre rá a Palota üzent: jó ötletnek tartják a Compleat Anglert. Végül is mindössze tíz perc autóútra van Windsortól. Megoldható.

Miután véglegesítettük a programot, beindultak az előkészületek. A meghívandók listáján Marlow polgármestere is szerepelt; nálánál büszkébb embert azóta se láttam, hiszen ekkor látogatott először brit uralkodó a városába. A magyar delegáció tagjain túl számos brit előkelőség is hivatalos volt, továbbá a helyi magyar közösség azon képviselői, akik fontos szerepet játszottak a két ország kapcsolatainak előmozdításában. Két magyar művész neve is felbukkant a meghívottak listáján: a korábbi londoni koncertjén hatalmas sikert aratott Sebestyén Márta népdalénekes és Vásáry Tamás karmester, valamint a pályafutása csúcsára ért Kovács „Kokó” István ökölvívó.

Brit közreműködéssel kidolgoztuk a rendezvény pontos forgatókönyvét: címek ellenőrzése, meghívók nyomtatása, beszédírás, fordítás, fordítás ellenőrzése, parkolási terv, az újságírók és fotóriporterek elhelyezése, ülésterv. Tíz kerek asztal köré ültettük a vendégeket, melyeket nem számokkal jelöltünk, hanem brit és magyar folyók, tavak neveivel, nehogy bárki is másodrangúnak érezze magát. Fontos szempont volt továbbá az érkezési sorrend: utolsónak természetesen a királynő és Fülöp herceg érkezik, közvetlenül előttük pedig Károly herceg. Őket a magyar elnök és felesége a helyszínen fogadja majd. Egy megjegyzés: útlezárásról ebben az országban szó sem lehet, a királynő autóját egyetlen rendőrmotoros vezeti föl, mögötte egy fekete Land Rover halad a biztonságiakkal. Ha már a királyi családnál tartunk, Erzsébetet a barátságos, de kellően visszafogott viselkedés jellemzi, Fülöp viszont nem fukarkodik az ironikus beszólásokkal.

Végül, de nem utolsósorban: mi legyen a menü? Arra törekedtünk, hogy megtaláljuk az összhangot a magyar konyha és az angol ízlés között. Kis promóciót is csempésztünk a dologba: egy-két, brit üzletekben is kapható magyar bor mellett döntöttünk. A különleges nyersanyagokat Budapestről hozattuk, és természetesen ragaszkodtunk ahhoz, hogy a konyhában a magyar nagykövetség szakácsái legyen a végső szó.

— Ez kényes kérdés — okvetetlenkedett a szálloda igazgatónöje, attól tartva, hogy két dudás nem fér majd meg egy csárdában. A magyar séf azonban rögtön szót értett a fiatal brit főszakáccsal, így hamarosan megállapodtunk a menüben: hideg libamáj töltött paradicsommal, borban marinírozott almával és magyar szilvalekvárral, derített gulyásleves, majd pulykamell Hortobágyi módon spenót-rétesssel, túrógombóccal és csőben sült karfiollal, végül Charlotte Royal. Biztosra mentünk, ezért próbafőzésre is sor került, ebből okulva még alakítottunk a tányérra kerülő finomságok arányain.

Majd következett a Nagy Este! A szálloda sűrű gyepszőnyeggel borított kertjében, a magyar és brit zászlókkal feldíszített, ősi híd tövében az apró pogácsák mellé aperitifet szolgáltunk fel. Fülöp herceg az italos tálcára bökve meg is kérdezte: — *Which one is barack?* — A magyar szó alighanem a korábbi bugaci fogathajtó világbajnokságon szerzett emlékeiből tört elő.

Mire a brit uralkodópárt és a Göncz-házaspárt bekísértem a terembe, már minden vendég elfoglalta a helyét. Kezdetét vette életem legemlékezetesebb vacsorája.

— AHÁNY HÁZ... —

Galli László

Sok-sok éve, még diplomáciai pályafutásom kezdete előtt hallottam egy jópofáskodó kérdés-feleletet:

— Mi a különbség a ló és a diplomata között?
— Valójában nem sok — szólta a válasz. — A lovak is állva esznek, a diplomaták is állva esznek, a lovak is állva isznak, a diplomaták is állva isznak... csak ők valamivel többet.

Akkor jót nevettem, mert a történet beleillett a diplomataéletről kialakult közvélekedésbe, ám amikor magam is diplomata lettem, hamar megtapasztaltam, mennyire ellentmondásos ez a kép.

Ami pedig az ivást, vagyis az alkoholizálást illeti, bonyolult a kép. Főleg az iszlám világban: ahány iszlám ország, annyiféle alkohorra vonatkozó rendelet létezik.

Van, ahol egyáltalán nem tiltják, sőt kiváló saját termékekkel büszkélkedhetnek. Akadnak olyan államok is, ahol nem gyártanak és nem is importálnak szeszes italokat, de nem törődnek vele, hogy akár külföldiek, akár saját állampolgáraik fogyasztanak-e alkoholt. Másutt ez főbenjáró bűn, de nem fogatosítják a büntetést, főleg ha nem iszlámhitűekről van szó. De bizony ismerünk olyan országokat is, ahol súlyos büntetésre számíthat az, akit tetten érnek, függetlenül attól, hogy helyi polgár-e az illető vagy külföldi, muzulmán hitű vagy sem.

Íme néhány példa a személyes élményeim közül.

Katar fővárosában, a dohai nemzetközi repülőtérre átszálló utasként érkezem. Odafele menet a Qatar Airwaysen finom étellel és jó borral kínáltak. Hosszasan kell várnom a csatlakozó járatra, ezért beülök a tranzitváró éttermébe, és kérek egy pohár hideg sört. A pincér kihozza, beleiszom — elborzadok. Szörnyű íze van, pont olyan, mint annak az alkoholmentes sörnek, melyet egyszer — életemben először és utoljára — tévedésből rendeltem valahol. Hívom a pincért, aki közli, hogy a sör természetesen alkoholmentes. Katar iszlám ország, nem szolgálnak fel alkoholt. A szemközti vámmentes boltra mutatok, ahol hegyekben áll a világ valamennyi márkás alkoholterméke: sör, bor és keményebb italok. A pincér nem jön zavarba. Elmagyarázza, hogy amit ott megvesz az ember, azt csak Katar légterét elhagyva bonthatja ki. Ez a repülőtéri vámmentes árusítás nemzetközi szabálya, teszi hozzá.

Lám csak, a dohai reptéren naponta tranzitáló sok tízezer ázsiai, afrikai vendégmunkás alkoholvásárlásából származó profitot még a dús-gazdag Katarnak sincs szíve kihagyni!

Ezzel szemben egy másik iszlám országban totális alkoholtilalom van érvényben, sőt tucatszámú korbácsütés jár annak, akit piáláson kapnak. Hozzáteszem: szerencsére ritkán hajtják végre a büntetést.

Vendégségbe vagyunk hivatalosak egy helyi családhoz. Elsőként érkezünk. A férj kinyitja a bárszékrenyt, benne minden, amit Európában is készleten tart a gondos házigazda.

– Mit tölthetek? – hangzik a szokásos kérdés, de a feleség közbe szól: – Gin-tonikot ne kérjenek, mert az nincs!

Én élcelődve visszakérdezek: – Netán hiánycikk erre felé a tonik?

– Tonik az van, de a gin elfogyott. Sajnálom.

Jó húsz perc múlva csöngetnek, a feleség kimegy, én utána lesek a nyitott ajtón keresztül. Bukósisakos férfi áll a bejáratnál, az arcát nem látni. Átad egy csomagot, a feleség fizet, majd becsukja az ajtót. A csomagból egy üveg kiváló minőségű Bombay Sapphire gin bújik elő. Megkóstolom: nem csalás, nem ámtás, valódi! Némi unszolásra a háziasszony az árát is elárulja: alig kerül többbe, mint egy európai szupermarketben. No persze itt nincs áfa, meg jövedéki adó...

Maradjon titokban egy másik iszlám ország kiléte is, ahol nemcsak papíron veszik komolyan a zéróalkohol-rendeletet. Nem sokkal odahelelézése után sétálok egyet a belvárosban. Gyönyörködve bámulom egy régiségbolt kirakatát, benne a keleti világ kézműves remekei és szép európai műtárgyak vegyesen. Belépek az üzletbe. Kipás öregúr ül a pultnál. Keleti szokás szerint hosszasan üdvözljük egymást. Én előrebozsátom, hogy egyelőre csak nézelődöm, most érkeztem, még csak ismerkedem az itteni világgal. Az öregúr egyre szívélyesebb, sőt – ugyancsak keleti szokás szerint – kínálásra is sor kerül.

– Teát, vagy vodkát? – kérdi ártatlan képpel.

– Vodkáát? – hüledezem. – Teát, ha kérhetem, hiszen ha jól tudom, tilos vodkázni.

Magamban pedig arra gondolok, hogy talán provokáció az egész.

– Tilos a muzulmánoknak, de nem nekem – közli hetykén az öregúr, majd int a hátul szorgoskodó inasfiúnak, aki néhány perc múlva megjelenik egy tálcával, rajta egy csésze gőzölgő tea meg egy stam-pedli átlátszó valami. Mondanom se kell, igazi vodka volt.

És nem ez volt az egyetlen ilyen esetem. Az ott töltött több év során megtapasztaltam, hogy a nem muzulmán kisebbség fütyül az alkoholtilalomra. Bár hallottam olyan esetet is, amikor a Hatalom – ha büntetni akart, de akár más okból is – elővette a gondosan őrzött bizonyítékot, és keményen lecsapott az italozókra.

– ÜGYES! –

Galli László

Kadhafi ezredes az 1969. szeptember 1-i népi forradalom (valójában katonai puccs) után lett Líbia vezére. Számos intézkedést hozott, mellyel megpróbálta távol tartani hazáját a „káros és romboló” nyugati szokásoktól, no meg elhíttetni a néppel, hogy ő az iszlám hagyományok legfőbb védelmezője. Így többek között betiltotta az alkoholfogyasztást is. Ugyanakkor belátta, hogy ez a diplomataélet velejárója, ezért létszámarányos importkvótát engedélyezett, megszabva, hogy egy-egy követség havonta és fejenként mennyi alkoholt hozathat be külföldről.

Ezek után a külképviseletek első dolga volt, hogy megrendeljük a legális mennyiségű viskít, konyakot, vodkát – akármit. Amikor a szállítmányok megérkeztek Tripoli repülőtérére, a vámosok igencsak elcsodálkoztak, hogy a magyar követség címére jóval több és súlyosabb csomag érkezett, mint a többiekére. Mivel tudták, hogy képviseletünk a kisebb létszámúak közé tartozik, arra gyanakodtak, hogy túlléptük a fejkvótát. Holott nem történt szabálytalanság. A líbiai rendelet ugyanis a kvótát palack/diplomata arányban határozta meg, és a követségek ennek megfelelően rendelték meg az egyliteres üvegeket.

magyarok viszont rájöttek, hogy van néhány brit forgalmazó, aki nem egyliteres, hanem egy gallonos, azaz közel négyliteres palackban ülteti a viszkít. Így aztán onnan hozattuk az engedélyezett palacknyitást. Arról nincs tudomásom, hogy Kadhafiék a magyar leányességek hatására miként módosították a rendeletet, de mire a kilencvenes évek elején kikerültem Líbiába, már semmiféle követségi behatárolás nem létezett.

– VAGY - VAGY –

Galli László

hetvenes évektől kezdve Líbia és Magyarország között élénk egészségügyi együttműködés folyt. Ennek keretében több száz magyar orvos és ápoló dolgozott különböző líbiai kórházakban, rendelőintézetekben. A kétoldali tárgyalásokon a magyar nagykövetség képviselői jelen lehettek, köztük jómagam.

Történt pedig, hogy a líbiai egészségügyi államtitkár díszvacsorán ott a magyar delegáció tiszteletére. A vacsora vége felé az udvariasságból társalgás – hogy, hogy nem – az ivásra terelődött. Az államtitkár egyre bőszebben érvet az alkoholra vonatkozó iszlám tilalom helyesége mellett, kiemelve annak egészségromboló hatását. Ezzel szemben a magyar delegáció vezetője az alkoholfogyasztás védelmére kelt, hivatkozva az eltérő társadalmi szokásokra, a mérsékletességre, a kockázatos lélekemelő hatására, sőt egyes magyar borok és likőrök gyógyhatására. A líbiai házigazda azonban egyre jobban belelovalta magát, majd mintegy adu ászként feltette a kérdést:

– De azzal csak egyetért vezérigazgató úr, hogy ittasan autót vezetni bűn? Még Európában is! Vagy iszik az ember, vagy vezet.

A vezérigazgató elgondolkodott, majd mosolyogva válaszolt: – Jaj, államtitkár úr, ebben teljes közöttünk az egyetértés. Mindenki megértse el, hogy iszik-e, vagy vezet! Én például iszom, de sose vezetek.

Pillanatnyi döbbséget követően az államtitkár indulatosan intett a pincéreknek, hogy hozzák a kávékat, ami az arab világban egyértelműen a vendéglátás végét jelzi.

Konklúzió: mindkét félből hiányzott valami. A líbiai államtitkárnak nem volt humorérzéke, a magyar vezérigazgatót pedig a diplomáciai érzéke hagyta cserben. Persze az egészségügyi együttműködés Líbiával nem (csak) emiatt szűnt meg a rendszerváltást követő években.

– DISZNÓVÁGÁS –

Tomaj Dénes

A rendszerváltás előtt egy olyan diplomatát neveztek ki a fejlődő országokért felelős miniszterhelyettesnek, aki egész pályafutását nyugat-európai állomáshelyeken töltötte. Egy alkalommal azt hozta fel egyik nagykövetségünk ellen, hogy nem eléggé rámenős. Bangladesi és nigériai tapasztalataim alapján jeleztem neki, hogy a „végeken” dolgozó nagykövetségeken bizony meglehetősen sok időt és energiát kell fordítani az élet- és működési feltételek megteremtésére. Mire ő így reagált: – Akkor zárjuk be őket!

Hadd mondjak egy egyszerű példát arra, mit értek ezen, azon túl, hogy esetenként napokig zúg a generátor az áramszolgáltatás összeomlása miatt, hogy a vízellátás folyamatos biztosításához a vizet szivattyúzni kell, vagy hogy az emberibb ellátással rendelkező szomszédos országokba kell átruccannunk a nagybevásárláshoz.

Nigériában vagyunk, ahol a disznóhús nem túl kapós árucikk, és a szupermarketekben kapható húsnak sajátos „illata” van. Megoldás: vágjunk disznót! A nigériai politika erős embere, Olasegun Obasanjo tábornok farmján magyar tenyésztésű sertéseket nevelnek, és annak rendje-módja szerint herélik, miskárolják az állományt. Összeáll a magyar kolónia, és két-három sertésnyi húst rendel.

Történt egyszer, hogy a vágásra ítélt disznók a kisbuszban zöty-

kölődve hóguta közeli állapotba kerültek, így érkezéskor szívmasszázzsal kellett életet lehelni beléjük. Ezért a következő alkalommal úgy döntöttünk, hogy ha a helyzet úgy hozza, már a buszban végzünk velük.

Az otai farmról hazafelé tartottunk, elől a kisbusz, mögötte egy másik kocsi a böllérbrigád. Miután a nagy forgalomban nem sikerült konvojban haladnunk, a dugóknál időről időre kiszálltam a kocsiból, kezemben a disznóölő késsel, a gépkocsik között szalamozva a kisbuszhoz rohantam, és bekukkantottam. Amikor meggyőződtem róla, hogy a cocák vidáman rőfögnek, visszafutottam, majd továbbhajtottam. A többi autós és a járókelők gyanakodva méregették a furcsán viselkedő fehér embert. Nagyobb pánik csak akkor lett volna, ha tényleg le kellett volna bökni a disznókat útközben, és egy vértől csöpögő kisbusz robogott volna tovább.

- JÓ ÉTVÁGYATI! -

László Béla

B. elvtárs maga volt a megtestesült személyzetis. Soha nem mosolygott, kérdezni nem lehetett tőle; olyan volt, mint a két lábon járó végzet, hóna alatt titokzatos dossziéival, bennük kihelyezési/berendelési aktákban lapuló emberi sorsok. Időről időre a mi osztályunkon is megjelent, jelentős riadalmat keltve a kihelyezésre váró vagy azt éppen elkerülni igyekvő kollégák körében. Abban mindenki egyetértett, hogy a személyzeti osztály kiszámíthatatlanabb, mint az áprilisi időjárás, előterjesztéseiben logikát keresni botorság.

Ami engem illet, nem tulajdonítottam nagy jelentőséget komor személyzetisünk látogatásainak, és amikor a többiek elhaló hangon jelezték, hogy „már megint itt van B.”, én foghegyről odavettem: – Alig három hónapja vagyok a házban, tuti, hogy nem engem keres.

Tévedtem. 1975 júliusában egyszeriben a festői Damaszkuszban találtam magam a csekély tekintélyt parancsoló segédattaséi rangban,

de szerencsémre egyúttal konzuli feladatokat is elláttam. Ehhez tudni kell, hogy az arab világban a konzulokat igen nagy becsben tartják, előttük minden ajtó nyitva áll.

Így esett, hogy sikerült annyira összebarátkoznom az uralmon lévő Baath Párt egyik magas rangú funkcionáriusával, hogy a nagykövetség diplomatáit meghívta ebédre a szülőfalujába. Komoly költségbe nem kellett vernie magát, mert követségünk mindössze három főből állt: egy ideiglenes ügyvivőből, a katonai attaséból, meg zöldfülűségemből, aki azért már kezdte bontogatni a szárnyait. Ezt bizonyítandó, felhívtam tapasztaltabb kollégáim figyelmét arra, hogy egy beduin ebéd kulináris élménye a faggyús birka, amit maximum vízzel és teával lehet leöblíteni, hiszen az iszlám országokban tilos az alkohol.

– Kösz, de akkor hogyan fogjuk túlélni? – kérdezte az elsőbeosztott.

– Vigyünk magunkkal egy üveg viszkít! – javasoltam.

– Remek gondolat, de hová dugjuk? Mert az mégsem illik, hogy az orruk előtt húzzuk meg a butykost.

Már nem emlékszem, melyikünknek támadt az a zseniális ötlete, hogy a mellékhelyiségben dugjuk el, aztán majd időről időre rájárunk. Elég az hozzá, alighogy megérkeztünk, az elsőbeosztott kolléga kiszaladt, és gondosan elrejtettük az üveget a budin.

Az ünnepi ebédet sátorban szolgálták fel. A falu előljáróival folytatott baráti diskurzus után letelepedtünk a homokra terített, méretes szőnyegre, melynek közepén már ott várakozott türelmesen a töltött birka, néhány száz légy társaságában.

Első fogásként, díszes kondérban, ugyancsak birkából készült húslévest tálaltak fel. A magyar konyhára jellemző finnyáskodás, mármint az, hogy leszedjük a zsírt a húsleves tetejéről, idegen a szír falusi konyhaművészettől. A levesfogyasztási szokások tekintetében is jelentős különbségek vannak népeink között. A törzsfőnök maga elé vette a kondért, mert belőle egy kanállal, majd miután a leves ízletességét bizonyítandó, szürcsölve kortyolt belőle, széles mosollyal ügyvivőnk

elé tolta a kondért, kezébe nyomva a kanalat. A kondér és az egyetlen kanál ily módon szépen körbejárt.

Kis idő múltán a három magyar sorban fölkereste a mellékhelyiséget, amit a helyiek megértő mosollyal nyugtáztak: „Hiába no, a gyenge európai gyomor.” Mire harmadikként rám került a sor, szomorúan állapítottam meg, hogy a literes üveg közel fele már hiányzik. A sátorban viszont a magyar vendégek hangulata egyre emelkedettebbé vált, amiből a vendéglátók arra következtettek, hogy remekül érezzük magunkat.

Következett az ebéd fénypontja, a birkapörkölt. A legyek fokozott érdeklődésén túl a hús még csak elment, arra azonban nem számítottunk, hogy a vendéglátók, nem éppen manikűrözött ujjakkal, jókora darabokat szaggatnak le az állat húsból, majd azokat – se szó, se beszéd – a nagyra becsült vendégek szájába tömködik. Ezt a megpróbáltatást, az elfogyasztott védőital áldásos hatásának köszönhetően, szelíd mosollyal nyugtáztuk, sőt a helyi szokásokhoz alkalmazkodva, mi magunk is húscsücsöket nyomtunk le vendéglátóink torkán. Eme gesztussal nemcsak a két nép közötti barátságot erősítettük meg, hanem az ürü különösen fagygyús részeitől is sikerült észrevétlenül megszabadulnunk.

– A nehezén túlvagyunk – suttogtuk egymás között, ám alaposan tévedtünk, tudniillik érkezett egy újabb, szépen megmunkált rézedény. A törzsfőnök közölte, hogy e különlegességgel csak a legkedvesebb vendégeket szokták megkínálni, majd teátrális mozdulattal lekapta a fedőt.

Sok mindenre fel voltunk készülve, de erre a látványra nem. A farkasokban ugyanis, valami zavaros lében, birkaszemek úsztak. Egy egész birkanyáj nézett velünk farkasszemet. Vendéglátónk üdvözült mosollyal kiemelt egyet, jóízűen lenyelte, közben várakozásteljesen meredt ránk. Nem volt mit tenni. Egyik kezemből egy szem, a másikban egy pohár víz. Lecsusszant, nem jött vissza.

Viszki ide, viszki oda, éreztük, teljesítőképességünk határait feszegetjük, úgyhogy gyorsan megköszöntük a szíves vendéglátást, és búcsút intettünk. Előtte természetesen még egyszer felkerestük a budit, eltávolítandó a bűnjelet.

Háborgó gyomorral, de abban a boldog tudatban távoztunk, hogy sokat tettünk a magyar-szír barátság elmélyítéséért.

Megfigyelünk

Az alapos megfigyelőképesség a jó diplomata egyik fő ismérve, hiszen az ítélőképesség, elemzőkészség és tájékozottság mellett ez hitelesíti a hazaküldendő jelentéseit, és azt, hogy tud-e kapcsolatokat létesíteni.

A következő fejezetben Odze György az állomáshelyein gyűjtött megfigyeléseiből ad közre csokorralót. Eme életképekből természetesen nem volna helyes túlzott általánosításokat levonni az adott országra vonatkozóan – ezt ő tudja legjobban.

– FŐL A GUMICSIZMÁTI! –

Odze György

Egy alkalommal Tony Robinson, a *Financial Times* neves újságírójának vendégei voltunk a hétvégi házukban, majdnem háromszáz kilométerre Londontól. Ez körülbelül öt órás út, de úriember nem siet, és ha már utazunk, utazzunk rendesen.

Az ő kocsijával, egy tágas Volvóval indulunk péntek délután négyesben, Robinson vezet, én az első ülésen, hátul a szakácskönyvíró francia feleség, Edit és feleségem, Mari. A csomagtartó úgy megrakva, mint-ha valami trópusi expedícióra készülénk, melyet majd az Északi-sark

követ. De hát az angol időjárás kiszámíthatatlan. Aztán alig hagyjuk el Londont, Robinson lehúzódik az első autópálya-állomásnál.

– Megkávézunk, jó? – javasolja.

És ott ülünk, kávézgatunk, beszélgetünk, a gyerekek nagy szór-mackót vesznek célba gumilabdával, amiért cserébe még több gumilabdát nyerhetnek, mintha legalábbis ez lenne az utazás célja. Néhány nyugdíjasokat szállító autóbusz is érkezik, a női mosdó előtt vége-láthatatlan sor kígyózik, de az idős hölgyek jókedvűen nevetgélnek, mintha élveznék a várakozást. Mi, magyarok megérkezni szeretünk, a britek utazni.

A házban már gyülekeznek Robinsonék barátai, Londonból ismerünk mi is mindenkit, zurnaliszták és házastársaik, a földszinti nappaliban előkerülnek az italos üvegek, kezdődik a viccelődés, vacsoránál már megállapodunk a programban is. Szombaton nagy séta a közeli erdőben, ahonnan fantasztikus a kilátás. (Angliában minden kilátás fantasztikus, ha pedig nem az, akkor úgy kell tenni, mintha az lenne.) Utána gyengéd sörözés a közeli ivóban. Vasárnap délelőtt pedig kötelező újságolvasás, politizálás, találgatás, mit hoz a jövő.

Szombat reggel szakadó esőre ébredünk, elég egyetlen pillantást vetni a végtelen, alacsony, sűrű felhőkre, hogy azonnal megállapítsam: javulásra aligha számíthatunk. Odalent azonban lázas készülődés, előkerülnek a vízálló kabátok, a gumicsizmák, műanyag térképtartók. A férfiak a reggelizőasztal fölött összehajolva tanakodnak, merre is induljunk.

– Csak nem akarjátok azt mondani, hogy ebben az időben kirándulunk? – kérdezem.

– Miért ne? – néz rám Tony. Láthatóan nem is érti, miért ez a közép-európai aggodalmaskodás. – Hisz megbeszéltük.

A britek számára ez a legkellemesebb kihívás: panaszkodás nélkül szembeállni az időjárás viszontagságaival. De a végén mindig ők nyernek. Istenem, hány kerti mulatságon voltunk, amit félbeszakított

a zápor vagy a zivatar, hány szépen terített asztalt mosott el a hirtelen keletkezett vihar, de szomorú, kétségbeesett vagy csalódott arckifejezést soha nem láttam!

Végül nekiindulunk. Edit és Mari otthon marad, készül a vacsora, báránysült és persze az elmaradhatatlan lecsó.

Délután háromra érkezünk haza. Úgy érzem magam, mint egy szivacs, amit elfelejtettek kicsavarni.

A nappaliban beszívjuk a lecsó semmihez sem hasonlítható illatát, mindnyájan lehajtunk valami keményet, aztán még egyet. Hiába mondják, hogy az alkohol nem megoldás, azért vannak kivételek.

Robinson csuromvizesen átöleli a vállamat.

– Nagy marhaság lett volna itthon maradni, nem igaz?

– ILYENEK AZ ANGOLOK –

Odze György

A fehér házaspár nem adta fel: sokévi próbálkozás után a mesterséges megtermékenyítést választotta. Valahol valaki valamit azonban elcsempélhetett, mert az asszonynak fekete ikrei születtek. A szülők első dolga volt a nyilvánossággal közölni: az csak természetes, hogy felnevelik a gyerekeket. Nem a pereskedés járt az eszükben, nem ijedtek meg az előítéletektől és a várhatóan kellemetlen helyzetek sokaságától (képzeljünk csak el, hat év múlva az első szülői értekezleten hogyan néz majd anyukára az anglikán osztályfőnöknő!), ők arra gondoltak, hogy amit vállaltak, azt teljesítik is. Utóvégre az ember nem járhat mindig jól.

Az igazi angol nem retten meg a kihívástól, sőt egyenesen kedveli a nehéz helyzeteket. Márpedig nehéz helyzetekben könnyen előfordul, hogy az ember téved. A tévedés pedig emberi dolog.

1996-ban Milford Havenben egy tankhajó a meglehetősen bonyolult navigációs manővereket követelő kikötőben zátonyra futott,

mintegy hetvenezer tonna olaj ömlött a tengerbe, gyakorlatilag tönkretette a környék vízimadár-paradicsomát, ezer ember dolgozott napokon át éjjel-nappal a mentésen. Kétéves vizsgálat után derült ki, hogy a megbízott révkalauz, bizonyos Shoemaker még soha ekkora hajó kormányhidjánál nem állt, nem is ismerte jól a műszereket, feltehetően tévedésből osztották be ide, mert a tapasztalt, nyugdíjazás előtt álló jó öreg Duncan szabadnapot vett ki.

Az angolok többsége erre azt mondta: – Előfordul az ilyesmi.

Néhány évvel ezelőtt az árvíz behatolt egy vidéki angol ház konyhájába, ott állt a házaspár térdig a mocskos lében. Hajnali négy óra volt, éppen teáztak.

– Az ember ne csináljon drámát a tragédiából, igaz, szívem? – mosolygott a férfi a híradó kamerájába, magához szorítva ugyancsak mosolygó feleségét.

– LAKÓKOCSI ÉS SZARVASLES –

Odze György

A finnek úgy szeretnek nyaralni, ahogyan élnek: lehetőleg ne találkozzanak senkivel. Erre a legjobb búvóhely a lakókocsi. A finn család kibérel egy lakókocsit, elautózik vele egy finnországi lakókocsi telep-re, ahol van élelmiszerbolt, a közelben egy Alko, ami nem más, mint az állami alkoholelosztó-központ; vasárnap zárva van, szombaton kell tehát spejzolni. Másra nincs is szükség. A család reggel összecsucskható székeken kiül a lakókocsi elé, a családfelelősként elkerékpározik az élelmiszerboltba és az Alkóba, majd visszateker, és csatlakozik a lakókocsi előtt üldögélő családtagjaihoz. Ott üldögélnek egész nap, azt remélve, hogy senki sem szól hozzájuk, és nekik sem kell másokhoz szólniuk. Este aztán vacsorát főznek a kényelmetlen és szűk konyhában, majd nyugovóra térnek a kényelmetlen és szűk lakótérben. A nyaralás

befejeztével így aztán nem is kell élménybeszámolót tartani, mert hát nem is voltak élményeik.

A finn szarvasvadász reggel elindult otthonról, a felesége nem kérdezte, hová megy, mert úgyis tudta. A szarvasvadász kilépett a ház kapuján, elindult az egyenes ösvényen. Biztosra vehette, hogy ott senkivel sem találkozik, ezért nem kell beszélgetnie senkivel. Akivel találkozhatott, az legfeljebb a szarvas lehetett, amit vagy sikerült leterítenie, vagy nem, de mindkét esetben megfordult és hazament. A felesége nem kérdezte meg, hogy hozott-e szarvast, hiszen úgyis látta, hogy hozott-e vagy sem. A finn szarvasvadász befűtötte a szaunát, hogy felmelegítse átfagyott testrészeit, utána lehajtott néhány vodkát vagy/és sört, lefeküdt aludni, másnap pedig kezdődött az egész előlről, nem volt szombat, nem volt vasárnap, nem volt ünnepnap. Ez a meg lehetőségen egyszerű életvitel tetszik is a finneknek. Panaszkodni, reklamálni nem kell, nem érdemes, úgysem érdekel senkit. Vagy elejtik szarvast, vagy nem.

Néha azért betelik a pohár: 2010. július 6-án este, a békés Porvoo városka gyorséttermének autós kiszolgáló pultjánál egy bizonyos Esa Akerlund nevű fiatalember szóváltásba bonyolódott egy állítólag őt a sorban megelőző három honfitársával, mire pisztolyt rántott és lelőtte őket. Később a rendőrség kiderítette, hogy Akerlund egy éve került feltételelesen szabadlábra, miután egy családi összetűzést követően megölte feleségét és súlyosan bántalmazta két gyermekét. Akerlund azért keveredett vitába a három idegennel, mert nem álltak sorba tisztességesen a gyorsétteremben, és ez idegen volt az ő erkölcsi mércéjétől.

Inkább azt a megoldást választotta, amit a szarvassal szemben is: lőtt.

— YASHASHII —

Odze György

A japánok mindenben ilyenek: ösztönösen törekszenek arra, hogy a legjobbak legyenek, és szeretnék, ha ezt mások is elismernék. Büszkék, de látszólag alázatosak. Keményen és szorgalmasan dolgoznak, bíznak benne, hogy ezt mindenki elismeri, miközben ők maguk kissé szégyellik, hogy nem elég okosak és nincs bennük alkotószellem, de nem örülnek, ha ezt más is észreveszi. Mindent hatalmas lelkesedéssel és erőbedobással végeznek. Még szórakozni és inni is csak így tudnak. Végtelenül udvariasak, ezért nem mondják ki, amit gondolnak, de azt szeretnék, ha olvashatnának egymás gondolataiban. Mindenre felkészülnek, elsősorban a legrosszabbra. A lakások falán riasztási terv figyelmeztet az állandó veszélyre: itt bármikor megmozdulhat a föld. A riasztási tervet minden lehetséges esetre kidolgozzák, tartalmaz olyan részleteket is, hogy a családtagok hol találkozzanak, ha megtörténik a baj, és nincs hová hazamenni. Az iskolai tantermekben is ki van függesztve a riasztási terv, hasonló részletességgel. Imádják a rendet, és mindent meg is tesznek annak érdekében, hogy az országban rend legyen. Ideáljuk a *yashashii*, aki mindig szolgálatkész, előzékeny, figyelmes és engedékeny. Az igazi *yashashii* a világ minden kincséért sem szállna ki más előtt a liftből, ragaszkodik hozzá, hogy előtte mindenki más kiszálljon.

Mindenben szervezettek. Szeretnek engedelmeskedni a rendszernek, és bíznak annak működésében. Ösztönösen udvariasak. A meghajlás a japán magatartás kulcsa. Jól meghajolni csak a japánok tudnak. Szeretnek inni, de nem bírják az italt. Szeretnek részeket lenni, de megvetik azokat, akik berúgnak. Az áruházakban az igazgató minden reggel meghajlással köszönti az első vásárlókat, és ezt komolyan is gondolja. Japánban tökéletesen kiszolgálják a vevőket.

Egy alkalommal betértem egy hatalmas lemezboltba, egy korai John Lennon-szerzeményt szerettem volna ajándékba venni

feleségemnek. Nem volt ugyan könnyű a japán betűkön kiigazodnom, de végül sikerült, és találtam egy angolul törve beszélő fiatal lányt, aki a számítógépen megkereste a dal címét, majd őszinte bánattal közölte velem, hogy a lemez pillanatnyilag nem kapható.

Mosolyogva köszöntem meg a segítségét, és már indultam is a kijárat felé, amikor egyszer csak eléem toppant egy sötét öltönyös, fehér inget és csokornyakkendőt viselő középkorú férfi.

– A bolt vezetője vagyok – közölte a mellette álló, angolul beszélő eladó tolmácsolásában. – És hallom, nem kapható, amit keres.

– Nem, de semmi baj...

– Uram, ez baj. Nagyon is az. Nekem az a dolgom, hogy segítsék Önnek.

– De higgye el...

– Van egy lerakatunk Kobében, majdnem bizonyos, hogy ott megvan az a lemez, amit keres. Holnapra elhozzátjuk.

– Kobe? De hiszen az majdnem hétszáz kilométer – kiáltottam fel egy közép-európai vevő ösztönös csodálkozásával. – Hogyan hozzák el?

– Ezt bízza ránk, uram – mondta a csokornyakkendő. – Önnek bizonyára fontos ez a lemez.

– Nem annyira – szabódtam. – De holnap benézek...

– Szó sem lehet róla, hogy Önnek a mi hibánkból kétszer kelljen idefáradnia. Kérem, adja meg a szálloda nevét és címét, és holnap délután öt és hat óra között kézbesítővel odaküldjük.

Bevallom, másnapra meg is feledkeztem a lemezről, az egész nap tárgyalásokkal telt. Amikor délután visszaérkeztem a szállodába, a portás a maga rendkívül udvarias módján értesemre adta, hogy egy hölgy vár rám az előcsarnokban. Mondanom sem kell, hogy a lemezbolt küldönce volt, aki a lemezt hozta, mellé pedig egy Japánban drága virágot.

– A vezetőség elnézést kér, amiért gondot okoztunk Önnek a késedelemmel – motyogta a lány, miközben felém nyújtotta a gondosan

becsomagolt lemezt. Szégyenlősen, kissé zavartan adta át a számlát, majd miután leszurkoltam a pénzt, szorgalmas hajlongások közepette elhagyta az épületet.

Kollégáim döbbenetén figyelték a jelenetet a portás pultja mellől.

– Kitől kaptad a csomagot? – kérdezte egyikük.

– A császár küldött egy kis apróságot. Harmadszor vagyok Japánban, itt ez a szokás. Szóra sem érdemes – legyintettem.

– EGY EREDETI PICASSO –

Odze György

A Peking környéki lakóparkban egy kínai milliomos család volt a szomszédunk. Ez nem olyan nagy durranás, Kínában él vagy két millió milliomos, ráadásul több ott a milliárdos, mint az Egyesült Államokban.

A férfi, Li, angolul is jól beszélő, elegáns üzletember, már első találkozásunkkor átadta a névjegyét, ahogy ez arrafelé szokás: „Li Export-Import”. Felesége a háztartást vezette, számos alkalmazottat, takarítót, pincéret, kertészt tartottak, gyerekeiket sofőr vitte iskolába. Automata öntözőrendszer, reflektoros biztonsági szolgálat. Esténként minden szobában csillárok világítottak, gyakran jártak hozzájuk előkelően öltözött vendégek luxusautókon, de akkor is égtek a lámpák; ha senki sem volt otthon. Li asszony hétvégén Hong Kongba járt vásárolni a barátnőivel, ha pedig olyanja volt, akkor a londoni üzletekben költött, nézelődött. Átlagos kínai milliomos család, ám a családfőnek volt egy különös szokása. Minden reggel kiállt a garázsból egy tűzpiros Porschéval, aztán egy kis szürke Hondával dolgozni ment, majd este visszaállt a garázsba.

A lakópark uszodájában néha beszélgettünk, érdekelte a diplomataélet, mondta, szívesen járna magyar fogadásokra, és természetesen bennünket is meghívna egyszer vacsorára. Feleségem azonban félt,

hogy majd csukabelsőt kell ennie, mint egy korábbi vendégségben. Li négy nagy gyárában kulcstartókat és hűtőmágnesekeket készítettek, darabját három centért, amit aztán hat-hét dollárért adtak el külföldi vásárlóknak; egy másik, kisebb üzemében évente nyolcmillió varrótűt gyártottak, darabját fél centért.

– Nem megéri? – kérdezte.

– Árulja el, Mr. Li, miért csinálja azt a mutatványt a Porschével minden reggel? – kérdeztem vissza.

– Főleg az ügyfeleim meg a vendégeim miatt – mondta a világ legtermészetesebb hangján. – Amúgy nem szeretem azt az autót, nekem bonyolult, jobban érzem magam a kazettás magnós Hondában. Ráadásul ezek a németek rákérdeztek, mikor viszem szervizre, és amikor megírtam nekik, hogy egy év után csak száz kilométer van az autóban, kiküldtek egy ellenőrt. Hát kell ez nekem?

Néhány héttel később Li átjött, elújságolta, hogy Európába utaznak. Mit érdemes ott megnézni, kérdezte ártatlan tekintettel. A Manchester United hívta meg őket a nagy kulcstartóüzletért. Ugyan adjak neki néhány ötletet, a felesége pedig azt szeretné tudni, hogy a Gucci betört-e már Kínából Európába, és nem hamisítják-e a holmikat.

Megittunk Livel néhány kupica pálinkát, írtam neki egy rövid útmutatót. Persze a Old Trafford Stadion, az kötelező, mondta, aztán megnézi az evezősversenyt is, mert azt hallotta, hogy az nagy szám. Okvetlenül, bólogattam.

Amikor visszatérésük után találkoztunk az uszodában, Li ragyogott a boldogságtól.

– Képzelve, a barátságunk jelképeként vettem Önnek egy valódi Picassót.

– Nagyon köszönöm – feleltem zavartan.

– De nem ám azt a kommersz Citroënt – csillantotta meg Li a nemlétező műveltségét. – Ez egy műalkotás. Ha holnap átjönnek hozzánk Mari asszonnyal, rendezünk egy ünnepélyes ajándékozási ceremóniát.

Átmentünk. Rengeteg vendég, pezsgő, suhanó pincérek, szóval ahogyan az Li házában szokás. És a végére tartogatta a ajándékot. Jött a Picasso. Íme! Egy Picasso-kiállítás kissé gyűrött plakátja volt, nyitvatartási időkkal, belépőkkel, kedvezményekkel, közepén pedig a közismert Guernicával.

– Na, hogy tetszik? – nézett körbe Li hamiskás mosolyával. – Ráadásul öt euróért vettem a Szajna-parton! Nem rossz üzlet, mi?

– KÜLFÖLDIEKKEL ELŐFORDUL –

Odze György

Erről a városról nem lehet írni. Hongkong egy érzés. Banálisan hangzik, de ez mégiscsak a kultúrák olvasztótégelye. Egy londoni ismerősünk minden évben kétszer elutazott Hong Kongba, és amikor megkérdeztem tőle, mit csinált ott, azt felelte: – Semmit.

Akkor még nem értettem, pedig ez az igazság. Az ember elmegy Hongkongba, és csakugyan nem csinál semmit. Jön-megy, felmegy a Csúcsra, lenéz a városra, szerencsés esetben látja a Victoria Harbour hullámain bucskázó kompokat, a karcsú felhőkarcolókat, a forgalmas utcákat, amikor meg nincs szerencséje, akkor felhőket lát vagy ha éppen esik az eső, akkor egy vendéglőben kínai karattyolást hallgat és angol sört iszik. Jól megy az idő.

Persze máshol is van tenger, vannak felhőkarcolók, vannak forgalmas utcák, de ez más. Hongkong ázsiai, európai és amerikai egyszerre. És mindenből a legjobb. Amúgy sok mindenről híres, ám a legnevezetesebb az 1904 óta egy vonalon, 120 állomással közlekedő, környezetbarát, energiatakarékos, emeletes, sötétzöld villamos. A kocsik népszerűek, gyakorlatilag lépésben haladnak az örökké forgalmas utcákon. A keskeny sínpárok olyan közel vannak egymáshoz, hogy a szembejövő szerelvényekben utazók akár meg is érinthetnék egymást, de hát ilyesmi persze tisztességes hongkongi utasnak eszébe sem jut.

Nekem nagy vágyam volt, hogy utazzak rajta, és hát – mint annyi álmom – ez is beteljesült. A szállodánkból térképem segítségével rövidesen megtaláljuk az egyik megállót, fel is szállunk, és nagy örömmel utazunk. Csak hát, ugye, az életről, ahogyan már megszokhattam, mindig kiderül, hogy bonyolult, Ázsiában még bonyolultabb. Leszálláskor derül ki ugyanis, hogy ezen a villamoson nincs jegy (nagyon is ésszerű), a viteldíjat, személyenként két hongkongi dollárt (amúgy nem sok, alig több mint száz forint), a vezető melletti perselybe kell bedobni. Nem kell ellenőr, nem kell kalauz, a vezető nem őriz váltópénzt, mûszak végén nem kell elszámolnia, azonnal mehet is haza a feleségéhez.

Na de a realitás: nálunk csak papír százdolláros van. Ott állunk az ajtóban, elől én, mögöttem a feleségem, Mari és a két lányom, meg hát azok, akik szintén szeretnének leszállni. A vezető néz rám, én nézek a vezetőre. Hongkongban vagyunk, ami azért Kína, tehát arról, hogy mondjuk fizetés nélkül szálljunk le, szó sem lehet, váltópénz meg ugye nincs.

– Fizetek maguk helyett – ágaskodik a sorból egy egyszerű maláj asszony, szatyorral a kezében, homlokán vászonsapka, takarítónőnek nézném, persze lehet, mondaná erre Mari, hogy atomfizikus; csak aznap éppen rossz-haj-napja van. Már nyújtja is a nyolc dollárt, a vezető bedobja az érméket a perselybe, mehetünk. A megállóban hálálkodunk.

– Külföldiekkel előfordul – mosolyog, és már el is tűnik a tömegben.

Másnap újra villamosozunk, a kompnál várjuk a szerelvényt, amikor hozzánk lép egy magas, középkorú férfi.

– Bocsánat – az angolsága hibátlan. – Nem tudják, hogyan kell fizetni a villamoson?

– Tudjuk – feleli Mari. – Két dollár, apróban.

A villamos éppen beállt.

– Hoppá, nincs apróm.

– Majd én adok magának – és Mari már nyitja is a pénztárcáját.

Mondom: Hongkong egy érzés.

Megfigyelnek

Mi sem természetesebb, mint hogy a diplomatát figyelik és megfigyelik. Ez mindegyik világon így van. Ugyan melyik diplomata ne vett volna észre különös dolgokat? Például azt, hogy követik a gépkocsiját. Tudnivaló, hogy bizonyos államokban a nagykövetség épületét és a rezidenciát alaposan bepoloskazzák – bár ma már ennél jóval korszerűbb eszközök is rendelkezésre állnak. A diplomata sejti azt is, hogy a nagykövetségen dolgozó helyi alkalmazottak egyike-másika (talán mindegyike) jelent róla a belügyi szerveknek. Magától értetődik, hogy a kimenő és bejövő levelezésünk sem kerül el az éber elhárító szervek figyelmét.

Mi hát a teendő? Az alapvető biztonsági előírások betartásán túl az, hogy tudomásul vesszük, munkánk nem túl kellemes velejárójának tekintjük ezt az állapotot, nem csinálunk belőle nagy ügyet. Akin pedig erőt vesz az üldözési mánia, az jobban teszi, ha összehajlik és hazamegy.

Annak, hogy megfigyelnek bennünket, végső soron vannak előnyei. Tudniillik a minket megfigyelő szervek szükség esetén védelmet nyújtanak, segítségünkre sietnek. Ők sem szeretnének diplomáciai bonyodalmakba sodródni.

– KI A VAKOND? –

Horváth István

(A történet 1. része *A nyugati nyitás* címmel a 13. fejezetben olvasható.)

A rendszerváltást megelőző néhány évben hazánkat egyre szorosabb gazdasági és pénzügyi kapcsolat fűzte a Nyugathoz, mindenekelőtt az NSZK-hoz – hitelállományunk nyolcvan százaléka onnan származott. A magyar reformfolyamat lendületesen tört előre. Gondoljunk bele: 1989-ben már hétezer *joint venture* működött hazánkban!

Bonni nagykövetként fő feladatom az volt, hogy a magyarországi reformok támogatásához megszerezsem az NSZK gazdasági, pénzügyi és politikai támogatását. Különösen bizalmas viszonyt alakítottam ki számos, a kapcsolataink szempontjából meghatározó személyiséggel, Kohl kancellárral és a kancellár bizalmasával, Horst Teltschikkel, Hans-Dietrich Genscher külügyminiszterrel, Franz-Josef Strauß bajor miniszterelnökkel, Lothar Späth Baden-Württemberg-i miniszterelnökkel. Tevékenységem során partnereimmel a legbizalmasabb információkat cseréltük, amelyek alkalmasint kimerítették a „főbenjáró bűn” fogalmát.

Havasi Ferenc az MSZMP Központi Bizottsága gazdasági titkáraként és Szűrös Mátyás külpolitikáért felelős KB-titkár messzemenően támogatta az NSZK-val való kapcsolatépítés ügyét. Havasi többször járt az NSZK-ban, és találkozott is Kohl kancellárral. 1986-os ottléte során részletesen kifejtette, hogy a reformokkal „kis kapitalizmust” akarunk építeni Magyarországon. Kohlnak arra a kérdésére, hogy mit szól ehhez Moszkva, Havasi csak röviden válaszolt: „Ilyen kérdésekben nem kérjük ki Moszkva véleményét.” Majd hozzátette: „Készek vagyunk továbbvinni a magyar reformfolyamatokat, ha ebben önök partnerek.”

Egy szép napon Horn Gyula arra kért, sürgősen utazzam haza, és

keressem föl. Nem a Fehér Házban fogadott, margitszigeti sétára invitált, ahol közölte velem:

– Ide figyelj, Pisti, nagy a baj! Két feljegyzést láttam, melyek a bizalmas tárgyalásainkról készültek. Mindkettőn ott virít a Stasi és a KGB bélyegzője. Csupa ránk nézve terhelő adat. A dokumentumok beépített ügynök közvetítéssel kerülhettek a keletnémet és szovjet hírszerzés birtokába, majd a magyar elhárítás, onnan pedig a Központi Bizottság asztalára, azaz hozzám. Most már a KB-n múlik, hogy indul-e vizsgálat vagy sem. Ez bizony elég ok lehet arra, hogy téged hazarendeljenek, engem meg lefokozzanak. De nem is emiatt aggódom elsősorban, mint inkább amiatt, hogy ezek után hogyan fogunk tárgyalni a németekkel. Mindenesetre tudasd velük, hogy a Stasi és a KGB ügynökei dolgoznak náluk.

– Jó, jó, de nem volna furcsa egy magyar nagykövet szájából hallani, hogy hohó, legyetek óvatosak, mert a Stasi valószínűleg beépült hozzátok? – kérdeztem. – Mondjam azt nekik, hogy ezentúl ne csináljatok feljegyzést a tárgyalásainkról, mert ha igen, akkor fuccs a további terveinknek?

– Márpedig nincs más lehetőség – felelte Horn. – Keríts egy megbízható embert, akivel őszintén beszélhetsz.

– Rendben. Horst Teltschikben vakon megbízom.

– Te tudod... Futáranyagként vidd magaddal a két feljegyzést, és ha kell, bizonyítékként mutasd be neki.

– És velünk mi lesz? – kérdeztem.

– Belső feljegyzést készítünk az esetről, hangsúlyozva, hogy keletnémet provokáció az egész.

Visszautaztam Bonnba, mondanom se kell, tele volt a nadrágom, hiszen 1986 februárjában még nem lehetett tudni, hogyan alakulnak az események.

Négyszemközt találkoztam Teltschikkel a Rajna-parton. Közöltem vele, hogy ha ő Guillaume utóda, akkor végem van, menekültstátuszért

folyamodom. Majd figyelmeztettem, hogy besúgó van a kancellári hivatalban. (Günter Guillaume-ról tudni kell, hogy Willy Brandt kancellár személyi titkára volt, aki fedett ügynökként a Stasinak dolgozott. Miután lebukott, Brandt kénytelen volt lemondani a kancellári tisztségről.)

Egyébiránt sose derült ki, ki volt a vakond.

- AZ ELVESZETT JEGYGYŰRŰ -

Misur György

Megígértem feleségemnek, hogy elveszett jegygyűrűjét egyszer még pótolom. Párizsi kiküldetésem első napjaiban egy kisforgalmú utcában lévő ékszerbolt kirakatában megpillantottam egy szép gyűrűt. Bementem az ékszerboltba, és érdeklődni kezdtem. Mögöttem nyílt az ajtó, egy férfi lépett be, majd a háttérben meghúzódva figyelt. Az ékszerész nyugtalanul pislantgatott mögém, de én is szemmel tartottam az illetőt a pult mögötti tükörből. Egyszer csak a filmekből jól ismert, klasszikus jelenetnek lehettem tanúja: a detektív visszahajtotta a kabátja hajtókáját, ezzel igazolva magát az ékszerész előtt. Tapasztalt kollégák mesélték később, hogy a kémelhárítók így figyelték meg az újonnan érkezett diplomatákat, részben azért, hogy kövessék a mozgását, részben pedig, hogy demonstratívan jelezzék: – Apuskám, rajtad a szemünk!

Ha már a kémstoriánál tartunk, magyar diplomatával esett meg egy dél-európai ország fővárosában. Régi helyi kapcsolatával találkozott egy tengerparti vendéglő teraszán. Alighogy a nála lévő kis csomagot az asztalra helyezte, lecsapott rájuk a rendőrség és a titkosszolgálat. Mindkettejüket igazoltatták, lefényképezték. Kibontatták velük a bűnjelnek vélt csomagot, és mit láttak benne? Néhány szelet tortát, melyet a magyar diplomata vásárolt a kapcsolat kislányának ajándékba.

- SZIVAR -

Horvát János

Volt egy remek kollégám, Tchavdar bolgár nagykövet, rezignált humorú, tapasztalt diplomata. Egyszer együtt utaztunk a Dominikai Köztársaságba az újraválasztott Fernandez elnök beiktatására. Amikor a Havannából induló járaton a fővárosba, Santo Domingóba érkezünk, a helyi protokollások elénk siettek, ellenőrzés nélkül átsuhantunk a vámon, útlevélvizsgálaton, kihozták a bőröndjeinket, már robogtunk is a szállodába. Ahogy kinyitom a bőröndömet, mit látok: járt benne valaki. Szemlét tartok – semmi sem hiányzik. Ellenben pluszként ott pöffeszkedik egy szivardoboz húsz szál Cohibával. Ez komoly érték, egyike a legdrágább kubai szivaroknak, darabonként harminc dollárt is elkérnek érte. Egy doboz szivart vámmentesen ki lehet ugyan vinni Kubából, és Dominikába sem tilos behozni, csak hát ez a doboz nem az enyém. Ilyenkor az ember semmi jóra nem gondol, pontosabban semmire sem gondol, olyan abszurd a helyzet. Ráadásul a doboz az aznapi Granmába, a kubai pártlap sportrovatába van becsomagolva, tehát eredetéhez, dátumához kétség se férhet. De hogyan kerül az én bőröndömbe? Meghívom egy sörre bolgár barátomat, a bárban előadom neki a fura történetet, és elébe tolom a sporteredményekbe burkolt, bontatlan bizonyítékot.

– A helyzet a következő – tájékoztat Tchavdar. – Havannában minden kimenő és bejövő bőröndöt átvizsgálják. Olykor ki is szednek belőlük ezt-azt. Aztán a vámtiszt trehányan csomagol vissza, így történhetett, hogy véletlenül a te bőröndödbe került valaki másnak a szivarja.

Ezt a lehetőséget némi tanakodás után elvetettük.

Tchavdar folytatta: – A másik verzió az, hogy egy saját zsebre dolgozó kubai vámtiszt összeállt egy dominikaival, Havannában belerakta a szivart a te bőröndödbe, azzal, hogy a kollégája majd a reptéren

kiveszi. Elképzelhető, hogy miközben mi itt beszélgetünk, egy aggódó dominikai vámtiszt épp hívogatja kubai kollégáját, mondván, hogy valaki megfújta a szajrét. Sőt az sincs kizárva, hogy mindjárt itt terem a pasas, és visszaköveteli a szivarokat.

Ez a változat sem tűnt életszerűnek.

– De persze létezik egy harmadik forgatókönyv is – folytatta elmélkedését Tchavdar. – Mi van akkor, ha egy-két szál szivarba kábítószert csempészték, csak azért, hogy te lebukj? Csakhogy a csomagolóművészek nem számítottak rá, hogy neked nem kell átmenned a szaglászó kutyák között... Nézd, egy biztos: sose fogod megtudni, melyik változat az igazi. De ha rám hallgatsz, mielőbb megszabadulsz a cucctól.

Így is tettem. A doboz szivart másnap elajándékoztam a dominikai protokollosoknak. Azazhogy tizenkilenc szálat, mert a huszadikat Tschavdar kapta szakértői tevékenysége jutalmául. El is szívta – és nem kábult el tőle.

– TELJES DISZKRÉCIÓ –

Gulyás András

1971-ben magyar kormányküldöttség utazott Latin-Amerikába, jómagam tolmácsi minőségben. A limai tárgyalások után elvittek bennünket Cuzco városába is. A repülőtéri VIP-váróban levegő után kapkodva próbálunk a magassághoz szokni, amikor zömök, fekete ruhás, napszemüveges úr lép mellém:

– Tisztelt uram, egy pillanatra!

– Igen?

– Torres őrnagy vagyok, az elhárítástól. Tábornok úr engem bízott meg, hogy miniszterelnök-helyettes úr biztonságáról gondoskodjam. A háttérből *diszkréten* biztosítom majd Önöket, ám a világért sem szeretném, ha *diszkrét* jelenlétemet zaklatásnak vennék... Megtenné, hogy bemutat *Őexcellenciájának?*

Megteszem. *Őexcellenciája* se lát, se hall a légszomjtól, savanyú képpel biccent. Torres őrnagy kellő diszkrécióval ott posztol a Hotel de Turistas előterében, a főtéren, az inka falaknál. Barátilag int nekem, *Őexcellenciája* előtt pedig roppant tisztelettudóan meghajol.

Másnap kirándulás a híres ipszilon-tolatásos hegyi vasúton Machu Picchuba, Gyönyörű idő, kék ég, fehér fellegek, lámák, romok, *El Condor pasa*. Elmúlt a hegyi betegség, mindenki boldog. Torres őrnagyot azonban nem látjuk. Már sötét van, amikor visszaérünk Cuzcóba. A legények eleje még lemegy a bárba egy *pisco sourra*. Ekkor elém toppan őrnagy úr.

– Ugye minden rendben volt? – kérdi.

– Igen, igen, de Ön merre járt, ha szabad kérdezmem? Színét se láttuk!

– Persze, hogy nem! Végrehajtottam tábornok úr parancsát: *teljes diszkréció!* Önök a nyolc órás vonattal mentek, én meg a kilenc órással Önök után...

– CSAK MOST KEZDŐDIK –

Márton András

Alighogy beköltöztünk a Los Angeles-i főkonzuli irodába, kaptam egy udvarias levelet az CIA-tól: „Mélyen tisztelt Főkonzul Úr! Örömmel tájékoztatjuk, hogy országaink baráti viszonyára való tekintettel a mai naptól megszüntetjük a telefonvonalak lehallgatását”. Ilyenkor a kommunizmusban szocializálódott ember hátán végigszalad a hideg: mondtam-e olyat valakinek, amit nem kellett volna? A személyzetben akad-e olyan valaki, akiért nem tenném tűzbe a kezem? Lehet, hogy másféle megfigyelés alatt is állok? Mire olyan kíváncsiak? Rövid habozás után felhívtam a magyar CIA kapcsolatokat (hisz hol nincsenek magyarok?), aki megnyugtatót:

– Né igazad magad, ez nem azt jelenti, hogy eddig lehallgattak, hanem azt, hogy most kezdenek lehallgatni.

Ezt viccesen mondta ugyan, de én halál komolyan vettem.

– SLAG –

Horvát János

A diplomaták, főként azok, akik zárt társadalmakban dolgoznak, mint én Kubában, gyakran érzik úgy, hogy megfigyelik, lehallgatják őket. Ez többnyire igaz is.

Egy szép napon kertészünk közölte, hogy valaki ellopta a slagot. Tapasztalatlan diplomataként nem tulajdonítottam különösebb jelentőséget a lopásnak, de kollégáim felvilágosítottak, hogy súlyos esetről van szó, mert a jelek szerint illetéktelen személy hatolt be felségterületünkre. Igaz ugyan, tették hozzá, hogy a kert nem számít annak, de védelem és különleges elbírálás alatt áll, ahová a helyi hatóságok csak a mi engedélyünkkel léphetnek be. És mivelhogy valaki mindkét lábával belépett, ráadásul magával vitte a gumicsövet, muszáj bejelentést tennem.

Megtettem.

Mire hazaértem, alacsony úr toporgott a bejáratnál. Kérdésemre elmondta, hogy ő a diplomatarendőrség egyik parancsnoka, és azért jött, hogy kivizsgálja a szóban forgó ügyet.

– Fáradjon be – invitáltam, ám ő meg se moccant. Miután hivatalosan is felszólítottam, engedelmeskedett, bánatosan szemügyre vette a kerti csapot, amely csupaszon meredezett a kubai napsütésben. Mirci macskám, aki a slagból szokott vizet fakasztani magának, reménykedve pislantott a hatóság emberére. Ő azonban csak állt, mint a cövek, miközben többször motyogta: – Lehetetlen. Lehetetlen.

Egyszer csak megszólított: – Nagykövet Úr, kijönne velem a ház elé? Kimentem.

– Mondja el, kérem, mit lát! – hangzott a szigorú felszólítás.

Megszeppeenten soroltam: – Szemben az algériai követség posztos rendőre. Amott jobbra két fickó motort szerel, hátul egy fiatal pár sétálgat...

– Ne is folytassa – vágott közbe az illetékes. – Azok mind az én

embereim. És még olyanok is figyelnek bennünket, akiket maga nem lát. Na de: *Donde está la manguera?* – Azazhogy: Hol a slag?

Rájöttem, hogy nem velem, hanem a saját rendszere működésével van baja. Feldúltan távozott, majd két hét múlva kollégáimmal együtt bekértem az irodájába. Vetített képes előadást tartott arról, milyen fejlett eszközökkel, még műholddal is vigyáznak a diplomáciai objektumokra és lakóikra. A slagot pedig – ha törik, ha szakad – előkerítik.

Íme a történet folytatása. Magyarország 2007 nyarán bejelentette, hogy befogad 28 kubai politikai menekültet. Másnap ott toporogtam a szőnyeg szélén a kubai külügyminisztériumban a tiltakozó dörgedelmeket hallgatva. Válaszul elmondtam, hogy Magyarország EU-tagként a demokratikus fejlődést kívánja előmozdítani Kubában, ezért segítjük az ellenzéket. Ezután átvettem a jegyzéket, melyben előadták kifogásaikat, én pedig közöltem, hogy továbbítom a kormányomnak.

Eddig minden a kötelező rítus szerint zajlott, a szóváltás véget ért, ők valójában nem velem pöröltek, én csupán ártatlan közvetítő voltam. A szőnyegről lelépve hellyel kínáltak, és amikor elhelyezkedtünk a süppedős bőrfotelekben, kubai partnerem megkérdezte, van-e még valami megjegyzésem, esetleg kérdésem.

– Igen – mondtam harciasan. – *Donde está la manguera?*

Néhány dermedt pillanat után mindenki nevetésben tört ki. A slagos történetem addigra már közszájon forgott a kubai külügyben is, úgyhogy a párbeszéd oldott légkörben ért véget.

És akkor a csattanó: a slag sosem került elő.

– EGY ARAB ROMHÍD –

Medgyes Péter

Egyszer családotul meglátogattam két nálunk végzett kurd férfit Szíria északkeleti csücskében, Qamisli városában. Túláradó vendégszeretettel fogadtak. Mindvégig magyarul társalogtunk; rákérdeztem,

hogyan sikerült megőrizniük a nyelvtudásukat. Nos úgy, felelték, hogy a mérnöki diploma megszerzése után ők ketten elhatározták: csak magyarul fognak beszélgetni egymással. Harminc éve tartották magukat a megállapodáshoz.

Qamisliből továbbrobogtunk, egészen az északkeleti országhatáron húzódó Tigris-folyóig. Feleségem azt olvasta az útikönyvben, hogy valahol a folyó mentén áll egy ókori arab romhíd, érdemes megtekinteni. Nosza! A Tigrishez közeledve egyszer csak elfogyott alólunk az út, a túlparton Törökország, előttünk a delta ágas-bogas, mocsaras vidéke. Egy biztos, hivatali Mercivel istenkísértés lett volna nekivágni! Hogyan tovább?

Tudni kell, hogy a szír belügy mindig szemmel tartotta a magunkfajta diplomatákat. Kiruccanásaink alkalmával rendre autós díszkíséretet kaptunk, ami sosem volt zavaró, sőt biztonságot kölcsönzött. Egy dzsip ezúttal is a nyomunkban haladt, és amikor fékeztünk a folyópartra érve, ők is megálltak mögöttünk tisztes távolságban. Két civil ruhás fiatalember szállt ki a kocsiból.

Ekkor mentő ötletem támadt. Mi lenne, ha hozzájuk fordulnék segítségért? Ez az, nincs más megoldás! Odasétáltam a fickókhoz, tört arabtudásommal megkérdeztem, elvinnének-e a romhídhöz. Szegények zavarukban azt se tudták, fiúk-e vagy lányok, végül egyikük hátrébb húzódva lázas telefonálásba kezdett, föltehetően engedélyt kért a főnökétől. Alig telt el két perc, odalépett hozzám, és széles mosollyal intett: – Tessék beszállni!

A mocsaras folyómedren átgázolva elértük a hidat, és míg mi jobbról-balról megcsodáltuk a romos építményt, a két belügyes békésen cigizett. Búcsúzáskor előkaptam egy-egy ötszázás szír bankót, ám ők hátratett kézzel tiltakoztak: szó sem lehet róla, nem fogadhatják el. Hiába erősködtem – noha Szíriában sem ismeretlen fogalom a hálapénz.

– A KAZÁNFÜTŐ –

Nanovfszky György

A moszkvai magyar nagykövetségnek nem volt uszodája, és mivel nagyon hiányzott már egy kiadós úszás, felderítettem, hogy a közelben van egy uszoda. Egyik nap vettem a kalapomat, elsétáltam az uszodába, és kértem egy bérletet.

– Hohó, nem úgy van az! – szólt a portás. – Hogy hívják? Mi a munkahelye?

– Nanovfszky György vagyok, és a magyar nagykövetségen dolgozom.

– Mint micsoda?

Nem akartam bevallani, hogy én vagyok a nagykövet, úgyhogy rávágtam:

– Kazánfűtő vagyok.

Megkaptam a bérletet, melyet havonta kellett meghosszabbíttatnom. Ahogy a negyedik alkalommal szurkoltam le a bérlet árát, a portás sejtelmesen rám vigyorgott:

– Tudom ám, hogy maga nem fűtő!

Átvillant az agyamon, hogy netán a KGB utódszervezete nyomoz utánam ilyen lelkesen. De mivel a portás továbbra is kedélyesen nézett rám, megkérdeztem:

– Miből gondolja?

– Megnéztem a kezét – felelte. – Akinek ilyen finom a bőre, az nem lehet kazánfűtő!

Szarkasztikus mosollyal megjegyeztem: – Tudja, nálunk elektromos fűtés van.

Gondoskodunk

A konzuli munka az egyik legfontosabb és legérdekesebb tevékenységi forma a külképviseleteken. Bokor Balázs így ír erről:

„A nyolcvanas években a Konzuli Főosztályt a szigorú tekintetű Németh József vezette, aki a következő útravalót adta közelgő konzuli kiküldetésemhez.

– Jegyezze meg, fiam, a konzul alfa és ómega: apa, férj és barát, komisszár és gyóntatópap, orvos és ügyvéd. Ő a bajba jutottak mentőkapitánya.

Milyen igaz! A születéstől a halálig mindig szükség lehet a konzul segítségére. A házasságkötés, baleset, halál esetén történő eljárás éppen úgy a hatáskörébe tartozik, mint a magyar úti okmányok pótlása, a letartóztatott állampolgáraink érdekvédelme – és sok egyéb.

Persze senki ne gondolja, hogy bármit megtehet külföldön, mondván, hogy a váráserejű konzul majd minden bajtól megóv. A helyi törvényeket ő sem szegheti meg, csak azok keretein belül tud fellépni.”

Robák Ferenc pedig így vélekedik:

„A diplomaták általában nem örülnek, ha konzuli feladatokat kell ellátniuk, mert rengeteg adminisztrációval, 24 órás szolgálattal, és gyakran szomorú teendőkkel járnak együtt, mint amilyen egy haláleset közlése vagy baleseti helyszín megtekintése. Az élet mindennapjaihoz mégis talán ez a munkakör áll legközelebb, mert nemcsak a jól végzett munka tudatával, hanem kedélyes percekkel is megajándékozhatja a külügyest.”

Mindehhez talán annyit érdemes még hozzáfűzni, hogy konzuli munkát végző diplomatára minden külképviseleten szükség van, ellenben önálló konzulátus, illetve főkonzulátus csak ott található, ahol nincs nagykövetség, vagyis bárhol a fővároson kívül.

A világ számos helyén tevékenykednek tiszteletbeli konzulok is, akik az adott ország – rendszerint tehető – állampolgárai, és áldozatkész munkájukat önkéntesen, anyagi ellenszolgáltatás nélkül végzik.

És most jöjjenek a jobbára „kedélyes percek”!

– HÁZSÁRTOS ASSZONY –

Robák Ferenc

Algériában – kezdő diplomataként – időm nagy részében konzuli ügyekkel foglalkoztam. Így kerültem kapcsolatba egy kisvárosi algériai technikussal, akinek magyar felesége volt. Levelet írt, melyben hosszasan ecsetelte, a neje milyen galád módon viselkedik vele, állandóan veszekszik, egyszóval kibírhatatlan a természete. Ráadásul most megszökött a helyi gyógyszerésszel, állítólag Franciaországban tartózkodik, ahol pornófilmekben vállal szerepet.

A felháborodott férj nemsokára személyesen is felkeresett, szóban is előadta a szörnyűségeket.

– Ha ennyire gyötri magát a felesége, mégis miért akarja megtalálni? – kérdeztem.

Elcsendesedett, láthatóan elérzékenyült, és csak annyit mondott könnyes szemmel: – Szeretem őt, nem bírok nélküle élni!

Utóirat a történethez: a feleség közben jelentkezett nálam azzal, hogy szeretne elválni, és a gyógyszerészhez férjhez menni. A hölgy higiéniai állapotát látva nem nagyon értettem, hogy a technikus (vagy akár a gyógyszerész) mit eszik rajta, de hát – mint tudjuk – a szerelem útjai kifürkészhetetlenek.

- PIKÁNS JELENETEK -

Robák Ferenc

Algériánál maradva, miután már gimnazistaként is mozirajongó voltam, nagy lelkesedéssel láttam neki egy magyar filmhét szervezésének. Máig emlékszem a legtöbb levetített filmre; a *Cserepek* rendezője például személyesen is jelen volt, jót beszélgettem vele. Öröm volt látni, mekkora siker fogadta filmjeinket; a bologhinei mozi előtt hosszú sorok kígyóztak a jegypénztárak előtt. Különösen a *Kettévált mennyezet* című alkotást fogadta tapsvihar. Amikor én is megnéztem, rájöttem, hogy a művészi üzeneten túl miért rajongtak érte. Mert jó, jó, hogy a főszereplő színésznő zseniálisat alakított, de mi ez ahhoz képest, hogy néhány intim jelenetben lenge öltözetben hetyegett? Azon, ami az akkori magyar nézőnek föl se tűnt, a szigorú vallásosságban nevelt helyi néző önfeledten csámcsogott.

Később megtudtam, hogy az illetékes hatóságok nem számoltak a „legvidámabb barakk” szabados légkörével, és – hála a kiváló államközi kapcsolatoknak – a magyar filmeket nem vetették alá a szokásos alapos cenzúrának. Így maradhatott benn a *Kettévált mennyezet* egyik pikáns jelenete.

- LAKATOSMESTER -

Robák Ferenc

Egy szép nap fölkeresett egy Algériában letelepedett magyar lakatos azzal a kéréssel, hogy gyermekei – legalább hat volt belőlük – magyar útlevelet kaphassanak. A többszöri találkozó során fokozatosan tárta fel élete történetét. Elmesélte, hogy még a francia gyarmati időkben kasszafürásért üldözte őt a rendőrség. Az algériai függetlenségi háború során a felkelők oldalán harcolt, ennek jutalmául a függetlenség elnyerése után megkapta az algériai állampolgárságot, családot alapított,

- BAINNISSE -

Robák Ferenc

Tunéziába már nagykövetségként kerültem ki, de mivel konzulunk épp a szabadságát töltötte, kis létszámú követségünkön nekem is be kellett szállnom a konzuli munkába.

Egy szép nyári napon Magyarországról telefonált egy aggódó édesanya. Elmondta, hogy leánya, aki nászúton van egy tunéziai szállodában, telefonon bevallotta, hogy szerelembe esett egy tunéziai sráccal.

– Arra kérem, nagykövet úr, menjen el a szállodába, és pofozza fel a lányomat, hátha attól észhez tér.

– Nem szoktam pofozkodni – közöltem a mamával, – nagykorú hölgyek esetében pláne nem. Ellenben mi lenne, ha ide tetszene repülni, és személyesen beszélné meg a dolgot a lányával?

Megfogadta a tanácsomat, azonnal repülőgépre szállt, és hazaparancsolta az ifjú menyecskét, aki már a tunéziai letelepedést fontolgatta.

Magyaráztatképpen, a föníciai-római múltú országban akkoriban számtalan kisportolt, napbarnított férfi szállodai alkalmazott szakosodott az európai turistánők szórakoztatására. Leleményes nevet is adtak ennek az igencsak elterjedt üzletágnak: a francia *baiser* („csókolni”) és az angol *business* („üzlet”) összeolvasztásából megalkották a *bainnisse* kifejezést. Joggal nevezhető ez üzletágnak, mert ha a hölgy bedőlt a szép szavaknak, a strandpubi számára felcsillant a remény egy kincset érő európai vízum megszerzésére.

Elég az hozzá, a szóban forgó ifjú ara Magyarországra hazatérve nyomban beadta a válópert (a férje sem ellenkezett), és meghívólevelet küldött tunéziai szerelmének. Az ügy továbbgombolyításával már

a szabadságáról időközben visszatért konzulunk foglalkozott, aki a szigorú magyar belépési szabályokat a kelleténél is szigorúbban ítélte meg, tekintettel arra, hogy miután ő maga is nem sokkal azelőtt vált el, nem rokonszenvezett a csábítókkal. A távszerelem lángja lassanként kihunytt, de a nászutas feleség alighanem otthon is vigaszra lelt.

– MÁKOS TÖRTÉNETEK –

Bokor Balázs

A mákról mi jut a magyar ember eszébe? A karácsonyi mákos bejgli, mákos guba, esetleg a mákos fagylalt.

Nos, Líbiában a mák kábítószernek számít, és ennek súlyos következményeivel konzulként két alkalommal is szembe találtam magam.

Egy kedves ismerősöm kétségbeesve hívott föl egyik este. Nyolcvan-éves édesanyja néhány órával előbb érkezett látogatóba Tripoli nemzetközi repülőtérére. Bőröndjében a vámosok fél kiló darált mákot találtak, melyet azért hozott magával, hogy fiacskájának bejglit süssön. A vámosok nyomban eljárást indítottak a „kábitószercsempész” néni ellen, és őrizetbe vették. Kocsiba vágtam magam, a repülőtérre érve az ügyeletes tiszttel áttekintettem a „bűnügyet”, beavattam őt a magyar kulináris szokásokba, és bevallottam, hogy magam is csempésztam már be mákot süteménykészítés céljából.

Némi rábeszélésre a tiszt engedélyezte, hogy találkozassak a nénival, aki magába roskadtan üldögélt egy cellában. Néhány telefon után sikerült utolérnem a repülőtér vámparancsnokát. Miután személyes garanciát vállaltam érte, a hölgy idős korára való tekintettel hozzájárult ahhoz, hogy magammal vigyem a városba. Ügyvédi segítséggel, gyorsított eljárásban pénzbüntetésre ítélték szegényt. Szerető fia persze örömmel kipengette a büntetést, egyúttal megfogadta, hogy egyszer és mindenkorra számúzi étrendjéből a mákot.

Egy másik eset végkifejlete már korántsem volt ilyen szívderítő. Egyik vállalatunk számára hat-nyolc konténer érkezett a tripoli kikötőbe egy november végi napon. A magyar vámügyintéző kiment a kikötőbe, vitte magával a szükséges szállítólevelet, vámnyilatkozatot és más iratokat. A papírmunka végeztével szűrőpróbaszerűen kinyitatták az egyik konténert, amely – a szállítólevél szerint – irodabútort tartalmazott. Igen ám, de az irodabútoron kívül ott lapult 10-15 kiló darált mák becsomagolva. Ez persze nem volt véletlen, mert a séf, aki naponta háromszor főzött magyaros kajákat, karácsonyra mákos bejglivel akarta megörvendeztetni a többezres magyar építőipari kolóniát. Szerencsétlen vámügyintézőnket rögtön őrizetbe vették, és a városi rendőrségre hurcolták.

Mihelyt értesültem az esetről, sejtettem, hogy taknyos ügyről van szó. Berohantam a rendőrségre, a biztonság kedvéért vittem magammal egy üveg arab nyelvű újságba tekert viszkít. A parancsnokhelyettes fogadott, és miközben a viszkít kortyolgattuk, kifejtettem, hogy a magyar mákot kizárólag csíráatlanított állapotban árulják Magyarországon. Hiába vetjük el a magokat, nem terem belőle semmi, mák végképp nem. Annyira hatottak rá a szavaim, hogy megígérte, másnap reggel szabadon engedik emberünket, és azzal az ügyet *ad acta* teszik.

Már éppen indulófélben voltam, amikor belépett az irodába egy beosztott vámos, és a parancsnokhelyettes fülébe sűgött valamit, mire ő szélesen vigyorogva közölte, hogy korszerű labortechnikájuk kimutatta: a csíráatlanított magyar mák kikelt. Kényszeredett mosollyal távoztam a rendőrségről.

Rövidre fogva a történetet, másnap kiharcoltuk, hogy óvadék ellenében helyezték szabadlábra a kollégát, majd titkos akcióval kicsempésztük őt az országból. Hálás lehet érte, mert a bíróság távollétében Líbiában letöltendő többéves börtönbüntetésre ítélte.

- A CSELSZÖVŐ -

Márton András

Miután megnyitottuk a főkonzuli irodát, feleségemmel szerény lakást béreltünk, közben kerestük a megfelelő rezidenciát. Ekkor bukkant fel Lula, a festőművész Szász Endre özvegye. Ez a magával ragadó asszony azzal kereste meg a külügyet, hogy felajánlaná a Bel Airben lévő gyönyörű házát főkonzuli rezidenciának. Többször is tárgyaltam Lulával, aki egyre csak ezt hajtogatta:

- Itt a ház, tessék, a tiétek, költözzetek bel!
- És te hol fogsz lakni? - kérdeztem.
- Velem ne törődjete, én majd meghúszom magam valahol... Ott vannak Bandi gyönyörű képei, meg a gyűjteménye, még a WC-ben is van egy Picasso. Minden a tiétek.
- De mondd csak, mennyit kérsz érte?
- Én? Semennyit. A bútorokat is használhatjátok, a képeket is, mindent.
- A nagy fogadások ellen sincs kifogásod?
- Felcsillant a szeme, mint aki csak erre várt:
- Már hogy lenne! De hogy kiket hívunk meg, és kik azok, akik be nem tehetik ide a lábukat, azt én döntöm el!

Hej, te Lula, engem ugyan nem vágsz át, az egyszer biztos, gondoltam magamban. Ugyanakkor ő sem adta fel a reményt, hogy a főkonzulátus kapcsolatrendszerének kialakításában komoly szerepe lesz.

Egy szép nap azzal hívott föl telefonon, hogy nagy fogadást ad a tiszteletünkre.

- Ott lesz mindenki, aki számít - mondta lelkesen.
- Lula, fölöslegesen fáradsz! Ha majd szükségünk lesz a segítségére, megkereslek.
- Jó, de csütörtök délután ötkor okvetlenül legyetek itt! Csupa fontos embert hívtam meg.

- Csütörtökön sajnos pont nem érek rá.

Nem hitte el. Felsorolt néhány nevet, köztük egy professzorét, aki előadást fog tartani, majd hozzátette:

- Amikor megkérdezte a prof, miről beszéljen, tudod, mit válaszoltam? Azt, hogy bármiről, mert főkonzul urat és becses nejét minden érdekli.

Mindezt olyan szívhez szólóan adta elő, hogy nem bírtam nemet mondani.

Másfél órás késéssel és némi gyanakvással a szívünkben becsöngettünk. Öltöny, virágcsokor, ahogy illik. Megkönnyebbülten konstatáltuk, hogy a bejáratnál Rolls Royce-ok és Jaguárok sorjáznak - ez azért nem semmi!

Leparkoltunk, beoldalogtunk a kertbe. Ahogy bekukkantottam a hatalmas üvegportálon át a terembe, meglett férfit pillantottam meg, amint közepén állva szenvedélyesen gesztikulál, szép számú hallgatósággal körülvéve. Ez lesz a professzor, morfondíroztam. Kicsit furcsálltam ugyan, hogy mackóruhában van, de hát a professzorok gyakran hóbortos emberek. Az viszont már igencsak feltűnt, hogy a hallgatóság is szabadidős szerkóban ül, mi meg úgy ki vagyunk öltözve, mint Szaros Pista Jézus nevenapján.

Gyorsan letéptem hát a nyakkendőmet, a virágcsokortól azonban már nem tudtam megszabadulni, mert Lula észrevett, karon ragadva behúzott a szobába, és a professzor előadását félbeszakítva felkiáltott:

- *Your Excellency!* Micsoda kedves meglepetés!

Körbevitt, mindenkinek bemutatott. Mi csöndben leültünk, a professzor meg folytatta az előadását. Fennhangon követelte, hogy a forgalomlassítás érdekében az önkormányzat helyezzen el útakadályokat, mert a helyi lakosok számára immár elviselhetetlen a forgalom és az azzal járó zaj! A többiek lelkesen bólogattak.

De hiszen mi egy lakógyűlés díszvendégei vagyunk itt, döbbsentem

rá. Nincs más funkciónk, mint hogy a szomszédok saját szemükkel győződhesse meg róla, lám, milyen fontos ember ez a Lula, még a lakógyűlés alatt is zaklatják. És nem is akárhány: a magyar főkonzul és a felesége!

Elhatároztam, hogy nincs több dobása. Ő azonban nem tágított, csak hamar megint felhívott, hogy pénteken, a Rodeo Drive-i galériájában lesz egy nagy Szász Endre-kiállítás, Elizabeth Taylortól kezdve mindenki ott lesz, persze a televízió is.

– Felkérlek, főkonzul uram, hogy te nyisd meg a kiállítást. Este tíz-kor kezdünk. Meghívtam egy operaénekes fiút is, aki elénekel a *Bánk bán*-ból egy-két áriát. Isteni lesz!

Természetesen hallani se akartam a dologról. Nem, mondtam el-lentmondást nem tűrő hangon. De, felelte. Nem, de, nem, de!

– Neked ez igenis kötelességed, főkonzul uram! Egy magyar művész-főkonzul nem mondhat nemet, ha felkéri egy világhírű magyar festőművész kiállításának megnyitó beszédére.

Való igaz, Szász Endre komoly hírnévre tett szert, nem kis mértékben Lulának köszönhetően. És ez csakugyan olyan eseménynek ígérkezett, ami belefér a főkonzuli szerepkörbe. Nem nyúlhatok nagyon mellé.

Háromnegyed tízkor megjelenünk. Rengeteg ember – Elizabeth Taylor mondjuk nincs jelen, de sokan mások igen. Lula már nyilatkozik is a tévékamera előtt. Tíz óra elmúlt, fél tizenegy.

– Lula, ideje lenne megnyitnunk, nem gondolod? – kérdezem bátor-talanul.

Letorkol: – Maradj veszteg, majd szólok!

Az operaénekes ott öblöget, a zongorakísérő is megérkezik, hemzseg a sok nép, megy a habzsi-dőzsi. Már tizenegy óra is elmúlt. Teszek még egy bátor-talan kísérletet, de hiába.

Fél tizenkettő tájban, miután lelegették a büfét, felhőrpintették a pezsgőt, és lassanként az összes vendég elpárolgott, nem állom meg szó nélkül:

– Lula, nem tudunk tovább várni, elmegyünk.

– Menjete, ha siethetnétek van – feleli közönyösen.

Elmentünk. Na, gondoltam, ez volt az utolsó csepp a pohárban.

Másnap a következő üzenet várt a telefonrögztítőn: „Főkonzul uram, van egy jó hírem számodra. Jövő pénteken ismét megnyitjuk a kiállítást, és akkor végre elmondhatod a beszédedet!”

– KI VAGYOK ÉN? –

Márton András

Első hivatalos főkonzuli feladatomból az volt, hogy a köztársasági elnök nevében átadjam az '56-os kitüntetések a Kaliforniában élő szabadságharcosoknak. Mivel anyagilag akkor sem álltunk valami fényesen, úgy döntöttem, hogy a frissen megnyitott főkonzulátus tárgyalótermében rendezzük meg az ünnepséget. Minden kitüntetett hozhatott magával egy-két vendéget, a büféasztalokat bőségesen megraktuk mindenféle finomsággal, egyszóval megadtuk a módját a főlemelő eseménynek. Lehetett ugyan olyan hangokat hallani, hogy miért nem a Biltmore luxushotel nagytermét béreltük ki, de alapjában véve mindenki egyetértett az elképzeléssel.

Kezdet előtt odaléptem hozzám az egyik szabadságharcos, Barnabás, akinek két-három ujjja hiányzott, és a következő kéréssel fordult hozzám:

– Drága főkonzul testvérem, megengedné, hogy elszavaljak egy Ady verset a bajtársaimnak?

– Melyik lenne az? – kérdem.

– A *Góg és Magóg fia vagyok én*.

Ady a kedvenc költőm, a *Góg és Magóg* a mindenem, meg aztán miért is ne léphetne föl egy igazi szabadságharcos is? Legyen hát! Megbeszéltük, hogy Barnabás lesz az első szám, rögtön a himnusz után. Hálásan megölelt, jobbról, balról megcsókolt.

– Köszönöm, drága főkonzul testvérem, édes Bandikám! Tudod, élek-halok Adyért.

Jólesett, hogy itt, távol a hazától, a szabadságharcosok között is akad valaki, aki ugyanazokat a kulturális értékeket tartja fontosnak, mint jómagam.

Himnusz, az öreg harcosok szemében könny csillog, helyet foglalnak, rövid csend, majd Barnabás feltépi az ajtót, beront, és izzó szemekkel megáll közepén:

– Ady Endre: *Góg és Magóg fia vagyok én. Góg és Magóg fia vagyok én... bajtársaim! Nézzétek meg ezt a kezét! Hiába döngetek kaput, falat?... a szovjet tankok lövedékei szaggatták le az ujjaimat! Legyek az új, az énekes Vazul... de bizony megmutatom én a többi sebesülésemet is! Itt a mellkasomon és a hátamon...*

Letépi az ingét, már a nadrág is majdnem lekerül.

– Ez nem az, ez a vakbélműtét nyoma.

Ott áll zihálva, félmeztelenül.

– *Fülembe forró ólmot öntetek*, bajtársak, de akkor is kimondom nyíltan, kikérjük magunknak, hogy ezek miatt a rohadt kommunisták miatt egy ilyen kutyaólból vegyük át azt a kitüntetést, melyet drága vérrünk hullajtásával érdemeltünk ki! Hol itt a megbecsülés? Bajtársaim! *Szabad-e Dévénynél betörnöm?* Kérdem én... a büdös komcsiktól... és tőletek is, drága testvérek!

Hosszú hatásszünet.

– Végül Ady Endrével szólva mondjuk ki együtt: legyen szabadság a Kárpátok alatt!

Taps.

Ott állok a kitüntetésekkel meg az ünnepi beszédemmel, és égek,

mint a rongy. Most kinek a nevében beszéljek? Egy büdös komcsi vagy egy drága-főkonzul-testvérem-édes-Bandikám nevében? Mit volt mit tenni, összehúztam magam, amennyire csak tudtam. Közben Barnabás rendbe szedte megszaggatott öltözékét, én meg elhadartam a beszédemet, és átadtam a kitüntetéseket.

Egyet az a szabadságharcos honfitársam kapott, akivel történetesen egy óvóhelyen kártyáztuk át az adózó harcot, mint tizenéves szomszéd srácok. Megilletődötten vette át a pletcsit, mintegy szerényen jelezve, hogy csak a kötelességét teljesítette. Én sem éreztem vele, hogy tudom, hogy tudja, hogy tudom... Végül is derekasan küzdött a kártyaasztalnál, és ha jól emlékszem, csapd-le-csacsiban verhetetlen volt.

– CSAK A FŐHÖSSEL TÁRGYALJ! –

Márton András

Egy főkonzulátus életében kiemelt esemény a szakminiszter látogatása. Ennek a megszervezése éppen olyan összetett feladat, mint egy Molnár Ferenc darab megrendezése. Ugyanaz a dramaturgia, minden mindezzel összefügg, a kezdettől a végkifejletig. Nincs felesleges epizód.

A minisztérium illetékes főosztályával folyamatosan egyeztettem Jeszenszky Géza külügyminiszter amerikai körútjának utolsó állomása, Los Angeles ügyében, de ahogy az lenni szokott, mindig más külügyér volt a telefon vagy a fax túlsó végén. Nem tulajdonítottam ennek különösebb jelentőséget, mert úgy gondoltam, nyilván nekik is ugyanolyan fontos a miniszteri látogatás sikere, mint nekem vagy a miniszternek. Miniszter urat nem háborgattam fölösleges telefonálgatással, ő sem hívott engem, szemlátomást bízott bennem. Legyen hát kellemes meglepetés neki ez a remekül megszervezett program, gondoltam magamban, főkonzuli karrierem talán legihletettebb munkája.

Jóval a gép érkezése előtt kint vagyunk a repülőtérén, a kijárat előtt indulásra készen a fellobogózott autó, virágcsokor, ölelésre tárt

kezezcskékel várakozó, pirosposzgás gyermekeim. Az Orlando felől érkező Delta-gép landol, nyílik a kapu, tódul kifelé a nép, egyre fogy a tömeg, már a stewardessek is kijönnek, nyomukban a pilótákkal. Jeszenszkyék sehol. Irány az információs pult, hátha hagytak üzenetet, hogy valamilyen okból nem tudtak iderepülni. Nincs üzenet. Bemondatjuk, hogy Mr. és Mrs. Jeszenszkyt várják a terminál kijáratánál. Semmi. Újabb kérdés: érkezett-e feladott csomag? Nem érkezett. Várunk, egyre csak várunk. Felhívom az orlandói repteret, hogy megtudakoljam, melyik járatra szállt fel a magyar külügyminiszter és becses neje, de mire lebetűzőm a nevet, már érzem, hogy rossz nyomon járok.

Reményvesztetten térünk vissza a rezidenciára, és miközben azon tűnődöm, hová akasszam fel magam, megszólal a telefon.

– Haló, itt Jeszenszky Géza beszél. Hol a nyavalyában vagy? Itt ülünk a koffereinken a repülőtéren, és sehol egy lélek!

Mint kiderült, nem Orlandóból érkeztek, hanem Miamiból, nem Deltával, hanem Uniteddel, nem arra a reptérre, hanem egy másikra, nem akkor, hanem húsz perccel korábban. Ez a kis útiránymódosítás kézen-közön elveszett a minisztérium labirintusában. Én barom, így kellett megtanulnom, hogy közvetlenül a főhőssel szabad csak tárgyalni, és hogy az ember soha ne akarjon kellemes meglepetést szerezni a külügyminiszterének.

Mikor végre rájuk találtam a másik reptéren, hiába lobogtattam a minisztérium által jóváhagyott útvonaltervet, a hangulat borús maradt. Szerencsére nem sok időm maradt a további mentegőzésre, mert az első rendezvény résztvevői már húsz perce vártak ránk a Radisson szálloda nagytermében. Így indult a négynapos programsorozat, melynek során rendezvényről-rendezvényre, fokozatosan sikerült jóvátennem a katasztrofális kezdést.

Merem remélni, hogy rajtam kívül senki sem emlékszik már hivatali életem egyik legborzalmasabb ballépésére.

— AZ AMERIKAI ÁLOM —

Márton András

Nixon elnök egyszer jókora festményt kapott ajándékba a kaliforniai magyar közösségtől, amely őt ábrázolja 1957-ben, alelnök korában, amint az osztrák–magyar határon megrendülten szemléli az exodust: tömegével hagyják el a lángokban álló országot magyar tudósok, művészek, egyszerű emberek. A képnek az Elnöki Könyvtárban találtak helyet, amely a neve ellenére afféle múzeum, hiszen mindenféle tárgy díszleg ott – könyvek kivételével. (Az igazsághoz tartozik, hogy egyszer könyvet is láttam ott, írd és mondd, egy szem könyvet, a *Tom Sawyer kalandjait*, mert az a hír járta, hogy Reagan elnök még ifjúkorában elolvasta Mark Twain e remekét.) Egyébiránt minden elnöknek jár egy ilyen könyvtár, ahol üvegvitrinekben tárolják azokat a csúnya és drága ajándéktárgyakat, amelyeket hivatali ideje alatt kapott, no meg az életpálya egyéb relikviáit. Engem kértek fel, hogy a festmény átadása alkalmából mondjak gyűjtő hangú beszédet, melyet Nixon elnök végighallgatott szponzorbarátjával, a Könyvtár alapítójával, Carl Karcher úrral együtt.

Karcher a társadalom periferiájáról küzdötte fel magát a csúcsra. Civilben a Carl's Junior gyorsétteremlánc tulajdonosa volt, amely ugyanolyan étkezde, mint a McDonald's vagy a Burger King, csak sokkal gyorsabb a kiszolgálás. A reklámjában egy pasi próbál betuszkolni a szájába egy hatalmas szendvicset, melyből dúsan csöpög le a saft a körötte kóricáló egerek nagy örömére.

Karcher úrnak annyira tetszett a beszédem, hogy ezen felbuzdulva meghívott a házába.

– A családom éppen St. Moritzban síel – mondta –, szívesen lát-nám egy ebédre.

Köszönettel elfogadtam a meghívást. Remek tanulmány lesz közelről megfigyelni, hogyan működik egy kőgazdag, alulról jött *self-made*

man, az amerikai álom megtestesítője – gondoltam magamban. Milyen a környezete, mire költi a pénzét, hogyan él?

Hatalmas villa egy hatalmas park közepén, terebélyes fák, ápolt növényzet. Körbevezet a házban: értékes műtárgyak, fényűző gazdagság, némi rossz ízléssel megbolondítva. Társalgás, túra a dolgozósobában, családi fényképek, a *Hogyan lettem milliárdos?* című életrajzi könyv dedikálása, majd kimegyünk végre a teraszra, melyet dús lombú szikamorfák árnyékolnak, a háttérben a Nagy, avagy Csendes-óceán szikrázó hullámai. Méretes, hosszú asztal megterítve Altwien-készlettel, ózüst evőeszközökkel. Akár egy szép díszlet valami angol darabból. A teraszon fehér hangversenyzongora, amely magától játszik. Megjelenik egy pincér, fehér kesztyű, fehér zakó, elém tolja az étlapot. Kinyitom.

Ahogy végigpásztázom, nem hiszek a szememnek. De hiszen ez a hamburgerláncuk laminált étlapja!

– Mivel szolgálhatok, uram?

– Kérek egy dupla sajtosat sült burgonyával – nyögöm ki nagy nehezen.

Kisvártatva ezüsttálcán és a szokásos papírdobozban feltálalja a hamburgeremet rósejbnivel, ahogy illik. A papírdobozból ezüst csipesszel az Altwien-tányérba helyezi, finoman meghajol, és nesztelesen elsuhan.

Velem szemben ül vendéglátóm, az ő tányérján is hamburgeres szendvics terpeszkedik. Mielőtt nekilátunk, büszkén jegyzi meg:

– Ez most a legújabb termékünk, saját recept!

Beleharapunk a hamburgerbe, én ezüst evőeszközzel a pazarul megterített asztalon, ő két kézzel – valóban dúsan csöpögött szendvicséből a saft, rá a damaszt abroszra, pont úgy, ahogy a reklámban.

Túlélünk

A diplomata időnként válságos helyzetbe kerül. Olykor apró-cseprő, mulatságos, mintsem drámai szituációban találja magát, de előfordul, hogy nem babra megy a játék, az életével játszik. Erről és általában a diplomatalét nehézségeiről így ír Nanovszky György:

„A diplomáciát sokan művészetnek tartják, de lehet, hogy a költőnél jobb szó rá. A diplomata nagy mélységek fölött táncol, úgy, hogy nincs alatta védőháló. Ha leesik, akkor neki annyi. Vagy ha jobban tetszik: a diplomata mindig célkeresztben van. Megesik, hogy a szó szoros értelmében. Löttek le már diplomatát, nem is egyszer.

Sokan azt képzelik, hogy a diplomata egyik fényes fogadásról jár a másikig, pompás díszbédeken és még pazarabb vacsorákon vesz részt, államfőkkel és más hírességekkel parolázik, miközben napokig, hetekig, olykor évekig tárgyalgat piszlicsáré ügyekről.

Szó sincs róla! A diplomata folyamatos szolgálatban van. Nincs megszabott munkaideje, délután ötkor nem teheti le a lantot. De még azt se mondanám, hogy olyan az élete, mint a tűzoltóké: huszonnégy óra szolgálat, utána hosszú pihenő. A diplomatát bármikor felrázhatják álmából: – Dologidő! – ripakodik rá a helyi hatóság vagy az otthoni főnök. Rendes évi szabadságát is bármikor megszakíthatják, ha »helyzet van«. És így megy ez nap nap után, a külszolgálat teljes időszakában.

De nem sajnálnatni akarom magam. Ezzel együtt örömmel végeztem a munkámat. Egyetlen másodpercre sem bántam meg, hogy diplomata lettem.”

- RECCS! -

Medgyes Péter

Alig néhány napja érkeztem Damaszkuszba. Mjútán Khodor barátommal jól bevacsorázunk az óvárosban, és elbúcsúzunk egymástól, beszélünk a kocsiba. De vajon hogyan jutok ki a főútra? Vaktában elindulok. Több betontömböt megkerülve gurulok egyenesen az orrom után. Egyre szűkül az út, utca lesz belőle, majd sikátor, jobbra-balra düledező házak. Hátha ismét kiszélesedik, reménykedem. Rongyos gyerekek pattannak elélem, mögém, mellém, élő torlaszt alkotva. Stop. Nehogy fálnak lapítsd valamelyiküket! A kutyát sem érdekli, hogy te volnál Magyarország rendkívüli és meghatalmazott nagykövete, ott helyben meglincselnek. Próbálj valahogy kitoladni! A gyerekek bőszen integetnek, hogy tessék jobbra fordítani a kormányt, ne arra, balra. Kiver a veríték. Reccs! Tőből kiszakad a jobb visszapillantó tükröm. Ha ezt túlélem, akkor mindent.

Ekkor mellettem terem egy szakállas férfi hálóingszerű, fehér galbijában. Mosolyogva int, hogy szálljak ki. Átv teszi a volánt. Hátra menetben, határozott mozdulatokkal kerülgeti a betontömböket, én loholok utána. Egy keresztutcánál megáll, kiszáll, jelzi, hogy itt forduljak jobbra, aztán egyenesen előre. Hálásan megköszönöm. Mivel tartozom? Semmivel. Kezet rázunk, és csakhamar kiérek a főútra.

Másnap a sofőröm telefonál a szervizből, hogy csak piros színű visszapillantó van raktáron. Megfelel? Ezüst színű nagykövetségi autó piros tükörrel?! Jaj, ne csináljunk már Krisztusból bohócot!

- ÜRISTEN, AZ ÖLTÖNYÖM! -

Robák Ferenc

Algériai kiküldetésem alatt jelentették be a függetlenségi harc világszerte elismert személyisége, Boumédiène elnök halálát. Temetésére a világ minden részéről népes delegáció érkezett, így hazánkból is.

A magyar küldöttség hosszas hivatalos vacsorán vett részt, majd a követség dolgozóival éjszakába nyúló beszélgetést folytatott. Ám amikor elindultak volna a szálláshelyükre, a delegáció vezetője a fejéhez kapott: a Malév különgépén felejtette a temetésre előkészített sötét öltönyt. Természetesen nekem mint a diplomáciai képviselőt mindenes diplomatajának kellett intézkednem.

Egy testőrrel megtámogatva, a Trabantnál nem nagyobb Renault 5-ösömmel vágtattunk ki a repülőtérre. A teherbejártat tárva-nyitva, örnek nyoma sincs, bizonyára az igazak álmát aludta valahol. Szerencsére ismerős voltam a reptéren, így a nyitott kapun át behajtottunk, átgurultunk a civil repülőtér mellett parkoló vadászgépek előtt, és odagurultunk a Malév-géphez. A fedélzetén egy másik ór szunyókált, de sikerült őt korszerű módszerrel, kavicsdobálással felébresztenünk. Meglett az öltöny – feladat végrehajtva!

A nagy ijedelemre innunk kellett. Felmentünk a lakásomra, ahol hű feleségem ébren várt rám. A különleges misszió híre nem lepte meg, annál inkább a pisztolytáska, amely kivillant a testőr kigombolt zakója alól.

Másnap került sor a temetésre. A rendezők meglehetősen gyakorlatlanok voltak az ilyesfajta protokolláris esemény megszervezésében; valameennyi delegációt ugyanabban az időpontban indították el a szállodából. Hatalmas tömeg várta a kertből előálló gépkocsikat, tolakodva igyekezett mindenki a számára kijelölt autója felé. Ami azt illeti, az amerikai delegáció előnyben volt a többiekkel szemben, mert egyik tagja nem kisebb személyiség volt, mint a kor leghíresebb nehézsúlyú öklözője, a muzulmán hitre áttért Muhamed Ali. Egy fejjel kiemelkedett a tömegből, és határozott léptekkel törtetett előre.

A magyar delegáció természetesen itt is feltalálta magát: a kocsikat eleve a kevesek által ismert hátsó bejárástól irányítottuk, így nem kellett utat törnünk a karosszériákat sem kímélő tülekedésben.

LEX CALLATAÿ

Tóth András

1968 augusztusában húszéves voltam, harmadéves orvos. Két évfolyamtársammal Erdélyt jártuk (anyai ágon Marosvásárhelyről származom), Kolozsváron ért utol bennünket a Csehszlovákia elleni „baráti segítségnyújtás” híre. Mondta is egy ottani atyafi:

– Magik szépen bevonultak!

– Én ugyan nem – válaszoltam, ami igaz is volt.

Utazgatásunk során bebarangoltuk a Kárpátokat, a Gyilkos-tónál is megfordultunk, majd két heti vándorlás után Brassóban kötöttünk ki, onnan vonatoztunk hazafelé.

Indulás előtt pár perccel belépett a kupénkba egy korunkbeli, vörös hajú, vörös szakállas fiatalember, és kifogástalan angolsággal megkérdezte, volna-e szabad hely. Volt, így letelepedett, és egészen Budapestig jókat beszélgettünk. Kiderült, hogy negyedéves közgazdászhallgató a brüsszeli Université Libre-ben, közben a belga Nemzeti Banknál már fix állása van. Elmesélte, hogy Kalotaszegre azért utazott, mert Baudouin de Callataÿ-nak hívják, a dédapja az 1848-as szabadságharcban Kalotay néven százados volt, utána Belgiumba emigrált. Leszármazottai szinte kivétel nélkül a belga hadsereg magas rangú tisztjei voltak, egyikük vezérkari főnökségig vitte.

Barátunk keresztnéve is megér egy mondatot, tudniillik a belga uralkodót Baudouinnak hívták, és Belgiumban akkoriban az volt a szokás, hogy a család hatodik gyerekének keresztszüloje maga a király, illetve királyné. Barátom történetesen hatodszülött volt, ezért kapta a Baudouin keresztnévet.

Megkérdezte, tudnánk-e neki szállást szerezni szép fővárosunkban, mire én menten meghívtam őt lágymányosi lakásunkba két éjszakára. Szüleimet persze nem tudtam előre értesíteni, de amikor meglátták a fiatalembert, megörültek: 1968 szeptemberében egy született nyugati

egyetemista nálunk lakik – ez igen! Apámmal kitűnően megértették egymást franciául, én meg körbevezettem a fiatalembert Budapesten. Miután hazautazott, rendszeresen leveleztünk.

1974-ben – életemben először – Nyugatra utazhattam. Éltem az alkalmammal, hogy viszonzozzam a vizitet Baudouin brüsszeli lakásában. A város összes nevezetességét megmutatta, séta közben pedig bevalotta, hogy német barátnője van.

Úgy tíz évre rá hírül adta, hogy pályát módosított: külügyi szolgálatba lépett, a római követségen dolgozik, később meg arról számolt be, hogy a NATO-központba helyezték. Mondanom se kell: a fene evett az irigységtől.

Múltak az évek, némiképpen elszakadtunk egymástól, én meg időközben – szerencsés véletlenek folytán – szintén külügyes lettem. 1997-ben misszióvezetőnek neveztek ki Kenya fővárosába, Nairobiba, ahol gyakran összefutottam ottani belga kollégámmal. Egyik alkalommal megkérdeztem tőle, tud-e valamit Baudouin barátomról.

– Baudouin de Callataÿ? Hiszen ő fogalom a belga külügyben! Már jócskán túlvolt az előírt korhatáron, amikor felvételizett. Fel is vették, miután hoztak egy kiegészítő rendeletet, amit a külügyben csak *Lex Callataÿ*-ként emlegettünk. Mondanom se kell, hogy ebben a család érdemei és az udvarhoz fűződő kitűnő kapcsolatai is közrejátszottak – hiszen a király keresztfia volt, ugyebár.

Kiváló barátom továbbra is külügyi szolgálatban maradt. Utolsó állomáshelye Dzsakarta volt, ahol sajnálatos módon kettétört a karrierje. Egyik magas rangú látogatóját állítólag nem kellő gondossággal kísérgette az indonéz fővárosban, aki emiatt bepanaszolta őt a külügyben, aminek következtében Baudouint azonnali hatállyal végleg hazarendelték. Szegény beleszaladt valamibe, ami bármelyikünkkel előfordulhat, úgyhogy nem árt észben tartanunk a 18. századi költő, Faludi Ferenc intelmét:

„Fortuna szekerén okosan ülj,

Úgy forgasd tengelyét, hogy ki ne dülj.”

- ÖNÖK TUDJÁK, ELVTÁRSAK! -

Misur György

Varsói nagykövetségünk katonai attaséját Kenéz Istvánnak hívták, ezredesi rangban szolgált. 1956 november másodikán reggel rejtjelezett üzenetben utasították, hogy Magyarország nevében hivatalosan mondja fel a Varsói Szerződést. Ő a legnagyobb titoktartás mellett megkért, sürgősen szerezzek neki időpontot Jerzy Bordzylowski vezérkari főnökhöz. Tudtam Bordzylowskiról, hogy nem lengyel az anyanyelve, mint ahogy azt is, hogy elkötelezett szovjetbarát. Amikor november harmadikán sor került a hivatalos levél átadására, a vezérkari főnök átfutotta, majd így szólt: – Hát, önök tudják, elvtársak. – Ő ekkor nyilván tudott már róla, hogy november negyedikén a szovjet csapatok megszállják hazánkat.

A kádári visszarendeződés után joggal lehetett attól tartani, hogy Kenéz ezredesnek baja származik a dologból, de nem ez történt. Miatán minden érintett fél számára kínos volt az ügy, mindenki úgy tett, mintha mi sem történt volna. Ezredes elvtárs még hosszú ideig a helyén maradt, engem azonban mint a szöveg fordítóját és a találkozó tolmácsát az év decemberében hazarendeltek Varsóból.

- HINTA-PALINTA -

Tomaj Dénes

A korábban Kelet-Pakisztánként ismert Banglades – hathatós indiai segítségével – 1971 decemberében vívta ki függetlenségét.

A konszolidálódó ország rendkívüli eseménye volt Zulfikar Ali Bhutto, pakisztáni miniszterelnök dakkai látogatása 1977-ben. Mivel a bangladesiek egy részét nem tette boldoggá a Pakisztántól való elszakadás, a korábbi államformával szimpatizálók hatalmas tömege fogadta Bhuttót a repülőtéren. Miután lezajlott az ünnepélyes fogadtatás, és

bemutatták a forró betonon felsorakoztatott diplomáciai testület tagjait, köztük engem mint ideiglenes ügyvivőt, a konvoj elindult a fővárosba, nyomában a diplomata rendszámú gépkocsikkal. Az emberek Pakisztánt éltető és India-ellenes jelszavakat skandáltak, majd amikor megpillantották a magyar nagykövetségi autót, körbevettek bennünket, hintáztatni kezdték a kocsinkat, nyilvánvalóan azért, hogy felbőrítsák. Sofőrünk egy ideig értetlenkedett, de csakhamar rájött, hogy a magyar és az indiai zászló színvilágának hasonlósága okozza az agresszív fellépést. Erre föl gyorsan letekerte az ablakot, és derékig kihajolva kiabálta, hogy hagyják abba, ez a magyar nagykövetség kocsija. A tömeg lassanként leszállt rólunk, és utat engedett.

Az ellenségemnek sem kívánom azt a néhány percet.

- MIRE JÓ A REZIDENCIA? -

Medgyes Péter

Valamikor 2006 tavaszán az volt a benyomásom, hogy végre-valahára nem „fokozódik a nemzetközi helyzet” a Közel-Keleten, és mintha Libanon és Izrael között is enyhülne a feszültség. Egy fogadáson elő is adtam az érveimet. A kollégák bőszen bólogattak, kivéve a norvég nagykövetet. Róla tudni kell, hogy egész pályafutását a Közel-Keleten töltötte. Egyszer túsul ejtették, sikerült ugyan kerekét oldania, de menekülés közben rálöttek – egy életre lesántult.

Szóval a norvég kolléga tűnődve hallgatott, majd így szólt: – Jól látod, Peter. Előbb lesz ugyan egy háború, de aztán megint beköszönt a béke.

A próféta szólt belőle, azazhogy a több évtizedes tapasztalat: a Közel-Keleten a fegyvernynyugvás mindig átmeneti és viszonylagos.

Elég az hozzá, 2006 nyarán kitört a sokadik libanoni-izraeli háború. Ennek során a damaszkuszi nagykövetségre hárult a feladat, hogy a Libanonból menekülő magyar állampolgárokat átsegítse a határon,

majd föltegye őket a másnap hajnali Malév-gépre. (Bizony, akkor még létezett a töről metszett magyar légitársaság!) Volt tehát fél nap, ami alatt valamilyen idegnyugtató programot kellett kitalálnom a menekülők számára. Jó, de mi legyen az?... Heuréka! Megnyitom előttük a rezidenciát, rendelünk egy csomó pizzát, sok üveg kólát, a gyerekek meg hadd lubickoljanak a medencében. Az egyik magyar diplomata azonban kifakadt:

– Ne haragudj, nagykövet úr, de a rezidencia nem arra való, hogy ott gyerekek rajcsúrozzanak.

– Hanem mire? – kérdeztem csodálkozva.

– Hát a ti kényelmetekre.

– Tévedsz, pont ilyenkor van rá igazi szükség. Egyébként meg, ha elégedetten térnek haza a magyarok, jelenteni fogják a külügyben, minket pedig kitüntetnek. Nem sikerült őt meggyőznöm, de hát én voltam a főnök, én döntöttem.

Ez egyszer minden úgy történt, ahogy elterveztem. A rezidencián töltött néhány óra alatt oldódott a feszültség, mindenki felszabadult, evett-ivott, szunyókált, a gyerekek ugrabugráltak, fejest ugrottak, majd másnap hajnalban kikísértem a csapatot a reptérre.

A háború végén a külügy személyre szóló oklevéllel jutalmazta helytállásunkat. Az okvetetlenkedő kolléga mentségére mondom, hogy később odajött hozzám, és elismerte, hogy igazam volt.

– A KISMAMA –

Medgyes Péter

Ugyanezen vészterhes napokban a bejrúti kollégák felhívták rá a figyelmünket, hogy másnap egy várandós magyar asszonyt küldenek át a határon. Elfelejtették hozzátenni, hogy napokon belül szülhet. Amikor megpillantottam a kismamát, elállt a lélegzetem. Akkora volt a hasa, mintha legalábbis hármaz ikreket készülné világra hozni.

Betelefonáltam a damaszkuszi Malév-irodába, hogy jelezzem, készüljenek föl a fogadására.

– Hányadik hónapban jár? – kérdezte az irodavezető.

– Nem tudnám megmondani.

– Nagykövet úr, szerezzen be orvosi igazolást, mert ha a nő betöltötte a 32. hetet, a kapitány nem fogja fölengedni a gépre.

Jól kinézünk! Ha nem sikerül tőle megszabadulnunk, itt fog nekünk lebabázni. A feleségeinket biztonsági okokból már rég hazarendelték, őt férfi állt csak a vártán. Én vezessem le a szülést, vagy bízzam valamelyik kollégámra?

Ekkor mentő ötletem támadt. Nuri doktor, őt kell ugrasztanom! Magyarországon végzett, hazánk elkötelezett híve. Miután megvizsgálta az asszonyt, közölte velem, hogy akár még aznap megindulhat a szülés.

– Doktor úr, nem tudna kiállítani egy olyan igazolást, hogy még nem töltötte be a 31. hetet? – könyörögtem.

– A liba akkor jó, ha kövér – felelte Nuri doktor tört magyarsággal.

– Mit szólna nagykövet úr, ha 29 hetet írnánk a papírra?

Hajnalban az orvosi igazolást lobogtatva támogattam fel a lépcsőn az asszonyt. Amikor a kapitány megpillantotta, odasúgta:

– Nagykövet úr, imádkozni fogok, nehogy a három órás repülőút alatt jöjjön rá a szülés.

Jól imádkozott. A kismama kibírta hazáig, és csak másnap szült. Ikreket. Három helyett csak kettőt. Rosszul saccoztam.

– NITROGLICERIN –

Medgyes Péter

Maradjunk még egy sztori erejéig a háborúnál. A bejrúti kollégák értesítettek, hogy benzinhiány lépett fel Libanonban, fogyóban a készletük, nem tudnánk-e szír benzinnel feltankolva segíteni szorult helyzetükön.

Nyolc hatalmas konténerrel felpakolva indultunk útnak, a hivatali kisbuszt elsőbeosztott kollégám, Feri vezette. A legközelebbi benzinkútnál elkezdtek teletankolni a kannákat, egyiket a másik után. A kutas hiába tiltakozott, hogy ennyi benzint egyszerre tilos eladnia, kénytelen volt meghajolni a nagyköveti akarat előtt. Csurig töltöttük a bazi nagy kannákat, majd irány a szíriai–libanoni határ. Útközben megkérdeztem Ferit, látta-e a *Félelem bére* című filmet Yves Montand-nal a főszerepben.

– De még mennyire! – nevetett. – Nitroglicerint szállítanak két teherautón.

– És az egyik fel is robban.

– Négyük közül egyedül Yves Montand marad életben. Illetve de-hogy, a végén ő is meghal.

– Mondd, a benzin is robbanékony?

– Csak ha tűz éri. Úgyhogy, ha kérhetem, ez egyszer ne gyújts rá, nagykövet úr.

– De te se – mondtam tettetett közönnyel.

Akkor se lett volna nehéz megállnom, ha dohányos vagyok.

A határon hosszú sor vesztegelt. Feri megkért, hogy szálljak ki, jobb, ha egyedül viszi át a sajrét. Kiszálltam, ő meg padlógázzal, kezét a dudára tapasztva elsöpört az autósor mellett, át egyenesen a határ túloldalára.

– KUVAIT LEROHANÁSA –

Bokor Balázs

Nyári szabadságomról 1990. július 31-én indultam vissza Damaszkuszba. Kényelmes tempóban vezettem, a több mint háromezer kilométert három és fél nap alatt tettem meg, közben itt-ott megálltam, hogy Törökország szépségeiben gyönyörködjem. Minekutána az előző nagykövet már végleg hazatért szíriai külszolgálatáról, az újonnan

kinevezett misszióvezető érkezése pedig csak ősszel volt esedékes, első beosztottként rám hárult az ideiglenes ügyvivői szerep, vagyis a nagykövetség vezetése. Tudtam tehát, hogy nem fogok unatkozni Damaszkuszban. Az azonban legrosszabb álmaimban sem fordult meg a fejemben, mi vár rám az elkövetkező hetekben, útközben ugyanis nem értesültem a drámai fejleményekről.

Alighogy megérkeztem damaszkuszi lakásomba, megcsörrent a telefon. A vonal túlsó végén a külügyi helyettes államtitkár tájékoztató, hogy augusztus 2-án éjszaka az iraki csapatok lerohanták és hat óra alatt elfoglalták Kuvaitot, a kuvaiti nagykövetségeket pedig megszálló csapatok vették körül. A helyzetet magyar szempontból súlyosbította, hogy bagdadi nagykövetünk éppen nyári szabadságát töltötte odahaza, Jordániában pedig nem volt önálló képviselőnk, ezért én voltam a legmagasabb rangú diplomata a régióban, nekem kellett kézbe venni a dolgokat. Fő feladatom természetesen az volt, hogy mielőbb lépjek a Kuvaitban rekedt magyar állampolgárok kimenekítése érdekében.

Másnap hajnalban Ammanba hajtottam, közben azon tűnődtem, hogyan tovább. Az országban dúló heves harcok miatt a kalandos menekülés gondolatát eleve elvettem, mert tudtam, hogy a magyar állampolgárok csak úgy tudnak sértetlenül távozni Kuvaitból, ha meg lehet szerezni hozzá a bagdadi kormány hozzájárulását. Bíztam benne, hogy ezt egy-két napon belül sikerül megkapnom.

Igen ám, de néhány nappal az után, hogy Dick Cheney amerikai hadügyminiszter bejelentette a Sivatagi Vihar fedőnevű hadművelet megindítását a megszállt ország felszabadításáért, Szaddám Huszein iraki diktátor válaszlépésként közölte, hogy az Irakban és Kuvaitban dolgozó nyugati állampolgárok nem hagyhatják el a két országot, azaz lényegében véve túszként fogva tartotta őket.

Közben én a jordán–kuvaiti határra siettem, és az ottani terepszemle során meggyőződtem róla, hogy szükség lesz olyan járművekre,

amellyel Kuvaitból átszállíthatjuk a magyar menekülteket. Akcióba léptem: ismeretségeim révén sikerült négy buszt bérelnem, amelyek bármely időpontban rendelkezésemre álltak. Jogos volt a sietség, mert később már képtelenség volt buszt bérelni.

A szerencsének köszönhetően alig néhány órával Szaddám túszejtő döntése előtt megkaptuk az iraki hatóságok engedélyét a kuvaiti magyarok távozására. Hurráhangulatban indítottuk útnak a bérelt buszokat, melyeket két terepjárával és két diplomata rendszámú személygépkocsival követtünk.

Külgyminisztériumunk utasítására a kuvaiti nagykövetségen dolgozó kollégák nyomban értesítették az ott élő magyarokat, hogy megadott időpontban gyülekezzenek a nagykövetség épületénél. Ott már várták őket a bagdadi nagykövetség által biztosított, iraki rendszámú buszok. A kuvaiti-jordán határnál átszálltak a jordán buszokra – irány Amman! Néhány napon belül a Malév mind a 150 magyar menekültet hazarepítette.

Másnap én is útra keltem, vissza Damaszkuszba. Estére volt programom: végre kipakolhattam a bőröndjeimet, melyeket a nyári szabadságomról hoztam vissza, késő éjjel pedig holtfáradtan, de azzal a megnyugtató érzéssel tértem nyugovóra, hogy akciónkat teljes siker koronázta.

– A FELADATLAN TÁVIRAT –

Várkonyi László

2001. szeptember 10-én meghívtak egy malajziai külügyi intézet által szervezett konferenciára. Az egyik előadó egy magas rangú amerikai katona volt, aki hosszú éveket töltött Ázsiában. Hosszasan ecsetelte, hogy az Egyesült Államokat bizony nem nagyon szeretik erre felé. Tetszett az előadó őszintesége. Ám aznap sok dolgom volt, úgyhogy késő este jutottam csak hozzá, hogy táviratban tájékoztassam az ott-

honiakat az előadás lényegéről. Úgy gondoltam, ráérek másnap feladni a táviratot. Elérkezett a másnap, szeptember 11-e – a táviratot azóta sem adtam fel.

– KÁOSZ LÍBIÁBAN –

Marton Béla

A bombázások idején egyedül a magyar nagykövetség üzemelt, mi intéztük a fél világ ügyes-bajos dolgait. Embert próbáló időszak volt, különösen azért, mert nem szálltak le rólam a líbiai külügyminisztérium emberei. Rendre éjfél és egy óra között rendelték be „baráti beszélgetésre”. Nem egyszer puskaropogás és bombázás közben tettem meg az utat a minisztérium épületéig.

Egy idő múlva kifogytam a béketúrásból, rákérdeztem: – Mondják meg végre, tulajdonképpen mit akarnak tőlem?

Egymásra nézett a két magas rangú tisztviselő, majd az egyik kibökte:

– Nagykövet úr, nem maceráljuk többé, ha leállítatja a bombázásokat.

Elnevettem magam.

– Maguk tényleg azt képzelik, hogy ez rajtam múlik? Azt hiszik, hogy a NATO vagy akár Magyarország a kisujját is megmozdítja azért, hogy engem kiszabadítsanak a börtönből? Tartok tőle, jócskán túlbecsülik a jelentőségemet.

Kétkedve néztek rám.

– Ugye ismerik a II. világháború történetét? Talán még azt is, hogy mivel zárult le jogi szempontból? – kérdeztem.

A vállukat vonogatták, én meg felbátorodva folytattam:

– A nürnbergi perrel, melynek nyomán sok nácit fellógattak. Tudják, milyen jól jön majd maguknak az, ha valaki az ártatlanságuk mellett tanúskodik?

Ez hatott, többé nem kellett raportra mennem.

Később többen kérdezték, nem féltém-e, hogy útközben kapok egy lövést a fenekembe, vagy hogy börtönben kell megrohadnom. Hazudik, aki azt állítja, hogy nem fél ilyen helyzetekben. Féltém, de nem pánikoltam. Szerencsés alkat vagyok. A feszültség csak hazaérve tört ki belőlem.

Bizony előfordult, hogy a magyar nagykövetségnek kellett segíteni a menekülésben.

Nagy tömeg szeretne beszállni egy lélekvesztőbe, köztük asszonyok síró porontyokkal. Senkit nem engednek föl.

A hajóállomásról egyenesen a líbiai külügyminisztériumba telefonálok.

– Nagykövet úr, erre maga a külügyminiszter sem adhat engedélyt. Csak egy embernek van rá felhatalmazása.

Hát persze, Kadhafi személyes megbízottjára utal! Felhívom a pasast, bemutatkozom, mire ő rávágja:

– Nagykövet úr, úgyis tudom, mit akar.

– Olyan biztos benne?

Rövid szünet után folytatom:

– Arra kérem, holnap reggel figyelje a tévéhíreket. Ön a fő hírek között fog szerepelni, mint az a személy, aki kisgyermekeken éli ki a bosszúvágyát a Líbiát ért bombázások miatt.

Hosszú szünet.

– A maga helyében elgondolkodnék rajta, hogyan fogja ezt megúszni.

Tíz perc múlva jön az engedély, mindenki beszállhat.

Bevallom, blöfföltem. Még hogy az én szavam hallatán vigyázzba vágta volna magát a média! Kis ember vagyok én ahhoz.

Az viszont tény, hogy a jó hír hallatán felajzottan tértem vissza a követségünkre, ahol tűkön ülve várt a konzulunk.

– Laci, ezt meg kell ünnepelnünk! – mondtam.

Volt még egy bontatlan sonkakonzervem, felnyitottam, hátranyúltam a késért, de mire visszafordultam, a sonkának már hűlt helye volt. Laci kutyája egyben felfalta.

Büszke vagyok rá, hogy helytállásomért megkaptam a külföldi diplomatáknak adható legmagasabb amerikai kitüntetést. Az amerikai nagykövet adta át, de olyan arckifejezéssel, mintha a fogát húznák – érzéstelenítés nélkül. Hát ennek meg mi baja, tűnődtem. Később bevallotta, mi bántja a csőrét.

– Féltékeny vagyok – nyafogta. – Te reflektorfénybe kerülsz, ódákat zeng rólad az amerikai sajtó, fogadást adnak a tiszteletedre, interjúkat kérnek tőled. Tetejébe nekem kell átadnom azt a kitüntetést, amit én szerettem volna megkapni.

Ettől függetlenül barátként kezelt. Talán ezért mesélte el az alábbi történetet.

– Emlékszel arra, amikor Hillary Clinton Tripoliba látogatott? Úgy készültem a fogadására, mint még soha. Megborotvákoztam, szépen felöltöztem, mert tudtam, hogy egész Amerika riadóztatva lesz, mindenki ezt fogja nézni a tévén. Én meg ott feszíték majd Hillary mellett, miután elsőként velem parolázott. És erre mi történik? Ott állunk a kifutópályán, nyílik a repülőgép ajtaja, megjelenik Hillary, indul lefelé, én már nyújtom is a kezem, amikor egy dzsihadista barom elüvölti magát: „Allahu akbar! Allahu akbar!” Abban a pillanatban Clinton zavarodottan felfordul, és kezét ráz vele. Nem velem, a nagykövettel, hanem vele. Érted ezt? Így aztán rá se kerültem a képernyőre. Azt hittem, megüt a guta.

Szerencsére nem ütötte meg.

Apropó interjú. A magyar nagykövetségen meginterjúvolt egy James Foley nevű amerikai újságíró. Miután elkészült vele, megszólalt:

– Te Béla, én olyan hálás vagyok neked, hogy kötélnek álltál. Tudod, mit ajánlok fel cserébe?

– Na mit?

– Elmösogatok helyetted.

Szeretnivaló, jóképű, művelt, fegyelmezett srác volt. Líbiában 44 napig tartották fogva őt és még három újságíró a Kadhafihoz hű harcosok. Miután sikerült kiszabadítanunk a börtönből, átvittük őket Tunéziába. Útközben megígértettem James-szel, hogy nem kísérti tovább az istent, szépen hazamegy Amerikába. Erre mi történt? Szíriába szökött, és ő lett az első külföldi, akinek az ISIS banditái elvágták a torkát.

Megpihenünk

Magától értetődik, hogy bokros teendőik mellett azért a diplomatáknak is van magánéletük és szabadidejük, melyet igyekeznek minél jobban kihasználni. Szerzőink a kedvenc időtöltésükkel kapcsolatos egy-egy epizódról számolnak be ebben a fejezetben.

– APU, MIÉRT BÁNTASZ? –

Marton Béla

Egyes helyeken a hőség, másutt a csikorgó hideg miatt szenved az ember. Mongóliai kiküldetésemre a családot is magammal vittem. A diplomata negyedek időnként fojtogatóan szűknek éreztem, alig vártam, hogy sétáljak egyet a gyerekekkel. Egyik nap lehetett vagy mínusz 40 fok, de oda se neki, kiléptünk a szabad levegőre. Figyelmeztettek, hogy semmi se lógjon ki a sapka alól, se fül, se orr, se áll, mert akkor az menthetetlenül letörik. Alighogy kiléptünk az utcára, a kisebbik fiam elkezdett üvölteni:

– Apu, miért bántasz? Nem csináltam semmit!

– Én, bántalak?

– Felpofoztál!

– De hiszen hozzád sem értem!

Akkor vettem csak észre, hogy hiába bugyoláltam be szegényt tetőtől talpig, az arca csupaszon maradt. Jobbnak láttam visszamene-
külni a házba.

– A KISMOZDONY –

Tomaj Dénes

A bangladesi évekhez kapcsolódik az első bombariadós élményem.

Szabadságunkról visszautazva magunkkal vittük a kisfiúnk-
szánt karácsonyi ajándékot is. Bangkokban is bevásároltunk jó néhány
Dakkában nem kapható dolgot, és bőröndjeinken túl egy futárzsákot
is megtöltöttünk minden földi jóval. A thai főváros hatalmas Don
Muang repülőtérén, amely a thai és az amerikai légierő bázisaként
is szolgált, már indulásra készen várakoztunk a fedélzeten, amikor
a kapitány felszólította az utasokat, hogy mindenki azonnal hagyja
el a gépet. Hosszas várakozás után közölték, hogy telefonos bejelen-
tés érkezett, miszerint bomba van a repülőgépen; ez akkoriban nem
volt ritka eset Thaiföldön. Buszokkal a reptér legtávolabbi sarkába
szállították az összes utast, ahol a feladott csomagok ott sorakoztak
a betonon. Tűző napon, trópusi hőségben megkezdődött az ilyen-
kor szokásos, hosszas ceremónia: a csomagok azonosítása, majd té-
teles ellenőrzése.

Nekünk is ki kellett nyitnunk a futárzsákot, melyből előbukkan-
tak a nagy nehezen begyömöszölt párnák, valamint egy doboz, me-
lyet a biztonsági szakértők óvatosan feltéptek, kiemelték belőle egy
elemes kis mozdonyt, letették a betonra, mire az vidáman csilingelve
megindult, és valahányszor beleütközött valamibe, hátratólatott, utat
törve magának a bőröndök között. Hihetetlen, hogy ez az ártatlan já-
ték mekkora riadalmat okozott. Bomba persze mások csomagjában
sem volt, így jó néhány órák késéssel, másik gépen indultunk tovább

Dakkába. Egyetlen repülőút során sem találkoztam olyan feszült légi-
utas-kísérővel, mint ezen a járaton.

– AZ ÁLLATBARÁT –

Marton Béla

Guineában elsőbeosztott voltam, imádtam ott lenni, a szívem szakadt
meg, amikor véget ért a kiküldetésem.

Volt egy saját állatkertem, ahová sérült állatokat fogadtam be. Pén-
zért vásároltam őket – gyakorlatilag erre ment el a fizetésem. Töb-
bek között volt egy pelikánom, kádat is szereztem neki, hogy legyen
elég vize.

Ahogy pórázon ballagtunk a tengerparton, szembejött néhány
olasz kolléga.

– Hát te? – kérdezték megrökönyödve.

– Sétálunk egyet.

Furcsállkodva méregettek.

– Egyébként minden oké?... Ne vigyünk haza?

– Minek? Itt lakom egy köpésre.

A pelikánon kívül volt jégmadaram, rengeteg kaméleonom (őket
különösen kedveltem) és persze papagájom is.

Az egyik papagájt a távozó jugoszláv nagykövettől örököltem.
Egyik éjjel arra ébredek, hogy nyikorog az ajtó, majd üvegcsörgést
hallok, a szóдавizes üveg spriccelését, klutty-kluttyolást. Ekkor jöt-
tem rá, hogy a papagáj a nagykövet fröccsözését mímelte.

A másik papagájom meg a nyolc kutyámat utánozta, amint sziesz-
ta idején kórusban hortyognak. Amikor elnevettem magam, a papagáj
büszkén kihúzta magát, mintha azt mondta volna: – Na, hogy tetszik?

Bezzeg az Európába importált papagájok nagy része néma. Ennek
az az oka, hogy illegálisan hozzák be őket, vastag lefolyócső-szerűség-
be préselődve moccanni se tudnak, csak a fejük van kint, hogy szomjan

ne pusztuljanak. Így szállítják őket kamionon Európába. Sokkos állapotban érkeznek a nyomorultak, egy életre megnémulnak.

Előfordult, hogy nem állatokat kellett pátyolgatnom. Történt pedig, hogy féreg fészkelte be magát az egyik férfi lábába, azt kellett kioperálnom. Fogtam egy pálcát, bedugtam a sérült lábszárbá, föltekertem rá a férget, majd lassan, óvatosan kezdtem kihúzni, nehogy kettészakadjon, mert akkor a fele benn marad, és súlyos fertőzést okozhat.

Később, algériai kiküldetésem alatt sólyomra is szert tettem, fölneveltem, kitettem egy röptetőbe a kertben. Látom ám, hogy a pineafán lakó egyik fiúsólyom odajön hozzá udvarolni, a szó szoros értelmében csókolóznak. Ezek után rájöttem, nincs jogom zárva tartani a sólymot, kiengedtem a szabadba, és hamarosan sólyomfiókát szült. Ezt onnan tudtam meg, hogy vijjogásra lettem figyelmes. Kinéztem. Hát ott állt az én sólymom, és mintha azt mondaná:

– Gyere már ki, gazdi!

És láss csodát, ott totyogott mellette a fióka, mert repülni még nem tudott. Mint egy lányregényben...

– CÁPALES –

Venczel István

Iránban, ebben a roppant érdekes, izgalmasan szép országban kétszer is szolgáltam, másodszorra nagykövetségként. Amikor csak időm engedte, sokat utazgattam magánemberként is.

Egy alkalommal a Perzsa-öbölben elterülő Qesm-szigeten barangoltam, melynek stratégiai jelentőségét az adja, hogy onnan jól ellenőrizhetőek a Hormuzi-szorosban zajló mozgások, a hadihajók és olajszállító hajók forgalma. Bandar Abbasz városából motorcsónakon keltem át a szigetre, ahol mindössze másfél napot töltöttem. Gépkocsit béreltem sofőrrel együtt, meglátogattam a több száz éves portugál

erődöt, a világ egyik legnagyobb sós vízi erdőségét, és sétákra is futotta időmből. A sziget túlnyomóan arab lakossága koldusszegénynek tűnt, bár a helyi bazár tele volt modern csempészárúval, amely az öböl túloldalán fekvő arab államokból származott.

A visszafelé vezető utat is motorcsónakon tettem meg, melyen a sofőrön és rajtam kívül egy csadoros nő az öt éves forma kisfiával tartózkodott. A rozoga csónak nagy lendülettel szelte a habokat, ám valahol félúton a motor némi köhögés után lefulladt. Csöndben várakoztunk, miközben a csónakos fiú idegesen babrálta a motort. Ahogy a kék víz békés hullámozásában gyönyörködtem a tűző napon, egyszer csak fényesen csillogó uszonyra lettem figyelmes. A méretes hal élénk csobbanásokkal, tisztas távolságban körözött a csónak körül, majd egyre közelebb merészkedett. Sejtettem, hogy cápa szúrt ki bennünket, mert olvastam, hogy a Perzsa-öbölben bizony nem mennek ritkaságszámba a cápák. Ennek ellenére hallgattam, mint a sír, mert nem akartam halálra rémiszteni a kisgyermekes asszonyt, közben szorongva figyeltem a csónakos szorgoskodását. Hála az égnek, nagy nehezen sikerült beindítania a motort, amely végül baj nélkül partot ért a kikötőben.

Ahogy megkönnyebbülten kiszálltunk a csónakból, megkérdeztem gépkocsivezetőtől:

– Láta az uszonyt?

– Láttam hát.

– Maga szerint cápa volt?

– Az volt, uram, de nem akartam pánikot kelteni, úgyhogy nem szóltam... Mázlink volt – vonta le a következtetést.

– Nem úgy a cápának – tettem hozzá.

Ezen jót nevettünk, és vidám hangulatban vettünk búcsút egymástól a repülőtéren.

– A BOMÓ –

Várkonyi László

Amikor Malajzia fővárosába, Kuala Lumpurbába érkezünk, szerény, kétszintes villába költöztünk be. Rögtön az első nap egyszeriben elment az áram. Nem nagy ügy, gondoltam, majd visszajön, bár kicsit nyugtalankodtam, hogy a nagy hőségben minden megromlik majd a hűtőszekrényben. Szerencsére hamarosan ismét fényárba borultunk.

Rá egy napra kilyukadt a padláson elhelyezett víztartály, elárasztotta a víz a házat, le egészen a földszintig. Gyorsan megjavíttattam.

A harmadik napon képtelen voltam kihúzni az íróasztalnak azt a rekeszt, amelyen a számítógép billentyűzete lapult. Rúgtam, haraptam, téptem, de hiába. Végül egy rántással az egész rekesz kiszakadt, lerepült róla a klaviatúra.

A negyedik nap reggelén nem bírtam kinyitni a hálószooba ajtaját, beszorult. Olyannyira, hogy kénytelen voltam a mi erkélyünkről át-mászni a fiam erkélyére, onnan át a hallba, mígnem kívülről nagy erőfeszítéssel sikerült fölfeszítenem a hálószoobaajtót.

Amikor a követségen ingerülten beszámoltam a sorozatos balesetekről, egyik kollégám azt tanácsolta, beszéljek a bomóval.

– A kicsodával?

– Hát a bomóval.

Értetlen képemet látva elmagyarázta, hogy a bomo egy varázsló, aki nek az a dolga, hogy kiűzze a szellemeket, bárholnan, ha kell, a lakásokból is. Különös, de ez nekem valahogy nem jutott az eszembe, talán azért, mert földhözragadt emberként én valahogy jobban bíztam a villany-meg a vízvezeték-szerelőben. Egyszóval nem lelkesedtem az ötletért.

Nem úgy a feleségem, aki úgy döntött, ő bizony beszél a szellemek fejével. És csakugyan, másnap arra lettem figyelmes, hogy a szoba közepén állva, ékes magyar nyelven a következőket mormolja fennhangon:

– Kedves szellemek! Most költöztünk ide, békés magyar család vagyunk, nem bántunk senkit. Cserébe azt kérjük tőletek, ti se bántstok bennünket.

A monológ befejeztével szép csöndben leült, és attól kezdve béke honolt a házban.

– PUSKÁS ÖCSI ÉS A NAGYKÖVETEK –

Krausz György

Néhány évig a nemzetközi ügyosztályt vezettem a Városházán. Egy alkalommal Madridban jártam hivatalos úton, és az ottani nagykövetség meghívott vacsorára.

– Mikor szoktál vacsorázni? – kérdezte.

– Hét óra tájban.

– Oké, kilenckor fölveszlek a szálloda halljában.

Elképedt arcomat látva hozzátette: – Tudod, a spanyolok későn esznek. Kilenc előtt reménytelen.

A vendégülhöz érve a bejárati ajtón hatalmas lakat fogadott. Körbejártuk az épületet, végül egy pincérbe botlottunk, aki álmos szemmel leoperálta a lakatot.

– Foglaljanak helyet, de a szakács tíz előtt nem jön be – motyogta.

– A maguk helyében tennék egy kört.

Mit volt mit tenni, tízig sétálgattunk, utána letelepedtünk egy megterített asztalnál; volt választék, a miénken kívül csupán egyetlen asztalnál ültek. Nagykövet úr rendelt, cseverészgettünk. Kiszáratva odalépett hozzánk egy férfi a másik asztaltól, és megkérdezte:

– Ne vegyék tolakodásnak, de milyen nyelven társalognak?

– Magyarul – felelte a nagykövet.

– Vagy úgy!... Megkérhetem önöket, hogy fáradjanak utánam?

Útközben elárulta, hogy ő a tulajdonos, és a vendég a Real Madrid törzshelye. Átvezetett minket egy nagy terembe, ahol a szemközti

falon Puskás, Di Stéfano és más híres reális focisták fényképe díszelgett, köztük persze egy tulajról készült fotó is. Szóba elegyedtünk, átültetett bennünket egy nagyobb asztalhoz, amely csakhamar megtelt minden földi jóval. Éjfél körül megjelent egy fényképész, vakuját villogtatva csomó képet készített kettőnkéről, majd a tulaj is velünk pózolt.

Egy évre rá a nagyköveti értekezleten összefutottam madridi nagykövetünkkel, aki elmesélte, hogy már nemcsak a híres focisták fényképeivel van tele a vendéglő fala, hanem ott virítunk mi is, alattunk a felirat: „A magyar és a budapesti nagykövet”.

Jó pár évre rá feleségemmel Madridban turistáskodtunk. Furdalt a kíváncsiság, úgyhogy bekukkantottam ugyanabba a vendéglőbe. Alighogy beléptünk, fiatal pincér pattant elénk, betessékelt az ominózus terembe, a fényképekkel teletűzdelt falra bökött, majd leültetett bennünket az átellenben lévő asztalhoz.

– Asszonyom, uram, részünkről a szerencse – mondta, és néhány perc múlva ugyanolyan terülj-terülj asztalka mosolygott ránk, mint egykoron. Elmondta, hogy édesapja nem él már, úgyhogy most ő a tulajdonos, de ugyanabban a szellemben viszi tovább a vendéglőt. Tapasztaltuk.

– SZOROS EMBERFOGÁS –

Robák Ferenc

Örök szenvedélyem a foci: nézni is, csinálni is szeretem. Tunéziában megtapasztaltam, hogy a száraz, déli 45 fok is elviselhető (feltéve, hogy az ember kellő mennyiségű vizet vesz magához), ha a gimnazista fiam csak ilyenkor tud szabad pályát szerezni; büszkén mondhatom, a gyerekek engem is bevettek a játékba.

Futballtudásomra még hatvanhoz közeledve, protokollfőnökként is szükségem volt. Történt pedig, hogy az akkori lengyel miniszterelnök

barátságos meccsre hívta ki a varsói látogatásra utazó magyar partnerét. Helyi nagykövetségünk antifocistákból állt, így még a kispályás mérkőzéshez szükséges létszám is csak úgy jött össze, hogy magam is beálltam. Koromra és testsúlyomra való tekintettel csak védőmunkát vállaltam, de pechemre pont rám hárult a lengyel miniszterelnök emberfogása. Ennek ellenére derekasan helytálltam. Ha megéli, a keménységéről híres Dalnoki Jenő is elégedetten csettintett volna.

A 3-3-as döntetlennel zárult meccset semmi esetre sem nevezném békés döntetlennek. Olyannyira nem, hogy fiatal külügyi tanácsadónk vérző fejét már a meccs elején turbánnal kellett bekötni, de cserejátékos hiányában a pályán maradt. Mi tagadás, az eredmény hízelgő ránk nézve, főleg annak ismeretében, hogy a lengyel csapatban játszott az a parlamenti képviselő Kosecki, aki az Atletico Madrid sztárjaként, a spanyol focirajongók által máig emlegetett, Barcelona elleni 1993-as mérkőzésen két gólt is berámolt a katalánoknak. A repülőtéren a lengyel miniszterelnök alig akart minket utunkra engedni, mondván, hogy érdemes lenne tovább elemezni az általa rúgott gólt.

Mi ebből a tanulság? Nos az, hogy nem csak a jól ismert kínai-amerikai pingpong-diplomácia javíthatja az államközi kapcsolatokat, hanem a foci is.

– FOCI ÉS A GYÖKEREK –

Hóvári János

Izraelben negyven-ötvenezerre teszik az Iránból *alijázott* (Izraelbe bevándorolt) zsidók számát. Sokan magyarokkal együtt éltek kibucokban. Többeket ismertem közülük, erősen kötődtek szülőföldjükhöz és a perzsa kultúrához.

Egyik vasárnap, még elsőbeosztotti szolgálatom idején, épp ügyelet voltam a nagykövetségen. Késő délután három fiatal férfi csöngött. Lementem a kapuhoz, és megkérdeztem, mit óhajtanak.

– A nagykövetség épületén lengedező zászlóra volna szükségünk!
– mondták.

– Miért? – kérdeztem meglepetten.

– Este világbajnoki focimeccs lesz Irán és Amerika között, kivétítől fogjuk nézni. Iránnak szurkolunk, de nincs zászlónk. A maguké ugyanolyan, mint Iráné, azért szeretnénk kölcsönkérni.

Kis híján elnevettem magam, annyira meghatott ragaszkodásuk ahhoz az országhoz, ahol sohasem jártak, hiszen valószínűleg már Izraelben születtek.

– Ne haragudjanak, de a zászlót nincs jogom odaadni.

Kicsit csalódottan vették tudomásul a kikoszorazást.

Adalékként, az 1998. évi franciaországi labdarúgó világbajnokságon az Egyesült Államok és Irán egy csoportba került. A két csapat Lyonban mérkőzött meg egymással, és az irániak 2:1-re nyertek. A meccset világszerte közvetítették, természetesen Izraelben is.

Iránban esküdt ellenségként tekintettek Izraelre, de ugyanez fordítva is igaz volt. Ennek ellenére az izraeli perzsa zsidók büszkék voltak az iráni kultúrára, és az iráni nemzeti tizenegynek drukkoltak.

Hasonlóan érzett a kétszáz ezres izraeli magyar közösség is. Bárkivel is játszott a magyar nemzeti tizenegy, neki szurkoltak – kivéve, ha az izraeli csapat volt az ellenfél.

Nagykövetségi időszakomban több magyar focizott izraeli csapatokban. Szinte naponta írtak róluk az újságok – Sallói István és Pisont István igazi sztárok voltak –, és nekem illett is kint lennem a fontosabb meccseken. Ehud Olmerttel, aki akkor Jeruzsálem polgármestere (később az ország miniszterelnöke) volt, azt terveztük, hogy az izraeli magyar idegenlégiósokat egy alkalommal összegyűjtjük, és pályára küldjük a Beitar Jerusalem ellen, amely ugyanolyan népszerű csapat, mint a Fradi odahaza.

A meccsre sajnos nem kerülhetett sor, mert 2000 szeptemberében

az izraeli-palesztin viszony úgy elmérgesedett, hogy Jeruzsálem egyes körzeteiben állandósultak a lövöldözések.

– KEZEZÉS –

Várkonyi László

Történt pedig, hogy a budapesti kanadai nagykövet meghívott egy focimeccsre, melyen a magyar válogatott játszott a Real Madriddal a Népstadionban. Természetesen örömmel elfogadtam a meghívást – végtére is nem kis dolog élőben látni a nagy hírű spanyol csapatot.

Néhány perccel a mérkőzés megkezdése után a nagykövet megkérdezte tőlem: – Mondd, hány percig tart egy-egy meccs?

Eltűnődtem: vajon viccel? Komoly arcot erőltetve magamra azt válaszoltam, hogy kilencven percig, a két félidő között pedig lesz egy tizenöt perces szünet.

Néztük tovább a meccset, majd kisvártatva újabb kérdés következett:

– Kézzel nem szabad hozzáérni a labdához?

– Nem, csak lábbal.

– Na de az a fickó ott kézzel ért hozzá.

– Igen, tudniillik ő a kapus.

Elégge furcsán éreztem magam, de végül beláttam, hogy én sem értek többet az amerikai futballhoz vagy a rögbihez, mint amennyit ő a labdarúgáshoz.

– A DÍSZTRIBÜNÖN –

Várkonyi László

Valamikor a nyolcvanas években sajtóattaséként dolgoztam a londoni magyar nagykövetségen. Mivel imádtam a teniszt, nagyon szerettem volna bejutni a wimbledoni bajnokságra. Na nem versenyzőként, hanem nézőként. Ez azonban nem olyan egyszerű. Vagy méregdrága

belépőjegyet vesz az ember, vagy ha csak olcsóbbra futja, már előző nap sátrat kell vernie a pénztár előtt, hogy másnap reggel jegyhez jusson.

Ekkor remek ötletem támadt. Mi lenne, ha írnék a wimbledoni szervezőknek, és kérnék egy jegyet, arra hivatkozva, hogy sajtóattaséként a magyar sajtót képviselem? Mert igaz ugyan, hogy a magyar tévé, a rádió és a nagyobb újságok kiküldenek egy-egy tudósítót Wimbledonba, én azonban olyan kisebb orgánumokat tájékoztatnék, amelyek nem engedhetik meg maguknak ezt a luxust. Nosza írtam is, abban bízva, hogy megértéssel találkozom. Részben be is jött a számításom.

Néhány hétre rá azt a választ kaptam, hogy fantom újságírókkal ugyan nem foglalkoznak, de szellemes ürügyem jutalmául megajándékoznak egy egynapos jeggyel. Madarat lehetett fogatni velem!

Mármost Wimbledonban rengeteg pálya van, köztük az úgynevezett *central court*, vagyis a díspálya. Mondanom se kell, hogy az én jegyem nem oda szólt. Sebaj, délceg léptekkel elindultam a díspálya kapujához. Amikor a jegyszedő kérte a jegyemet, elkezdtem magyarázkodni, hogy olyanom nincs, ellenben én diplomata vagyok, kérem szépen, sajtóattasé és a többi, mire a pacák mosolyogva végigmért, majd megkérdezte:

– Maga írta azt a levelet a főnöknek?

– Igen, én.

– Jót röhögtünk rajta... Egye fene, beengedem!

Így sikerült életemben először a helyszínen megcsodálni a mesterek játékát.

– KÉTSZERES KÖSZÖNET –

Várkonyi László

Már helyettes államtitkárként dolgoztam idehaza, amikor fejembe vettem, hogy a feleségemet is elviszem Wimbledonba. A londoni nagykövetségen dolgozó egyik barátomat kértem meg, hogy próbáljon jegyet

szerezni. Mit tesz isten, egy brit parlamenti képviselő segítségével két napra szóló jegyet harcolt ki számunkra.

Nem sokkal a wimbledoni verseny előtt brit parlamenti delegáció látogatott Budapestre, és történetesen rám hárult a képviselők fogadása. A felkészítő anyagból kiderült, hogy a delegáció egyik tagja pont az a pacák, akinek a jegyeket köszönhettem. Azt is megtudtam, hogy ő személy szerint sokat segített nekünk abban, hogy a brit parlament megszavazza a NATO-ba való felvételi kérelmünket. A miniszter lelkemre kötötte, hogy ezt külön is köszönjem meg neki.

Amikor a delegáció megérkezett a Külügyminisztériumba, egy alkalmas pillanatban félrevontam jótevőnket, és e szavakkal fordultam hozzá:

– Képviselő úr, kétszeresen is hálás vagyok Önnek. Egyrészt azért, amit a NATO-ba való felvételünk érdekében tett. Másrészt, és ez személyes ügy, hadd köszönjem meg a két wimbledoni belépőjegyet.

Mire a képviselő csak ennyit mondott: – Ami azt illeti, a NATO-szavazás simábban ment.

Búcsúzunk

Minden diplomata életében bekövetkezik a búcsú pillanata. – Jé, úgy elröpi ez a négy év, hogy szinte észre sem vettem – mondhatnánk. – Mintha tegnap érkeztem volna!

Az, hogy előbb-utóbb vesszük a kalapunkat, a diplomata pálya természetéből fakad. Sok egyéb ok mellett az is magyarázza visszahívásunkat, hogy egyre közelebb kerülünk az adott országhoz, városhoz, az ott élő barátokhoz, ismerősökhöz, ugyanakkor kissé elszakadunk igazi otthonunktól. Ez bizony nem kívánatos, utóvégre Magyarországot képviseljük, ez hivatásunk lényege.

Ugyanakkor felvetődik, hogy a több évnyi kint töltött idő elegendő-e az adott ország alapos megismerésére. Egyesek szerint igen, mások nem teljesen osztják ezt a véleményt. Ez utóbbi álláspontot képviseli például Medgyes Péter:

„Sokfelé megfordultam a világban, de a leghosszabb időt Szíriában töltöttem: kerek négy évet. – Na, te akkor úgy ismered Szíriát, mint a tenyeredet! – mondogatták a barátaim.

Az egyik holland nagykövet ugyancsak négy évet húzott le Damaszkuszban. Búcsúbeszédében elmondta, ahogy teltek-múltak az évek, úgy ismerte ki magát egyre kevésbé az országban. Ezért jobb is, hogy most elmegy, szögezte le, mert ha még egy évet marad, már kukkot sem fog érteni belőle.

Nos, valahogy én is így vagyok ezzel.”

Ki-ki döntse el, mit gondol erről.

– ELŐTTEM AZ UTÓDOM –

Tomaj Dénes

Négy és fél éves dakkai kintlétünk záróakkordja furcsára sikeredett.

Megérkezett az utódom. A kéthetes betanítási periódus végén sor került a búcsúztató-bemutakozó fogadásra. Nagykövetünkkel harmasban – ahogy illik – a bejáratnál fogadtuk a vendégeket. Egy idő múlva a nagykövet elküldte az utódomat, hogy ismerkedjen a vendégekkel, tőlem pedig megkérdezte, lenne-e kedvem még egy évet maradni Dakkában. Értetlenül néztem rá, de kapásból nem mondtam, mert már az összes holminkat feladtuk, és lelkiileg is ráhangolódtunk, hogy ott született három és fél éves fiúnkkal végleg hazatérjünk.

Másnap reggel a nagykövet hívatott, és közölte, hogy magas politikai patrónussal bíró utódom a fogadás előtt bejelentette: feleségével együtt nem bírná elviselni a bangladesi nyomort, ezért hazarendelését kérte. A Külügyminisztérium azonnal lépett is, tette hozzá a nagykövet, engedélyt adott rá.

Másnap én kísértem ki az utódházaspárt az Aeroftot-gépre. A repülőtéren a szovjet nagykövetbe botlottunk, aki szívélyesen üdvözölt és megkérdezte:

– Melyikük utazik?

– Az utódom – vágtam rá.

– Vagy úgy! – mondta a nagykövet, azzal sikeres munkát kívánt a kollégának, de a szeme elárulta: itt valami nem stimmel. Talán csak akkor esett le nála a tantusz, amikor hónapokkal később megismerkedett a tényleges utódommal.

– CSAPOT-PAPOT –

Vásáry István

Teheráni nagykövetségként kétszer jártam Türkmenisztánban, ebben a különös országban, melyet az ókori pártusoktól kezdve a szeldzsuk törökökön és mongolokon át az orosz birodalomig sokan uraltak. Török nyelvet beszélnek, és sajátos nomád népi kultúrával rendelkeznek; ugyan ki ne hallott volna a türkmén törzsi szőnyegekről vagy a világ legjobb és legszebb lovának tartott *akhal teke* fajtáról? A szovjet uralom alól 1991-ben szabadultak fel, és akárcsak a többi közép-ázsiai szovjet utódállamban, Türkmenisztánban is a régi szovjet nomenklatúrából került ki az új köztársaság elnöke, Szaparmurat Nijazov, aki előtte a kommunista párt első titkára volt.

Az általa kialakított személyi kultusz még a közép-ázsiai poszt-szovjet államokhoz képest is párját ritkította: úgyesen ötvözte a bolsevik hagyományt a türkmén nacionalizmussal, az iszlámmal, a törzsi hagyományokkal és saját családja kultuszával. Mindezt egy sajátosan zavaros könyvben, a *Rúhnámé*-ban tárta a türkmén nép és a világ elé. A könyvesboltok tele voltak e kötelező iskolai olvasmánynak előírt, meghökkentő könyvvel, melyet a világ számos nyelvére lefordítottak (mellesleg magyarul is megjelent Nyíregyházán).

A számtalan különcsége közül is kirí, hogy Nijazov naptárreformot is bevezetett, megváltoztatva a hetek és hónapok hagyományos nevét. Így például az április hó az 1949-es ashabadi földrengésben elpusztult, szeretett édesanyja, Gorbanszultan nevét viselte. Az már csak hab a tortán, hogy önmagára a Türkmenbasi, azaz „a Türkmenek Feje” nevet aggatta a török vezér Atatürk ihletésére.

Ezek után nem meglepő, hogy a főváros központjában minden róla van elnevezve. Így például az Atamurat Nijazov sugárút metszi a Nagy Szaparmurat Türkmenbasi sugárutat, de létezik Türkmenbasi Mecset, Türkmenbasi Bank és – most tessék megkapaszkodni

– Türkmenbasi Vidámpark is. Mindennek netovábbja egy öt ábrázoló, hatalmas, arany(ozott) szobor, amely mindig a Nap irányába fordítja a vezér optimista tekintetét.

De hogyan kerültem ebbe a különös országba? Mindkétszer úgy, hogy Teherán mellett oda is szólt az akkreditációm. Első utamon az iráni-afgán-türkmén hármashatárnál, Szarakhszban léptem türkmén földre, majd hosszas autózás után jutottunk el a fővárosba, ahol annak rendje és módja szerint átadtam a megbízóleveletem Türkmenbasinak.

A hazafelé út ennél balszerencsésebben alakult. Ott követtem el a hibát, hogy a legrövidebb úton igyekeztem vissza Teheránba. A határhoz érve a kiskatonák fejcsóválva közölték, hogy csak ott szabad kilépni, ahol belépett az ember, úgyhogy ott tessék próbálkozni. Végte-re is mi az az öt-hatszáz kilométer? A diplomata státuszom sem hatotta meg őket: parancs az parancs. Kénytelen voltam telefonálni a türkmén külügybe (persze ez sem ment egykönnyen), és végül hosszú pepecselés után utamra engedtek.

Második ashabadi utam célja az volt, hogy megbízatásom lejártával hivatalosan is búcsút mondjak Türkmenbasitól. A szállodában vártam, mikor szakít rám néhány percet a Nagy Vezér. Eltelt egy nap, eltelt két nap – semmi hír. Többszöri unszolásomra a türkmén külügyér egyre csak azt hajtogatta:

– Majd szólunk, nagykövet úr, ha jöhet. Kérem, legyen kis türelemmel.

A harmadik napon a magyar külügynél érdeklődtem, mitévő legyenek.

– Azért az mégse járja – érveltem –, hogy a magyar nagykövetet így megvárakoztassák.

– Tudod mit? Ha továbbra sem fogadnak, hagyj ott csapot, papot, utazz vissza Teheránba – javasolták.

Megfogadtam a tanácsot: dolgom végezetlenül visszatértem Teheránba.

Később kiderült, mi állt a háttérben: Nijazov ellen azokban a napokban fegyveres merényletet kíséreltek meg, emiatt teljes hírzárlatot rendeltek el. Mentségükre szóljon, hogy utólag elnézést kértek, de a valódi okot persze nem kötötték az orromra.

Mármost mi lenne, ha most kopogtatnék Nijazov ajtaján? Igaz, hogy az öreg nem él már (csak a szelleme kísért türkmén földön), de az utódja talán jó néven venné megkéssett búcsúmat.

– AZ OLASZ PÁL UTCAI FIÚK –

Misur György

Francesco Cossiga olasz köztársasági elnök budapesti látogatása alkalmából arra kért, vigyük el őt a *Pál utcai fiúk* színhelyére, mondván, hogy minden olasz kisiskolásnak ez a kedvenc könyve. Kérésének természetesen eleget tettünk, de szomorúan állapítottuk meg, hogy grundnak ott már nyoma sem volt.

A történet azonban ezzel nem ért véget. A Rómából való végleges távozásom alkalmából búcsúlátogatáson fogadott az elnök. A jó hangulatú beszélgetés végén előkapott egy könyvet, melyet az alábbi szavak kíséretében nyújtott át nekem:

– A távozó nagykövetektől mindig e gyönyörű palotáról készült albummal búcsúzó. Ám engedje meg, hogy Önnek egy személyes ajándékot is átadhassak.

Azzal kezembe nyomta a *Pál utcai fiúk* legújabb olasz nyelvű kiadását, benne a saját kezű dedikációjával.

– Ez minden – tette hozzá halkán, arra célozva, hogy olasz kitüntetéssel nem tud szolgálni. Hiába no, a rendszerváltást követően el kellett telnie néhány évnek, hogy Olaszország baráti államnak tekintse hazánkat.

És a csattanó: 12 évvel az után, hogy búcsút vettem Rómától, már nyugdíjasként ért az a hatalmas megtiszteltetés, hogy Silvio Berlusconi

miniszterelnök javaslatára Azeglio Ciampi köztársasági elnök az olasz köztársasági érdemrend lovagja címmel tüntetett ki. A történelem ke-reke lassan forog ugyan, de forog...

– HOL AZ OLLÓ? –

Varga Koritár Pál

A spanyol protokoll szerint az állomáshelyükről végleg távozó nagykövetek udvariassági búcsúlátogatást kérhetnek a királyi pártól. Ennek engedélyezése azonban több tényezőtől függ, elsősorban az uralkodó szándékától és időbeosztásától, de a spanyol külügyminisztérium állásfoglalásától is. Nekem megadatott ez a lehetőség, talán azért is, mert akkor már az Európai Unió kapujában toporogtunk. Egyébként János Károllyal több korábbi eseményen volt szerencsém találkozni, feleségem pedig éveken keresztül a diplomata házastársak szervezte elnökeként jótekonysági rendezvények ügyében kapcsolatban állt Zsófia királynéval.

Az uralkodói pár a királyi család rezidenciáján, a Zarzuela Palotában fogadott bennünket. Nagy izgalommal készültünk a találkozóra. Mivel e ritka alkalomból illik búcsúajándékot is vinni, feleségemmel úgy döntöttünk, hogy két négyágú Herendi gyertyatartóval kedveskedünk. Az ajándékot annak rendje és módja szerint előre elküldtük a királyi rezidenciára.

A Zarzuela Palota egy Madrid közelében lévő hatalmas parkban fekszik. Ahogy gépkocsin közeledtünk az épülethez, egy sor figyelemfelhívó táblát pillantottunk meg, melyek a gazdag erdei vadállományra utaltak. A királyi pár az uralkodó dolgozószobájában fogadott bennünket, roppant szívélyesen. A szép vadspark látványa rögtön megadta a társalgásnak a kezdő lökést. Dicsérő szavainkra Zsófia királyné megemlítette, hogy rókáik is vannak (spanyolul: *zorros*), mire János Károly rákérdezett:

– *Toros* (magyarul: bikák)?

– Dehogyan toros, zorros – jött a válasz.

Ez a párbeszéd még kétszer-háromszor megismétlődött, mint bármelyik családban, amikor valamit rosszul hall az ember. Mi magunkban jót mulattunk az évődésen.

Egyszer csak belépett a komornyik, és miközben az asztalra helyezte szépen becsomagolt ajándékunkat, jelentette, hogy a magyar nagykövettől érkezett. Erre a váratlan fordulatra a királyi pár sem számított, ám ha már ott volt, ki kellett nyitniuk. Zsófia nekilátott a díszdoboz bontogatásának, de az olyan akkurátusan volt becsomagolva, hogy a díszszalagot sehogyan sem sikerült kibogoznia. Erre a király odaszólt nekem:

– Kérlek, menj oda az íróasztalomhoz, találsz ott egy ollót. (Megjegyzem, János Károly az első találkozást követően a nagyköveteket is gyakran letegezte, amit persze nem illett viszonzni.) A kérés meglepett, de mit volt mit tenni, kutakodni kezdtem.

– Sajnos nem találok, Felség – hebegtem.

– A bal felső fiókban lesz.

– Úgy érti, Felség, hogy nyissam ki a fiókot?

– Hát persze, ott lesz legföül.

Meglett, így már nem volt akadálya a csomag kibontásának. Az ajándéknak láthatóan megörültek, és őszintén remélem, hogy a csodás darabok ma is a palota valamelyik helyiségének díszai.

Búcsúzás előtt a király megkérdezte:

– Mondd csak, hogy telnek a napjaid?

– Zúrzavarosan, Felség, mert épp csomagolunk. Rengeteg emléktárgyat vásároltunk a több mint ötéves itt-tartózkodásunk során, és nem szeretnénk megválni tőlük.

– Ne is mondd! Szörnyű dolog a költözködés, mert mindig eltörik vagy eltűnik valami.

Tudtam, nem a levegőbe beszél, hiszen több országban is éltek korábban, jórészt kényszerűségből.

Mindenesetre ez a találkozó a családi légkörnek és a királyi pár közvetlenségének köszönhetően örökké emlékezetes marad számunkra. Saját szemünkkel láttuk, hogy a koronás fők éppen úgy éltek mindennapjaikat, mint mi, közönséges halandók.

– ÁLL AZ ALKU? –

Medgyes Péter

A négy év Szíria valósággal elröpült. Egy napra rá, hogy végleg hazatértünk, bementem a Külügyminisztériumba leszerelni. A folyosón államtitkár úrba botlottam, aki búcsúzásképpen közölte, hogy örök életre kijár nekem az „Excellenciás Úr” megszólítás.

– Ez aztán a megtiszteltetés! – kiáltottam fel. – Ám volna nekem egy ajánlatom. Lemondok a rangomról, ha ti cserébe továbbra is folyósítjátok a nagyköveti fizetésemet. Áll az alku?

Államtitkár úr zavart pillantást vetett rám, majd gyanakodva megkérdezte: – Ugye csak viccelsz?

Vicceltem.

A szerzők életrajza

BÁNLAKI GYÖRGY

Megjárta a külügyi ranglétra minden egyes fokát segédattasétól nagykövetig. Az egyetlen magyar, aki két, az Egyesült Államokhoz akkreditált külképviselet vezetője volt, és aki nyolc amerikai elnökkel találkozott személyesen. Ő készítette elő Bartók Béla hamvainak hazaszállítását és a millicentenáriumi évforduló látványos washingtoni megünneplését, de érdemi szerepet játszott NATO-tagságunk előkészítésében is. Diplomáciai állomáshelyei London (kétszer), Saigon, New York és Washington voltak. Rotarista, házaspár, 48 éve él együtt a feleségével, egy felnőtt lányuk van.

BOKOR BALÁZS

A moszkvai Nemzetközi Kapcsolatok Intézetében szerzett diplomát. 1980 és 2015 között a Külügyminisztérium állományában dolgozott. Beosztott diplomata volt a jemeni, líbiai és szíriai nagykövetségeken, nagykövet Bejrútban, Nicosiában, Ammanban, Damaszkuszban, főkonzul Los Angelesben. Protokollfőnök, többszörös főosztályvezető. A Magyar Hollywood Tanács elnöke, a londoni Centre for Geopolitics and Security in Realism Studies tanácsadó testület elnöke. Több egyetemen oktat. Nyolc könyve jelent meg. A Magyar Egyházak Ökumenikus Tanácsa főtákarának főtanácsadója. Magas libanoni, szír, litván, jordán, görög, amerikai és magyar állami elismerés,

kitüntetés tulajdonosa. 2009-ben megkapta a Los Angeles Committee for Foreign Relations Edwin Hubble díját a nemzetközi kapcsolatok kimagasló segítéséért a magánszektorban. További díjai: Mensch, California Ethnic Leadership, a Magyar Kultúra Lovagja, Sajtó, a Világ Magyarágáért, Adolph Zukor.

GALLI LÁSZLÓ

A Budapesti Műszaki Egyetemen építőmérnökként diplomázik, amit később külgazdasági szakképesítéssel egészít ki. A hazai építőiparban helyezkedik el, de pár év után cége Tripoliba delegálja négy évre. A rendszerváltás hajnalán líbiai helyismernete okán felkéri a magyar kereskedelmi képviselő vezetésére Tripoliban. Hazatérve a külgazdaságért felelős minisztériumban középvezető, majd Tel-Avivban ismét a kereskedelmi képviselőt vezet. A külgazdaság Külügyminisztériumba integrálása után további állomáshelyein, Teheránban, Damaszkuszban, Tripoliban misszióvezető-helyettesként különböző szakdiplomáciai feladatokat lát el. Utolsó állomáshelye 2010-től ismét Tripoli, az arab tavasz és a líbiai polgárháború helyszíne, ahol részt vesz az EU tagállamok és az USA diplomáciai képviselőtében. Ennek során tapasztalatokat szerez a vészhelyzeti konzuli munkában. Líbiai tevékenységét a Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztjével ismerték el.

GULYÁS ANDRÁS

Az ELTE bölcsészkarán végzett, majd doktorált. Spanyol tanított a Radnóti Gimnáziumban, a József Attila Szabadegyetemen, a Külügyminisztériumban, közben fordított és szinkrontolmácsol. Latin-amerikai referens volt a Kulturális Kapcsolatok Intézetében. 1970-től 2013-ig a Külügyminisztérium állományában dolgozott. Beosztott a brazil, perui és mozambiki magyar képviselőteken, nagykövet Angolában, Portugáliában, főkonzul Barcelonában. Három köztársasági elnök, Göncz Árpád, Mádl Ferenc és Sólyom László külügyi tanácsadója. Jelenleg a Göncz Árpád Alapítvány kuratóriumának elnöke. Műfordításai: Mario Vargas Llosa *A város és a kutyák* és *Négy óra a Catedralban*, Alejo Carpentier *Földi királyság és Rendszerek és módszerek*, valamint

Jorge Amado *Csodabazár* című művei. A Magyar Köztársaság Elnöki Aranyérmének, a perui Nap-rendnek és a Portugál Köztársasági Érdemrend Nagykeresztjének birtokosa.

HORVÁT JÁNOS

Spanyol-történelem szakon végzett az ELTE-n. Miután megnyerte a *Riporter Kerestetik* nevű vetélkedőt, folyamatosan szerepelt az MTV-ben. 1966-67-ben Kubában ösztöndíjas egyetemista, 1969-től az MTV alkalmazottja. Szerkesztő-riporterként, később csatornagazdátoként dolgozik, de közben tudósít külföldről is, elsősorban Latin Amerikából. Több dokumentumfilmet készített Kubáról, és 1974-ben könyvet írt szigetországbeli élményeiből. Fordított spanyol irodalmat, részt vett az ELTE Média Tanszékének beindításában, vendégtanárként előadott a New York-i Columbia Egyetemen. Öt éven át a Sport TV Elnöke, majd havannai nagykövetként négy éven át teljesített szolgálatot. 2013-ban könyvet ír *Kubai retró* címmel. Számos kitüntetés, köztük a Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikereszt fokozatának tulajdonosa.

HORVÁTH ISTVÁN

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem pénzügy szakának elvégzése után a Komplex Külkereskedelmi Vállalatnál dolgozott, majd a vállalat belgrádi irodavezetője. Az MSZMP KB gazdaságpolitikai osztályán a külgazdasági kapcsolatokért felelős munkatárs, Horn Gyulával a „nyugati nyitás” egyik aktív szereplője. Hágai, majd bonni, később berlini nagykövet. Hétéves német nagykövetségi tevékenysége alatt kulcsszerepet vállalt a magyar-német kapcsolatok alakításában, a német politikai és gazdasági köröknek a magyar reformokhoz nyújtott támogatásában. Weizsäcker államfő a legmagasabb német érdemrenddel, a Csillaggal és Válszalaggal Ékesített Nagy Szolgálati Keresztrel tüntette ki, tulajdonosa a baden-württembergi Szolgálati Érdemrendnek is. 1992-ben tanácsadó céget alapított, majd bécsi nagykövetnek nevezték ki. Fischer osztrák államelnök a Csillaggal és Válszalaggal Ékesített Nagy Szolgálati Érdeméremet adományozta számára. 2011 óta Luxemburg Nagyhercegség tiszteletbeli konzulja.

HÓVÁRI JÁNOS

Az ELTE történelem-török szakos diplomájának megszerzése után az MTA Történettudományi Intézetének munkatársa, majd a Pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem Történettudományi Intézetének oktatója. 1992 és 2014 között a Külügyminisztériumban dolgozik referensként, majd főosztályvezetőként, a globális ügyek helyettes államtitkáráként, a Szlovénia EU-elnökségét segítő diplomataként. Nagykövet volt négy éven át Tel-Avivban, majd két-két éven át Kuvaitvárosban, illetve Ankarában, ezt követően a Magyar Alkotóművészeti Közhasznú Nonprofit Kft. Főigazgatójának nevezték ki. Jelenleg a Károli Gáspár Református Egyetem docense, a Pécsi Tudományegyetem címzetes egyetemi tanára, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem megbízott oktatója, a Jeruzsálemi Szent Sír Lovagrend csillagkeresztes főtisztje, az Eötvös Kollégium Baráti Körének elnöke, a Magyar Írószövetség tagja, a Zrínyi Miklós – Szigetvár 1566 Emlékév Emlékbizottságának elnöke, a Százak Tanácsának tagja. A történelemtudományok kandidátusa, több könyvet és száznál jóval több cikket publikált.

KRAUSZ GYÖRGY

A Kossuth Lajos Tudományegyetem magyar-német-finnugor szakának elvégzése után a Külügyminisztériumba került, ahol végigjárta a hivatali ranglétrát. Volt előadó, főelőadó, főosztályvezető, külképviseleteken segédattasától nagykövetig mindenféle rangot viselt. Dolgozott beosztott diplomataként Helsinkiben és Bécsben, nagykövetként Helsinkiben (akkreditálva Tallinnba, Rigába és Vilniusba), majd Oslóban (akkreditálva Reykjavíkbe). Közben két alkalommal a Fővárosi Önkormányzat nemzetközi kapcsolatait, később az európai uniós felkészülést irányította. Sikerének tekinti a magyar-finn kulturális, politikai, gazdasági és társadalmi kapcsolatok fejlesztésében elért eredményeit, a főváros felkészítését az uniós csatlakozásra, Budapest testvérvárosi kapcsolatainak bővítését, az integrációs tárgyalások során a finn tapasztalatok megismerését és megismertetését. Nyugdíjazása után a Zsigmond Király Főiskolán tanított. Tevékenységét a Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztkeresztjével ismerték el.

LÁSZLÓ BÉLA

A Budapesti Közgazdasági Egyetem ipar-marketing szakán végzett, majd politológusi diplomát is szerzett. 1974-től 2015-ig, nyugállományba vonulásáig dolgozott a Külügyminisztériumban. Damaszkuszban, Kairóban, Sydney-ben, Ottawában, Hágában, Szöulban, Tajpejben és Pretoriában teljesített diplomáciai szolgálatot, az utóbbi három helyen misszióvezetőként. A köztársasági elnök 1998-ban nevezte ki rendkívüli és meghatalmazott nagykövetnek. A Külügyminisztériumban két alkalommal vezette az Ázsiai és Csendes-óceáni Főosztályt, dél-afrikai kiküldetését megelőzően pedig az Amerikai Főosztály vezetője volt. 1989-ben egyik alapítója, majd a személyügyekért felelős alelnöke volt a Külügyminisztériumi Dolgozók Demokratikus Szakszervezetének.

MAJOR ISTVÁN

A Közgazdasági Egyetem külkereskedelmi szakának elvégzése után üzletkötőként dolgozott, majd a Külkereskedelmi Minisztériumba kerülve egy életre elköteleződött a nemzetközi kereskedelempolitika mellett. Az 1980-as évek elején a GATT állandó magyar képviselőjének vezetésével bízták meg, majd még kétszer vezette a WTO magyar misszióját. A rendszerváltáskor külgazdasági helyettes államtitkárnak nevezték ki. Magyar főtárgyaló volt a CEFTA létrehozásában, majd ő vezette a Szerbiával, Horvátországgal, Törökországgal és Izraellel kötött szabadkereskedelmi egyezmények előkészítését, valamint a magyar OECD csatlakozási tárgyalásokat. WTO nagykövetként elnökölte a szervezet összes főbb munkaterületét. Kereskedelempolitikai felügyeleti elnökként felügyelte annak a mechanizmusnak a kidolgozását, melynek keretében a WTO országok kötelezték magukat arra, hogy gazdasági válsághelyzetben nem hoznak protekcionista intézkedéseket. Így sikerült elkerülni, hogy a 2008-as válság nem vált világméretű katasztrófává. A Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztkeresztjének és a Magyar Érdemrend Középkeresztjének birtokosa.

MARTON BÉLA

Nemzetközi jogászként végzett a moszkvai Nemzetközi Kapcsolatok Intézetében francia szakon. Szakmai gyakorlatait Genfben (ENSZ), a francia Külügyminisztériumban, illetve a francia Európai Ügyek Minisztériumában végezte. Tagja volt a Magyarország EU-tagságát előkészítő jogharmonizációs bizottságnak. Dolgozott Guineában, Mongóliában, Belgiumban, Algériában és Líbiában. Tevékenységét több külföldi és hazai kitüntetéssel ismerték el, így a belga Leopold Rend Tisztikeresztjével, az USA Leadership Tenet Awardjával, valamint a Magyar Köztársaság Középkeresztjével. A líbiai forradalom alatt nagyköveti szinten képviselte az Európai Uniót és a tagországokat, továbbá a NATO-t, az USA-t és Kanadát. Jelenleg hazánk tripoli nagykövete.

MÁRTON ANDRÁS

A Színház- és Filmművészeti Főiskolán végzett színészként. Sok fővárosi és vidéki társulatnak volt tagja, rengeteg színpadi, hazai és nemzetközi film, televíziós, szinkron és rádiós szerepet játszott. Színésszpedagógiai műveket, színdarabokat fordított, számos előadást rendezett itthon és külföldön, tanított a Színház- és Filmművészeti Főiskolán, a kaliforniai UC Irvine-i és a virginiai James Madison Universityn. A Merlin Színház alapítója. DLA fokozatot szerzett. A *Karakterből* című önéletrajzi könyv szerzője. Egy ideig Finnországban élt, ahol asztalosként dolgozott. 1990-ben a Külügyminisztérium állományába került, és megalapította, majd négy évig főkonzuli beosztásban vezette a Los Angeles-i Magyar Főkonzulátust. 2001 és 2005 között a New York-i Magyar Kulturális Központ alapító igazgatója. Jelenleg nyugdíjas, szabadúszó színész, rendező. Jászai díjas, Arany Medál életműdíjas, a Distinguished Leader Congressional Award kitüntetettje.

MEDGYES PÉTER

Az ELTE angol-orosz szakának elvégzése után gimnáziumi tanárként dolgozott, onnan került át az Angol Tanszékre. A rendszerváltást követően vezető szerepet játszott egy új szemléletű nyelvtanárképzés létrehozásában, közben az egyetem rektorhelyettese

volt. Az akadémiai doktori fokozat megszerzése után egyetemi tanárnak nevezték ki. 40 megjelent könyvének egyike elnyerte a Duke of Edinburgh-díjat; több mint 50 országban tartott plenáris előadást. Helyettes államtitkárként tevékenyen közreműködött a londoni és a New York-i magyar kulturális központ létrehozásában, valamint a hazai nyelvoktatás föllendítésében. Göncz Árpád Arany Érdeméremmel, II. Erzsébet a Brit Birodalom Érdemrend Parancsnoki Fokozatával (CBE) tüntette ki. Négy éven át vezette hazánk damaszkuszi nagykövetségét. A libanoni-izraeli háborúban való helytállásáért külügyminiszteri dicséretben részesült.

MISUR GYÖRGY

Diplomáit a Külügyi Akadémián, majd az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán szerezte. Közel ötven éven át a Külügyminisztérium előadója, később több területért felelős főosztályvezető, helyettes államtitkár. Varsóban sajtóattasé, Párizsban gazdaságpolitikai elemző titkár, első római kiküldetésén tanácsos, Brazzaville-ben, majd Rómában és Máltán nagykövet, de hozzá tartoztak a vatikáni ügyek is. Világűrjogász, a Duna Bizottság elnökeként támogatta a dunai együttműködés kiterjesztését, a Közép-Európai Kezdeményezést, a Kárpátok Eurorégió létrehozását. Független országgyűlési képviselőjelölt és szlovák kisebbségi képviselő volt Szarvason. Samu Mihály professzorral a *Próféta Közéleti Műhely* nevű civil szervezetükben kidolgozták az ősi magyar részvételi demokráciához való visszatérés útját. A *Polgár és a Hatalom – Okosparlament* című tanulmánykötet társszerzője. Emlékeit a *Szarvasról Rómába – diplomáciai kiküldetésben* című könyvében örökítette meg. A rendszerváltás előtti időkből több kitüntetés, valamint az Olasz Köztársaság Érdemrendje Lovagi Fokozatának birtokosa.

NANOVFSZKY GYÖRGY

Tanulmányait Budapesten, majd a moszkvai Lomonosov Egyetemen és a Nemzetközi Kapcsolatok Intézetében végezte. Felsőfokú állami nyelvvizsgával rendelkezik angol, francia, orosz, lengyel, indonéz és eszperantó nyelvből. ENSZ tisztviselő volt Genfben, majd nagykövetként szolgált Oroszországban, Örményországban, Grúziában,

Azerbajdzsánban, Türkmenisztánban, Üzbegisztánban és Szingapúrban. 2011 és 2012 között a főpolgármester külpolitikai főtanácsadójaként dolgozott. A politológiai tudományok doktora, egyetemi tanár, a Finnugor Tudományos Akadémia rendes tagja. Kommunikációelméletet, nemzetközi tárgyalástechnikát és vallástörténetet tanít Budapesten. Tanulmányai, cikkei több nyelven jelentek meg mind Magyarországon, mind külföldön. A Magyar Köztársaság Tisztkeresztje, Nagy Imre Emlékplakett, a Hazaszeretet Érdemérem (Türkmenisztán) és a Béke Érdemrend kitüntettje. A Magyarországi Eszperantó Szövetség tiszteletbeli elnöke, a Finnugor Népek Világkongresszusának alelnöke, a Nagy Imre Társaság alelnöke, valamint a Magyar-Orosz Baráti Társaság tiszteletbeli elnöke.

ODZE GYÖRGY

Szerencsés embernek tartja magát. Gyerekkorát Indiában töltötte a szüleivel, a Radnóti Gimnáziumban érettségizett, ahol kiváló tanárokkal és osztálytársakkal hozta össze a sors, szórakoztatón teltek a Vendéglátóipari Főiskolán töltött évek, majd izgalmas időket élt át a Ferihegyi Repülőtérén forgalmistaként. 1975-ben váltás a komoly évekre, kulturális diplomataként öt év Delhiben, majd 1992-től a Külügyminisztériumban. Külszolgálat a teaivó Londonban és Pekingben, majd a kávézó Helsinkiben. Igazi nagy szenvedélye az írás, már 17 évesen drámákat írt egy kockás füzetbe; azóta tizenöt könyve, húsz fordítása és majdnem ezer közéleti írása és novellája jelent meg. Most visszavonultan él feleségével Tihanyban.

ROBÁK FERENC

Közgazdászként végzett, az egyetem utolsó évében nemzetközi specializációs képzésben vett részt, majd a 35 fős csoportból ötödmagával felvételt nyert a Külügyminisztériumba. Első állomáshelye Algériában volt, ahol konzuli, külgazdasági és kulturális ügyekkel foglalkozott. Az Antall-kormány idején Párizsban tanácsosként szolgált a gazdasági és politikai ügyek gondozójaként. Utána hosszú évekig vezette a dél-európai országokkal foglalkozó főosztályt, melyet egy tunéziai nagyköveti kiküldetés

erejéig szakított meg. Az EU-csatlakozás pillanatától Belgiumban képviselte Magyarországot nagykövetként, a négy év lejártával külügyi és állami protokollfőnöknek nevezték ki. Kormánybiztosként irányította a magyar EU-elnökség operatív teendőit, ezt a Magyar Érdemrend Tisztkeresztjével honorálták. Az Európa Tanács melletti magyar misszió vezetőjeként fejezte be külügyi pályafutását. Nyugdíjba vonulása óta egyetemi oktatóként tartja kapcsolatát a diplomáciai szakmával. Számos külföldi kitüntetés tulajdonosa, többek között a Francia Becsületrend Tisztje.

SILLÁR EMŐKE

Az ELTE Bölcsészettudományi Karán végzett angol-orosz szakon. Közben idegenvezetőként dolgozott az IBUSZ-nál. Hét éven át a Móricz Zsigmond Gimnáziumban tanít angolt és orosz, a József Attila Szabadegyetemen angolt. Ezt követően tizenhét éven át a Magyar Rádió munkatársa volt: szerkesztő, műsorvezető, riporter. 1990-ben kerül a Külügyminisztériumba. Három évig a külügyminiszter kabinetfőnöke volt. Az Idegenforgalmi Tanács tagja. Ezután nagykövet a Fülöp-szigeteki Köztársaságban, majd főkonzul a Dél-Afrikai Köztársaságban. Egyetemista kora óta foglalkozik műfordítással (például Jane Austen *Értelem és érzelem* című regényét ültette át magyarra). Kitüntetései: a Magyar Rádió ötszörös nívódíja, a Művelődési Minisztérium Kiadói Főigazgatóságának nívódíja, a Johannita Rend Lovagja.

SZENTIVÁNYI GÁBOR

A Közgazdasági Egyetem nemzetközi kapcsolatok szakán szerzett diplomát. A Külügyminisztérium protokoll osztályán kezdett dolgozni, majd Bagdadban volt külszolgálaton. A rendszerváltás éveiben a washingtoni nagykövetség sajtóért és tájékoztatásért felelős tanácsosa, szóvivője. Hazatérve a Burson-Marsteller public relations cég budapesti irodáját vezette. 1994-től külügyi szóvivő, majd londoni nagykövet. Részt vett Magyarország NATO-csatlakozásának tájékoztató munkájában, majd EU tagságunk londoni előkészítésében. Nevéhez fűződik a magyar köztársasági elnök hivatalos állami látogatásának és a Magyar Millennium londoni megünneplésének megszervezése,

lebonyolítása. Erzsébet királynő a Viktória Rend Nagy Lovagkeresztjével (GCVO) tüntette ki. Budapesten a globális ügyekért felelős helyettes államtitkár, majd hágai nagykövet. Ezután a külügyminisztérium szakállamtitkára, politikai igazgatója, majd stockholmi nagykövet. Szakmai munkáját a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje kitüntetéssel honorálták.

TOMAJ DÉNES

A Közgazdasági Egyetem nemzetközi szakán végzett, később politológiai diplomát szerzett. Első munkahelye a Külügyminisztérium volt, onnan is vonult nyugdíjba 2014-ban. A 42 évi külügyi pályafutása felét a minisztériumban töltötte, a többi külszolgálaton. Végigjárta a ranglétrát: előadóként kezdte, két ízben helyettes államtitkári megbízást kapott. Bangladesben és Nigériában elsőbeosztott volt, Hollandiában, Kanadában és Thaiföldön (laoszi és mianmari akkreditációval) nagykövetként szolgált. Hágai külszolgálatára idején társképviselő volt a bős-nagymarosi perben a Nemzetközi Bíróságnál, a magyar delegációt vezette a Vegyifegyver-tilalmi Szervezetnél. Munkáját külföldi partnerek is elismerték, melyet rangos belga, francia, japán, laoszi és portugál állami kitüntetések igazolnak. A bangladesi kihelyezés előestéjén kötött házasságot Wodzinsky Ildikóval, a „mézeshetek” mindmáig tartanak. Életüket két gyermekük és három unokájuk teszi széppé és színessé.

TÓTH ANDRÁS

Miután befejezte orvosi tanulmányait a SOTE Általános Orvostudományi Karán, tüdőgyógyászati, később allergológiai és klinikai immunológiai szakorvosi képesítést szerzett. Mintegy húsz éven át egyetemi tanársegédként, majd adjunktusként a Pulmonológiai Klinikán dolgozott. Ezt követően pályát módosított, elvégzett egy posztgraduális külügyi szakmai tanfolyamot, majd 1994-ben bekerült a Külügyminisztériumba. Több területi főosztályon volt főosztályvezető-helyettes, főosztályvezető és szakmai főtanácsadó. Négy-négy éven át Nairobiban, illetve Koppenhágában látott el misszióvezetői szolgálatot. 2010 óta nyugdíjas. Több nyelven beszél, nős, két leánygyermek apja.

VARGA KORITÁR PÁL

A Közgazdaságtudományi Egyetem külkereskedelmi szakán szerzett diplomát, később ugyanott doktori címet. Először vállalatnál dolgozott, majd a Külkereskedelmi Minisztériumnak 25, a Külügyminisztériumnak 22 évig volt alkalmazottja. Pályája során különböző beosztásokban elsősorban hazánk és a latin-amerikai országok közötti kapcsolatok fejlesztésével foglalkozott. Több alkalommal, összesen 23 éven keresztül Európában és Latin-Amerikában teljesített külszolgálatot. 1997-ben nevezték ki nagykövetnek a madridi misszió élére. Később budapesti székhellyel utazó nagykövetként akkreditálták Ecuadorba, Kolumbiába, Peruba és Venezuelába. 2010 és 2016 között a Buenos Aires-i, majd a mexikóvárosi nagykövetséget vezette. A kilencvenes években az EXIMBANK Igazgatótanácsának tagja. Társszerzője a magyar-portugál kéziszótárnak. Jelenleg az EU-Latin-amerikai Alapítvány jószolgálati nagykövete. Spanyol, chilei és argentin kitüntetések mellett a magyar kormány az 50 éves szolgálatát a Magyar Érdemrend Középkeresztjével ismerte el.

VÁRKONYI LÁSZLÓ

Budapesten szerzett közgazdász diplomát. Az egyetem elvégzését követően azonnal a Külügyminisztérium állományába került, és annak munkatársa maradt egészen nyugdíjba vonulásáig. Fiatal diplomataként – sajtóattaséi beosztásban – Indiában, majd az Egyesült Királyságban teljesített szolgálatot. A rendszerváltozást követően nagyköveti kinevezést kapott, és ebben a minőségében először Új-Delhiben, később Kuala Lumpurban képviselte Magyarországot. Diplomáciai pályafutásának utolsó állomásaként szakállamtitkárként dolgozott a Külügyminisztériumban. Néhány évig a Demokratikus Átalakulásért Intézet igazgatói posztját is betöltötte. Jelenleg a Nemzetközi Üzleti Főiskola tanszékvezetője.

VÁSÁRY ISTVÁN

Az ELTE professor emeritusa, az MTA levelező tagja. Angol, török és történelmi tárgyú egyetemi tanulmányok után az ELTE-n dolgozott, 1996-tól a Török Tanszék

professzoraként, 2005-től pedig az Orientalisztikai Intézet igazgatójaként is. A közepkori Belső-Ázsia és turkológia szakértője. Főbb munkái: *Az Arany Horda; Az Arany Horda kancelláriája; A régi Belső-Ázsia története; Cumans and Tatars. Oriental Military in the Pre-Ottoman Balkans, 1185-1365; Turks, Tatars and Russians in the 13th-16th Centuries; Magyar őshazák és magyar őstörténészek*, valamint több mint 200 tudományos cikk szerzője. Négy-négy éven át ankarai, illetve teheráni nagykövét volt (Ashabádba is akkreditálva). A Török Nyelvtudományi Társaság tiszteletbeli tagja, a dunaszerdahelyi Vámbéry Polgári Társulás elnöke, a Magyar Érdemrend Lovagkeresztjének birtokosa.

VENCZEL ISTVÁN

A szegedi József Attila Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán tanult, majd ösztöndíjjal a Moszkvai Nemzetközi Kapcsolatok Intézetének Keleti Fakultásán folytatta tanulmányait perzsa szakon. Doktori disszertációját az Irán és Afganisztán kapcsolatai tárgykörben a közgazdasági egyetemen védte meg. Külügyi pályáján többnyire Ázsia országaival (Irán és Afganisztán) foglalkozott, de a diplomáciai információs osztályon is dolgozott. Beosztott diplomataként Iránban, Afganisztánban és Líbiában, majd nagykövetként Pakisztánban és ismét Iránban szolgált. Időközben elnyerte az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet türkménisztáni, később kazahsztáni központjának vezetői tisztségét. Nyugdíjazása után az EBESZ üzbeisztáni projektjének koordinátoraként tevékenykedett, majd ugyanazon szervezet ukrainai megfigyelő misszióján belül az Ivano-Frankivszk megyében működő csoport vezetője volt.

Felhasznált irodalom

- Bokor Balázs: *Római tál New Yorkban, avagy egy diplomata történetei*, Minerva Kiadó, 2008.
- Horvát János: *Kubai retró*, Geopen Könyvkiadó, 2013.
- Horváth István – Heltai András: *A magyar-német játszma*, Corvina Kiadó, 2015.
- Márton András: *Karakterből*, Corvina Kiadó, 2016.
- Medgyes Péter: *Világga mentem, avagy hogy kerül egy angoltanár 100 országba?*, Corvina Kiadó, 2018.
- Misur György: *Szarvasról Rómába – Diplomáciai küldetésben*, Mundus Novus Könyvek, 2010.
- Nanovszky György: *Nano – egy soknyelvű diplomata kalandjai öt kontinensen*, Alternatív Kiadó, 2013.

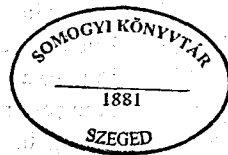
Országjegyzék

Afganisztán 257, 274
 Algéria 94–95, 206, 211–213, 226–227, 244, 268, 271
 Angola 81–83, 264
 Argentína 27, 118, 273
 Ausztrália 267
 Ausztria 48, 139, 152, 223, 265–266
 Azerbajdzsán 29–30, 270
 Bahrein 30–32
 Banglades 85, 183, 230–231, 242–243, 255, 272
 Belgium 45, 103–104, 114, 153, 157, 165–166, 228–229, 268, 271–272
 Brazília 84, 91–92, 118, 264
 Bulgária 47, 49, 51, 112, 114, 154, 203–204
 Chile 44, 142–143, 273
 Ciprus 263
 Csehország 136, 151
 Csehszlovákia 118, 152, 228
 Dánia 99, 273
 Dél-afrikai Köztársaság 83, 267, 271
 Dél-Korea 109, 267
 Dominikai Köztársaság 23–24, 203–204
 Ecuador 273
 Egyesült Államok 40–42, 48, 98–100, 102, 114, 134–141, 148, 150, 154–155, 161–163, 195, 205, 216–224, 227, 236–237, 239–240, 242, 249–251, 263–265, 268–269, 272
 Egyiptom 61–62, 78, 112, 127–128, 267
 Észak-Korea 109
 Észtország 21, 144, 266
 Finnország 19, 21, 52–53, 60, 87–88, 114–115, 118, 150–151, 172, 191–192, 266, 268, 270
 Franciaország 45, 47, 49, 55–56, 60, 69, 92, 95, 147, 158–160, 163, 197, 202, 211–212, 250, 268–269, 271–272
 Fülöp-szigetek 35, 96, 271
 Ghána 88
 Görögország 263
 Grúzia 270
 Guinea 243, 268
 Hollandia 22, 51, 104–105, 157–158, 254, 265, 267, 272

Horvátország 140, 267
 India 24–25, 48–49, 60–61, 68, 83, 98–99, 112, 130–132, 160–161, 230–231, 270, 273–274
 Indonézia 229
 Irak 91, 102, 161–162, 235–236, 272
 Irán 19–20, 38, 126, 244–245, 249–250, 256–257, 264, 274
 Izrael 99, 101, 121–128, 149, 231, 249–251, 264, 266–267, 269
 Japán 132, 154, 164, 193–195, 272
 Jemen 263
 Jordánia 19–20, 161, 235–236, 263
 Jugoszlávia 243, 265
 Kambodzsa 109
 Kanada 66–67, 251, 267–268, 272
 Katar 179
 Kazahsztán 274
 Kenya 38–40, 229, 273
 Kína 37, 47, 59, 97–99, 195–198, 249, 270
 Kolumbia 273
 Kongói Köztársaság 49–50, 269
 Kuba 22–23, 42–44, 51–52, 68, 141–142, 203–204, 206–207, 265
 Kuvait 30–31, 63, 101–103, 235–238, 266
 Laosz 272
 Lengyelország 47–48, 118–119, 136, 145, 230, 248–249, 269
 Lettország 266
 Libanon 35–36, 231–234, 263, 269
 Litvánia 263, 266
 Líbia 72–74, 77, 181–183, 214–215, 237–240, 263–264, 268, 274
 Luxemburg 265
 Malajzia 25–26, 32, 198, 236, 246–247, 274
 Marokkó 127
 Málta 269
 Mexikó 273
 Mongólia 46, 241–242, 268
 Mozambik 78, 264
 Myanmar 272
 Nagy-Britannia (Egyesült Királyság) 42, 45, 51, 88–90, 98, 106–109, 114, 123, 133–134, 159, 170–178, 182, 188–191, 195–197, 251–253, 263, 269–270, 272, 274
 Namíbia 81–84
 NDK 201
 Nepál 24–25, 32
 Németország 45, 83, 110, 158–159, 171, 196, 237, 265
 Nicaragua 22
 Nigéria 183–184, 272
 Norvégia 231, 266
 NSZK 156–158, 200–202, 265
 Olaszország 67–68, 74, 149–150, 158, 174–175, 229, 243, 258–259, 269
 Oroszország 71, 104, 115–116, 120–121, 134–135, 142, 144–146, 148, 171, 209, 270
 Örményország 270
 Pakisztán 230–231, 274
 Palesztina 251
 Panama 22
 Peru 70–71, 204, 264–265, 273
 Portugália 167, 244, 264–265, 272
 Románia 50, 150, 228
 Spanyolország 26–27, 52, 93–94, 105–106, 110–111, 247–248, 251, 259–261, 264, 273
 Sri Lanka 32
 Svájc 59–60, 127, 148, 159, 223, 268, 270

- Svédország 70, 88, 116, 272
 Szaúd-Arábia 61, 78-79
 Szerbia 140, 267
 Szingapúr 96, 270
 Szíria 36, 46, 57-59, 75, 90-91,
 184-187, 207-208, 226, 231-236,
 240, 254, 261, 263, 267, 269
 Szlovákia 93, 152, 269
 Szlovénia 266
 Szovjetunió 36, 49, 67, 77-78, 96,
 128-129, 144, 146-148, 151, 156-157,
 200-201, 230, 255-256, 270, 274
 Tajvan 267
 Tanzánia 78
 Thaiföld 96, 242-243, 272
 Törökország 29-30, 36-37, 48, 60,
 63, 85-86, 95-96, 99, 158, 164-165,
 167, 234, 256, 266-267, 274
 Tunézia 63-64, 95, 158, 166, 213-214,
 240, 248, 271
 Türkmenisztán 128-129, 256-258,
 270, 274
 Ukrajna 275
 Uruguay 28-29
 Új-Zéland 159
 Üzbegisztán 270, 275
 Vatikán 145-146, 174-175
 Venezuela 27-28, 117, 273
 Vietnam 23, 114-115, 263
 Zimbabwe 84

Noha tudnivaló, hogy a diplomaták felelősségteljes munkát végeznek, rejtélyes figuráknak tartják őket. Mert ugyan mi végre töltik pályafutásuk jó részét külföldön ahelyett, hogy itthon szorgoskodnának? Egyáltalán, mit csinálnak odakinn?

Hogy mit? Nos, afféle szürke eminenciásként, fehér asztal mellett hazájuk érdekeit képviselik, szép szóval igyekeznek elhárítani a bajt, szelíd, de öntudatos harcosként, gyakran súlyos nemzetközi konfliktusok sodrásában is teszik a dolgukat.

Ez a kötet a mindennapjaikba nyújt bepillantást. A szerzők valamennyien tapasztalt diplomaták, akik derűsen, olykor görbe tükörbe nézve anekdotáznak kalandos életükről.

Sokat tudok a diplomaták életéről, de most látom csak, hogy nem eleget. Legkevésbé talán azt, mennyi humor szorul az öltönyös urakba. Hogy a komoly arc mögé bújva milyen szórakoztatóan tudnak mesélni apró élményeiktől kezdve a sorsfordító eseményekig – bármiről. Áradó anekdotázó kedvük hű tükre ez a kötet, melyet az első oldaltól az utolsóig felhőtlen élvezet olvasni. Jó szívvel ajánlom minden olvasónak.

Habsburg György

3490 Ft

978-963-13-6583-2

www.corvinakiado.hu

Medgyes Péter
Varga Koritár Pál

DIPLOMATÁK MESÉLIK

Corvina